

REPREZENTARE, PUTERE ȘI INEGALITĂȚI DE GEN ÎN SCRUTINUL PARLAMENTAR 2025

Chișinău 2025

Acest produs a fost realizat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, cu susținerea proiectului „Consolidarea rezilienței democratice în Moldova”, implementat de PNUD Moldova, în parteneriat cu UN Women Moldova și finanțat de Norvegia, Canada, Suedia și Danemarca. Conținutul acestui material aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea ONU, inclusiv a PNUD, a statelor membre ale ONU sau a donatorilor.

CUPRINS

INTRODUCERE	4
Capitolul I: CÂND TRADIȚIA UMBREȘTE EGALITATEA	6
PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ	7
PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA GRUPURILE SUBREPREZENTATE ÎN FUNCȚIILE DECISIVE.....	12
IMPLICAREA ALEGĂTORILOR ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ ȘI PERCEPȚIILE LOR	15
CONSTATĂRILE CAPITOLULUI I.....	18
METODOLOGIE	19
Capitolul II: SCRUTINUL PARLAMENTAR 2025: RADIOGRAFIA UNEI COMPETIȚII ELECTORALE	21
REPREZENTAREA DE GEN PE LISTELE DE CANDIDAȚI.....	22
REPREZENTAREA DE GEN ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA	29
CONSTATĂRILE CAPITOLULUI II.....	33
Capitolul III: CÂND RESURSELE CONTEAZĂ.....	35
VENITURILE CANDIDAȚILOR ȘI CANDIDATELOR LA FUNCȚIA DE DEPUTAT/Ă	36
VENITURILE ȘI CHELTUIELILE ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ	39
CONSTATĂRILE CAPITOLULUI III.....	42
Capitolul IV: CE NE PROMIT CANDIDAȚII ELECTORALI?	43
METODOLOGIA DE ANALIZĂ A PROGRAMELOR ELECTORALE	44
INCLUZIUNE ȘI EGALITATE ÎN PROGRAMELE ELECTORALE.....	47
CONSTATĂRILE CAPITOLULUI IV.....	57
Capitolul V: ECRANUL ELECTORAL	59
REPREZENTAREA DISTRIBUȚIEI DE GEN ÎN SPAȚIUL MEDIATIC	60
DEZBATERI ELECTORALE	60
TALK-SHOW-URI	61
ȘTIRI.....	63
SPOTURI ELECTORALE.....	64
CONSTATĂRILE CAPITOLULUI V.....	66
<i>Anexa nr. 1. Evaluarea programelor electorale</i>	67
Capitolul VI: MANAGEMENTUL ELECTORAL	69
CONSTITUIREA ORGANELOR ELECTORALE INFERIOARE	70
STRUCTURA DE GEN A ORGANELOR ELECTORALE INFERIOARE.....	72
CONSILIILE ELECTORALE DE CIRCUMSCRIȚIE	72
BIROURILE ELECTORALE ALE SECȚIILOR DE VOTARE	74
RECOMANDĂRI	79
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE.....	96

AUTORI și AUTOARE:

Alina ANDRONACHE

Natalia COVRIG

Alexandra ERMOLENCO

Cristina COJOCARU

Gheorghina DRUMEA

Marcel MORARU

Natalia REZNEAC

Veaceslav BĂTRÎNESCU

REDACTARE LINGVISTICĂ:

Galina PRECUP

GLOSAR

- CPD** – Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
- CEC** – Comisia Electorală Centrală
- PAS** – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”
- PDA** – Partidul Politic „Democrația Acasă”
- PP CUB** – Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare
- PP ALDE** – Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa
- PNM** – Partidul Politic Partidul Național Moldovenesc
- PSDE** – Partidul Politic Partidul Social Democrat European
- PP MRM** – Partidul Politic „Mișcarea Respect Moldova”
- PP AUR** – Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”
- PP Moldova Mare** – Partidul Politic „Moldova Mare”
- PP LOC** – Partidul Politic „Liga Orașelor și Comunelor”
- PP NOI** – Partidul Politic „Noua Opțiune Istorică”
- PAM** – Partidul Politic Alianța „Moldovenii”
- PL** – Partidul Liberal
- BE PATRIOTIC** – Blocul Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei”
- BE ALTERNATIVA** – Blocul Electoral „Alternativa”
- BE ÎMPREUNĂ** – Blocul Electoral „Împreună”
- BE BUN** – Blocul Electoral „Blocul Unirea Națiunii”
- CI** – Candidați Independenți
- CECE II** – Consiliile Electorale de Circumscripție de nivelul al doilea
- CECE I** – Consiliile Electorale de Circumscripție de nivelul întâi
- BESV** – Birourile Electorale ale Secțiilor de Votare
- MAE** – Ministerul Afacerilor Externe
- APL** – Autoritățile Publice Locale

INTRODUCERE

La 28 septembrie 2025, în Republica Moldova au avut loc alegeri parlamentare ordinare pentru desemnarea celor 101 deputați în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XII-a, unicul organ legislativ și reprezentativ suprem al poporului. Scrutinul va fi declarat valabil dacă la urne se vor prezenta cel puțin o treime dintre alegătorii înscriși în listele electorale. Accesul în Parlament este condiționat de atingerea pragului electoral stabilit de legislație: 5% pentru partide politice, 7% pentru blocuri electorale și 2% pentru candidații independenți. Acest scrutin va reprezenta un test esențial pentru consolidarea democrației în Republica Moldova și pentru evaluarea modului în care sunt respectate principiile egalității de șanse și reprezentare echitabilă între femei și bărbați.

Scrutinele electorale nu sunt doar exerciții de vot, ci momente definitorii care indică nivelul de maturitate democratică al unei societăți. Ele oferă cadrul prin care putem observa în ce măsură principiile democratice, ne referim în special la egalitatea de gen, confirmate în legislație, sunt transpuse în realități practice și se reflectă în procesul de selectare și alegere a candidaților și candidatelor. Alegerile devin, astfel, un barometru al deschiderii societății către participarea echitabilă a femeilor și bărbaților în viața politică, relevând atât progresele obținute prin politici și mecanisme de reglementare, cât și barierele persistente – de la stereotipuri și percepții discriminatorii, până la acces inegal la resurse și vizibilitate publică.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) monitorizează alegerile parlamentare și locale din perspectiva egalității de gen mai mult de 15 ani. Analiza alegerilor parlamentare ordinare din 28 septembrie 2025 a cuprins mai multe direcții: **(i)** modul în care bărbații și femeile sunt prezentați pe lista candidaților: respectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe în etapa de întocmire a listelor de candidați pentru alegerile parlamentare anticipate și poziționarea candidaților pe liste în conformitate cu cea mai recentă legislație (minimum patru candidați la fiecare zece locuri); **(ii)** veniturile și posibilitățile economice ale candidaților de sex masculin și feminin: analiza declarațiilor de venit ale candidaților și ale candidatelor și corelarea acestora cu prezența lor pe listele de candidați; **(iii)** accesul candidaților de sex masculin și feminin la mass-media: analiza acoperă patru tipuri de produse media: știri, talk-show-uri, dezbateri electorale și spoturi. Scopul monitorizării a fost de a identifica nivelul de prezență a femeilor, în general, în mass-media televizată în timpul campaniei electorale și corelarea acestora cu prezența pe listele de candidați; **(iv)** percepțiile alegătorilor asupra femeilor și bărbaților candidați: această analiză se bazează pe o cercetare a viziunilor cu privire la rolurile de gen în familie, gospodărie și societate; **(v)** programele electorale ale partidelor: examinarea angajamentelor politice privind egalitatea de gen și incluziunea, prin evaluarea măsurilor și promisiunilor formulate în programele electorale și a disponibilității partidelor de a sprijini inițiative legislative în acest domeniu; **(vi)** analiza de gen a organelor electorale ierarhic inferioare și a aparatului electoral: evaluarea componenței consiliilor de circumscripție, a birourilor electorale și a operatorilor din sistemul electronic, în vederea identificării gradului de respectare a principiului echilibrului de gen și a barierelor care pot limita participarea femeilor în structurile de administrare a alegerilor.

Capitolul I: CÂND TRADIȚIA UMBREȘTE EGALITATEA

Cum sunt văzute rolurile de gen în
procesul decizional?

CONTEXT

Prezentul capitol reprezintă prima analiză din seria de rapoarte elaborate de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) în cadrul scrutinului parlamentar din 2025 și are drept obiectiv investigarea percepțiilor alegătorilor cu privire la rolurile de gen, la implicarea femeilor și bărbaților în politică și la modul în care aceste percepții influențează participarea lor la procesul electoral. Analiza se concentrează pe modul în care stereotipurile și atitudinile sociale condiționează șansele reale ale femeilor și bărbaților de a accede în funcții electivă și de a fi acceptați de către electorat ca lideri politici legitimi. Prin intermediul acestei cercetări, CPD își propune nu doar să măsoare persistența sau dinamica stereotipurilor, ci și să ofere o bază de date empirice solidă care să servească drept fundament pentru politici publice, programe educaționale și campanii de informare. Scopul final este de a contribui la reducerea prejudecăților de gen, la încurajarea participării egale a femeilor și bărbaților în viața politică și la consolidarea unei democrații autentice și incluzive în Republica Moldova

PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ

Stereotipurile de gen privind rolul femeii în societate nu doar persistă, ci se accentuează. Datele din ultimii ani arată că, deși există unele fluctuații, stereotipurile de gen continuă să fie puternic împărtășite de o parte importantă a populației și chiar se intensifică. Ponderea celor care consideră că femeile „nu au ce căuta în politică” a crescut de la 18,2% în 2021 la 26,2% în 2025, ceea ce reflectă o consolidare a atitudinilor negative față de implicarea femeilor în procesul politic. În paralel, percepția că femeile sunt „mai puțin capabile să ocupe funcții de conducere” se menține relativ constantă, la un nivel ridicat de aproape 20%, ceea ce confirmă persistența prejudecăților legate de competențele femeilor. Mult mai pronunțate sunt stereotipurile ce vizează viața privată. Proporția celor care consideră că „destinul femeii este familia și gospodăria” a crescut semnificativ, de la 47,9% în 2021 la 62,4% în 2025. În același timp, aproape 70% dintre respondenți cred că „este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă”, iar peste 55% că „treburile casnice” revin în special femeilor. Această tendință paradoxală poate fi explicată de mai mulți factori. Pe de o parte, persistă așteptările tradiționale din partea societății, conform cărora femeile trebuie să își asume prioritar responsabilitățile de îngrijire a familiei și gospodăriei, iar implicarea lor în politică este percepută ca o abatere de la aceste roluri. Pe de altă parte, multiplele crize cu care s-a confruntat Republica Moldova între 2020 și 2024 – criza energetică, pandemia, crizele de securitate și inflația – au fost asociate cu liderii politici aflați la conducere, majoritar femei. Deși aceste crize au fost globale și structurale, responsabilitatea pentru efectele lor a fost atribuită disproporționat femeilor aflate în funcții de decizie, ceea ce a întărit percepțiile critice și a alimentat ideea falsă precum că femeile ar fi mai puțin competente să conducă un stat. Un alt factor major care a contribuit la consolidarea stereotipurilor îl constituie creșterea vizibilă a discursurilor de ură și a atacurilor sexiste la adresa femeilor politiciene. Conform raportului Promo-LEX¹ privind discursul de ură în alegerile din 2024, femeile au fost printre cele mai frecvent vizate grupuri sociale, alături de comunitatea LGBTQI+ și de politicieni, în general, fiind ținta a zeci de cazuri de atacuri sexiste și denigratoare în mass-media și pe rețelele de socializare. Aceste atacuri nu doar reflectă, ci și alimentează percepțiile tradiționaliste, contribuind la descurajarea femeilor de a intra în politică și la consolidarea opiniei publice potrivit căreia rolul lor ar trebui să rămână preponderent în îngrijirea familiei și copiilor.

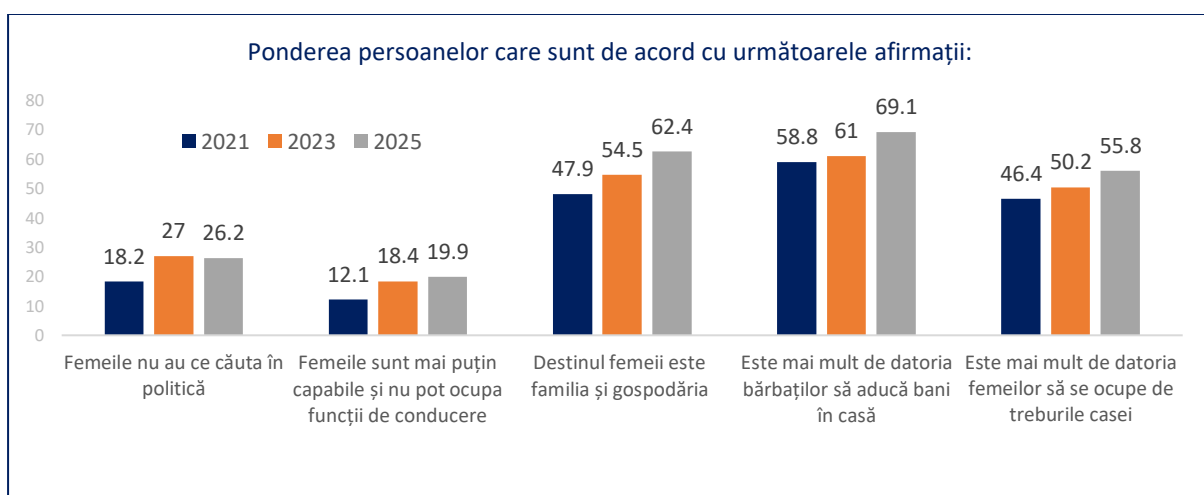

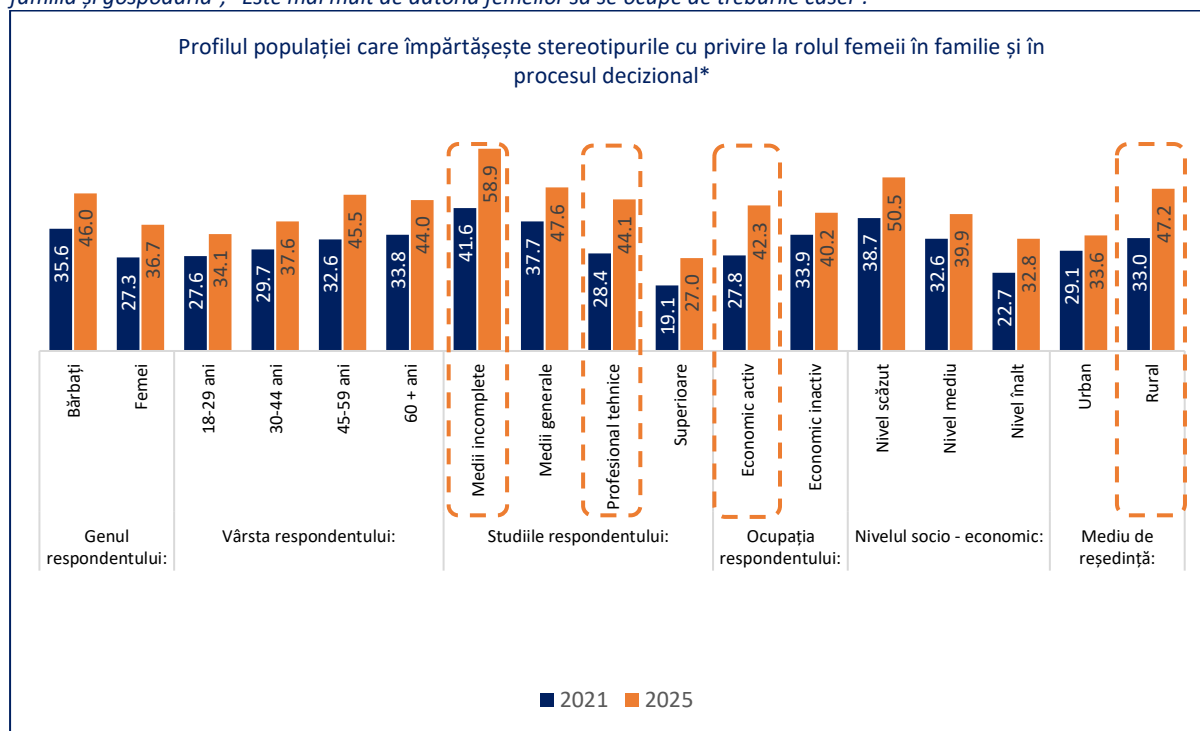
Figura 1. Percepțiile populației cu privire la rolul femeii în viața publică și privată, 2021-2025, %
Sursa: Studiu CPD, 2025

¹ https://promolex.md/wp-content/uploads/2025/02/raport-du_ap_rrc_2024_machetat_2025-1.pdf

Stereotipurile de gen s-au accentuat mai ales în rândul bărbaților, al persoanelor cu educație redusă și al celor din mediul rural. Conform datelor de mai jos, între 2021 și 2025, s-a înregistrat o creștere semnificativă a ponderii persoanelor din anumite categorii sociale, care împărtășesc stereotipuri despre rolul femeii în familie și în procesul decizional. Cel mai vizibil salt este în rândul bărbaților, unde ponderea a crescut de la 35,6% în 2021 la 46% în 2025 (cu 10,4 p.p.), ceea ce confirmă faptul că ei rămân principalii purtători ai concepțiilor tradiționaliste, or, aproape fiecare al doilea bărbat împărtășește astfel de idei. Diferențele sunt vizibile și după nivelul de educație. Persoanele cu studii incomplete sau medii generale înregistrează cele mai înalte valori de conformare cu afirmațiile oferite (58,5% și respectiv 47,6%), în timp ce în rândul celor cu studii superioare ponderea se menține mai scăzută decât în alte grupuri de respondenți (27%). Mediul de reședință accentuează aceste discrepanțe: în prezent, aproape jumătate dintre locuitorii din zonele rurale împărtășesc stereotipuri, comparativ cu 33,6% dintre respondenții din mediul urban, ceea ce reconfirmă preponderența unei culturi tradiționaliste mai puternice în zonele rurale. Și statutul ocupațional evidențiază diferențe destul de semnificative, confirmând că stereotipurile sunt mai răspândite printre persoanele economic inactive (43,3%), decât printre cele active (32,3%). În ceea ce privește nivelul socio-economic, stereotipurile sunt mai frecvente în rândul persoanelor cu venituri scăzute (36,5%) și mai reduse în rândul celor cu niveluri medii și înalte. În același timp, constatăm o tendință îngrijorătoare din perspectiva de vârstă: în timp ce ponderea persoanelor 60+ ani care împărtășesc stereotipurile de gen rămâne destul de înaltă (45,5%), stereotipurile cresc puternic și în rândul tinerilor de 18–29 de ani, ajungând la o pondere de 37,6% de respondenți în 2025, comparativ cu 27,6% în 2021. Prin urmare, se evidențiază o tendință foarte alarmantă de perpetuare a stereotipurilor de gen, ba chiar și consolidare a mentalităților tradiționaliste printre cei mai tineri, contrar așteptărilor legate de o deschidere mai mare spre egalitate.

Figura 2. Profilul populației care împărtășește stereotipuri de gen privind rolul femeii în familie și procesul decizional, pe categorii socio-demografice, 2021, 2025,%

*Media respondenților care au afirmat că sunt Total de acord sau mai degrabă de acord cu următoarele afirmații: "Femeile nu au ce căuta în politică"; "Femeile sunt mai puțin capabile și nu pot ocupa funcții de conducere", "Destinul femeii este familia și gospodăria", "Este mai mult de datoria femeilor să se ocupe de treburile casei".

Sursa: Studiu CPD, 2021 - 2025

Preferințele alegătorilor rămân puternic orientate spre bărbați în funcțiile publice și electiv.

Conform datelor cercetării, majoritatea respondenților continuă să asocieze funcțiile de conducere cu bărbați, iar femeile sunt preferate doar pentru roluri percepute drept „mai apropiate de familie și comunitate”. Astfel, circa o treime dintre cetățeni (31,7%) ar prefera un bărbat în funcția de președinte al țării, comparativ cu doar 3,3% care ar alege o femeie. Aceeași tendință se menține și pentru funcția de deputat (23,2% pentru bărbați vs. 3,2% pentru femei), primar/ă (27% vs. 3,5%) și președinte/ă de raion (27,4% vs. 2,9%). Chiar și la nivel local, în cazul membrilor consiliilor raionale sau locale, preferința pentru bărbați rămâne de patru ori mai mare decât pentru femei. Singurele poziții unde femeilor li se oferă o mai mare predilecție sunt cele din zona educațională și familială: funcția de director/directoare de școală (17% pentru femei vs. 16,9% pentru bărbați) și cea de președintă a comitetului de părinți (12,2% pentru femei egală cu procentul pentru bărbați). Aceasta confirmă persistența percepției tradiționaliste potrivit căreia femeile sunt mai potrivite pentru domenii asociate educației și îngrijirii, iar bărbații pentru poziții de conducere în stat. Evoluția preferințelor pentru funcția de deputat între 2019 și 2025 întărește aceeași concluzie. În 2023, aproape fiecare al treilea alegător ar fi preferat un bărbat în această funcție, în timp ce doar 5% ar fi ales o femeie. Chiar dacă în 2025 preferința pentru bărbați a scăzut ușor la 23,2%, diferența față de femei rămâne covârșitoare (3,2%). Acest tablou transpune direct răspunsurile anterioare privind rolurile de gen, unde femeile sunt percepute ca aparținând sferei familiale și gospodărești, iar bărbații ca fiind mai potriviți pentru funcții de conducere și reprezentare politică.

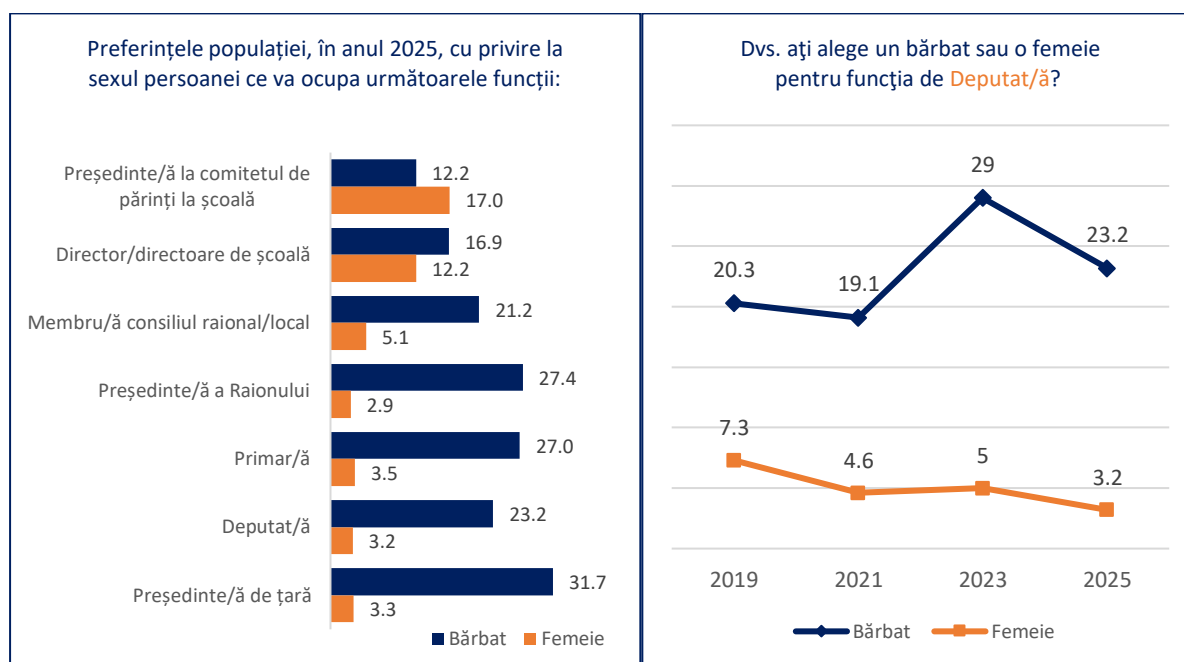

Figura 3. Preferințele populației privind sexul persoanei pentru funcțiile publice și electiv, pe sexe, %
Sursa: Studiu CPD, 2019 – 2025

Oamenii atribuie deputaților o serie de caracteristici considerate esențiale pentru a fi percepuți ca reprezentanți legitimi ai societății. Cele mai importante cinci calități sunt: să fie o persoană simplă din societate, care înțelege problemele populației (80,3%); să aibă experiență politică (80,0%); să aibă experiență în business/management (71,6%); să aibă studii superioare în Moldova (74,2%); și să fie o persoană cu surse financiare (63,8%). Pe lângă aceste criterii, se observă o creștere a importanței unor elemente tradiționale și conservatoare. Astfel, a crescut considerabil ponderea persoanelor care consideră drept criterii decisive pentru un deputat următoarele: apartenența religioasă s-a majorat de la 33,3% în 2021 la 53,6% în 2025, faptul de a fi căsătorit/ă - de la 37,1% la 44,2%, iar prezența copiilor de la 37,0% la 47,9%. Totodată, și criteriul de vârstă devine mai pregnant: 36,3% dintre respondenți preferă ca deputatul să aibă peste 40 de ani, în timp ce doar 24,9% ar opta pentru o persoană mai tânără de această vârstă. Este alarmant faptul că criteriile ce țin de viața privată, statut familial sau vârstă,

dar nu de capacitatea de a exercita o funcție publică, câștigă tot mai mult teren reducând șansele persoanelor necăsătorite, fără copii, tinere sau nereligioase de a fi percepute ca politicieni legitimi și, implicit, restrângând diversitatea în procesul decizional. Grav este și că aceste criterii, combinate cu preferința declarată pentru bărbați (22,3% vs. doar 6,1% pentru femei), perpetuează imaginea liderului politic ca fiind un bărbat de peste 40 de ani, căsătorit, cu copii, religios, cu experiență politică și managerială, studii superioare obținute în Republica Moldova, resurse financiare proprii și perceput ca „o persoană simplă din societate, care înțelege problemele oamenilor”.

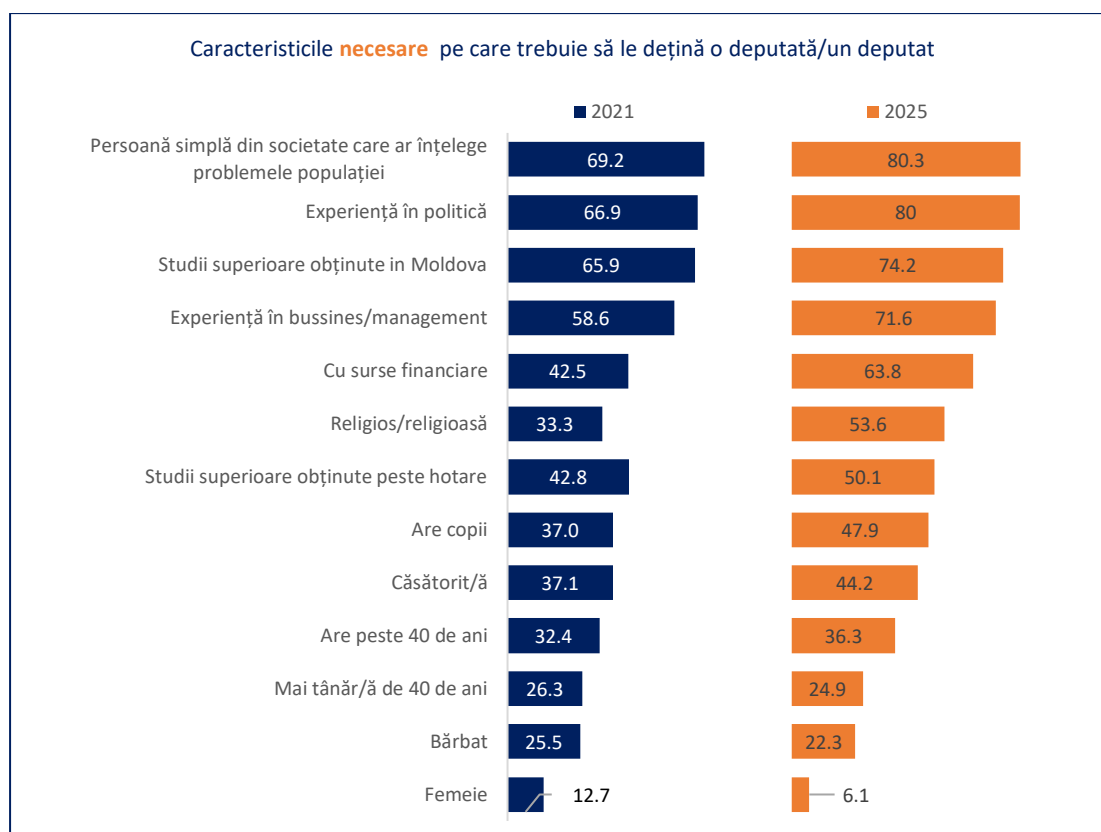

Figura 4. Caracteristicile considerate necesare pentru un/o deputat/ă ideal(ă), 2021, 2025, %
Sursa: Studiu CPD, 2021 – 2025

Caracteristicile tradiționaliste ca: genul, religia, căsătoria și copiii, sunt considerate „necesare” mai ales de bărbați, persoanele vârstnice și cele cu educație scăzută. În cadrul cercetării ne-am propus să vedem dacă există diferențele dintre grupurile socio-demografice în ceea ce privește caracteristicile considerate necesare pentru un/o deputat/ă. Datele arată că aceste percepții nu sunt distribuite uniform în societate, ci urmează un tipar clar, marcat de gen, educație, mediu de rezidență și vârstă. Astfel, bărbații menționează mult mai frecvent decât femeile că deputatul ar trebui să fie de gen masculin (24,5% față de 20,4%), ceea ce sugerează o tendință de autolegitimitare a propriei poziții sociale și o rezistență mai mare la ideea participării femeilor în politică. Totuși, paradoxal este că și o parte dintre femei împărtășesc această viziune, ceea ce arată forța stereotipurilor interiorizate. Pe de altă parte, nivelul de educație diferențiază radical atitudinile: respondenții cu studii incomplete sau medii generale sunt cei mai atașați de criteriile religioase și familiale, unde trei din patru consideră că deputatul trebuie să fie religios, iar peste 60% cred că este esențial să fie căsătorit și să aibă copii. În schimb, în rândul celor cu studii superioare, ponderea e dublu mai mică față de cei cu nivel de studii mai scăzut, ceea ce confirmă că educația joacă un rol crucial în diminuarea percepțiilor tradiționaliste și în orientarea către criterii legate de competență, nu de viața privată. Adicional, observăm că și mediul de trai determină anumite opinii: în rural aproape unul din trei respondenți consideră că deputatul trebuie să fie bărbat, două treimi – că trebuie să fie religios, față de doar 16% și 40% în mediul urban. Aceasta reconfirmă cele enunțate mai sus, că în zonele rurale normele tradiționale continuă să aibă o influență semnificativă asupra percepțiilor politice. În planul vârstei, diferențele confirmă o orientare

conservatoare mai accentuată în rândul persoanelor de peste 60 de ani, unde aproape două treimi menționează religia și mai mult de jumătate statutul marital și copiii, ca fiind criteriile esențiale pentru un deputat. În contrast, printre tineri aceste valori scad semnificativ, doar un sfert considerând că un deputat trebuie să fie căsătorit sau să aibă copii. Această polarizare arată că, deși generațiile tinere se distanțează de tiparul tradițional, acestea nu reușesc să contrabalanseze suficient influența generațiilor mai în vârstă. În contextul celor menționate, concluzionăm că susținerea criteriilor tradiționaliste, precum genul, religia, statutul familial și copiii, prevalează în rândul bărbaților, persoanelor cu educație scăzută, din mediul rural și de vârstă înaintată. Această realitate arată nu doar persistența stereotipurilor de gen, ci și faptul că ele sunt alimentate și reproduse de condiții sociale, educaționale și culturale, ceea ce face ca barierele simbolice pentru participarea femeilor în politică să fie mai puternice în anumite grupuri decât în altele.

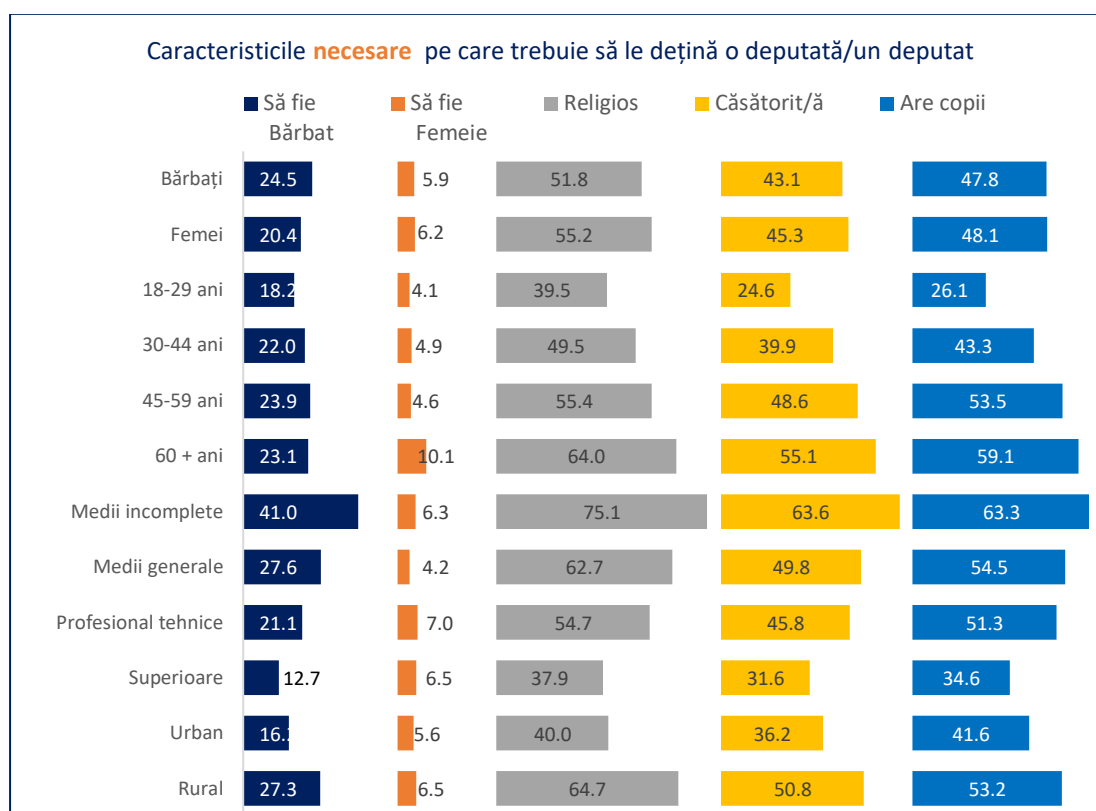

Figura 5. Susținerea caracteristicilor tradiționaliste pentru deputați pe grupuri socio-demografice, %
Sursa: Studiu CPD, 2025

PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA GRUPURILE SUBREPREZENTATE ÎN FUNCȚIILE DECISIVE

Doar tinerii sunt văzuți ca având nevoie de o reprezentare mai mare în Parlament, în timp ce, în privința femeilor, persoanelor cu dizabilități și minorităților, alegătorii, în mare majoritate, consideră că numărul actual este suficient. Datele cercetării relevă diferențe clare în percepția asupra reprezentării în Parlament. Tinerii sunt singura categorie pentru care aproape jumătate dintre respondenți (48,7%) consideră că numărul lor ar trebui să fie mai mare, ceea ce arată o așteptare de reînnoire a clasei politice. În cazul femeilor, aproape jumătate dintre respondenți (49,1%) afirmă că nivelul actual este suficient și doar 12,2% susțin că ar trebui să fie mai multe. Această opinie poate fi explicată prin faptul că, după aplicarea sistemului de cote dublă, ponderea femeilor în Parlament s-a menținut la 40% pe întreaga legislatură trecută. Situația este diferită pentru persoanele cu dizabilități, 34,2% de respondenți afirmând că reprezentarea este suficientă, deși, în realitate, nu a existat niciun deputat cu dizabilități. O situație similară se înregistrează și în cazul minorităților. Astfel, 38,4% dintre respondenți au declarat că nivelul actual de reprezentare este suficient, deși în legislatura precedentă a existat doar un singur deputat care s-a declarat rom.

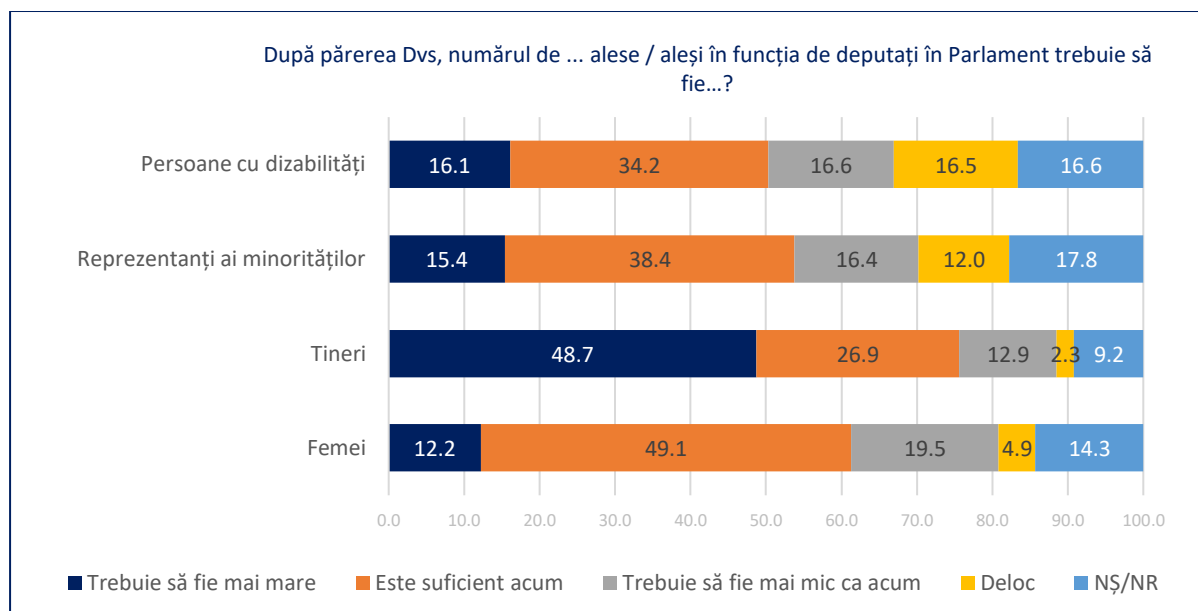

Figura 6. Percepțiile populației privind reprezentarea femeilor, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și minorităților în Parlament, %

Sursa: Studiu CPD, 2025

Deși procentele nu sunt foarte mari, există segmente ale populației care exclud explicit femeile, tinerii, persoanele cu dizabilități și reprezentanții minorităților din rândul deputaților. Pentru femei, opoziția este mai puternică în rândul bărbaților (7,1%) și al persoanelor cu educație scăzută, reprezentând 12,2% dintre cei cu studii incomplete și 8,1% dintre cei cu studii medii generale. În cazul tinerilor, nivelul de respingere este mai mic, dar există un vârf în rândul celor cu studii medii generale (3,6%), ceea ce sugerează că percepțiile critice sunt legate mai degrabă de statutul socio-educational, decât de vârstă în sine. În ce privește reprezentanții minorităților, respingerea este vizibil mai mare, ponderea celor care consideră că acest grup nu trebuie să se regăsească în rândul parlamentarelor fiind de 16,5% în rândul persoanelor de 30–44 de ani și 14,3% în rândul bărbaților. Valorile ridicate la toate nivelurile educaționale (între 10–13%) indică faptul că biasul față de minorități este mai generalizat și nu ține exclusiv de educație. Cel mai alarmant este cazul persoanelor cu dizabilități, unde împotrivirea este mult mai vizibilă: 21% dintre persoanele peste 60 de ani și 21,1% dintre cele cu studii

incomplete consideră că acestea nu ar trebui să fie deloc în Parlament. În medie, între 15% și 20% din populație împărtășește această atitudine excludentă, ceea ce confirmă persistența unor prejudecăți grave și discriminări structurale. În ansamblu, datele arată că rezistența față de o reprezentare diversă în Parlament este alimentată mai ales de bărbați, de persoanele cu nivel scăzut de educație și de categoriile de vârstă mai înaintate. Cele mai puternice prejudecăți se manifestă împotriva persoanelor cu dizabilități și a minorităților, ceea ce arată că incluziunea acestor grupuri rămâne una dintre cele mai mari provocări pentru democrația reprezentativă din Republica Moldova.

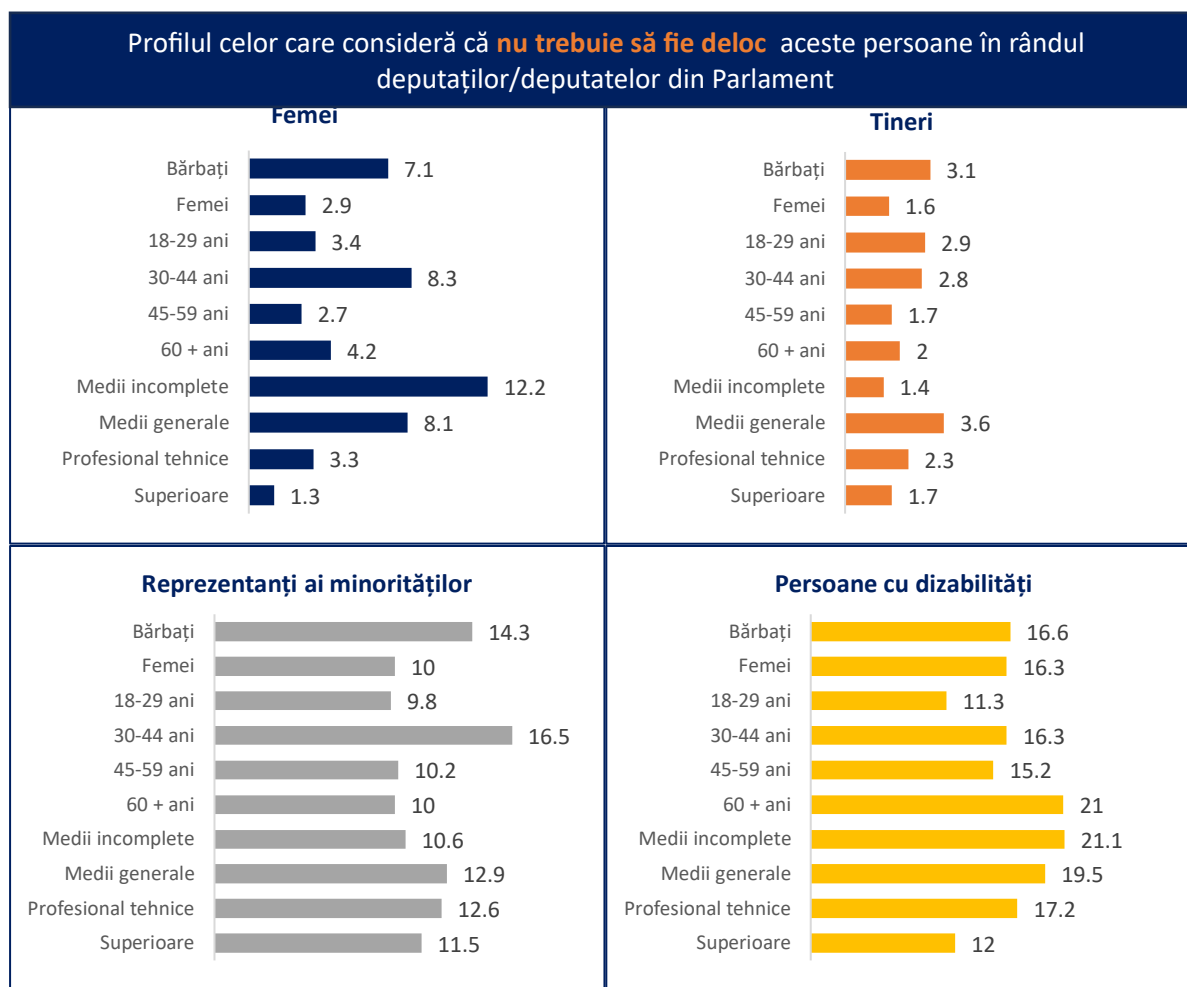

Figura 7. Profilul respondenților care exclud anumite categorii sociale din reprezentarea parlamentară (femei, tineri, minorități, persoane cu dizabilități)

Sursa: Studiu CPD, 2025

Responsabilitățile casnice și rolurile tradiționale sunt văzute ca principala barieră care limitează implicarea femeilor în politică. Datele arată că multe dintre motivele invocate pentru lipsa implicării politice sunt percepute ca afectând în egală măsură femeile și bărbații, de exemplu, percepția că „politica este murdară și coruptă” (77,1%), lipsa resurselor financiare (79,4%) sau lipsa suportului partidelor și a electoratului (peste 75%). Aceste motive țin de contextul general al politicii din Republica Moldova și nu sunt asociate explicit cu diferențe de gen. Totuși, există câteva bariere percepute ca fiind mai specifice femeilor. Cea mai evidentă este legată de responsabilitățile casnice, menționată de 20,5% dintre respondenți, ceea ce confirmă că rolurile tradiționale de îngrijire și muncă domestică continuă să limiteze participarea femeilor. Alte motive atribuite mai frecvent femeilor sunt lipsa încrederii (10,7%), lipsa suportului familiei (8,3%) și presiunea normelor culturale privind rolurile de gen (9,8%). Aceste date arată că, dincolo de barierele structurale comune tuturor, femeile sunt dezavantajate suplimentar de sarcini familiale și stereotipuri sociale. În schimb, câteva obstacole sunt percepute ca

mai specifice bărbaților, deși ponderea celor care au afirmat acest lucru este destul de redusă. Printre acestea se numără lipsa suportului din partea altor bărbați (5,3%) și lipsa sprijinului din partea femeilor (7,6%), ceea ce sugerează că în competiția politică bărbații resimt mai mult lipsa de solidaritate din interiorul propriilor rețele.

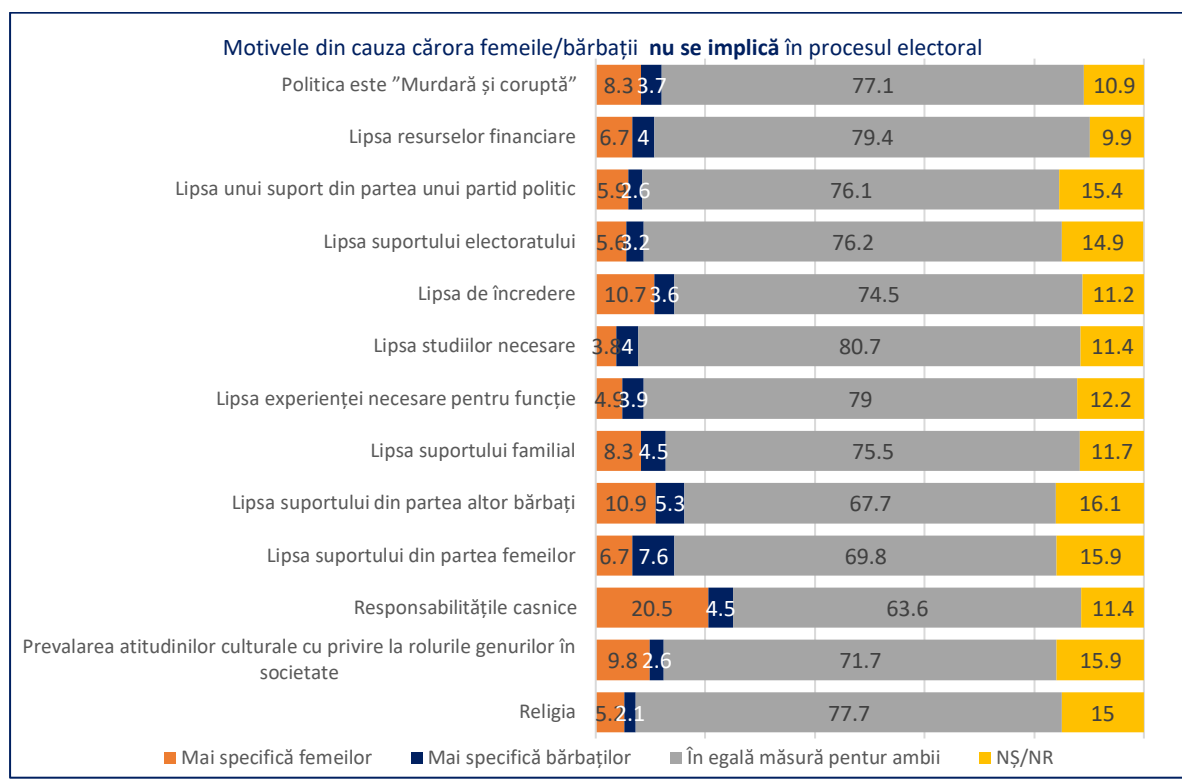

Figura 8. Barierele percepute în calea implicării femeilor și bărbaților în procesul electoral, %
Sursa: Studiu CPD, 2025

Percepțiile privind barierele femeilor în politică s-au schimbat în ultimii ani, dar rolurile tradiționale și lipsa sprijinului continuă să fie elemente centrale. Precum s-a menționat mai sus, responsabilitățile casnice rămân cea mai frecventă barieră asociată femeilor: deși aceste responsabilități au scăzut față de 2021 (34,8%), remarcăm că în 2025 încă 20,5% dintre respondenți le iau în considerație. Aceasta confirmă faptul că sarcinile de îngrijire și munca domestică sunt percepute constant ca un obstacol major pentru participarea femeilor în viața politică. O altă barieră semnificativă este lipsa de încredere, care înregistrează o scădere de la 18,4% în 2021 la 10,7% în 2025, sugerând o ușoară schimbare de percepție, posibil influențată de creșterea vizibilității femeilor în funcții politice și de aplicarea cotei de gen. În ceea ce privește lipsa sprijinului din partea altor bărbați, aceasta rămâne un factor important, dar cu o evoluție oscilantă (14,5% în 2021, 8,3% în 2023, 10,9% în 2025). Persistența acestei bariere evidențiază rolul solidarității masculine în accesul la resurse și în carierele politice, iar absența acestui sprijin poate dezavantaja femeile. În ansamblu, datele arată o diminuare a importanței barierele percepute, dar responsabilitățile casnice și lipsa sprijinului din partea rețelelor masculine continuă să fie considerate obstacole structurale pentru femei.

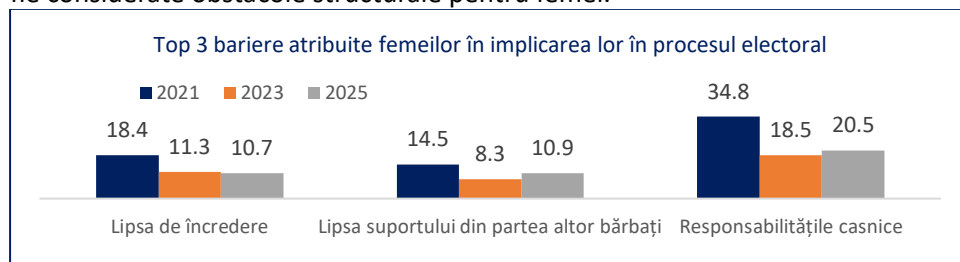

Figura 9. Barierele percepute în calea implicării femeilor în procesul electoral
Sursa: Studiu CPD, 2021 - 2025

IMPLICAREA ALEGĂTORILOR ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ ȘI PERCEPȚIILE LOR

Peste jumătate dintre cetățenii Republicii Moldova (51,9%) se încadrează în categoria pasivilor, adică persoane cu un interes redus sau inexistent față de campania electorală și procesul alegerilor. Un element important al prezentei analize vizează aspectele comportamentale ale alegătorilor în timpul campaniei electorale, în special în ceea ce privește nivelul de interes pentru procesul electoral, pentru exercitarea dreptului la vot etc. Nivelul de implicare și interes al cetățenilor a fost măsurat prin intermediul unui Index construit în baza a 6 itemi² ce reflectă interesul cetățenilor față de procesul electoral. Intensitatea interesului a fost estimată de la 1 (interes/implicare scăzută) la 5 (interes/implicare avansată). În baza indexului respectiv, cetățenii au fost clasificați în trei grupuri principale, în funcție de nivelul de implicare și interes în procesul electoral: (i) cetățeni care dau dovadă de implicare activă, (ii) cetățeni cu implicare medie și (iii) cetățeni cu nivel scăzut de interes și implicare. Datele arată că aproape o treime (30,5%) manifestă o implicare medie, în timp ce doar 17,7% dintre cetățeni pot fi considerați activi, urmărind știrile și dezbaterile electorale, analizând profilurile candidaților sau participând la întâlnirile cu aceștia.

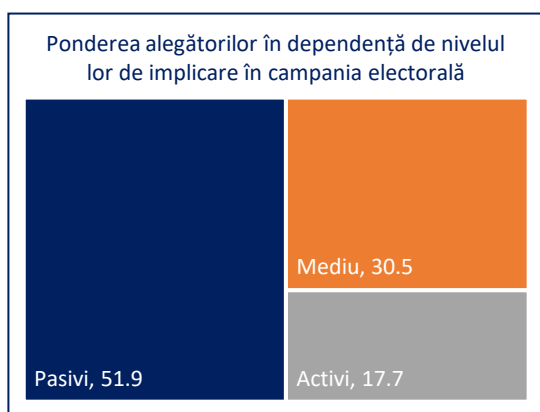

Figura 10. Grupurile de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral, %
Sursa: Studiu CPD, 2025

Alarmant este faptul că ponderea celor pasivi crește de la an la an. Analizând nivelul de implicare al alegătorilor în campanii electorale, observăm o tendință negativă: ponderea celor pasivi în 2025 depășește 50%, crescând cu 12,4%, comparativ cu scrutinul electoral parlamentar precedent. Respectiv, ponderea celor activi a ajuns la 17,7%, reducându-se constat cu aproximativ 2% de la un scrutin la altul. Această dinamică denotă nu doar o scădere a interesului pentru procesele electorale, ci și o diminuare a încrederii cetățenilor în eficiența implicării lor în acest proces.

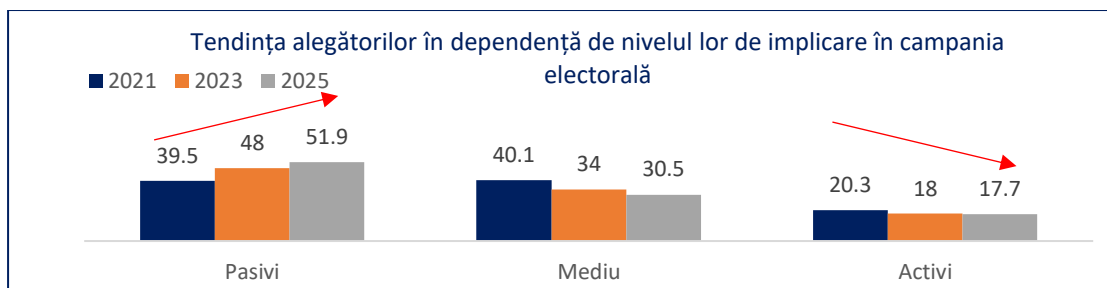

Figura 11. Tendința grupurilor de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral, %
Sursa: Studiu CPD, 2021-2025

² Itemii măsoară: cât de frecvent urmăresc cetățenii știrile legate de alegeri; cât de frecvent urmăresc aceștia dezbaterile electorale; cât de mult analizează cetățenii profilul candidaților și a candidatelor; cât de frecvent sunt interesați alegătorii să participe la întâlnirile cu candidații electorali; cât de frecvent discută/informează colegii/membrii familiei/prietenii despre concurenții electorali; cât de interesați sunt cetățenii să participe la activitățile electorale organizate de concurenții electorali.

Pentru a crește implicarea electorală, este esențial să fie mobilizați tinerii, persoanele cu educație redusă, cu venituri scăzute și comunitățile minoritare lingvistic, unde pasivitatea este cea mai pronunțată. Datele demonstrează diferențe clare între grupurile sociale privind nivelul de implicare în campania electorală. Cei mai pasivi sunt tinerii între 18–29 de ani (61,4%) și 30–44 de ani (63,6%), dar și persoanele cu studii incomplete (63,5%) sau cu nivel scăzut de venit (55,7%). De asemenea, populația care vorbește limba rusă sau alte limbi decât româna/moldovenească are o pondere mai mare de pasivi (60%). În schimb, gradul cel mai înalt de implicare se regăsește în rândul persoanelor de peste 60 de ani (29,3% activi) și ai celor cu studii superioare (21,1% activi). Aceste date sugerează că, dacă se dorește creșterea implicării cetățenilor în discuțiile și procesele electorale, accentul trebuie pus pe mobilizarea tinerilor, pe persoanele cu educație redusă, pe cei cu venituri scăzute și pe comunitățile minoritare din punct de vedere lingvistic. În aceste grupuri, lipsa de interes sau informare este cea mai puternică, iar intervențiile de educație civică, campaniile de informare și crearea unor spații de participare accesibile ar putea avea cel mai mare impact.

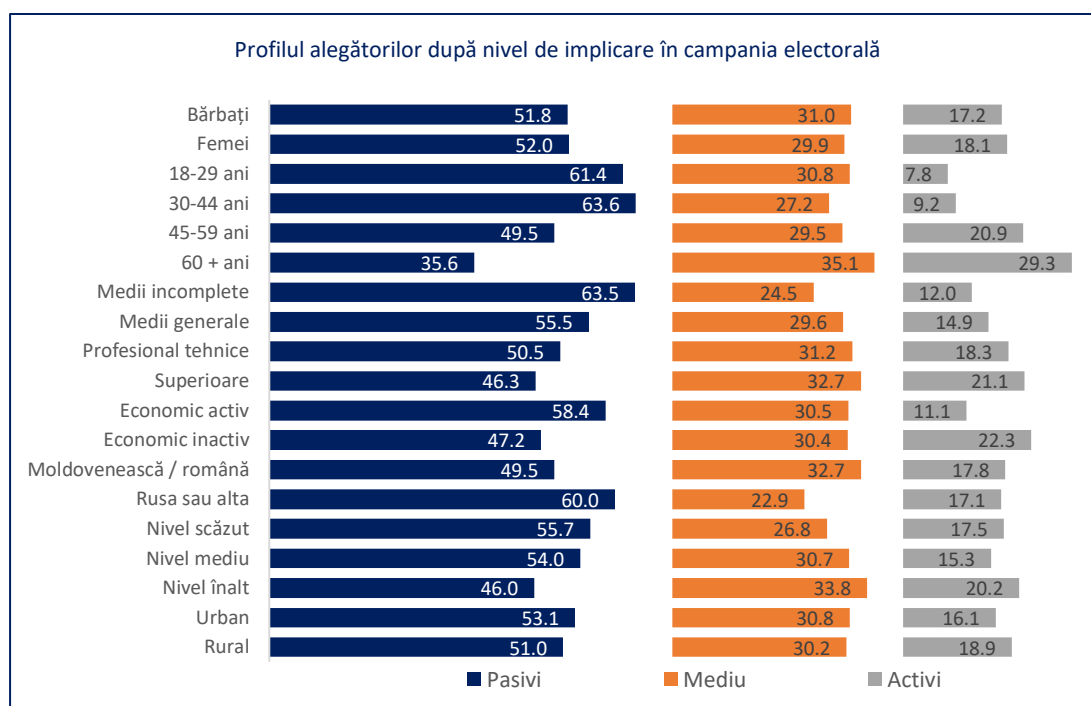

Figura 12. Grupurile de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral, după caracteristici demografice, %

Sursa: Studiu CPD, 2025

Implicarea mai mare reduce preferința pentru bărbați în politică, dar nu schimbă stereotipurile tradiționale despre rolul femeilor și bărbaților în familie. Datele atestă o situație paradoxală. Alegătorii activi, adică cei mai interesați de campaniile electorale și informați despre procesul politic, continuă să reproducă stereotipuri tradiționale legate de rolurile în familie: aproape 70% cred că bărbatul trebuie să aducă bani în casă, 60% – destinul femeii este familia și gospodăria, iar jumătate – că treburile casnice sunt mai mult responsabilitatea femeilor. Totuși, atunci când vine vorba de politică, doar 1 din 5 afirmă deschis că femeile nu ar trebui să fie implicate sau că sunt mai puțin capabile. Această diferență poate fi explicată prin faptul că stereotipurile legate de sfera privată sunt mai adânc înrădăcinate și mai puțin contestate social, în timp ce în domeniul politic există, totuși, o presiune publică și legislativă (precum cota de gen) care a normalizat într-o anumită măsură prezența femeilor. Cu alte cuvinte, alegătorii activi acceptă mai ușor femeile ca actori politici, dar continuă să atribuie roluri tradiționale în familie. Pe de altă parte, atunci când trebuie să aleagă între un bărbat și o femeie cu aceleași competențe, majoritatea declară că genul nu contează (70–77%). De menționat totuși, că pasivii tind mai des să prefere un bărbat (27,1%), ceea ce arată că lipsa de informare și de contact cu dezbaterile publice păstrează intacte prejudecățile. Activii și respondenții cu implicare medie sunt mai

dispuși să accepte o femeie (5,2% și 3,8%, comparativ cu doar 2,3% la pasivi). În ansamblu, situația arată că implicarea civică și expunerea la dezbateri politice reduc biasul explicit împotriva femeilor în sfera publică, dar nu reușesc încă să erodeze normele tradiționale despre rolurile de gen în familie. Această separare între „politică” și „viața privată” reflectă un proces incomplet de schimbare culturală: femeile sunt „tolerate” în politică, dar sunt în continuare văzute ca având responsabilitatea principală pentru familie și gospodărie.

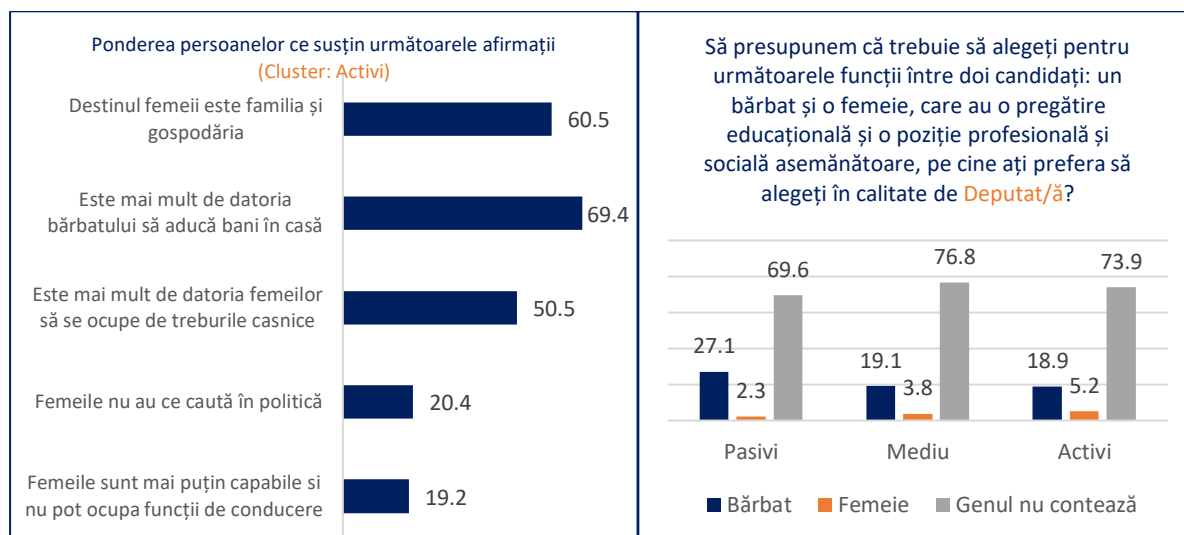

Figura 13. Pondere stereotipurilor de gen și a preferințelor electorale în rândul alegătorilor activi, pasivi și cu implicare medie
Sursa: Studiu CPD, 2025

Top priorități pentru noul Parlament: corupția, nivelul de trai și locurile de muncă. Datele arată că reducerea corupției este cea mai mare prioritate pentru cetățeni, în special pentru bărbați (60%), dar și pentru aproape jumătate dintre femei (46,8%). Următoarele două teme majore, împărțite de ambele sexe, sunt creșterea nivelului de trai (44,1% dintre femei și 40% dintre bărbați) și crearea locurilor de muncă (46,3% femei și 44,9% bărbați). Aceste rezultate confirmă că agenda publică este dominată de preocupările pentru integritate și pentru condițiile economice generale. Diferențele de gen devin vizibile la capitolele legate de protecție socială. Femeile pun preponderent accent pe mărirea pensiilor și a prestațiilor sociale (33,6% față de 27,7% dintre bărbați) și pe majorarea salariilor (38% față de 35,3%). Aceasta demonstrează că femeile, fiind mai frecvent afectate de inegalități salariale și de responsabilități de îngrijire, asociază bunăstarea proprie și a familiei cu măsuri directe de sprijin financiar.

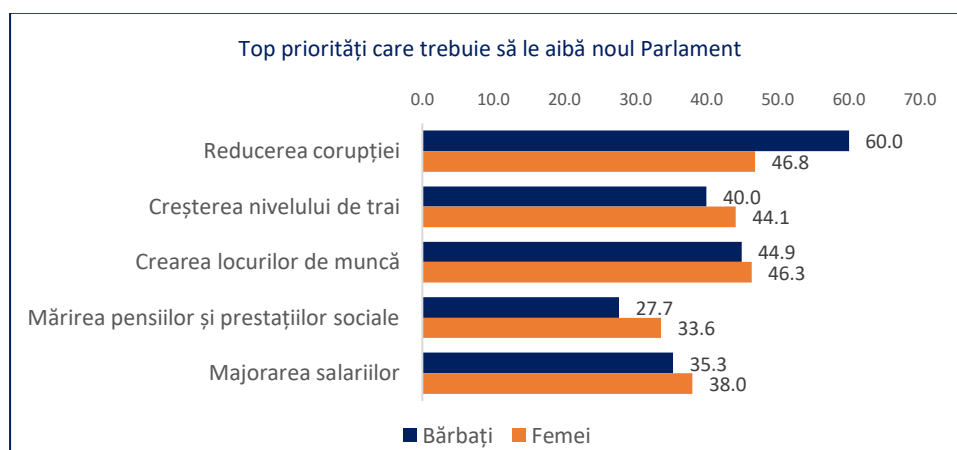

Figura 14. Prioritățile principale ale cetățenilor pentru noul Parlament, dezagregate pe gen
Sursa: Studiu CPD, 2025

CONSTATĂRILE CAPITOLULUI I

Această secțiune sintetizează concluziile studiului privind percepțiile alegătorilor din Republica Moldova asupra participării femeilor și bărbaților în viața politică, reprezentării grupurilor subreprezentate și asupra nivelului de implicare în campania electorală.

1. Destinul femeii este familia și copiii: 62% dintre alegători cred că destinul femeii este să aibă grijă de familie și gospodărie, iar aproape 70% consideră că bărbatul trebuie să fie principalul aducător de venituri în casă. Acest fapt arată că, în pofida progreselor legislative, rolurile de gen tradiționale rămân profund înrădăcinate în societate.

2. Reticența față de femeile în politică se accentuează: Ponderea celor care afirmă că femeile „nu au ce căuta în politică” a crescut la circa 26% în 2025, semnalând o înrăutățire a atitudinilor față de implicarea femeilor în sfera decizională. De asemenea, aproximativ unul din cinci respondenți consideră în continuare că femeile sunt „mai puțin capabile” să dețină funcții de conducere – un nivel ridicat, relativ neschimbat față de anii precedenți, fapt ce confirmă persistența prejudecăților de gen în politica moldovenească.

3. Profilul celor care susțin stereotipurile de gen: Stereotipurile sunt mai răspândite în rândul bărbaților (46%), persoanelor cu studii reduse (până la 58%), celor din mediul rural (47%) și al vârstnicilor peste 60 de ani (45%). Ele sunt frecvente și la persoanele cu venituri mici sau inactice economic, în timp ce doar circa un sfert dintre cei cu studii superioare le împărtășesc.

4. Tinerii, singurii pe care alegătorii îi vor mai bine reprezentați în culisele puterii: Aproape jumătate dintre alegători (49%) își doresc mai mulți tineri în Parlament, dar doar 12% vor mai multe femei tinere. În același timp, peste o treime consideră suficientă prezența persoanelor cu dizabilități și a minorităților, chiar dacă acestea sunt aproape absente în legislativ.

5. Mai mult de jumătate dintre alegători sunt pasivi: Jumătate dintre cetățenii Republicii Moldova (51,9%) se încadrează în categoria alegătorilor pasivi, ponderea lor crescând de la an la an. Acestea sunt persoane cu interes redus sau inexistent față de campania electorală și procesul de vot. Cei mai dezinteresați de politică sunt tinerii, peste 60% dintre respondenții/te sub 45 de ani, cu un nivel mai scăzut de educație și venit, nu se implică. În schimb, gradul cel mai înalt de implicare civică se regăsește la persoanele de peste 60 de ani (aprox. 29% fiind alegători activi) și la cele cu studii superioare (21% activi).

6. Idealul de deputat/ă rămâne unul tradiționalist: Profilul preferat al parlamentarului, în percepția multor alegători, se aliniaza unui tipar conservator. Aproximativ 22% dintre respondenți declară că ar prefera ca deputatul să fie bărbat (vs. doar ~6% care ar prefera o femeie), iar importanța unor criterii precum religiozitatea, statutul de persoană căsătorită și faptul de a avea copii a crescut semnificativ – fiecare fiind considerat „necesar” de aproape jumătate dintre cetățeni. Astfel, se conturează imaginea unui politician ideal ca fiind un bărbat ce a depășit vârsta de 40 de ani, căsătorit, cu copii și credincios, pe lângă alte atribute, precum experiența politică, studiile superioare (în țară) și resursele financiare proprii.

7. Corupția, prioritatea numărul unu: Lupta împotriva corupției domină agenda publicului, fiind menționată ca principală prioritate pentru noul Parlament de 60% dintre bărbați și 46,8% dintre femei. Următoarele preocupări majore, împărtășite de ambele sexe, sunt creșterea nivelului de trai al populației și crearea locurilor de muncă (indicate de aproximativ 40–46% dintre respondenți). Totodată, femeile acordă o importanță relativ mai mare măsurilor de protecție socială, precum majorarea pensiilor și a salariilor (34% dintre femei vs. 28% dintre bărbați), diferență ce reflectă nevoile și perspectivele diferite ale genurilor.

8. Activismul civic nu dăreamă stereotipurile: Deși alegătorii activi declară în majoritate că genul nu contează la urne, 69,4% dintre ei consideră că bărbatul trebuie să întrețină familia, iar 60,5% că destinul femeii este gospodăria. Acest paradox arată că expunerea la dezbateri politice nu înseamnă automat și depășirea rolurilor tradiționale.

METODOLOGIE

Raportul analitic a fost elaborat în baza unor date colectate cu scopul de a identifica stereotipurile persistente despre rolurile de gen în viața socială, inclusiv despre participarea femeilor în politică. Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-RESEARCH”, pe parcursul lunii august 2025.

Structura populației studiate:

		Total		Genul			
				Masculin		Feminin	
		Număr	%	Număr	%	Număr	%
Total		1117	100,0%	486	100,0%	631	100,0%
Genul respondentului:	Masculin	486	47,4%	486	100,0%	0	0,0%
	Feminin	631	52,6%	0	0,0%	631	100,0%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	206	14,2%	100	15,6%	106	12,8%
	30-44 ani	268	30,8%	116	33,4%	152	28,4%
	45-59 ani	246	28,9%	118	30,1%	128	27,7%
	60 + ani	397	26,2%	152	20,8%	245	31,0%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	131	12,9%	51	11,6%	80	14,0%
	Medii generale	289	23,5%	135	24,9%	154	22,2%
	Profesional tehnice	349	30,0%	164	32,3%	185	27,8%
	Superioare	345	33,7%	135	31,2%	210	36,0%
Ocupația respondentului:	Economic activ	370	41,7%	178	46,8%	192	37,1%
	Economic inactiv	747	58,3%	308	53,2%	439	62,9%
Limba de comunicare:	Română	866	77,4%	369	75,5%	497	79,2%
	Rusa sau alta	251	22,6%	117	24,5%	134	20,8%
Nivelul socio - economic:	Nivel scăzut	389	33,4%	144	29,5%	245	36,8%
	Nivel mediu	377	33,4%	174	34,8%	203	32,2%
	Nivel înalt	351	33,2%	168	35,7%	183	31,0%
Mediu de reședință:	Urban	493	45,0%	224	46,6%	269	43,6%
	Rural	624	55,0%	262	53,4%	362	56,4%

ABORDAREA ANALITICĂ PRIVIND CLUSTERELE DE ALEGĂTORI

Pentru a înțelege nivelul de interes al cetățenilor față de procesul electoral, în cadrul prezentei analize populația cercetată a fost clasificată în trei grupuri, având la bază 6 itemi specifici. Intensitatea interesului a fost estimată de la 1 (interes/implicare scăzută) la 5 (interes/implicare avansată).

Cât de interesat sunteți de următoarele aspecte legate de această campanie electorală?

Itemi	Valoare numerică				
	Deloc interesat	Nu prea interesat	Nici - Nici	Oarecum interesat	Foarte interesat
Urmăresc frecvent știrile legate de alegeri	1	2	3	4	5
Urmăresc frecvent dezbaterile electorale	1	2	3	4	5

Analizez profilul candidaților electorali	1	2	3	4	5
Particip la întâlnirile concurenților electorali cu alegătorii	1	2	3	4	5
Informează colegii/membrii de familie, prietenii despre concurenții electorali	1	2	3	4	5
Particip în activitățile electorale organizate de concurenții electorali	1	2	3	4	5

Prin aplicarea mediei aritmetice, am putut clasifica cetățenii în trei grupuri în funcție de nivelul de interes în procesul electoral: **(i) interes scăzut** – persoanele care nu manifestă nici un interes față de procesul electoral sau îl manifestă într-o formă redusă, valoarea răspunsurilor lor fiind până la 2,5 puncte; **(ii) interes mediu** – persoanele care manifestă un nivel mediu de interes față de procesul electoral, valoarea răspunsurilor lor fiind apreciată între 2,6 și 3,5 puncte și **(iii) interes sporit** – persoanele care manifestă un interes sporit față de procesul electoral, valoarea răspunsurilor lor fiind apreciată între 3,6 și 5 puncte.

Figura 15. Clusterile respondenților în funcție de nivelul de implicare și interes în procesul electoral

Sursa: Calculele autorilor, 2025

Structura populației cercetate:

		Genul:								
		Total			Masculin			Feminin		
		Pasivi	Mediu	Activi	Pasivi	Mediu	Activi	Pasivi	Mediu	Activi
Total		51,9%	30,5%	17,7%	51,8%	31,0%	17,2%	52,0%	29,9%	18,1%
Genul respondentului:	Masculin	51,8%	31,0%	17,2%	51,8%	31,0%	17,2%	0,0%	0,0%	0,0%
	Feminin	52,0%	29,9%	18,1%	0,0%	0,0%	0,0%	52,0%	29,9%	18,1%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	61,4%	30,8%	7,8%	67,2%	27,2%	5,6%	55,1%	34,7%	10,1%
	30-44 ani	63,6%	27,2%	9,2%	57,7%	32,4%	9,9%	69,7%	21,7%	8,6%
	45-59 ani	49,5%	29,5%	20,9%	52,6%	29,5%	17,9%	46,6%	29,5%	23,9%
	60 + ani	35,6%	35,1%	29,3%	29,8%	33,8%	36,5%	39,2%	35,9%	24,9%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	63,5%	24,5%	12,0%	56,8%	31,7%	11,5%	68,4%	19,1%	12,5%
	Medii generale	55,5%	29,6%	14,9%	56,8%	26,5%	16,7%	54,2%	32,7%	13,1%
	Profesional tehnice	50,5%	31,2%	18,3%	53,4%	26,6%	20,0%	47,4%	36,1%	16,6%
	Superioare	46,3%	32,7%	21,1%	44,5%	39,0%	16,5%	47,6%	27,7%	24,7%
Ocupația respondentului:	Economic activ	58,4%	30,5%	11,1%	56,5%	34,3%	9,2%	60,6%	26,1%	13,3%
	Economic inactiv	47,2%	30,4%	22,3%	47,7%	28,1%	24,2%	46,9%	32,2%	20,9%
Limba de comunicare:	Moldovenească / română	49,5%	32,7%	17,8%	48,2%	34,8%	17,0%	50,7%	30,8%	18,5%
	Rusa sau alta	60,0%	22,9%	17,1%	62,9%	19,3%	17,8%	56,8%	26,7%	16,4%
Nivelul socio-economic:	Nivel scăzut	55,7%	26,8%	17,5%	62,6%	19,9%	17,5%	50,7%	31,8%	17,5%
	Nivel mediu	54,0%	30,7%	15,3%	50,6%	33,7%	15,7%	57,2%	27,8%	15,0%
	Nivel înalt	46,0%	33,8%	20,2%	44,1%	37,6%	18,3%	48,0%	29,9%	22,1%
Mediu de reședință:	Urban	53,1%	30,8%	16,1%	52,3%	33,4%	14,3%	53,8%	28,3%	17,9%
	Rural	51,0%	30,2%	18,9%	51,4%	29,0%	19,6%	50,6%	31,2%	18,3%

Capitolul II: SCRUTINUL PARLAMENTAR 2025: RADIOGRAFIA UNEI COMPETIȚII ELECTORALE

Analiza candidaților și aleșilor prin prisma
egalității de gen

CONTEXT

Prezentul capitol constituie al doilea raport din cadrul procesului de monitorizare a alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, care urmărește evaluarea modului în care concurenții electorali respectă obligațiile legale privind aplicarea sistemului de cota dublă și principiile egalității de șanse, precum și analiza detaliată a caracteristicilor demografice și socio-economice ale candidaților. În total, au fost examinați 22 de concurenți electorali: 14 partide politice, patru blocuri electorale și patru candidați independenți. Înregistrarea Partidului “Moldova Mare” a fost anulată prin hotărârea CEC din 26 septembrie 2025.

REPREZENTAREA DE GEN PE LISTELE DE CANDIDAȚI

Conform legislației în vigoare a Republicii Moldova, accesul în Parlament este condiționat de atingerea pragului electoral de 5% pentru partide politice, 7% pentru blocuri electorale și 2% pentru candidații independenți. În perioada 20 iulie – 19 august 2025, partidele politice, blocurile electorale și candidații independenți au prezentat actele necesare la Comisia Electorală Centrală pentru a fi înregistrați în calitate de concurenți electorali.

Regulamentul CEC (Hotărârea nr. 1204/2023, modificată în 2025) stabilește, înainte de toate, că desemnarea candidaților se desfășoară în baza principiilor legalității, transparenței, echității și egalității de șanse. Funcționarii electorali sunt obligați să examineze toate dosarele în mod deschis, imparțial și fără discriminare. Partidele și blocurile electorale pot înainta liste de candidați formate din minimum 51 și maximum 111 persoane, iar candidații independenți trebuie să prezinte liste de subscripție conținând între 2 000 și 2 500 de semnături. Pentru femei există o prevedere favorabilă: candidatele independente pot fi înregistrate cu cel puțin 1 000 de semnături. Regulamentul detaliază, de asemenea, etapele de depunere, verificare și tragere la sorți a documentelor pentru stabilirea ordinii de înscriere în buletinul de vot. În cazul candidaților independenți, procedura implică constituirea unui grup de inițiativă care colectează semnăturile necesare, însă candidatul poate opta și pentru colectarea individuală a semnăturilor. CEC stabilește locul și perioada de depunere a documentelor, formează comisii pentru recepționarea acestora și verifică respectarea cerințelor legale. Listele prezentate trebuie să includă date biografice, declarații de avere și, după caz, simbolul electoral al concurentului.

Din perspectivă de gen, legea prevede mecanisme explicite pentru asigurarea unei reprezentări echitabile pentru ambele sexe. Potrivit articolului 68 alineatul (3) al Codului Electoral nr. 325/2022, listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale se întocmesc respectând cota minimă de reprezentare de 40% pentru fiecare sex, iar poziționarea candidaților pe liste se face conform formulei „minimum patru candidați de sex opus la fiecare zece locuri”. Cadru normativ subliniază caracterul obligatoriu al acestor cerințe; nerespectarea lor putând conduce la respingerea listei de către CEC. Partidele și blocurile electorale pot înlocui sau completa lista de candidați până cel târziu cu 30 de zile înainte de data alegerilor (respectând plafonul maxim prevăzut la art. 111 alin. (2) din Codul electoral). Până cu 10 zile înainte de scrutin, aceleași formațiuni pot modifica ordinea candidaților pe listă, pot exclude persoane sau pot retrage întreaga listă. Aceste modificări trebuie aprobate de organul competent al partidului și validate de Comisia Electorală Centrală, care adoptă o hotărâre în termen de cel mult 5 zile. CEC are dreptul să refuze modificările care nu respectă condițiile prevăzute la art. 68 alin. (3) și art. 115 din Codul Electoral. Totodată, legea partidelor și deciziile CEC obligă formațiunile politice să utilizeze o parte din subvențiile publice pentru promovarea participării femeilor și tinerilor în politică, iar pentru fiecare femeie aleasă la nivel parlamentar sau local, partidele beneficiază de suplimente financiare proporționale.

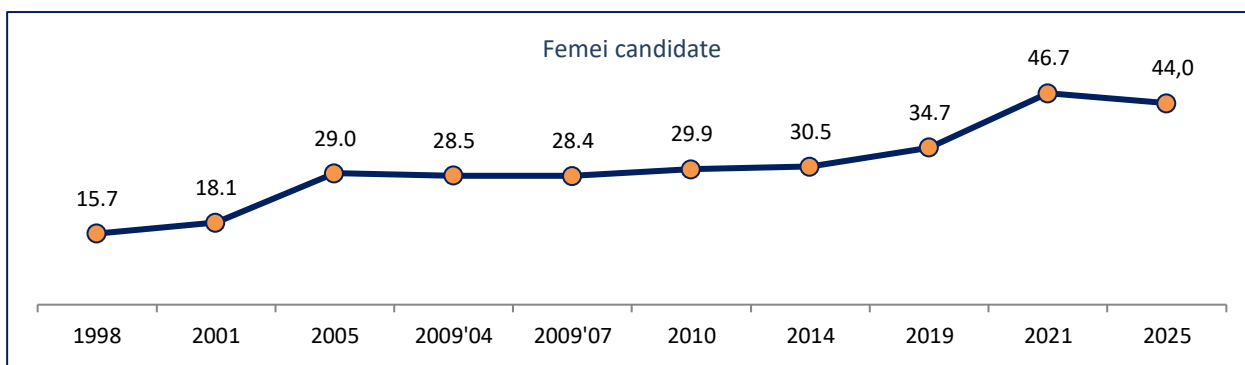
În total, au fost înregistrați 23 de concurenți electorali, dintre care 15 au solicitat, în temeiul art. 68, 111 și 115 din Codul electoral nr. 325/2022, modificarea listelor de candidați, iar Comisia a adoptat în acest sens 49 hotărâri, inclusiv 26 de modificare.

În contextul celor menționate mai sus, a se vedea în continuare principalele constatări cu privire la reprezentarea candidaților pe listele electorale, analizată din perspectiva de gen.

Alegerile parlamentare 2025 au fost marcate de o reprezentare relativ echilibrată a femeilor pe listele de candidați. Potrivit datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, femeile constituie 44,0% din totalul candidaților înscriși, o cifră ce indică menținerea unui relativ echilibru între genuri pe listele electorale. Această reprezentare este în mare parte rezultatul implementării prevederilor legislative, care obligă partidele politice să respecte o anumită paritate de gen (40%) la întocmirea listelor de candidați. Cu toate acestea, dacă ne referim la scrutinul parlamentar din 2021, când femeile reprezentau 46,7% dintre candidați, observăm o ușoară scădere a ponderii acestora. Dinamica respectivă sugerează că mecanismele legislative trebuie susținute de angajamente politice reale și măsuri concrete care să asigure atât prezența

numerică a femeilor în listele de candidați, cât și participarea lor efectivă în competiția electorală și în procesele decizionale ulterioare.

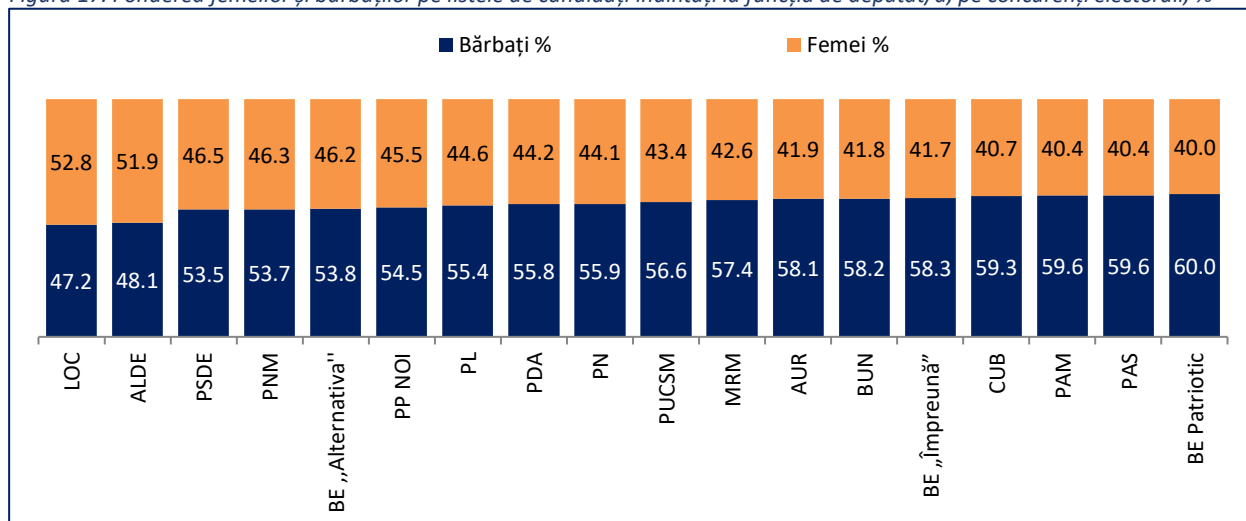
Figura 16. Ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de deputat/ă, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Deși respectarea cotei de gen a constituit o condiție indispensabilă pentru admiterea în competiția electorală, modul în care partidele politice au aplicat această cerință relevă diferențe în angajamentul lor față de promovarea egalității de gen. Toate formațiunile participante la alegerile parlamentare din 2025 s-au conformat prevederilor Codului Electoral³, care stabilește un prag minim de reprezentare de gen pe listele de candidați. Totuși, analiza comparativă a listelor electorale arată că unele partide s-au limitat strict la respectarea cotei minime obligatorii, în timp ce altele au depășit cerințele legale, incluzând peste 50% femei în rândul candidaților (PP LOC, PP ALDE). Această variație reflectă două aspecte esențiale: (i) nivelul diferit de asumare a egalității de gen ca valoare politică și obiectiv strategic în procesul de selecție a candidaților; (ii) capacitatea sporită a unor formațiuni de a asigura o reprezentare echilibrată, în special în cazul listelor de dimensiuni mai reduse.

Figura 17. Ponderea femeilor și bărbaților pe listele de candidați înaintați la funcția de deputat/ă, pe concurenți electorali, %

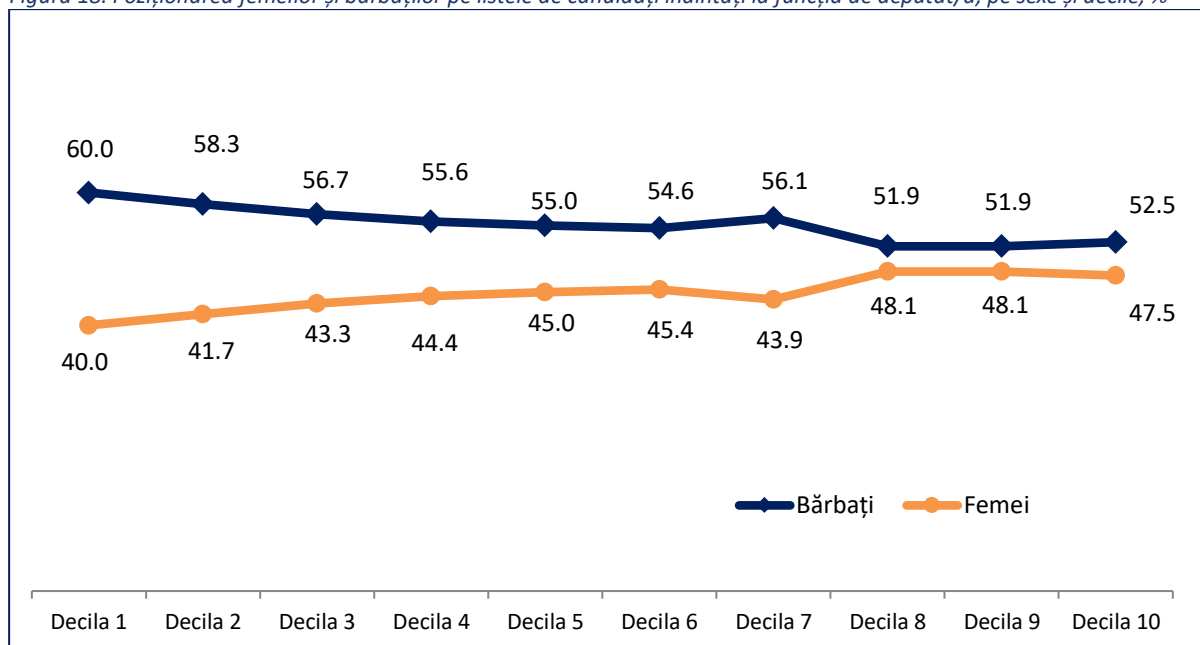
Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Ponderea femeilor în primele locuri de pe listă depășește pragul de 40%. Reprezentarea acestora în segmentele eligibile ale listelor oferă, însă, o imagine mai nuanțată asupra angajamentului partidelor față de promovarea egalității de gen. Deși prezența numerică a femeilor pe listele de candidați este relativ echilibrată, analiza poziționării acestora relevă anumite fluctuații. În primele 10 poziții, considerate cele mai competitive și cu cele mai mari șanse de obținere a unui mandat parlamentar, femeile reprezintă 40,0% din totalul candidaților, în timp ce în următoarea decilă (locurile 11–20) ponderea acestora crește ușor, până la 41,7%. Deși aceste cifre indică o reprezentare apropiată de paritate în zonele eligibile, ele

³ Codul Electoral, art. 68 alin. (3), https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149860&lang=ro#

marchează, totuși, o scădere ușoară față de alegerile din 2021, când femeile reprezentau 42,7% dintre candidații din prima decilă. Această tendință sugerează că, în ciuda progresului înregistrat la nivel general, partidele politice continuă să manifeste prudență în privința plasării femeilor pe poziții cu șanse maxime de a accede în Parlament, fapt ce poate afecta negativ reprezentarea efectivă a acestora în legislativ.

Figura 18. Poziționarea femeilor și bărbaților pe listele de candidați înaintați la funcția de deputat/ă, pe sexe și decile, %

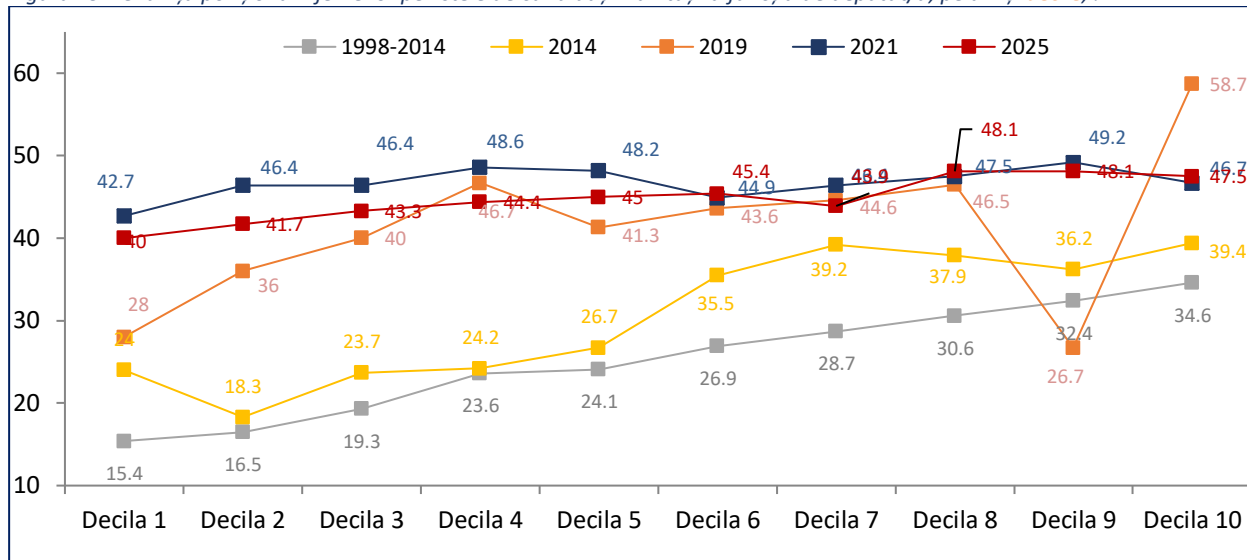
Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Modificările legislative privind introducerea sistemului de cotă dublă au influențat fundamental modul de poziționare a femeilor pe listele electorale. Figura de mai jos arată tendința poziționării candidaților pe liste, pe decile, reflectând impactul legislației electorale asupra șanselor reale de eligibilitate a femeilor. O analiză atentă a evoluției arată că, înainte de 2016, femeile erau plasate disproporționat în partea inferioară a listelor: ponderea lor creștea vizibil în ultimele decile, adică în poziții cu șanse reduse de eligibilitate, în timp ce în primele decile, acolo unde există cele mai mari șanse de a obține mandat, prezența lor era considerabil mai scăzută. În 2016 a fost introdusă pentru prima dată cota de gen de 40%, însă aceasta se referea la întreaga listă, fără a impune reguli privind ordinea plasării candidaților. Această formulare a permis partidelor să respecte formal cerința numerică, continuând totodată să direcționeze majoritatea candidaților către pozițiile inferioare ale listelor.

În 2019 a fost aprobat sistemul de cotă dublă, aplicat doar pentru alegerile locale, conținând o derogare specială: fiecare grupă de 10 candidați trebuia să includă minimum 3 persoane de sex opus. Această formulă a influențat treptat modul de distribuire a candidaților și candidaților în listele electorale, dar nu a eliminat complet tendința de a concentra femeile în decilele inferioare. Schimbarea esențială s-a produs în 2021, când sistemul de cota dublă intră în vigoare în forma sa deplină: minimum 40% pentru ambele sexe și cel puțin 4 candidați de același sex în fiecare grupă de 10 locuri. Din acest moment, reprezentarea femeilor pe listele electorale devine echilibrată pe întreaga lor structură, inclusiv în primele decile, adică în pozițiile eligibile. Diferența dintre ponderea femeilor în partea superioară și cea inferioară a listelor dispare, ceea ce demonstrează că modificările legislative nu doar au consolidat obligația respectării cotei, ci au transformat fundamental practica partidelor politice, convertind-o dintr-un exercițiu formal într-un mecanism real de asigurare a șanselor egale pentru femei în competiția electorală. Este important de subliniat că această cotă funcționează simetric, protejând atât femeile, cât și bărbații, în situațiile în care unul dintre sexe riscă să devină sub-reprezentat. Un exemplu elocvent îl constituie alegerile generale

locale din 2023⁴, când unele partide au prezentat liste cu o pondere mai redusă de bărbați, iar Comisia Electorală Centrală le-a obligat să respecte cerința de reprezentare echilibrată. Astfel, sistemul cotei duble, atâta timp cât va fi menținut, va contribui la asigurarea unei reprezentări echitabile a ambelor sexe pe listele electorale și va garanta șanse reale de eligibilitate pentru femei și bărbați deopotrivă.

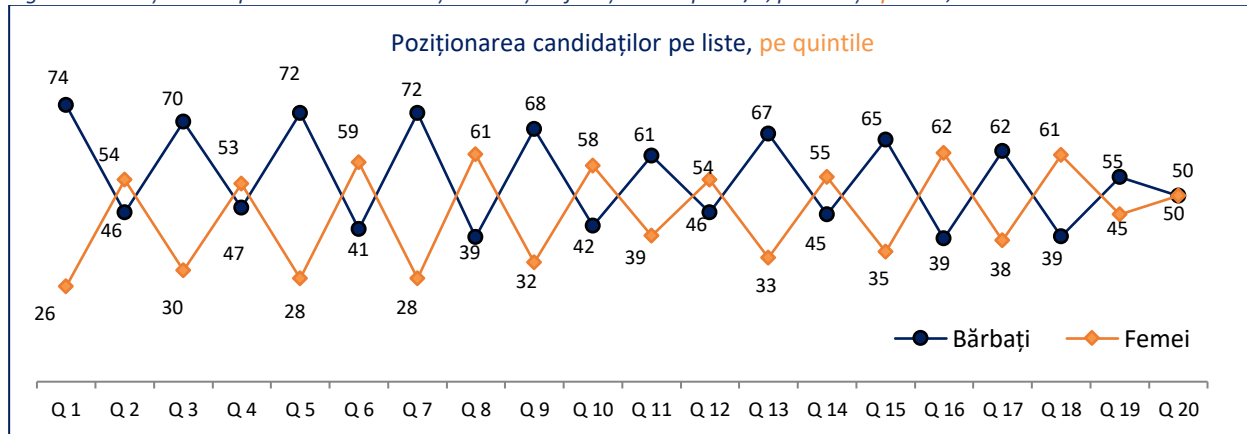
Figura 19. Tendința poziționării femeilor pe listele de candidați înaintați la funcția de deputat/ă, pe ani și decile, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 1998-2025

Deși partidele politice respectă formal cerințele privind, bărbații domină în continuare capetele de listă, în timp ce femeile sunt concentrate în quintilele cu șanse mai mici de obținere a unui mandat. Figura de mai jos arată că, în primele quintile, adică pe locurile considerate eligibile, numărul bărbaților este semnificativ mai mare, cu ponderi ce depășesc 70% în anumite secvențe (Q1, Q3, Q5, Q7). Femeile, deși respectă pragul numeric de 40%, sunt concentrate mai mult în quintilele mediane și inferioare, adică în poziții cu șanse mai reduse de eligibilitate. Aceste oscilații arată că respectarea cotei de gen nu garantează automat și acces egal la pozițiile eligibile. Distribuția pe quintile demonstrează că bărbații domină capetele de listă, în timp ce femeile sunt frecvent plasate în segmentele cu vizibilitate și șanse mai scăzute. Pentru a corecta acest dezechilibru, ar putea fi necesară adoptarea unui sistem de reglementare diferit, cum ar fi introducerea unor prevederi de plasament la fiecare 5 locuri sau aplicarea formulei zig-zag (alternarea femeie-bărbat pe listă). Un astfel de sistem, denumit și „zipper” sau „zebra”, obligă partidele să alterneze candidați de sexe diferite, asigurând astfel o proporție de 50% femei și 50% bărbați pe întreaga listă.

Figura 20. Poziționarea pe listele de candidați înaintați la funcția de deputat/ă, pe sexe și quintile, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

⁴ <https://progen.md/wp-content/uploads/2024/04/Raport-Alegeri-combinat-1.pdf>

Indicatorii de poziționare arată că, deși femeile au câștigat teren în ultimele două decenii, bărbații continuă să domine fruntea listelor și primele 5 poziții. Datele arată că poziția medie a bărbaților pe liste este constant mai favorabilă decât cea a femeilor: în 1998 diferența era de 10 locuri, iar în 2025 se menține la 3 locuri. În ceea ce privește prima poziția listelor, bărbații domină aproape complet: în majoritatea ciclurilor electorale, numărul bărbaților aflați pe prima poziție a depășit cu mult numărul femeilor, diferența ajungând la 16 în 2025. Analiza primelor 5 poziții, confirmă aceeași tendință: în 1998 doar 5,3% dintre primele 5 locuri erau ocupate de femei, iar în 2025 ponderea lor crește la 25,6%. Deși progresul este evident, bărbații păstrează o prezență dominantă, de peste 70%, în acest segment esențial pentru eligibilitate. Situația dată se explică și prin faptul că, de regulă, prima poziție pe listă este rezervată președinților de partid, iar majoritatea partidelor din Republica Moldova continuă să fie conduse de bărbați.

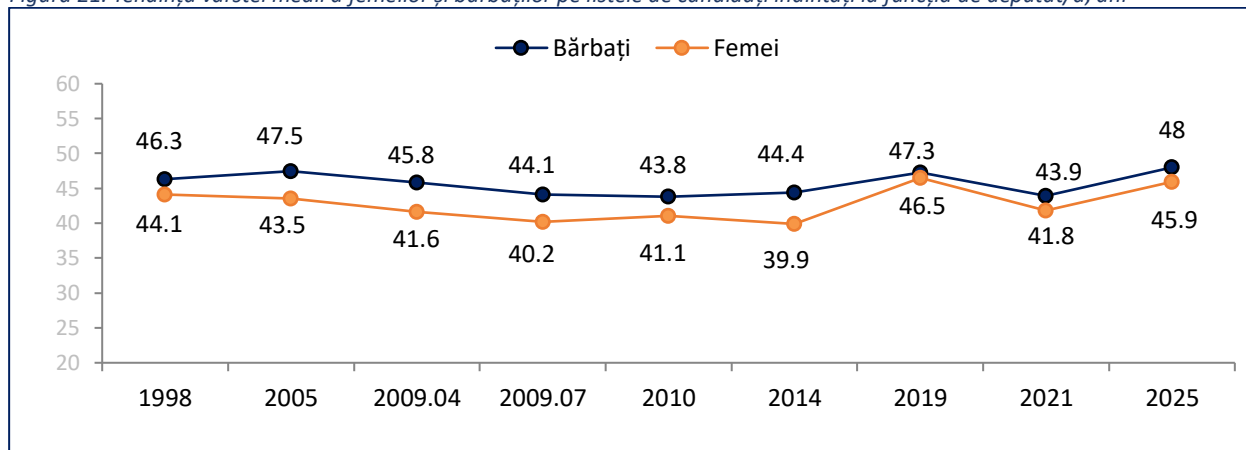
Tabetul :1. Principalii indicatori de poziționare pe liste

		Scrutin									
Indicator		1998	2001	2005	2009.04	2009.07	2010	2014	2019	2021	2025
Poziția medie pe liste	Bărbați	46	48	48	49	48	47	44	43	43	38
	Femei	56	56	53	55	56	58	53	50	45	41
	Diferența	10	8	5	6	8	11	9	7	2	3
Nr. persoane în fruntea listei	Bărbați	13	17	10	10	8	18	18	12	18	17
	Femei	2	0	1	2	0	2	2	3	4	1
	Diferența	11	17	9	8	8	16	16	9	14	16
Procentul pe primele 5 poziții	Bărbați	94.7%	94.1%	78.2%	78.3%	90.0%	85.0%	76.9%	72.0%	73.0%	74.4%
	Femei	5.3%	5.9%	21.8%	21.7%	10.0%	15.0%	23.1%	28.0%	27.0%	25.6%

Sursa: Calculele CPD în baza datelor Comisiei Electorale Centrale, 1998-2025

Vârsta medie a candidaților propuși la funcția de deputat/ă este mai mare decât în scrutinele electorale precedente. Analizând evoluția profilului candidaților pe listele electorale începând cu anul 1998, observăm că în 2025 vârsta medie a candidaților este de 47,2 ani, cea mai ridicată valoare înregistrată până acum, precedată de scrutinul din 2019, când vârsta medie era de 46,9 ani. În toate celelalte competiții electorale, vârsta medie a candidaților s-a situat sub pragul de 45 de ani. Din perspectiva de gen, tendința se menține constantă: vârsta medie a candidaților bărbați este mai mare decât cea a candidadelor femei. Și în 2025 această diferență se menține, bărbații având o vârstă medie cu aproximativ 2 ani mai mare decât femeile. Vârsta medie de peste 46 de ani a candidaților sugerează că tinerii continuă să se confrunte cu obstacole în accederea în funcții politice.

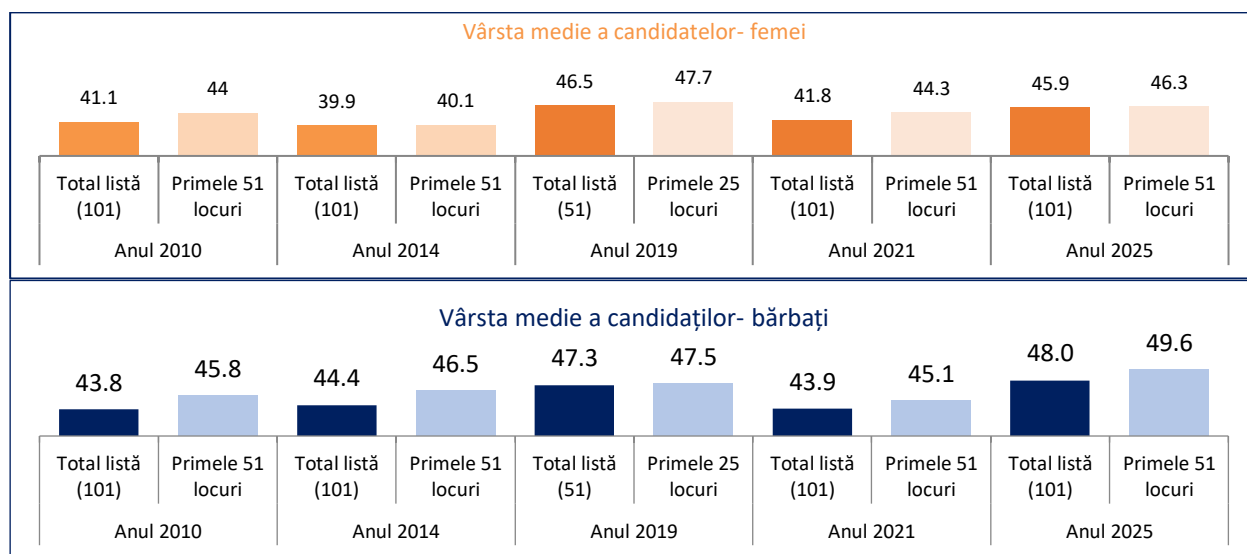
Figura 21. Tendința vârstei medii a femeilor și bărbaților pe listele de candidați înaintați la funcția de deputat/ă, ani

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 1998-2025

Vârsta candidaților rămâne un factor important ce influențează plasamentul pe listele electorale. Concurenții electorali au tendința de a desemna pentru locurile considerate mai eligibile candidați și candidate cu o vârstă mai înaintată. De-a lungul anilor, s-a observat că vârsta medie a celor incluși în prima jumătate a listei electorale este, în medie, cu 2–3 ani mai mare decât vârsta medie a tuturor candidaților de pe listă, diferențele fiind mai mici în cazul femeilor. În scrutinul din acest an, bărbații plasați în primele 51 de poziții pe listele electorale au, în medie, 49,6 de ani – cu 1,6 ani mai mult decât vârsta medie a tuturor candidaților bărbați. În schimb, pentru femei diferența este nesemnificativă: cele plasate în partea superioară a listelor au o vârstă medie cu doar 0,4 ani mai mare decât media generală a candidatelor. Aceste date sugerează că experiența și vechimea politică reprezintă criterii importante pentru candidații desemnați în poziții eligibile.

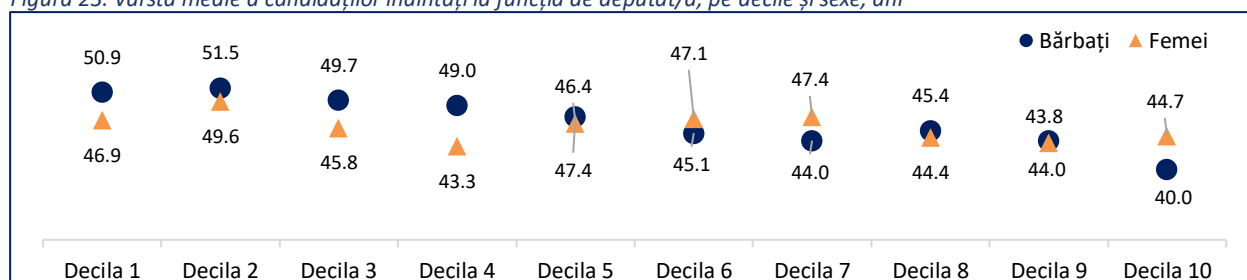
Figura 22. Tendința vârstei medii a candidaților pe listele de candidați la funcția de deputat/ă, pe sexe, ani

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2010-2025

Analiza detaliată a listelor electorale arată că tinerii sunt plasați preponderent spre sfârșitul listelor , acolo unde șansele de a accede în Parlament sunt mai reduse. Datele arată că vârsta medie a candidaților din prima decilă (este de 48,9 ani, în schimb în ultima decilă (pozițiile 91–111⁵) aceasta scade semnificativ, ajungând la doar 42,3 ani. Diferența dintre cele două extreme este semnificativă — 6,6 ani, indicând o plasare sistematică a candidaților mai tineri spre coada listelor, oferindu-le astfel mai puține șanse de a accede în Parlament. Această ierarhizare are implicații importante din perspectiva reînnoirii clasei politice și a participării generațiilor tinere în procesele decizionale, sugerând o preferință a partidelor pentru candidați mai experimentați, dar și, posibil, o reticență în a oferi oportunități reale tinerilor de a se implica în politică. Această dinamică se poate intersecta cu factorii de gen, afectând în mod particular femeile tinere, aflate la intersecția a două categorii mai slab reprezentate în poziții eligibile.

Figura 23. Vârsta medie a candidaților înaintați la funcția de deputat/ă, pe decile și sexe, ani

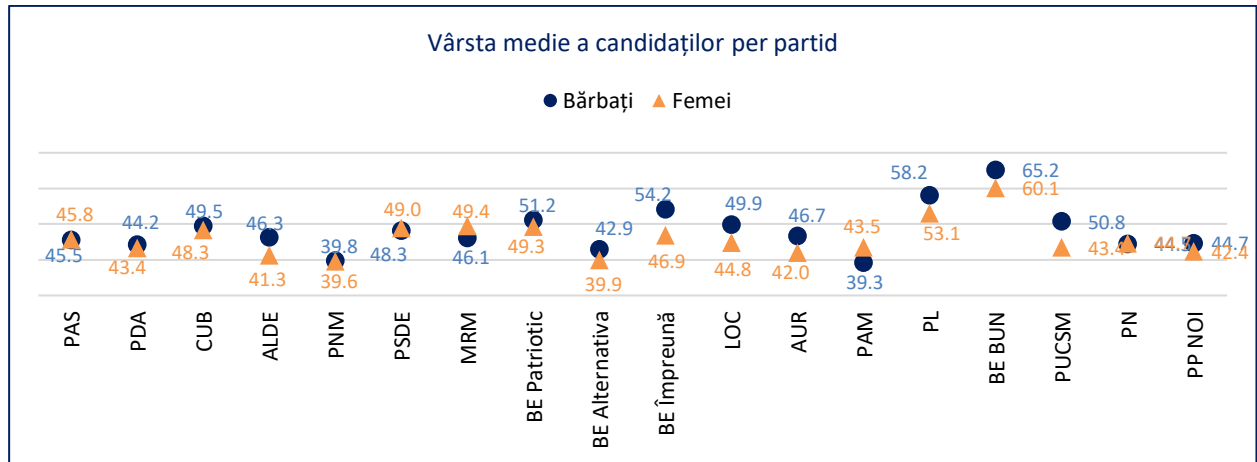

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

⁵ Conform Codului Electoral, art. 111 alin (2), partidul politic sau blocul electoral înaintea lista de candidați nu mai mică de 51 de persoane și nu mai mare 111 persoane, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149860&lang=ro#

Analiza comparativă arată diferențe semnificative între formațiunile politice în ceea ce privește vârsta medie a candidaților propuși. Astfel, unele partide au promovat liste dominate de candidați mai tineri, cu vârste medii cuprinse între 39 și 41 de ani, semnalând o deschidere mai mare către integrarea tinerilor în structurile decizionale. În contrast, alte partide mențin o componență dominată de persoane cu vârste medii între 55 și 62 de ani, indicând o preferință pentru candidați cu o experiență politică mai îndelungată sau o cultură organizațională mai conservatoare. Aceste diferențe pot influența semnificativ nu doar dinamica internă a partidelor, ci și natura campaniei electorale și prioritățile politice promovate, inclusiv în ceea ce privește politicile de tineret, digitalizare sau egalitate de gen.

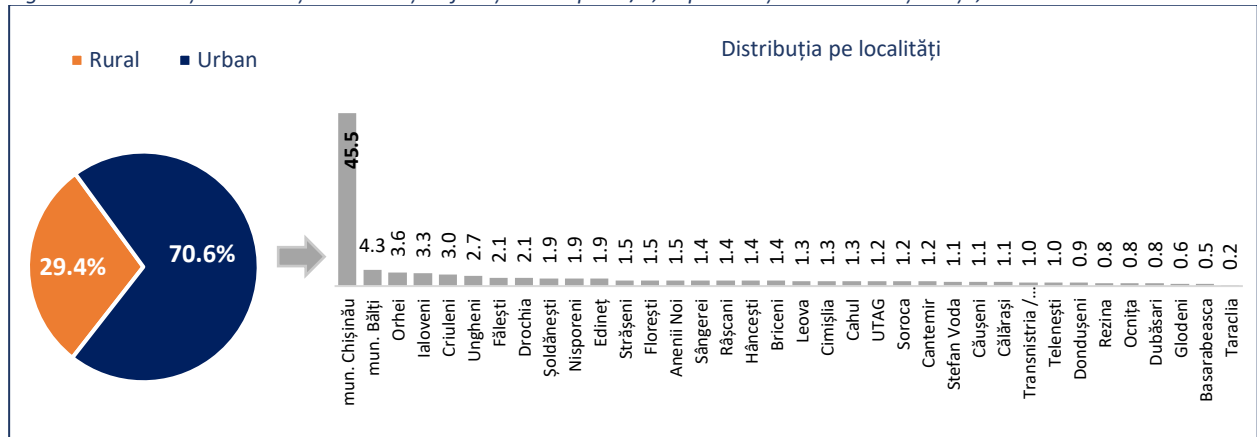
Figura 24. Vârsta medie a candidaților înaintați de către fiecare partid la funcția de deputat/ă, pe sexe și concurenți electorali, ani

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Circa 70 % dintre candidați provin din mediul urban, iar aproape jumătate sunt din Chișinău. Graficul din Figura 24 confirmă că selecția candidaților pentru alegerile parlamentare se concentrează în principal în orașe: 70,6 % dintre cei înscrși provin din mediul urban, iar restul de 29,4 % din mediul rural. Mai mult de jumătate din candidați (45,5 %) vin din municipiul Chișinău, în timp ce următoarele localități – mun. Bălți, Ialoveni, Comrat și Criuleni – contribuie fiecare cu aproximativ 4 %. Restul raioanelor furnizează fracțiuni mai mici, majoritatea în jur de 1 % din total. Această distribuție reflectă centralizarea vieții politice: partidele recrutează preponderent din capitală și câteva centre urbane mari, unde există rețele politice, resurse și vizibilitate. Localitățile rurale rămân slab reprezentate din cauza depopulării și a infrastructurii politice limitate. Prin urmare, deși cota de gen asigură echilibrul femeii-bărbăți, realitatea geografică arată că participarea la competiția națională este dominată de candidații urbani, iar partidele ar trebui să-și extindă recrutarea și în mediul rural pentru a reflecta diversitatea țării.

Figura 25. Distribuția candidaților înaintați la funcția de deputat/ă, după sexe și mediul de reședință, %

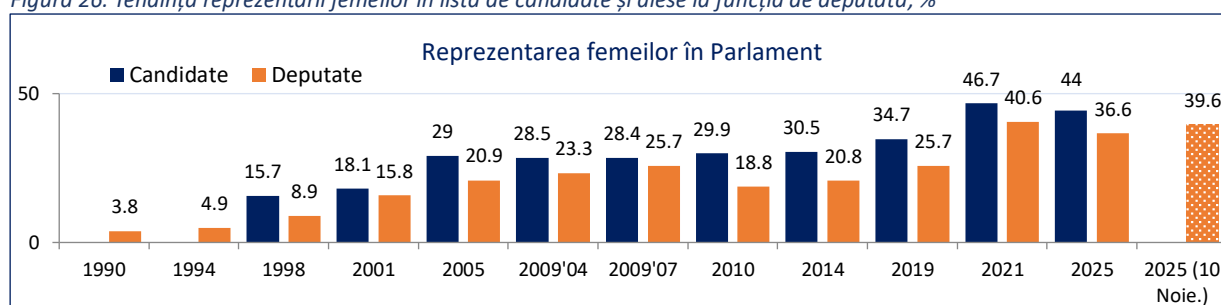

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

REPREZENTAREA DE GEN ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

Ponderea femeilor deputate în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XII-a a scăzut comparativ cu scrutinul precedent. Conform rezultatelor alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, femeile dețin 36,6% din totalul mandatelor, cu 4 puncte procentuale mai puțin decât anterior. Această diminuare se explică atât prin numărul mai redus de candidate înscrise în cursa electorală, cât și prin persistența barierelor structurale, inclusiv înrăutățirea percepțiilor sociale privind rolul femeilor în poziții de decizie. De menționat, totuși, că după efectuarea unor remanieri în luna noiembrie, ponderea femeilor constituie 39,6%, crescând cu 3 p.p. comparativ cu rezultatele inițiale. Astfel, ponderea actuală și cea din scrutinul anterior înregistrează cele mai înalte valori din toate alegerile parlamentare precedente, fapt ce confirmă relevanța și necesitatea menținerii prevederilor legislative referitoare la reprezentarea echitabilă a genurilor în Parlament.

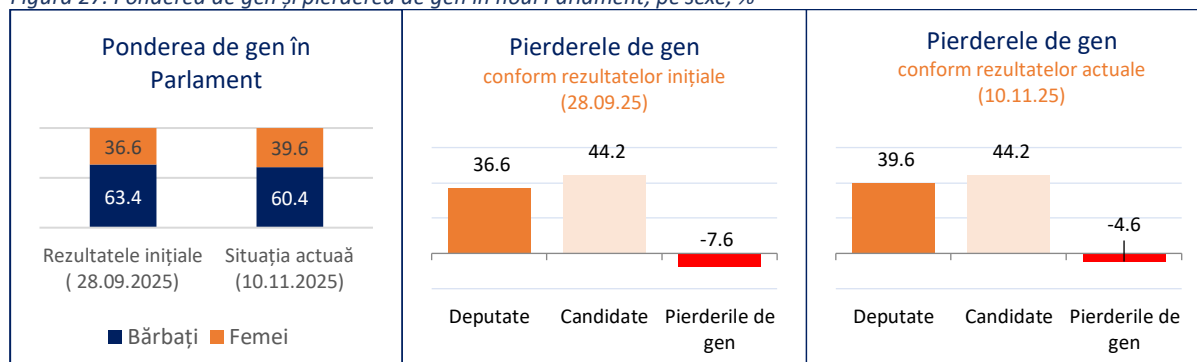
Figura 26. Tendința reprezentării femeilor în lista de candidate și alese la funcția de deputată, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 1990-2025

Comparativ cu bărbații, femeile continuă să fie subreprezentate în actualul Parlament, unde dețin puțin peste o treime din mandate. Mai exact, bărbații reprezintă 63,4% dintre deputați, în timp ce femeile doar 39,6% conform ultimilor remanieri din Parlament. Analiza rezultatelor arată, de asemenea, o creștere a așa-numitei „pierderi de gen” în procesul electoral, care reprezintă diferența dintre ponderea femeilor candidate și cea a femeilor alese. În aceste alegeri, conform datelor inițiale, pierderea de gen a fost de 7,6 puncte procentuale: deși femeile au constituit 44,2% dintre candidați, doar 36,6% au reușit să obțină un mandat parlamentar. În comparație cu scrutinul precedent⁶, această pierdere a crescut cu 1,5 puncte procentuale, indicând o diminuare a șanselor femeilor de a transforma participarea formală în reprezentare efectivă. Totuși, datorită ultimilor modificări în structura Parlamentului, pierderile de gen s-au micșorat, ajungând la 4,6%. Deși situația la zi sa îmbunătățit, în pofida progreselor legislative și a măsurilor de promovare a egalității de gen în viața politică, tendințele arată că femeile continuă să se confrunte cu obstacole care afectează accesul lor echitabil la funcții electivă.

Figura 27. Ponderea de gen și pierderea de gen în noul Parlament, pe sexe, %

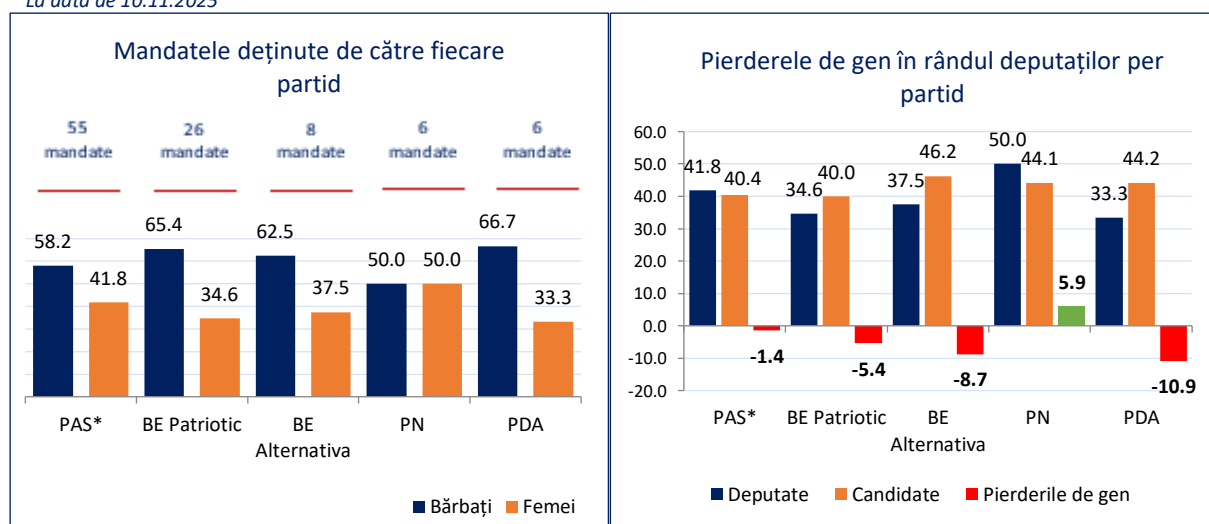
Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

⁶ https://progen.md/wp-content/uploads/2021/10/Raport_Alegeri-Parlamentare-anticipate-2021.pdf

Dintre partidele care au obținut mandate parlamentare, doar Partidul Nostru asigură o reprezentare echilibrată între femei și bărbați, având câte 3 deputate și 3 deputați. În cazul celorlalte formațiuni politice, ponderea femeilor deputate se situează în jurul valorii de 35%, sub pragul de paritate de gen. Deși legislația prevede o cotă dublă de gen în procesul electoral, respectiv obligativitatea includerii a cel puțin 40% femei pe listele de candidați, precum și alternanța lor în decile (așa-numita „cotă de poziționare”), această proporție nu se menține și în componența finală a Parlamentului. Această discrepantă se explică, în mare parte, prin modul de plasare a candidaților pe listele electorale. În practică, femeile continuă să fie adesea poziționate la finalul fiecărei decile, ceea ce le reduce semnificativ șansele de a obține un mandat, mai ales în condițiile în care partidele nu câștigă un număr mare de locuri. Prin urmare, deși formal se respectă cota de gen la înregistrarea listelor, rezultatul final arată că egalitatea de șanse rămâne mai degrabă declarativă decât efectivă, iar prevederile privind poziționarea echitabilă necesită o aplicare mai riguroasă și monitorizare constantă. Această situație se reflectă și în pierderile de gen înregistrate de partide, adică diferența dintre ponderea femeilor candidate și cea a femeilor care au obținut mandate. Cea mai mare pierdere de gen s-a înregistrat în cadrul Partidului Demnitate și Adevăr, unde diferența este de 10,9 puncte procentuale. În schimb, Partidul Nostru se distinge printr-o tendință pozitivă, ponderea femeilor care au ajuns deputate fiind cu 5,9 puncte procentuale mai mare decât cea a femeilor de pe listele de candidați. Acest exemplu demonstrează că, atunci când femeile sunt plasate pe poziții eligibile, rezultatele pot reflecta mult mai fidel principiul reprezentării echitabile.

Figura 28. Ponderea de gen și pierderea de gen în noul Parlament, per partid, pe sexe, %

* La data de 10.11.2025

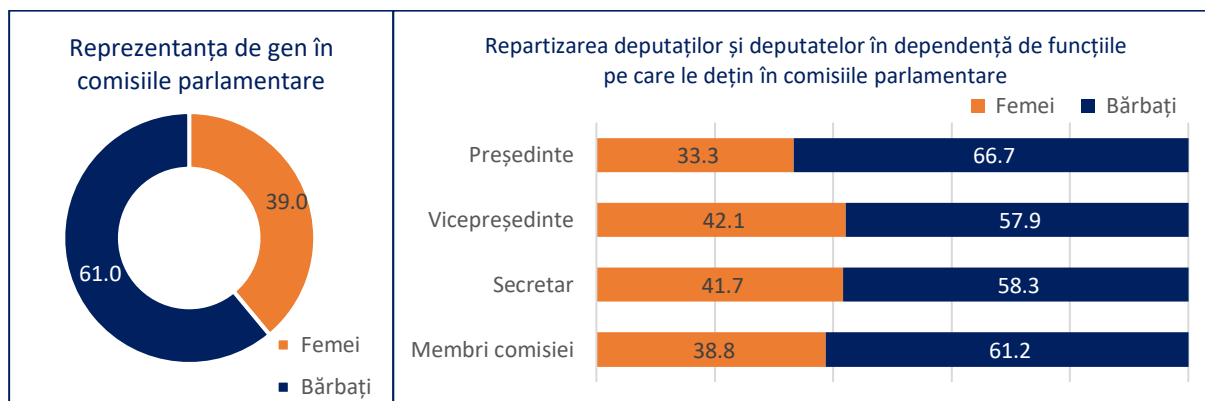
Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Reprezentarea de gen în structurile parlamentare prezintă o ușoară tendință de echilibrare. Analiza componenței comisiilor parlamentare arată că 39% dintre membrii acestora sunt femei, iar 61% sunt bărbați, ceea ce indică o prezență feminină puțin mai ridicată decât media generală din Parlament (36,6%). Datele sugerează că femeile reușesc să obțină o vizibilitate sporită în cadrul activității comisiilor, unde se desfășoară o parte semnificativă a procesului legislativ.

Totuși, distribuția pe funcții de conducere menține în continuare dezechilibrele tradiționale de gen. În ceea ce privește funcțiile de președinte al comisiilor parlamentare, bărbații dețin majoritatea, în proporție de 66,7%, în timp ce femeile rămân subreprezentate. Astfel, deși femeile au o prezență activă în activitatea comisiilor, ele sunt mai puțin vizibile în pozițiile care implică autoritate formală și putere decizională sporită. Pe de altă parte, în funcțiile de vicepreședinte și secretar ale comisiilor se remarcă o reprezentare relativ echilibrată între deputați și deputate, ceea ce poate fi interpretat ca un semnal pozitiv al unei deschideri mai mari către partajarea responsabilităților și recunoașterea competențelor feminine în structurile interne. Această echilibrare la nivel intermediar ar putea crea premise pentru o participare mai echitabilă și în funcțiile de conducere superioară, dacă tendința va fi consolidată prin politici și practici

instituționale adecvate. În rândul membrilor comisiilor parlamentare, distribuția de gen urmează aceleași tendințe generale: aproximativ 40% sunt deputate, iar puțin peste 60% – deputați. Prin urmare, deși femeile participă activ la procesul parlamentar și își consolidează treptat rolul în structurile interne, accesul lor la pozițiile de decizie superioare rămâne limitat. Situația evidențiază necesitatea promovării unei reprezentări echilibrate nu doar numerice, ci și funcționale, care să asigure prezența femeilor în poziții-cheie, capabile să influențeze direcțiile strategice și deciziile politice majore.

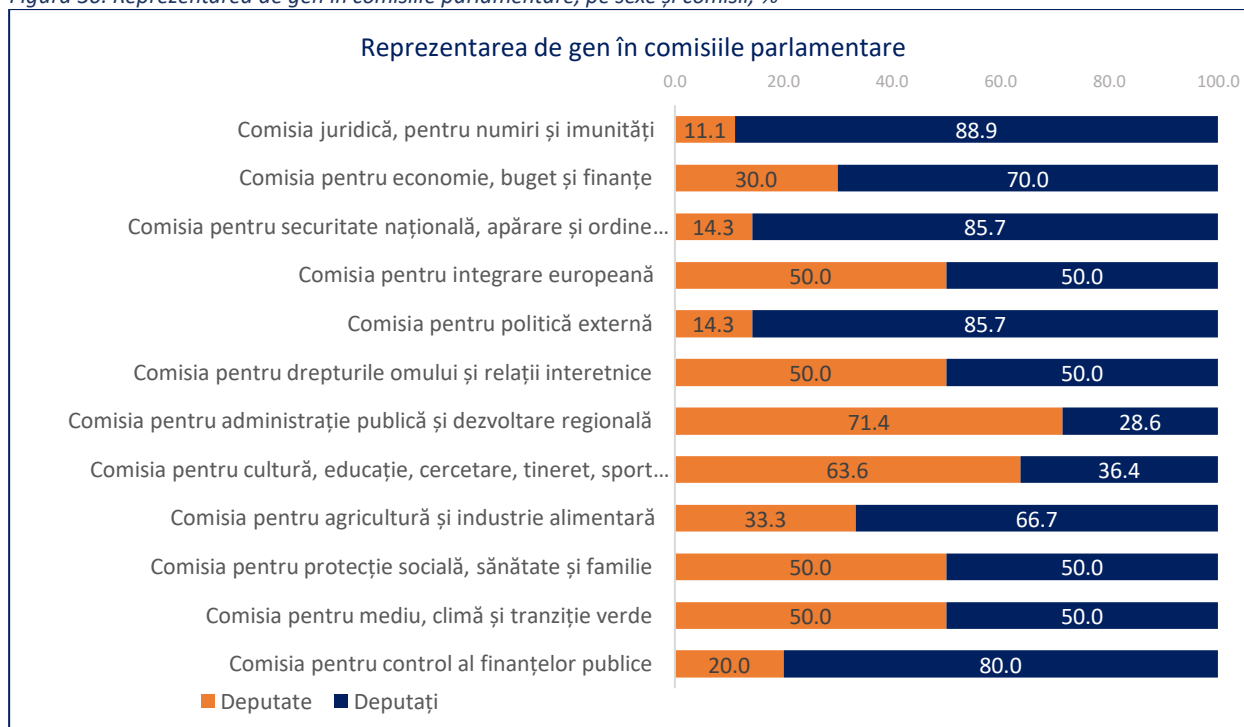
Figura 29. Reprezentarea de gen în comisiile parlamentare, pe sexe și funcții, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Parlamentul Republicii Moldova, 2025

Datele arată că prezența deputatelor în comisiile parlamentare este strâns legată de domeniile de activitate ale acestora. Astfel, comisiile axate pe domenii tradițional percepute ca „masculine”, precum Comisia juridică, pentru numiri și imunități, Comisia pentru politică externă sau Comisia pentru control al finanțelor publice, sunt dominate aproape în totalitate de deputați bărbați. Această distribuție reflectă și tendințele de segregare de gen existente în sfera profesională, în aceste sectoare tradițional se impun bărbații. În schimb, femeile au o prezență mai persistentă în comisiile ce vizează administrația publică, cultura, educația și alte domenii sociale, ceea ce sugerează ideea că repartizarea pe comisii continuă să urmeze stereotipurile tradiționale privind rolurile de gen în politică și societate.

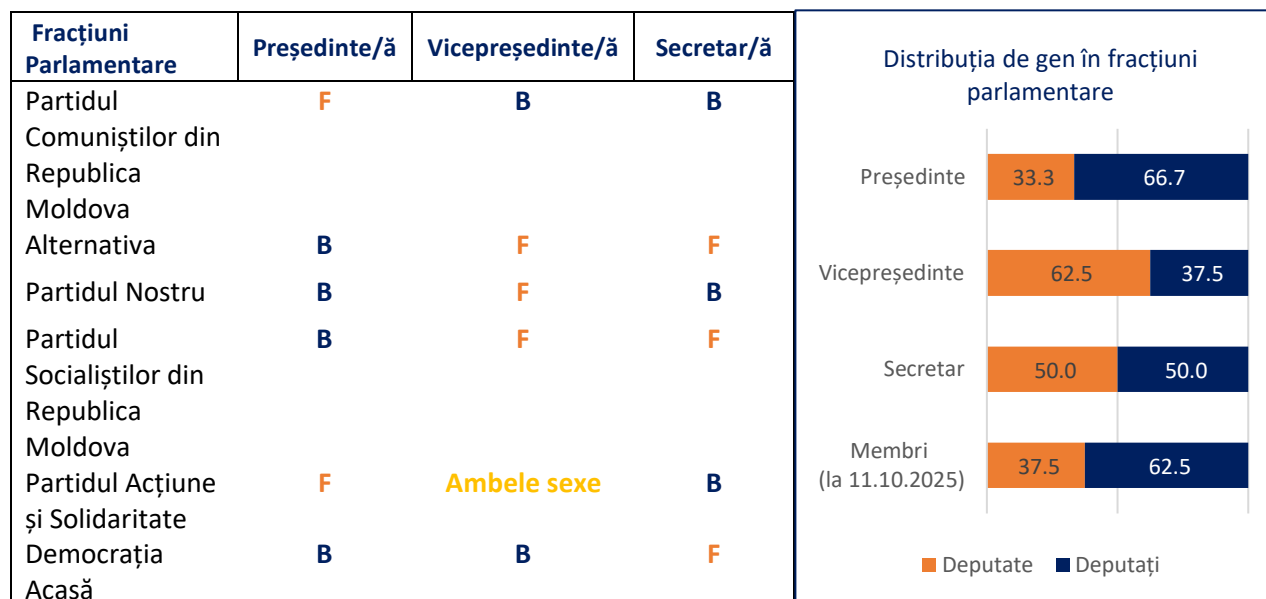
Figura 30. Reprezentarea de gen în comisiile parlamentare, pe sexe și comisii, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Parlamentul Republicii Moldova, 2025

Reprezentarea de gen în cadrul fracțiunilor parlamentare reflectă, în linii mari, distribuția generală a femeilor și bărbaților din Parlament. Funcțiile de conducere și control din interiorul fracțiunilor sunt însă atribuite distinct de fiecare formațiune politică, ceea ce generează diferențe în participarea femeilor la nivel decizional. Astfel, în funcțiile de președinte de fracțiune se regăsesc doar două femei, ceea ce constituie 33,3% din total. În schimb, în funcțiile de vicepreședinte, ponderea deputatelor este semnificativ mai mare, 62% din total. Această distribuție confirmă tendința ca bărbații să fie desemnați mai frecvent în poziții de conducere strategică, în timp ce femeile să fie orientate către funcții de coordonare și management operațional.

Figura 31. Reprezentarea de gen în fracțiunile parlamentare, pe sexe și funcții, %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Parlamentul Republicii Moldova, 2025

Această secțiune reunește cele mai importante concluzii inspirate din analiza candidaților pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025. Ea oferă o imagine sintetică asupra principalelor tendințe privind reprezentarea de gen, structura de vârstă, distribuția teritorială și poziționarea pe liste, evidențiind atât progresele, cât și limitările actuale ale procesului electoral. Aceste constatări constituie repere utile pentru înțelegerea profilului competiției electorale și pentru interpretarea evoluțiilor viitoare.

1. Reprezentare de gen echilibrată, dar în ușoară scădere: Femeile constituie 44,2% din totalul candidaților înscrși pe listele electorale, ceea ce indică un echilibru numeric aproape de paritate. Totuși, această pondere este în ușoară scădere față de alegerile din 2021 (când era 46,7%). Echilibrul actual se datorează sistemului de cotă dublă impus de legislație. Cu toate acestea, diminuarea procentului de candidate subliniază necesitatea imperioasă a unui angajament politic constant pentru menținerea și creșterea participării femeilor în viața politică.

2. Angajamentul partidelor față de cota de gen variază: Toate formațiunile politice s-au conformat cerinței legale de minimum 40% reprezentare feminină pe listele electorale, însă abordările diferă. Unele partide s-au limitat la includerea numărului minimum necesar de femei, în timp ce altele au depășit cerințele legale, incluzând chiar peste 50% candidate. Acest contrast evidențiază niveluri diferite de asumare a egalității de gen ca prioritate. Astfel, se constată că unele formațiuni tratează cota de gen ca pe o obligație formală, altele o privesc ca pe un obiectiv strategic, demonstrând o deschidere mai mare spre reprezentare echilibrată.

3. Femeile rămân subreprezentate în pozițiile fruntașe: Deși ponderea candidatelor pe liste este, per ansamblu, apropiată de paritate, bărbații continuă să domine vârful listelor. În primele 10 poziții considerate cele mai eligibile, femeile reprezintă aproximativ 40% dintre candidați. Însă, în primele 5 poziții ponderea lor scade la doar 25,6%. În majoritatea partidelor, capul de listă este un bărbat, de exemplu, în 2025 doar câteva liste au fost deschise de femei, ceea ce arată că, în pofida progreselor, accesul femeilor la pozițiile cu șanse maxime rămâne încă limitat.

4. Cota dublă garantează reprezentarea echitabilă: Odată cu introducerea sistemului de cotă dublă, listele de candidați au devenit mai echilibrate din punct de vedere al genului. Această regulă asigură că nici femeile, nici bărbații nu pot fi reprezentați în proporție mai mică de 40%, oferind astfel șanse reale și egale pentru ambele sexe pe întreaga listă. Atât timp cât sistemul va fi aplicat, echilibrul de gen va fi menținut. Totuși, având în vedere constatările anterioare privind poziționarea candidaților pe quintile și în partea superioară a listelor, se impune o reflecție serioasă asupra modalităților de îmbunătățire a prevederilor actuale de plasament. O posibilă soluție ar fi trecerea la formula „3/2” pentru fiecare quintilă sau aplicarea sistemului „zig-zag” (alternarea femeie-bărbat), astfel încât echilibrul să fie garantat nu doar la nivelul listei în ansamblu, ci și în pozițiile cele mai relevante pentru eligibilitate.

5. Vârsta candidaților influențează plasarea pe liste: Partidele tind să plaseze pe primele locuri candidați cu vârste mai înaintate. În primele 10 poziții vârsta medie este de 48,9 ani, iar în ultimele 10 locuri scade la 42,7 ani, rezultând o diferență de peste 5 ani. Această variație indică faptul că persoanele mai tinere ajung, de regulă, în partea inferioară a listelor, având, astfel, șanse mai reduse de a fi alese.

6. Majoritatea candidaților provin din mediul urban și din Chișinău: Aproximativ 70,6% dintre candidați sunt din orașe, iar aproape jumătate dintre aceștia provin din capitală. Municipiul Bălți contribuie cu 4,3% din totalul candidaților, fiind urmat de raioane precum Ialoveni, Comrat și Criuleni. Această concentrare urbană se explică prin resursele mai mari disponibile în orașe, dar și prin faptul că populația din mediul rural este mai redusă numeric și preponderent vârstnică.

7. Femeile deputate reprezintă doar o treime din noul legislativ: Reprezentarea femeilor în noul Parlament a scăzut la 36,6%, cu patru puncte procentuale mai puțin decât în scrutinul precedent. Această diminuare se explică printr-un număr mai redus de candidate și persistența barierelor structurale și

culturale. Totuși, nivelul actual rămâne mai ridicat decât în legislaturile anterioare, confirmând importanța menținerii cotelor de gen.

8. Pierderea de gen în alegerile parlamentare este în creștere: Diferența dintre ponderea femeilor candidate (44,2%) și cea a femeilor alese (36,6%) relevă o pierdere de gen de 7,6 puncte procentuale, în creștere față de alegerile precedente. Aceasta indică faptul că, în pofida măsurilor legislative, șansele femeilor de a transforma participarea în reprezentare efectivă s-au diminuat.

9. Aplicarea neuniformă a cotelor de gen pe listele electorale reduc eficiența măsurilor de egalitate: Doar Partidul Nostru a atins o paritate reală (50/50), în timp ce restul formațiunilor mențin o pondere de circa 35% femei. Deși cota de 40% este respectată formal pe liste, femeile sunt frecvent plasate pe poziții mai puțin eligibile, ceea ce limitează accesul lor în Parlament. Cel mai mare decalaj s-a înregistrat la Partidul Demnitate și Adevăr (-10,9 puncte procentuale), iar cea mai bună performanță la Partidul Nostru (+5,9 puncte procentuale), demonstrând impactul pozitiv al poziționării echitabile pe liste.

10. Rolurile de conducere strategică în structurile parlamentare rămân a fi preponderent masculine: Rolurile de conducere strategică în structurile parlamentare rămân, în continuare, preponderent masculine. Reprezentarea de gen în structurile interne ale Parlamentului reflectă, în mare măsură, distribuția generală din legislativ, însă persistă diferențe notabile la nivelul funcțiilor de conducere. Astfel, în comisiile parlamentare, doar 39% dintre deputați sunt femei. În ceea ce privește funcțiile de președinte de comisie, bărbații domină cu o pondere de 66,7%, în timp ce pozițiile de vicepreședinte și secretar sunt distribuite mai echilibrat între deputați și deputate. O dinamică similară se observă și în cadrul fracțiunilor parlamentare: doar două femei ocupă funcția de președinte (33,3%), în timp ce femeile sunt majoritare în pozițiile de vicepreședinte (62%). Acest lucru indică faptul că rolurile de conducere strategică rămân, în mare parte, masculine, pe când funcțiile de execuție și coordonare sunt mai frecvent ocupate de femei. Repartizarea deputaților și deputatelor în comisii reflectă, de asemenea, diviziunea tradițională a rolurilor de gen: femeile sunt mai prezente în domeniile sociale, iar bărbații domină comisiile juridice, economice și de politică externă. Distribuția deputaților și deputatelor în comisii reflectă, de asemenea, diviziunile tradiționale de gen: femeile sunt mai prezente în domeniile sociale, în timp ce bărbații domină comisiile juridice, economice și de politică externă.

Capitolul III: CÂND RESURSELE CONTEAZĂ

Analiza veniturilor candidaților și
candidatelor
la alegerile parlamentare 2025

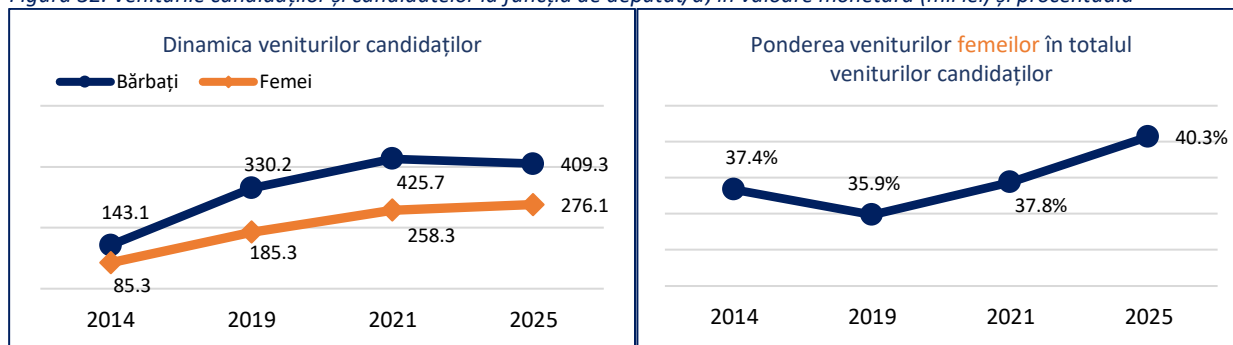
CONTEXT

Prezentul capitol constituie al treilea raport din cadrul procesului de monitorizare a alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, care urmărește analiza veniturilor candidaților și candidatelor la alegerile parlamentare 2025, prezentând o radiografie detaliată a profilului financiar al candidaților și arătând modul în care resursele economice influențează participarea politică și poziționarea pe liste. Totodată, în cele ce urmează se prezintă și o analiză a cheltuielilor și veniturilor candidaților electorali în campania electorală.

VENITURILE CANDIDAȚILOR ȘI CANDIDATELOR LA FUNCȚIA DE DEPUTAT/Ă

Femeile candidate la funcția de deputată dețin un capital financiar mai mic. Analiza veniturilor declarate de candidații la alegerile parlamentare indică o discrepanță de gen semnificativă în ceea ce privește capitalul financiar la momentul lansării în cursa electorală. În anul 2025, femeile candidate au raportat venituri medii de 276,1 mii lei, în timp ce bărbații au declarat 409,3 mii lei, ceea ce înseamnă că femeile dețin doar 40,3% din totalul veniturilor cumulate ale candidaților. Menționăm, totuși, o dinamică pozitivă în acest context. Comparativ cu scrutinul parlamentar din 2021, când femeile au declarat în medie venituri de 258,3 mii lei, atestăm o creștere modestă, dar constantă până la 276,1 mii lei în 2025. În contrast, veniturile declarate de bărbați au înregistrat o ușoară scădere față de 2021, ceea ce reduce puțin decalajul, însă nu îl elimină. Această dinamică sugerează o îmbunătățire treptată a accesului femeilor la resurse financiare, dar indică, totodată, persistența unor inegalități sistemice, care necesită intervenții specifice de politici publice.

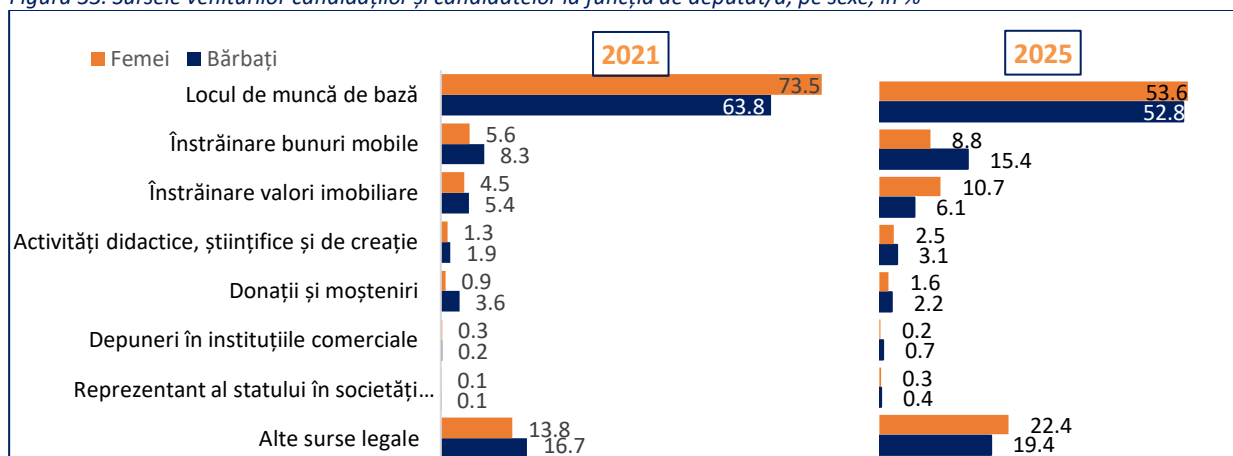
Figura 32. Veniturile candidaților și candidatelor la funcția de deputat/ă, în valoare monetară (mii lei) și procentuală

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC

Sursa principală a veniturilor femeilor și bărbaților implicați în cursa electorală rămâne salariul. În acest scrutin, deși sursele de venit ale candidaților și candidatelor sunt mai diversificate decât în precedentul scrutin parlamentar⁷, veniturile salariile încasate de la locul de muncă de bază reprezintă aproximativ jumătate din total, constituind astfel, principala sursă de venit. Adicional, a doua sursă de venit ca importanță este reprezentată de veniturile provenite din alte activități economice legale, precum pensii, burse, indemnizații, premii sau drepturi de proprietate intelectuală – care însumează aproximativ o cincime din totalul veniturilor declarate.

Figura 33. Sursele veniturilor candidaților și candidatelor la funcția de deputat/ă, pe sexe, în %

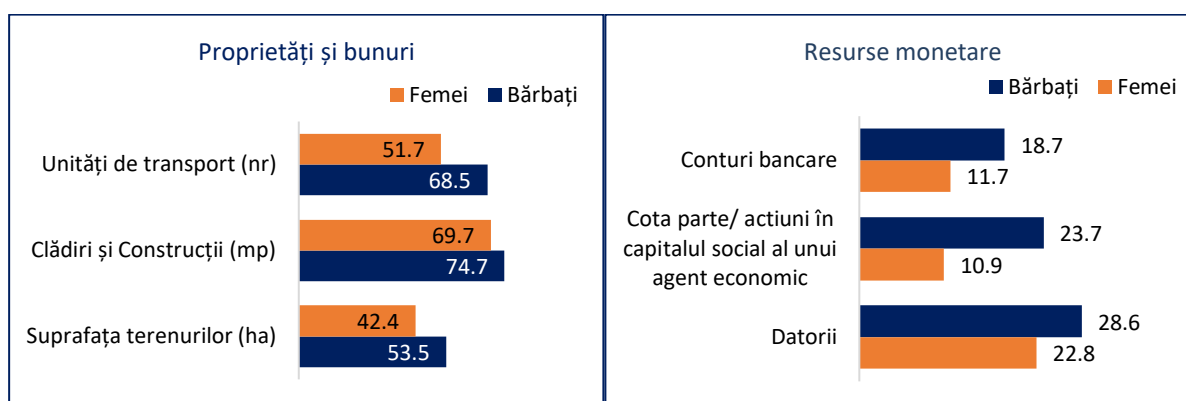

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2021, 2025

⁷ https://progen.md/wp-content/uploads/2021/10/Raport_Alegeri-Parlamentare-anticipate-2021.pdf

Dependența femeilor candidate de veniturile salariale limitează acumularea de capital și accesul la active generatoare de venit. Astfel, femeile, într-o proporție semnificativ mai mică decât bărbații, dețin bunuri precum terenuri, unități de transport sau construcții, acestea fiind indicatori ai independenței financiare. Discrepanțele devin mai evidente atunci când sunt analizate resursele monetare și investițiile financiare. Doar 10,9% dintre femeile candidate declară deținerea de acțiuni în capitalul social al unui agent economic, comparativ cu 23,7% dintre bărbați. O pondere mai mică de femei dețin conturi bancare (11,7% față de 18,7% în rândul bărbaților), semnalând o participare redusă la sistemul financiar formal. Aceste date reflectă bariere sistemice care influențează capacitatea femeilor de a se lansa și participa în condiții echitabile în competiția electorală și în viața politică.

Figura 34. Ponderea candidaților care dețin proprietăți, bunuri și resurse monetare

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

Dincolo de faptul că femeile dețin mai puține bunuri și proprietăți, valoarea acestora este semnificativ mai mică decât în cazul bărbaților. Spre exemplu, valoarea cadastrală a terenurilor deținute de femei este de aproximativ 1,6 ori mai redusă decât cea a terenurilor deținute de bărbați, ceea ce indică un acces limitat nu doar la proprietate, ci și la forme mai valoroase de capital. În mod similar, suprafața medie a imobilelor aflate în proprietatea femeilor este de 125,6 mp, comparativ cu 156 mp în cazul bărbaților, diferență care se reflectă și în valoarea cadastrală: de circa 1,8 ori mai mică în defavoarea femeilor. Totuși, se conturează o tendință încurajatoare: dinamica accesului femeilor la bunuri de valoare mai mare indică un progres mai rapid în anul 2025, în timp ce, în cazul bărbaților, creșterea este mai lentă sau chiar constantă în unele categorii de active. Această evoluție sugerează o diminuare a inegalităților în accesul la resurse, însă progresul trebuie consolidat prin politici și măsuri menite să asigure un echilibru sustenabil în acest sens.

Tabel 2. Valoarea bunurilor declarate de către candidații la funcția de deputat/ă

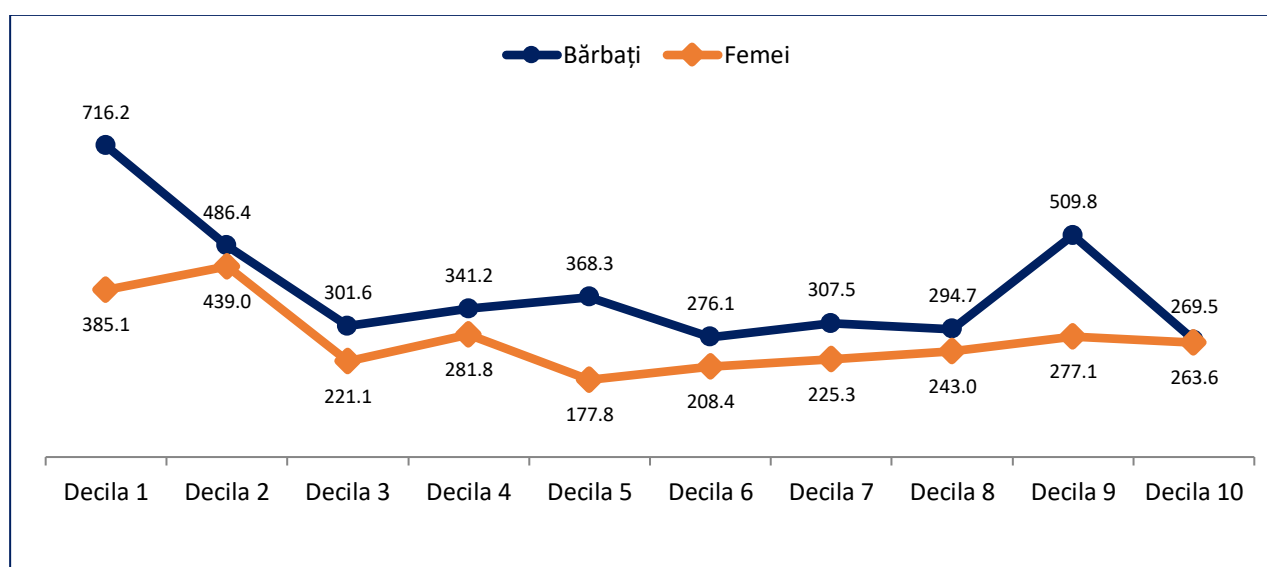
		2021		2025			
		Femei	Bărbați	% F vs B	Femei	Bărbați	% F vs B
Venituri (mii lei)		258,3	425,7	60,7%	276,1	409,3	67,5%
Pământ în proprietate	Suprafața (m.p.)	1,36	1,37	99,3%	1,05	2,36	44,7%
	Valoarea cadastrală (lei)	22950,31	77309,3	29,7%	54851,42	85103,82	64,5%
Imobile în proprietate	Suprafața (m.p.)	62,92	168,67	37,3%	125,56	155,87	80,6%
	Valoarea cadastrală (lei)	246004,2	350300,5	70,2%	427450,18	752811,45	56,8%
Automobile în proprietate	Unități	0,5	0,8	62,5%	0,8	1,2	66,7%
	Valoarea (lei)	66858,68	152529,8	43,8%	169808,27	298147,67	57,0%
Conturi bancare (lei)	Valoarea (lei)	23185,86	48940,66	47,4 %	48684,14	134525,67	36,2 %
Cota parte/ acțiuni în	Valoarea (lei)	35874,14	53519,64	67,0 %	427450,18	752811,45	56,8 %

capitalul social al agenților economici (lei)							
---	--	--	--	--	--	--	--

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

În vârful listelor electorale se regăsesc, în mare parte, candidații cu cele mai mari venituri, tendință ce se manifestă mai pronunțat în rândul bărbaților. Datele arată că veniturile acestora sunt superioare celor ale femeilor în fiecare decilă a listelor, cu o diferență deosebit de mare în primele decile: candidații aflați în frunte declară venituri medii de aproximativ 716,2 mii MDL, în timp ce candidatele de pe aceeași poziții înregistrează doar 385,1 mii MDL. Disparitatea se menține și în zonele intermediare ale listelor, unde veniturile bărbaților depășesc constant 300 mii MDL, în timp ce veniturile femeilor scad sub 230 de mii MDL. Concluzia principală din perspectiva de gen este că inegalitățile economice structurale favorizează în mod sistematic candidații bărbați, oferindu-le avantaje semnificative în ocuparea pozițiilor fruntașe pe listele electorale și, implicit, în competiția politică.

Figura 35. Veniturile candidaților și candidatelor la funcția de deputat/ă în dependență de poziționarea acestora pe listă, pe sexe și decile, în mii MDL

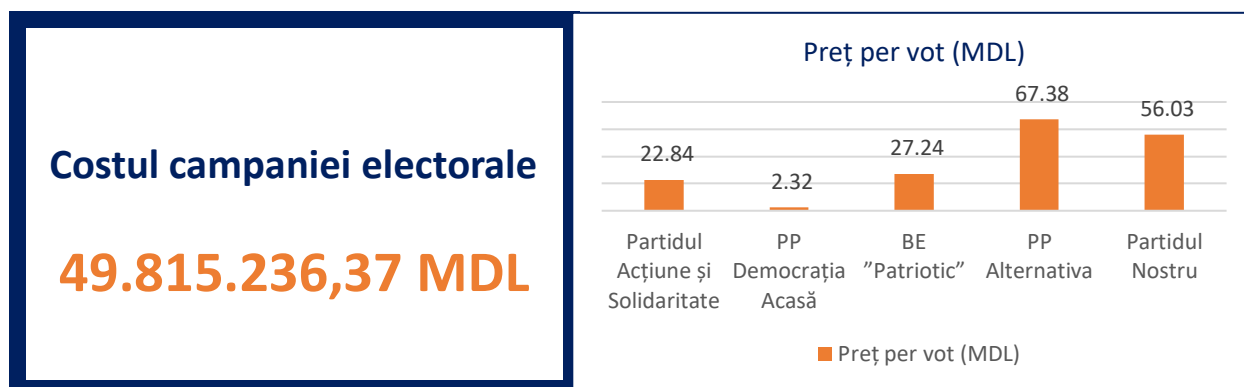
Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

VENITURILE ȘI CHELTUIELILE ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ

Costul total al campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din anul 2025 a însumat aproximativ 50 de milioane MDL, cu 20% mai mult decât la alegerile parlamentare precedente⁸. Deși veniturile totale declarate de concurenții electorali au depășit 58 de milioane MDL, nu toate resursele disponibile au fost valorificate integral în procesul de promovare electorală. Analiza raportului dintre cheltuielile efectuate și numărul de voturi obținute evidențiază diferențe semnificative între partidele care au acces în Parlament. Cel mai costisitor vot a fost înregistrat de Partidul Politic „Alternativa”, unde fiecare vot a presupus o investiție de 67,38 MDL, urmat de Partidul Nostru, cu un cost mediu de 56,03 MDL per alegător. Prin contrast, alte formațiuni politice au demonstrat o eficiență mai ridicată în utilizarea resurselor financiare, obținând rezultate electorale comparabile cu investiții mai reduse. În ansamblu, analiza cheltuielilor de campanie relevă nu doar diferențe de capacitate financiară între concurenți, ci și variații în eficiența utilizării fondurilor, sugerând că succesul electoral nu depinde exclusiv de mărimea bugetului, ci și de modul strategic în care acesta este gestionat.

Prin contrast, alte formațiuni politice au demonstrat o eficiență mai ridicată în utilizarea resurselor financiare, obținând rezultate electorale comparabile cu investiții mai reduse. În ansamblu, analiza cheltuielilor de campanie relevă nu doar diferențe de capacitate financiară între concurenți, ci și variații în eficiența utilizării fondurilor, sugerând că succesul electoral nu depinde exclusiv de dimensiunea bugetului, ci și de modul strategic în care acesta este gestionat.

Figura 36. Costul campaniei electorale și prețul per vot primit de fiecare partid, în MDL

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

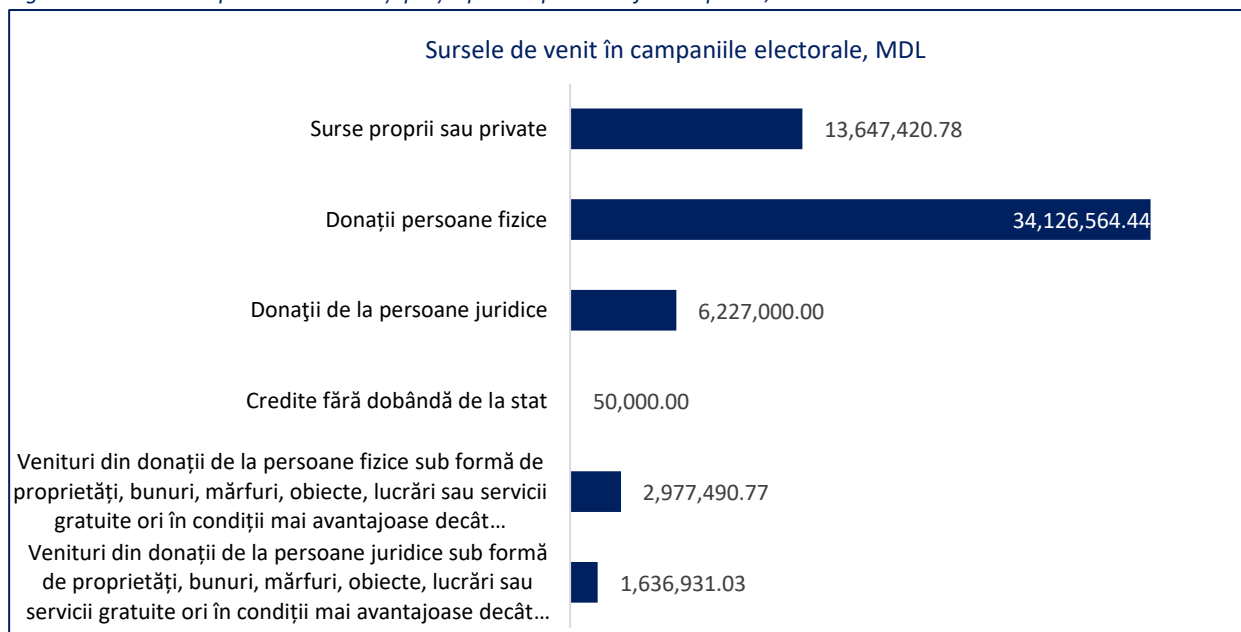
Principalele surse de venit în campania electorală pentru alegerile parlamentare din anul 2025 au fost, ca și în scrutinele precedente, donațiile provenite de la persoanele fizice. Deși sursele de finanțare au fost relativ diversificate, ponderea majoritară a resurselor colectate de către partide a provenit din contribuțiile directe oferite de persoane fizice, fapt ce indică o anumită stabilitate în comportamentul de finanțare politică comparativ cu campaniile precedente. Totodată, această situație sugerează o capacitate limitată a partidelor de a atrage finanțări instituționale sau de a-și consolida fondurile proprii pe termen lung. Astfel, donațiile persoanelor fizice au generat cea mai mare parte a veniturilor declarate, peste 34 milioane MDL. Aceste contribuții au reprezentat nu doar principala sursă de resurse financiare, acestea constituie un indicator indirect al nivelului de mobilizare a susținătorilor partidelor. Pe locul al doilea, ca valoare, se situează sursele proprii sau private ale partidelor, însumând aproximativ 13,5 milioane de lei. Această cifră evidențiază o implicare financiară semnificativă din partea formațiunilor politice în susținerea propriilor campanii. Donațiile provenite de la persoană juridică ocupă locul al treilea, cu o valoare totală de circa 6,2 milioane MDL, menținând un nivel comparabil cu cel înregistrat în campaniile anterioare. De asemenea, au fost raportate donații nemonetare, precum bunuri, proprietăți și servicii, în valoare de

8

[https://alegeri.md/w/Alegerile parlamentare din 2021 %C3%AEn Republica Moldova#:~:text=Finan%C8%9Bare a%20campaniei%20electorale](https://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2021_%C3%AEn_Republica_Moldova#:~:text=Finan%C8%9Bare a%20campaniei%20electorale)

aproape 5 milioane MDL, provenite atât de la persoane fizice, cât și juridice. Acest tip de contribuții, deși mai dificil de cuantificat și monitorizat, reprezintă o componentă importantă a sprijinului electoral, în special pentru partidele cu resurse financiare limitate. În concluzie, se constată o dependență persistentă de contribuțiile individuale, care, deși pot fi interpretate drept un semn al participării civice active, ridică, totodată, întrebări privind gradul de transparență și control asupra provenienței fondurilor. În același timp, structura actuală a finanțării politice sugerează o polarizare a accesului la resurse: partidele mari și consolidate reușesc să mobilizeze volume mai mari de donații, pe când formațiunile mici depind în mare măsură de aporturile limitate ale membrilor și simpatizanților lor.

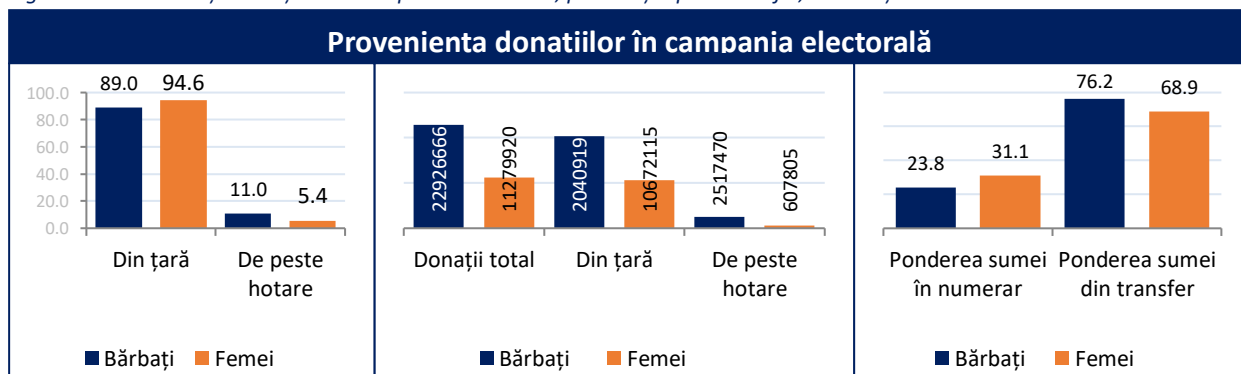
Figura 37. Costul campaniei electorale și prețul per vot primit de fiecare partid, în MDL

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

Principalii donatori ai campaniilor electorale continuă să fie bărbații. Majoritatea contribuțiilor financiare provin din interiorul țării, unde 89% dintre bărbații donatori și 94,6% dintre femeile donatoare au avut domiciliul în Republica Moldova, fapt ce indică o implicare predominant internă în finanțarea campaniilor electorale. Diferențele privind valoarea donațiilor între femei și bărbați rămân însă semnificative. Suma totală donată de bărbați este de aproximativ două ori mai mare față de cea oferită de femei, discrepanța devenind și mai pronunțată în cazul donațiilor provenite de peste hotare, unde contribuțiile bărbaților sunt de până la patru ori mai mari decât cele ale femeilor. În ceea ce privește modalitățile de plată, majoritatea susținătorilor partidelor politice au efectuat donațiile prin transfer bancar. În cazul bărbaților, 76,2% din totalul sumelor donate au fost virate prin transfer, iar în rândul femeilor această proporție este de 68,9%. Astfel, deși implicarea femeilor în finanțarea campaniilor electorale este vizibilă, diferențele de volum și valoare a donațiilor comparativ cu cele ale bărbaților rămân considerabile.

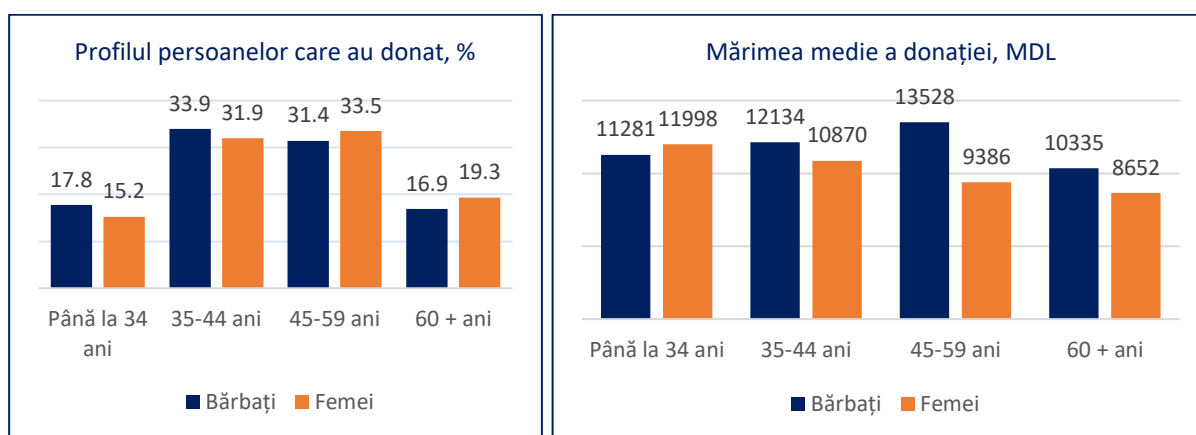
Figura 38. Proveniența donațiilor în campania electorală, pe sexe și tip de transfer, în MDL și în %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

Analiza structurii demografice a donatorilor arată că persoanele cu vârsta cuprinsă între 35 și 59 de ani reprezintă segmentul cel mai activ în finanțarea campaniilor electorale. Atât femeile, cât și bărbații din această categorie de vârstă constituie majoritatea celor care au oferit donații pentru susținerea partidelor politice. Această tendință este firească, având în vedere că perioada respectivă din viața omului corespunde unei etape de maximă stabilitate profesională și financiară, ceea ce le permite persoanelor să se implice mai consistent în activități civice și politice. În ceea ce privește valoarea medie a donațiilor, diferențele între grupe de vârstă și sexe sunt semnificative. Cei mai generoși donatori sunt bărbații cu vârste între 45-59 de ani, care au contribuit, în medie, cu 13 528 MDL, urmați de cei din categoria 35-44 de ani, cu o donație medie de 12 134 MDL. Pe de altă parte, un aspect neobișnuit este observat în rândul donatoarelor: femeile tinere cu vârsta de până la 34 de ani, deși reprezintă doar 15,2% din totalul femeilor donatoare, au oferit cele mai mari donații medii din întregul eșantion feminin. Acest fapt ar putea sugera schimbări subtile, dar promițătoare, în ceea ce privește implicarea politică a noii generații.

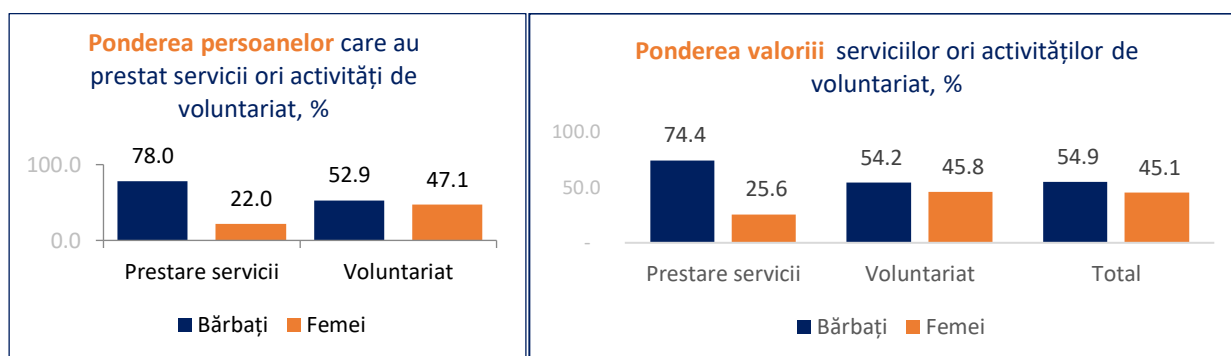
Figura 39. Profilul persoanelor care au efectuat donații în campania electorală și mărimea medie a donației, pe vârste și pe sexe, în % și MDL

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

Analiza implicării în prestarea de servicii și activități de voluntariat în cadrul campaniilor electorale evidențiază diferențe semnificative de gen, atât în ceea ce privește participarea, cât și valoarea contribuțiilor. În privința ponderii persoanelor implicate, se observă o dominanță clară a bărbaților în prestarea de servicii, aceștia reprezentând 78% dintre persoanele implicate, comparativ cu doar 22% femei. În schimb, în activitățile de voluntariat, diferența de gen este mai redusă: 52,9% dintre voluntari sunt bărbați, iar 47,1% sunt femei. Diferențele se mențin și la nivelul valorii serviciilor prestate: bărbații generează 74,4% din valoarea totală a costurilor aferente, în timp contribuțiile femeilor constituie 25,6%. În ceea ce privește voluntariatul, diferența se reduce: 54,2% din valoarea estimată provine de la bărbați și 45,8% de la femei. În concluzie, bărbații continuă să domine segmentul prestărilor de servicii profesionale în campaniile electorale, în timp ce femeile manifestă o implicare tot mai vizibilă în activitățile de voluntariat, apropiindu-se de paritate în acest domeniu.

Figura 40. Ponderea persoanelor care au prestat servicii ori activități de voluntariat în campania electorală și valoarea acestora, pe sexe și tip de transfer, în MDL și în %

Sursa: Calculele CPD în baza datelor CEC, 2025

CONSTATĂRILE CAPITOLULUI III

Principala constatare generală este că barierele existente în societate, precum diferențele salariale, dependența de plăți sociale și accesul limitat la capital se reflectă și în profilul candidaților. Candidatele declară venituri substanțial mai mici decât candidații bărbați și dețin mult mai rar proprietăți sau active financiare, fapt ce confirmă că inegalitățile economice structurale se manifestă și în competiția electorală. Această secțiune sintetizează cele mai importante concluzii desprinse din analiza veniturilor, bunurilor și resurselor financiare ale candidaților la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 și evidențiază modul în care veniturile influențează participarea politică și poziționarea pe listele electorale. În continuare sunt prezentate principalele constatări despre această realitate inegală.

1. Candidatele declară venituri semnificativ mai mici decât candidații: O candidată la alegerile parlamentare din 2025 a raportat un venit mediu anual de aproximativ 280,7 mii lei, cu circa 33 % mai puțin decât venitul mediu al unui candidat bărbat (417,5 mii lei). Astfel, deși femeile reprezintă aproape jumătate din totalul candidaților, ele însumează doar aproximativ 40 % din veniturile totale declarate.

2. Salariul rămâne principala sursă de venit pentru toți candidații: Aproximativ 50 % din veniturile cumulate ale candidaților (femei și bărbați) provin din salariile obținute la locul de muncă de bază, această remunerație fiind de departe cea mai importantă sursă de câștig. Următoarea categorie ca pondere este reprezentată de alte venituri legale, precum pensii, indemnizații, premii, burse, drepturi de autor etc., care însumează aproximativ o cincime (20 %) din totalul veniturilor declarate.**3. Candidatele dețin într-o proporție mai mică terenuri, vehicule sau imobile în proprietate:** Femeile intră în cursa electorală având mult mai rar în proprietate terenuri, mijloace de transport ori construcții, bunuri care indică, de regulă, un anumit grad de independență financiară. Proporția candidatelor care dețin astfel de bunuri este considerabil mai mică decât în cazul candidaților bărbați.

4. Acces financiar limitat pentru femeile candidate: Foarte puține candidate sunt prezente în sfera afacerilor sau a sectorului bancar. Doar 13,8 % dintre ele declară că dețin acțiuni în capitalul unei companii, comparativ cu 27,2 % dintre bărbați. De asemenea, aproximativ 12 % dintre candidate au conturi bancare, față de 19 % dintre bărbați, ceea ce sugerează o participare mai redusă a femeilor la sistemul financiar formal.

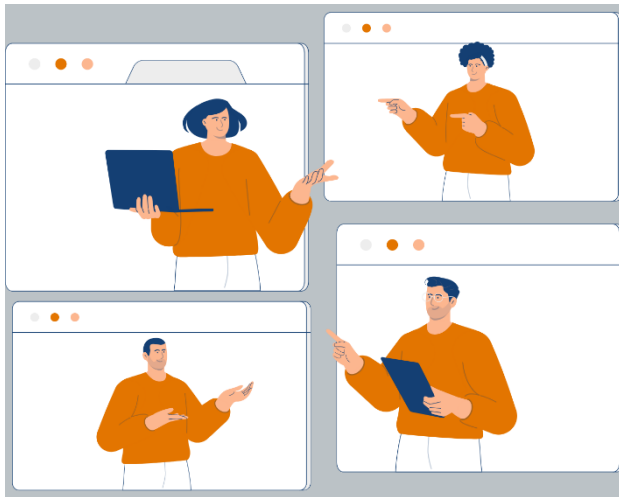
5. Bunurile deținute de candidate au valori semnificativ mai mici: Terenurile și imobilele aflate în proprietatea femeilor sunt, în medie, considerabil mai mici ca suprafață și mai scăzute ca valoare decât cele ale candidaților bărbați. Spre exemplu, suprafața medie a locuințelor femeilor este de circa 129 m² (față de aproximativ 165 m² în cazul bărbaților), iar valoarea terenurilor deținute de femei este de aproximativ 1,6 ori mai mică.

6. Bărbații domină veniturile în fruntea listelor electorale. Candidații bărbați au venituri mai mari decât femeile pe fiecare segment al listelor, diferența fiind cea mai pronunțată în pozițiile de vârf. Pe primele locuri, un candidat bărbat a declarat un venit mediu de circa 707 mii de lei, aproape dublu față de venitul mediu al unei candidate (aproximativ 370 mii de lei). Chiar și pe pozițiile de mijloc ale listelor, bărbații raportează constant peste 300 de mii lei, în timp ce veniturile femeilor scad sub 230 de mii lei.

7. Decalajele economice de gen se reduc lent. Comparativ cu 2021, veniturile medii ale candidatelor au crescut ușor (de la 60 % la 67 % din nivelul candidaților bărbați), iar accesul femeilor la bunuri de valoare a înregistrat un progres ceva mai rapid. Cu toate acestea, candidatele rămân dezavantajate economic, inegalitățile persistând și necesitând politici publice susținute pentru a fi diminuate.

8. Finanțarea campaniilor este dominată de bărbați de vârstă mijlocie. Persoanele fizice reprezintă principala sursă de finanțare, contribuind cu peste 34 de milioane de lei din totalul veniturilor declarate. Suma donată de bărbați este de două ori mai mare decât a femeilor. Cei mai activi donatori sunt bărbații cu vârsta între 35 și 59 de ani.

9. Femeile se implică tot mai mult în voluntariat, iar bărbații domină serviciile electorale. Bărbații reprezintă 78 % dintre persoanele care au prestat servicii electorale și au generat 74,4 % din valoarea totală a acestora. În activitățile de voluntariat, 52,9 % dintre participanți sunt bărbați și 47,1 % femei, iar valoarea contribuțiilor este împărțită relativ echilibrat: 54,2 % provenind de la bărbați și 45,8 % de la femei.

Capitolul IV: CE NE PROMIT CANDIDAȚII ELECTORALI?

Analiza programelor electorale a
candidaților și candidatelor la alegerile
parlamentare 2025

CONTEXT

Prezentul capitol este dedicat monitorizării și evaluării programelor electorale din perspectiva egalității de gen și a incluziunii sociale. Analiza urmărește să examineze și evalueze în ce măsură angajamentele politice asumate de partidele politice și candidații independenți integrează principiile echității și nediscriminării, cum acestea sunt formulate în programele electorale, precum și disponibilitatea concurenților electorali de a sprijini inițiative legislative în domeniul egalității de șanse și protecției grupurilor vulnerabile. În cursa electorală pentru scrutinul din septembrie 2025, din totalul de 32 de cereri depuse pentru înregistrare, Comisia Electorală Centrală a admis 22 de concurenți electorali: 15 partide politice, patru blocuri electorale și patru candidați independenți. Actualul raport vizează toți acești concurenți electorali și programele lor politice, cu excepția Partidului „Democrația Acasă”, care nu a prezentat un program electoral și, prin urmare, nu a putut fi inclus în evaluarea comparativă. De asemenea, raportul a examinat și programul electoral al partidului politic „Moldova Mare”, chiar dacă ulterior acesta a fost exclus din competiția electorală, pentru a asigura o documentare completă a peisajului politic inițial.

METODOLOGIA DE ANALIZĂ A PROGRAMELOR ELECTORALE

Raportul analitic a fost elaborat în baza analizei programelor electorale ale candidaților și candidatelor la alegerile parlamentare 2025. Programele au fost colectate prin accesarea paginilor web oficiale ale concurenților electorali, prin solicitări directe, precum și prin monitorizarea paginilor și conturilor de pe rețele de socializare (Facebook, Instagram, TikTok și canalele YouTube).

Pentru a asigura o evaluare obiectivă și nepărtinitoare, a fost utilizat un instrument de evaluare de tip *scorecard*, care a permis aprecierea nivelului de incluziune și a gradului de promovare a egalității de gen în cadrul programelor electorale. Evaluarea a cuprins 9 domenii: (i) Egalitatea de gen și incluziunea ca valori susținute politic; (ii) Sănătatea; (iii) Educația; (iv) Protecția socială; (v) Dezvoltarea rurală; (vi) Agricultură; (vii) Infrastructura; (viii) Piața muncii și autonomia economică și (ix) Protecția împotriva violenței în bază de gen. Pentru fiecare domeniu de evaluare au fost definiți indicatori de evaluare, fiind 38 la număr, după cum urmează:

Domeniu de evaluare	Indicatori de evaluare a programelor electorale	Nivel de incluziune și promovare a egalității de gen			
		Incipient (0,0 – 0,74 puncte)	Mediu (0,75 - 1,50 puncte)	Consolidat (1,51- 2,18 puncte)	Avansat (2,19 - 3,0 puncte)
Egalitatea de gen și incluziunea ca valori susținute politic	<ul style="list-style-type: none"> • Candidatul electoral promovează, la nivel general, egalitatea de gen, incluziunea, drepturile omului • Se observă un discurs general, ca actor politic, bazat pe incluziune, non-discriminare • Pe parcursul politic a întreprins măsuri, acțiuni care dau dovadă de deschidere față de aspecte de incluziune, non-discriminare, egalitate de șanse • Alte aspecte care ar sugera existența voinței politice față de aceste subiecte 				
Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> • Acces la servicii medicale, inclusiv sănătatea sexuală și reproductivă • Prevenire și tratament pentru boli specifice genului sau grupurilor vulnerabile • Sănătatea maternă și infantilă (ex.: sprijin pentru îngrijirea prenatală și postnatală) • Îmbunătățirea condițiilor de muncă ale angajaților din sistemul de ocrotire a sănătății • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Educație	<ul style="list-style-type: none"> • Acces universal la educație de calitate (flexibilizarea programelor de studii, infrastructura educațională, prevenirea abandonului școlar, cadrul didactic de sprijin, educație incluzivă etc.) • Îmbunătățirea statutului și a condițiilor de muncă ale angajaților din educație • Corelarea formării profesionale cu nevoile existente pe piața muncii • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Protecție socială	<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru familiile cu copii/familii monoparentale • Servicii de îngrijire (pentru copii, vârstnici, 				

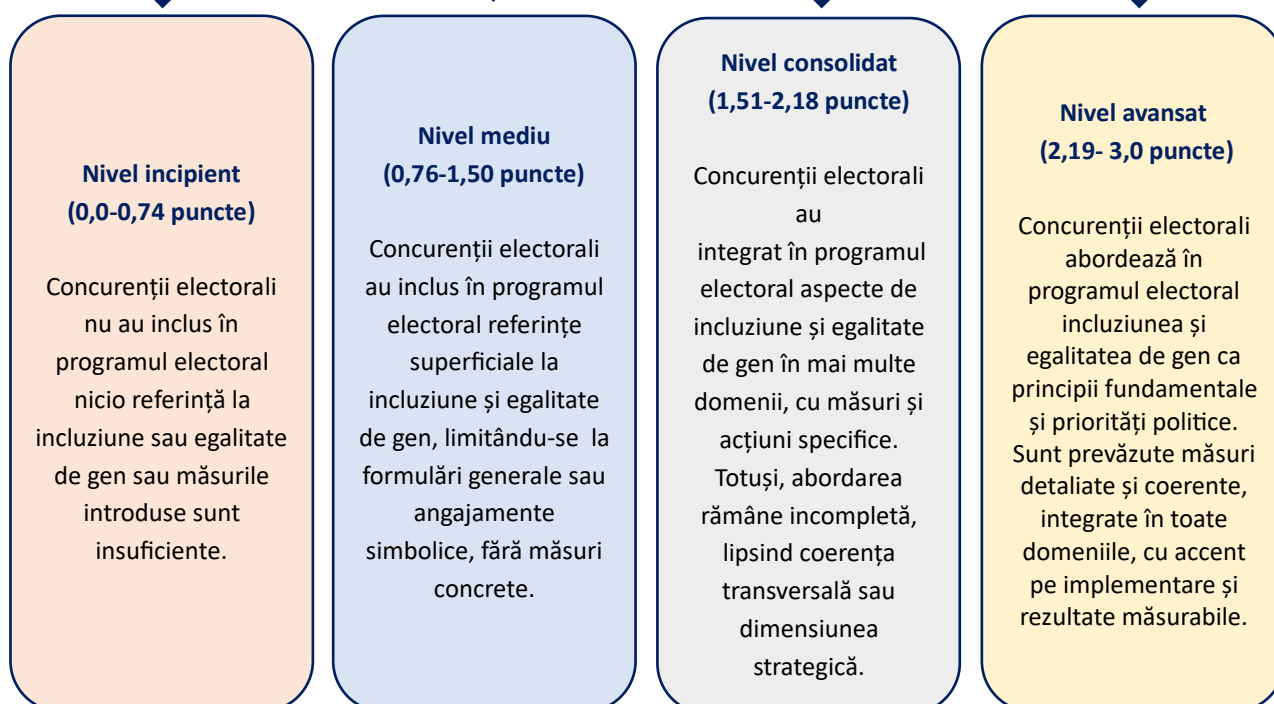
	<p>persoane cu dizabilități etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri de protecție pentru grupurile vulnerabile (pensii, indemnizații, ajutor social) • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Dezvoltare rurală	<ul style="list-style-type: none"> • Programe de sprijin pentru femeile și gospodăriile vulnerabile din mediul rural • Acces la infrastructură și servicii de bază în zonele rurale (ex.: transport, apă potabilă, canalizare etc.) • Politici de dezvoltare economică locală, inclusiv în domeniul ocupării în mediul rural, microcreditării, formării antreprenorilor etc. • Șanse egale de acces la servicii de educație și sănătate de calitate pentru populația rurală • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Agricultură	<ul style="list-style-type: none"> • Acces egal la resurse agricole (terenuri, credite) pentru femei și grupuri vulnerabile • Măsuri de formare și sprijin pentru antreprenoriatul agricol (ex.: instruire, facilități de creditare) • Politici de protecție socială pentru lucrătorii sezonieri și pentru producătorii agricoli mici • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Infrastructură	<ul style="list-style-type: none"> • Investiții în infrastructură sensibilă la gen (ex.: proiectare urbană care ia în considerare siguranța, necesitățile femeilor și a persoanelor cu dizabilități) • Transport public accesibil și iluminat sigur • Servicii publice adaptate pentru nevoile diverse (ex.: rampe de acces, toalete adaptate) • Alte măsuri de asigurare a incluziunii și reducere a inegalităților 				
Piața muncii și autonomie economică	<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru antreprenoriatul feminin și al persoanelor vulnerabile (ex.: fonduri de microcredit, mentorat); • Reducerea muncii informale și facilitarea tranziției către forme formale de angajare • Măsuri de conciliere muncă – viață (ex.: concedii parentale, programe flexibile) • Alte măsuri de sprijin în sfera economică 				
Protecție împotriva violenței în bază de gen	<ul style="list-style-type: none"> • Legislație și servicii pentru prevenirea și combaterea violenței domestice și a violenței bazate pe gen • Măsuri de sprijin pentru victime (centre, servicii, linii de urgență) • Programe de reintegrare socială și economică pentru supraviețuitoare (ex.: consiliere psihologică, cursuri de formare) • Campanii de conștientizare și educație împotriva violenței (ex.: programe în școli, instruire pentru autorități) • Alte măsuri de suport 				

Domeniile de evaluare ale programelor electorale au fost clasificate în patru niveluri, în funcție de indicatorii utilizați în procesul de evaluare:

Nivel de incluziune și egalitate de gen	Apreciere
Incipient (0,00 - 0,74 puncte)	Programul electoral nu conține nicio referință sau este extrem de limitat în ce privește subiectul abordat
Moderat (0,75- 1,50 puncte)	Programul electoral menționează tema evaluată într-un mod general, fără angajamente clare, fără măsuri concrete sau resurse identificate
Consolidat (1,51 – 2,18 puncte)	Programul electoral include angajamente și măsuri specifice privind tema evaluată, însă acestea rămân limitate ca amploare sau nivel de detaliere
Avansat (2,19- 3,0 puncte)	Programul electoral tratează tema evaluată ca o prioritate, prin măsuri complexe, bine definite, corelate cu alte domenii de politici publice și cu un grad ridicat de fezabilitate

Aplicând media aritmetică, am putut aprecia cât sunt de incluzivi și cât de mult pledează pentru egalitatea de gen concurenții și concurențele electorale. Astfel, partidele au putut fi clasificate, după cum urmează:

CLASIFICAREA CONCURENȚILOR ȘI CONCURENTELOR ELECTORALI ÎN FUNCȚIE DE CÂT SUNT DE INCLUZIVI ȘI PLEDEAZĂ PENTRU EGALITATEA DE GEN ÎN PROGRAMELE LOR ELECTORALE

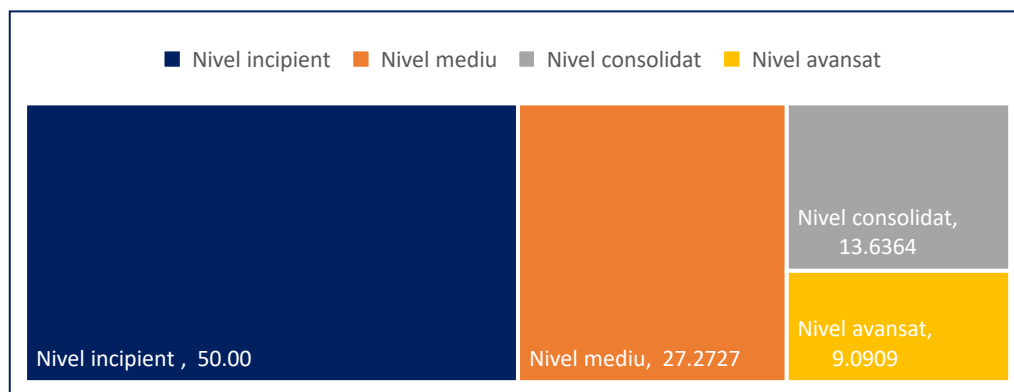

INCLUZIUNE ȘI EGALITATE ÎN PROGRAMELE ELECTORALE

În urma analizei programelor electorale din perspectiva de gen, incluziune socială și relevanță față de atribuțiile reale ale deputaților, se constată existența unor deficiențe importante. Un aspect notabil este că mai multe partide nu au prezentat deloc un program electoral public, ceea ce reflectă o lipsă de transparență și de asumare față de electorat. Chiar și în cazul programelor publicate de către unii concurenți electorali, remarcăm un limbaj foarte general și vag, predominant constituit din declarații de principiu și formule populiste, în timp ce măsurile concrete sau termenii clare de implementare practic aproape lipsesc. De menționat, de asemenea, o neînțelegere a rolului instituțional al parlamentarilor în multe dintre aceste documente programatice. Numeroase promisiuni și propuneri incluse depășesc sfera atribuțiilor directe ale unui deputat, intrând în competența altor autorități (Guvernul sau administrația locală). De pildă, unele programe promit crearea de locuri de muncă la nivel local sau dezvoltarea de infrastructură în comunități, obiective care, în mod normal, nu se află în puterea directă a unui legislativ sau a unui deputat individual. Acest lucru poate fi pus fie pe seama lipsei de informare a candidaților despre limitele mandatului parlamentar, fie pe tendința de a recurge la promisiuni populiste menite să atragă voturi, fără acoperire reală în politicile pe care un deputat le poate influența direct.

Dimensiunea egalității de gen și a incluziunii sociale este, în mare parte, neglijată în ofertele electorale propuse pentru scrutinul parlamentar 2025. Analiza programelor electorale arată că jumătate dintre concurenții electorali (50%, 11 partide) se află la nivel incipient, ceea ce denotă lipsa unor măsuri sau angajamente clare în această direcție. Aproape o treime (27,3%, 6 partide) se situează la nivel mediu, ceea ce înseamnă că menționează aspecte legate de egalitate și incluziune, însă foarte fragmentar și fără politici bine definite – mențiuni vagi, generalități despre „drepturi egale” sau „combaterea discriminării”, fără a identifica grupurile-țintă și fără a propune acțiuni specifice ori resurse pentru implementare. Doar 13,6% dintre partide (3) ating nivelul consolidat, propunând măsuri mai structurate și cu impact mai mare, însă acestea rămân incomplete și fără o integrare transversală în program. Extrem de puțini concurenți, doar 9,1% (2 partide), ajung la nivel avansat, adică tratează egalitatea și incluziunea ca principii centrale, integrate în toate domeniile politicilor propuse. Prevalența nivelului incipient arată nu doar lipsa de voință politică, ci și un decalaj între discursurile publice și angajamentele scrise, ceea ce sugerează că egalitatea de gen și incluziunea sunt tratate marginal, mai degrabă ca teme secundare decât ca obiective strategice.

Figura 41. Clasificarea generală a concurenților electorali în funcție de nivelul de incluziune și egalitate promovat, %

Sursa: Calculele autorilor în baza analizei programelor electorale, CPD, 2025

Concurenții electorali au pus în fața alegătorilor programe electorale diverse, nivelul de integrare a principiilor de egalitate de gen și incluziune variind considerabil. În ansamblu, abordarea este mai degrabă modestă, punctajul mediu general al partidelor fiind de doar 0,90 (pe o scală de la 0 la 3, unde 0 indică absența completă a angajamentelor, iar 3 – nivelul avansat). Doar 2 partide a reușit să atingă un nivel avansat prin măsuri concrete și angajamente explicite pentru promovarea femeilor și protejarea grupurilor vulnerabile. Majoritatea se situează la nivel incipient sau mediu, cu referiri sporadice și indirecte la aceste teme, fără să abordeze subiectul egalității de șanse sau, mai grav, promovează mesaje contrare incluziunii.

Partidele cu cel mai mare punctaj sunt Partidul Acțiune și Solidaritate (2,19 puncte) și Partidul Social Democrat European (2,19 puncte), care s-au plasat la nivel avansat. Analizând programul **Partidului Social Democrat European (PSDE)**, constatăm că acesta prezintă un proiect complex, clasându-se la nivel avansat de integrare și abordare a incluziunii și egalității de gen în programul electoral, datorită faptului că mențiunile clare privind egalitatea de gen și promovarea femeilor în structurile decizionale sunt combinate cu politici care sprijină indirect autonomia economică a femeilor și a altor grupuri vulnerabile. În programul electoral, PSDE propune multiple intervenții care explică scorul acumulat, precum: măsuri de suport pentru părinți (centre de zi, extinderea serviciilor de creșă), măsuri de suport pentru persoanele cu dizabilități, persoanele vârstnice (suport financiar, servicii de sprijin, centre comunitare ș.a.). De asemenea, concurentul electoral propune măsuri diversificate de sporire a accesului la sănătate și educație pentru toate grupurile analizate, prin dezvoltare și modernizare de infrastructură adaptate la necesitățile diferitor grupuri de populație dezavantajată, crearea de condiții optime de muncă pentru specialiști, sporirea calității serviciilor. Aceste măsuri sunt focusate preponderent pe comunitățile defavorizate, în special, pe zonele rurale, fiind suplimentate și cu inițiative de sprijin pentru fermieri și microîntreprinderi, țintind și spre sprijinul femeilor din aceste sectoare. Este important de menționat că PSDE este printre puținii, care abordează violența în baza de gen în programul electoral.

Analizând programele electorale, dar și existența voinței politice de a promova incluziunea și echitatea, observăm că programul **Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS)** se distinge printr-o abordare relativ incluzivă. Acesta vizează reducerea inegalităților și barierelor cu care se confruntă persoanele cu dizabilități, femeile din grupuri vulnerabile, părinții cu copii, dar și alte categorii aflate în situații de risc, precum discriminarea pe piața muncii, accesul limitat la servicii sau vulnerabilitatea economică. Formațiunea propune măsuri de dezvoltare a instruirii de sănătate, de educație, dezvoltare regională, extinderea și îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate, educație, protecție socială, îmbunătățirea condițiilor de muncă a specialiștilor din aceste domenii ș.a. Educația beneficiază de un capitol amplu, vizând modernizarea infrastructurii și echiparea școlilor, inclusiv accesibilizarea pentru copiii cu necesități speciale. Îmbunătățirea condițiilor de muncă și salarizarea cadrelor didactice constituie, de asemenea, priorități. În protecția socială, PAS avansează un set extins de măsuri de sprijin financiar și incluziune pentru familii cu copii mici, persoane cu dizabilități și vârstnici. Un element notabil îl constituie angajamentul pentru integrarea persoanelor cu dizabilități nu doar prin infrastructură și servicii de îngrijire, ci și prin fortificarea acestora pentru o viață independentă. Agricultură și dezvoltarea rurală sunt susținute prin subvenții, capacitate și suport financiar, și tehnic pentru agricultori și producători locali, ceea ce, chiar dacă nu vizează explicit grupuri vulnerabile, contribuie la crearea de oportunități și îmbunătățirea accesului comunităților rurale la servicii esențiale. Totuși, dimensiunea violenței bazate pe gen rămâne insuficient acoperită, singurele referințe fiind legate de prevenirea bullyingului și violenței în mediul educațional, element ce a diminuat considerabil punctajul general oferit acestui program electoral.

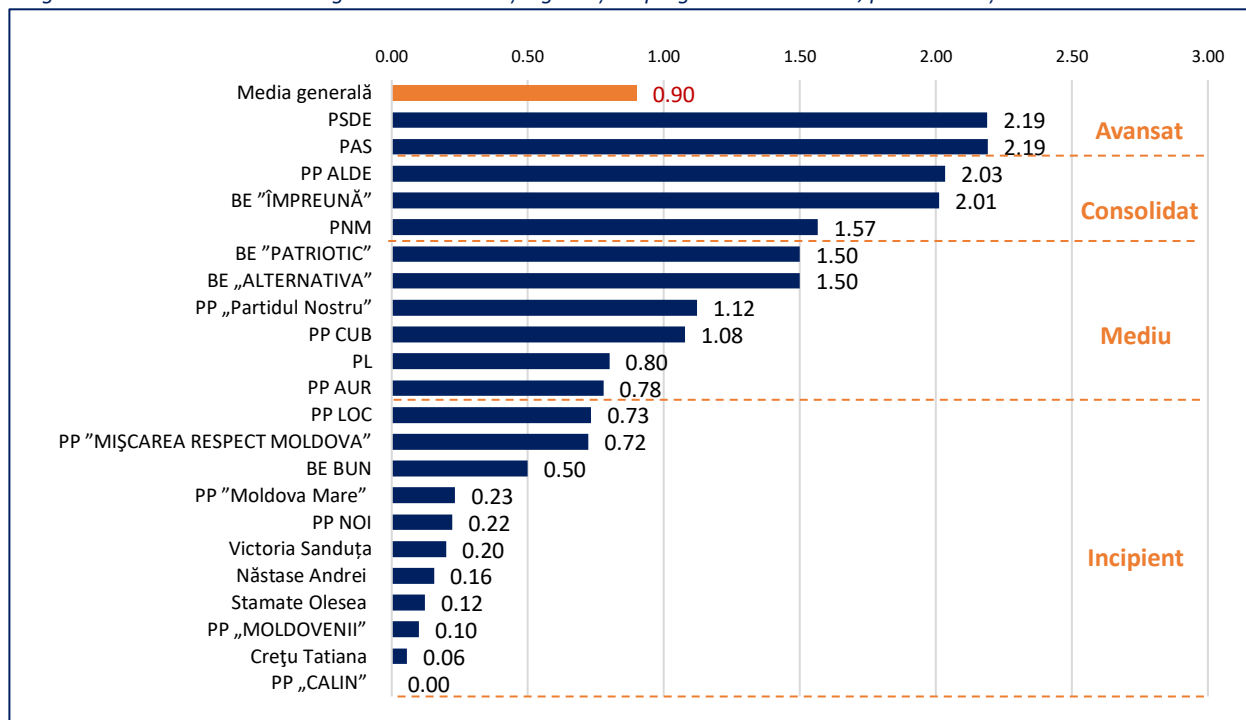
Doar trei partide s-au poziționat la nivel consolidat de promovare a principiilor egalității de gen și incluziunii, printre care Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa (2,03), Blocul Electoral „Împreună” (2,01) și Partidul Național Moldovenesc (1,57). **PP ALDE** a elaborat un program complex, cu accent pe prevenirea violenței domestice, centrat pe sănătate și rețele de servicii pentru femei și copii. Pledează pentru centre de protecție împotriva violenței în fiecare raion și extinde programele de screening oncologic, având, astfel, punctaje mari la sănătate și protecție împotriva violenței. Sprijinul pentru persoanele cu dizabilități și investițiile în educație incluzivă sunt marcante. Agricultură și piața muncii sunt acoperite, însă fără a propune măsuri de gen specifice, consimt subvenții pentru angajatorii care recrutează persoane cu dizabilități, dar nu au recomandări pentru femeile fermiere. **BE „Împreună”** are o abordare axată pe comunitate, cu centre comunitare pentru toate categoriile vulnerabile și programe extinse de mobilitate (transport public rural accesibil) și infrastructură. Se remarcă în domeniile educației și protecției sociale, prin burse, servicii de asistență pentru elevi și investiții în centre afterschool. În agricultură și dezvoltare rurală, se axează pe sprijinul micilor fermieri și piața locală, dar fără măsuri specifice subiectului analizat. **PP PNM** propune armonizarea cu Politica Agricolă Comună a UE: subvenții pe hectar, scutiri de impozit pentru fermierii care creează locuri de muncă și servicii de consultanță gratuite pentru agricultori. În protecția socială propun majorarea pensiilor minime și alocații consistente pentru

copii. Cu toate acestea, programul nu abordează punctual egalitatea de gen: prevăd locuințe pentru tineri și sprijin pentru pensionari, dar nu se referă și la femeile din mediul rural sau grupurile vulnerabile.

Blocul Electoral „Patriotic”, Blocul Electoral „Alternativa”, Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare și Partidul Politic „Partidul Nostru” se situează la nivel mediu privind integrarea aspectelor de incluziune și echitate în programele electorale. BE „Patriotic” are un program social generos (majorări de pensii, servicii pentru pensionari și subvenții agricole mari), însă promovează doar familia tradițională, nu abordează protecția femeilor victime ale violenței, în programele acestora lipsind totalmente măsuri de gen. **BE Alternativa** propune măsuri fiscale speciale pentru mediul de afaceri și proiecte de dezvoltare locală, dar neglijează dimensiunea de gen. **PP CUB** adoptă un discurs pro-european, vorbind despre un fond pentru modernizarea socială și locală, dar nu are preocupări explicite privind femeile sau minoritățile. **PP Partidul Nostru** promite multe locuințe sociale și facilități pentru tineri, însă ignoră complet violența de gen și drepturile femeilor. Aceste partide sunt urmate de alte două care au un scor sub 1 punct, dar sunt mai avansate ca cele de la nivelul incipient. Ne referim la PP Liberal și **PP Alianța pentru Unirea Românilor**. Punctajul oferit este determinat fie de programe incomplet dezvoltate, fie de ignorarea totală a perspectivei de gen sau incluziunii. PL (0,80) are un discurs unionist, cu accent pe reducerea taxelor și unificarea cu România, dar nu include măsuri pentru egalitatea de șanse sau protecția femeilor. PP AUR (0,78) promite salarii și pensii mari și unificarea pieței muncii cu România, dar nu conține măsuri privind protecția victimelor violenței sau pentru susținerea integrării femeilor în agricultură.

Ultimul grup clasificat la nivelul incipient, sunt partidele care au acumulat sub 0,74 puncte în procesul de evaluare reprezentat de: PP Liga Orașelor și Comunelor (0,73 puncte), PP Mișcarea Respect Moldova (0,72 puncte), partide ce se concentrează pe probleme locale sau generale, fără a exprima viziuni despre gen ori grupuri vulnerabile și Blocul BUN (0,50 puncte) care prezintă unirea cu România drept soluție universală pentru toate barierele și inegalitățile existente. Acestea sunt urmate de partide mai mici și candidați independenți, precum PP Moldova Mare, PP Noua Opțiune Istorică, Victoria Sanduța, Andrei Năstase, Olesea Stamate, Partidul Politic „Moldovenii”, Tatiana Crețu, Partidul Politic Uniunea Creștin-Socială din Moldova, care au obținut scoruri foarte mici (0,00 – 0,23 puncte), deoarece fie nu au prezentat programe electorale, fie discursul lor se rezumă la declarații patriotice fără măsuri sociale. Niciunul dintre aceștia nu au abordat explicit egalitatea de gen sau protecția împotriva violenței.

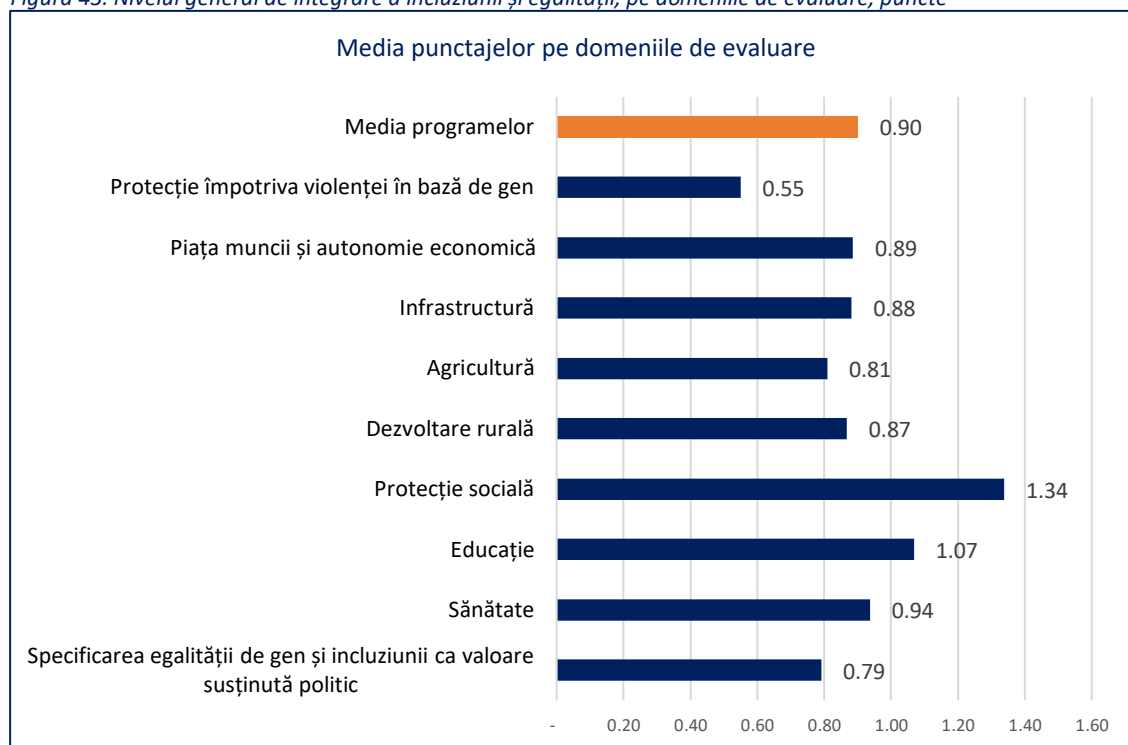
Figura 42. Nivelul mediu de integrare a incluziunii și egalității în programele electorale, pe concurenți electorali

Sursa: Calculele autorilor în baza analizei programelor electorale, CPD, 2025

Analiza detaliată a programelor relevă diferențe semnificative în ceea ce privește nivelul de abordare a incluziunii și echității în diverse domenii de evaluare. În anumite arii de intervenție, partidele și-au setat obiective mai incluzive, care integrează și aspecte menite să asigure echitatea pentru diverse grupuri. În alte cazuri, aceste preocupări sunt tratate superficial sau lipsesc aproape complet. Cel mai bine acoperite sunt sectoarele socio-economice tradiționale, precum protecția socială și educația, unde multe formațiuni politice au prevăzut acțiuni cu potențial impact incluziv. În schimb, domenii precum combaterea violenței de gen sau asumarea explicită a egalității de gen ca valoare politică rămân insuficient abordate, evidențiind lacune semnificative în angajamentele programatice. Acest fapt sugerează că în agenda publică a partidelor, egalitatea de gen și incluziunea sunt adesea tratate tangențial, fiind integrate mai ușor acolo unde coincid cu politicile sociale generale, dar neglijate în ariile ce necesită un angajament dedicat.

Figura 43. Nivelul general de integrare a incluziunii și egalității, pe domeniile de evaluare, puncte

Sursa: Calculele autorilor în baza analizei programelor electorale, CPD, 2025

La capitolul educație, unele programe electorale abordează în mod amplu incluziunea și egalitatea de șanse, în timp ce altele le omit aproape totalmente. Partidele cu programe avansate în educație, precum PP PSDE, PP PAS, PP ALDE sau BE „Împreună”, integrează măsuri concrete pentru egalitatea de șanse. De exemplu, PP PAS propune modernizarea extinsă a sistemului educațional prin renovarea și dotarea școlilor, extinderea rețelei de creșe (crearea a aprox. 5000 de locuri noi) și completarea curriculei cu subiecte importante ca: educația financiară, media și sanitară. Programul PP PAS prevede formare continuă și stimulente pentru profesori (inclusiv, facilități de tip *Prima Casă* pentru cadrele didactice tinere); inițiative anti-*bullying* și programe remediale, ce constituie o abordare personalizată de învățare, menită să ajute elevii să depășească dificultățile. PP PSDE pune accent pe accesul echitabil la educație, propunând finanțare suplimentară pentru școlile din mediul rural. Un obiectiv important îl constituie și modernizarea infrastructurii școlare (apă, canalizare, internet), în special, în comunitățile defavorizate. Un alt exemplu este BE „Împreună”, care analizează cauzele vulnerabilităților din educație (declin demografic, subfinanțare, cadre insuficiente) și propune soluții incluzive: acces echitabil la educația timpurie prin investiții în creșe și grădinițe, sprijin direct pentru copiii din familii vulnerabile (rechizite, alimentație gratuită la grădiniță, transport) și centre educaționale comunitare în zonele defavorizate. Aceste formațiuni tratează educația ca prioritate, vizând atât calitatea generală, cât și incluziunea grupurilor marginalizate (ex. copii cu dizabilități integrați în învățământ sau minorități etnice cu acces la educație în limba maternă). În schimb, partidele cu abordări incipiente în domeniu, de exemplu PP PL, PP AUR sau

partide mai noi ca PP NOI, PP CALIN, PP „Moldova Mare” fie omit aspectele de incluziune, fie se limitează la declarații generale. Unele programe menționează doar intenții vagi (de ex., investiții în școli prin fonduri din diasporă), fără detalii privind curriculum incluziv sau sprijin pentru elevii defavorizați. PP AUR, de exemplu, tratează educația mai mult prin prisma unirii cu România. Aceștia propun unificarea sistemului educațional și recunoașterea reciprocă a diplomelor, plus burse în România pentru tinerii din Moldova. Aceste obiective ignoră, însă, problematica incluziunii: nu conțin măsuri pentru educație incluzivă, adaptarea instituțiilor pentru elevi cu cerințe speciale sau susținerea fetelor și băieților în mod egal. Partidele cu cele mai mici scoruri, la acest capitol, fie nu menționează deloc educația în platforma lor (caz în care domeniul lipsește complet din programul electoral), fie exprimă promisiuni generice fără referire la grupurile vulnerabile. Prin urmare, lacunele sunt evidente: lipsesc prevederi cu privire la prevenirea abandonului școlar în comunitățile sărace, la promovarea educației incluzive pentru copiii cu dizabilități sau formarea profesorilor pentru a lucra în medii defavorizate.

Și în domeniul sănătății se evidențiază un contrast semnificativ. Partidele cu cele mai mari scoruri, precum PP ALDE, PP PSDE sau PP PAS, propun politici care vizează extinderea accesului la servicii medicale și integrarea perspectivei de gen și incluziune. Programul PP ALDE este notabil prin accentul pe prevenție și acces universal, incluzând elemente inovative: de pildă, propune programul „Voucher Tineret Sănătate”, ce reprezintă un pachet de servicii medicale gratuite (analize, stomatologie de bază, consiliere psihologică) pentru 200.000 de tineri anual, beneficiind atât femeile, cât și bărbații. PP ALDE propune, de asemenea, educație sanitară modernă în școli prin cursul obligatoriu „Sănătate și responsabilitate” (cuprinde nutriție, prevenția bolilor cronice, sănătate mintală și educație sexuală echilibrată), fiind o inițiativă ce abordează direct nevoi ale tinerelor și tinerilor. Măsurile PP ALDE vizează inclusiv categoriile vulnerabile: strategia „Incluziune totală” urmărește adaptarea sistemului medical pentru persoanele cu dizabilități și comunitățile marginalizate, iar programul prevede investiții masive în prevenție (screening gratuit pentru boli oncologice și cardiovasculare, ținând 100.000 de pacienți pe an) și un program dedicat de screening oncologic gratuit pentru 100.000 de femei anual, abordând o nevoie specifică de sănătate a femeilor. Prin contrast, alte partide cu punctaj avansat, precum PP PAS și PP PSDE pun accent pe consolidarea asistenței medicale primare și pe extinderea infrastructurii sanitare în zonele rurale, ceea ce are puternice implicații incluzive. De exemplu, PP PSDE recunoaște problemele ce țin de exodul medicilor și infrastructura învechită, propunând măsuri structurale: revizuirea curriculumului universitar medical, dublarea numărului de rezidenți, digitalizarea fișelor medicale, majorarea salariilor personalului și dotarea serviciilor de urgență. Chiar dacă nu vizează în mod explicit femeile, aceste acțiuni contribuie la îmbunătățirea accesului la servicii pentru grupurile vulnerabile (de exemplu, populația rurală sau vârstnicii) și sprijină reducerea inegalităților în sănătate în funcție de zonă/teritoriu., Partidele cu punctaj mic (de exemplu, PP PL, PP AUR, PP NOI, PP CALIN ș.a.) fie omit subiectul sănătății, fie îi acordă o atenție minimală, fără referințe la dimensiune de gen sau de incluziune socială. Unele programe ale acestora se limitează la platitudini de felul „asigurarea accesului egal la servicii de sănătate de calitate pentru toți cetățenii”, fără a detalia cum anume vor fi deservite categoriile specifice (femei însărcinate, persoane cu dizabilități, minorități etnice etc.). Anumite platforme declară intenția de a garanta accesul egal la servicii medicale și de a pune accent pe medicina primară și prevenție, însă măsurile rămân foarte generale și nu abordează explicit domenii concrete, bunăoară, sănătatea sexual-reproductivă, sprijinul pentru personalul medical din zone defavorizate etc. Partide ca AUR abordează problemele de sănătate doar din perspectiva cooperării în România (pentru acces la medicamente, eventual unificarea standardelor) pentru securitatea alimentară, neglijând complet perspectiva de gen. Partide precum PP NOI și PP CALIN nu includ deloc un capitol dedicat sănătății în programele lor electorale. În unele cazuri, sănătatea nu este menționată nici măcar ca domeniu distinct.

La secțiunea infrastructură, doar câteva programe electorale dovedesc o integrare reală a principiilor de incluziune, în timp ce majoritatea omit această perspectivă. PP PAS se remarcă prin investiții masive planificate în infrastructură, corelate cu nevoile comunităților și reducerea disparităților urban-rural. Programul PP PAS prevede reabilitarea și construcția a mii de kilometri de drumuri, poduri noi peste Prut, modernizarea rețelelor de apă și canalizare și extinderea iluminatului public stradal. Un aspect demn de menționat este includerea unei măsuri specifice: construcția grupurilor sanitare moderne în toate școlile din mediul rural, pentru a elimina toaletele din curte și a îmbunătăți condițiile de igienă ale elevilor.

Această intervenție ar reduce o inegalitate majoră care afectează, în special, fetele din zonele rurale (accesul la condiții decente influențează frecvența școlară a adolescentelor). De asemenea, unele programe avansate propun infrastructură sensibilă la gen și incluzivă. De pildă, BE „Împreună” sugerează un plan național de proiecte locale și naționale de infrastructură menite să asigure condiții adecvate de trai în fiecare localitate, astfel încât „nimeni să nu fie lăsat în urmă”. Acest bloc propune extinderea transportului public în mediul rural (prin programul „Autobuze pentru sate”), **construcția** gărilor multimodale și reducerea izolării comunităților mici. Măsura „Autobuz pentru sate” urmărește conectarea fiecărui sat mai mare la rețeaua de transport public, cu vehicule noi care să fie accesibile persoanelor cu dizabilități, reprezentând o inițiativă ce ar facilita mobilitatea locuitorilor din mediul rural, inclusiv a femeilor, și accesul lor la servicii și oportunități. Totodată, PP ALDE integrează obiective de accesibilizare a infrastructurii urbane. Programul acestuia prevede adaptarea completă a clădirilor publice și a unei părți semnificative a transportului urban pentru a fi accesibil persoanelor cu dizabilități, ceea ce denotă o preocupare semnificativă pentru incluziune. Astfel de măsuri, precum iluminat stradal extins, transport public accesibil, urbanism care ține cont de siguranța femeilor, indică o abordare consolidată, care recunoaște că infrastructura nu este neutră, ci trebuie proiectată pentru a servi în mod egal diferite categorii de populație. În contrast, partidele cu punctaje scăzute la acest capitol prezintă fie lacune majore, fie o viziune limitată la investiții brute, fără componentă de incluziune. PP PL, de exemplu, nu include în programul electoral proiecte care să ia în considerare siguranța femeilor în spațiul public sau accesibilizarea transportului pentru persoanele cu mobilitate redusă. Programul respectivului partid se rezumă la investiții generale (drumuri, apă, canalizare, transport public în localitățile rurale) menite să îmbunătățească viața la sat, dar nu conține programe dedicate femeilor ori gospodăriilor vulnerabile din mediul rural. Alte formațiuni (precum PP AUR și PP NOI) nu au măcar o secțiune distinctă despre infrastructură și transport, singurele mențiuni fiind colaterale (de exemplu, nevoia de laboratoare și apă curentă în școli), nemaivorbind de o strategie de dezvoltare a infrastructurii comunitare. Această absență denotă lipsa de viziune în a aborda infrastructura ca instrument de reducere a inegalităților. În schimb, unele discursuri se concentrează exclusiv pe proiecte de mare anvergură (autostrăzi, căi ferate, aeroporturi) sau pe mesaje populiste, ignorând aspecte practice, precum iluminatul public (esențial pentru siguranța femeilor) ori adaptarea transportului local pentru bătrâni și persoane cu dizabilități.

Protecția socială este domeniul în care, în medie, obiectivele de incluziune și egalitate sunt cel mai bine integrate, ceea ce indică faptul că majoritatea partidelor au ținut cont, într-o măsură sau alta, de nevoile grupurilor vulnerabile în elaborarea politicilor sociale. Cu toate acestea, diferențele între programe sunt considerabile. PP PSDE se detașează cu un program amplu și bine argumentat, care cuprinde multiple categorii vulnerabile și reflectă o perspectivă de incluziune consolidată. PP PSDE recunoaște multiplele provocări, precum lipsa serviciilor de îngrijire a copiilor și propune soluții concrete: crearea unei rețele naționale de centre de zi și creșe gratuite, care să ofere activități educative pentru copii și suport pentru părinți, facilitând reintegrarea profesională a mamelor. Programul PSDE propune subvenționarea întreținerii la creșă a copiilor ce provin din familii cu venituri reduse și monoparentale și prevede dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu, precum și înființarea de centre comunitare pentru persoanele în vârstă. De asemenea, PP PSDE propune reforme legislative care să sprijine împărțirea responsabilităților familiale (de exemplu, responsabilitate familială sporită pentru tați) și măsuri de sprijin pentru îngrijitorii informali (ajutor lunar, profesionalizarea asistenților personali pentru persoanele cu dizabilități severe). Acest set integrat de politici arată o înțelegere profundă a conceptului de incluziune socială, care acordă nu doar ajutoare financiare, ci și servicii accesibile care să permită categoriilor vulnerabile, precum mame singure, vârstnici, persoane cu dizabilități, să ducă o viață demnă și activă în comunitate. Și alte partide, precum PP ALDE sau BE „Împreună”, includ măsuri importante. PP ALDE, de exemplu, îmbină politicile de sănătate cu protecția socială: oferă screening gratuit specific femeilor (pentru depistarea cancerului) și subvenții pentru angajatorii ce încadrează persoane cu dizabilități, facilitând integrarea acestora pe piața muncii. BE „Împreună” și alte formațiuni de stânga se pronunță pentru reducerea/eliminarea inegalităților socio-economice prin mecanisme de sprijin pentru familiile cu copii și tineri – de la alocații majorate și locuințe sociale, până la facilități fiscale și programe de mentorat pentru tinerii din medii defavorizate. Astfel de măsuri evidențiază o abordare avansată, în care protecția socială nu se rezumă la beneficii financiare uniforme, ci include intervenții țintite personalizate, ce țin cont de particularitățile de gen și vulnerabilitate. Prin contrast, formațiunile politice care abordează protecția

socială într-o manieră limitată tind să se concentreze exclusiv pe dimensiuni demografice sau financiare, omisiunile evidențiind lipsa unei viziuni incluzive integrate. Partidul AUR tratează protecția socială preponderent prin prisma unirii cu România. De exemplu, propun armonizarea sistemului de pensii cu cel românesc și liberalizarea parțială a contribuțiilor (posibilitatea direcționării unei părți din contribuțiile sociale către fonduri private). Deși măsura ar putea aduce beneficii eficiente, aceasta nu este sprijinită de garanții cu referire la echitatea de gen (femeile, care adesea au pensii mai mici, ar putea fi defavorizate). Nu este prevăzut nici suport pentru categoriile vulnerabile. Totodată, discursul AUR și al altor partide similare nu acordă prioritate grupurilor vulnerabile, dovadă fiind absența angajamentelor față de familiile numeroase, persoanele fără adăpost ori minoritățile etnice. Unele formațiuni emergente (PP NOI, PP CALIN etc.) nu oferă soluții coerente în domeniul protecției sociale, rezumându-se la sloganuri vagi despre „bunăstare” fără conținut concret. În lipsa unor viziuni clare, nevoile specifice – de la accesul mamelor singure la servicii de îngrijire a copilului, până la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, rămân ignorate. În timp ce partidele cu viziuni clare propun măsuri precum centre comunitare sau asistență personalizată, cele din eșalonul inferior fie evită subiectul, fie se limitează la promisiuni generale privind creșterea veniturilor, ignorând faptul că grupurile vulnerabile au nevoie de intervenții dedicate pentru a accesa oportunități egale și reale.

În domeniul pieței muncii, programele electorale variază de la planuri detaliate de integrare a grupurilor defavorizate, la viziuni simpliste axate doar pe creștere economică generală. Printre lideri menționăm PP PSDE și PP ALDE, care oferă exemple notabile de integrare a egalității de gen și incluziunii în politicile de ocupare. PP PSDE, de pildă, își propune dublarea PIB-ului și crearea a peste 300 de mii de locuri de muncă bine plătite, dar corelează aceste obiective macro cu măsuri de incluziune micro. Programul PP PSDE susține parteneriate între școlile profesionale și companii și dezvoltarea învățământului dual, pentru a asigura formarea competențelor cerute pe piața muncii. Mai mult, PSDE abordează frontal obstacolul major pentru participarea femeilor pe piața muncii care vizează lipsa serviciilor de îngrijire a copiilor, prin extinderea rețelei de creșe și centre de zi gratuite, tocmai pentru a sprijini mamele în revenirea profesională. Această politică recunoaște că distribuția inegală a responsabilităților de îngrijire este un factor cheie în inegalitatea de gen economică. De asemenea, programul PP PSDE menționează susținerea antreprenoriatului social în comunitățile vulnerabile și reducerea dependenței de ajutor social prin inițiative de economie socială, un mod de a crea locuri de muncă adaptate grupurilor defavorizate. PP ALDE se distinge prin faptul că pune accent pe integrarea persoanelor cu dizabilități: propune subvenționarea a 50% din salariu pentru angajatorii care încadrează persoane cu dizabilități, precum și prin determinarea de a adapta complet clădirile publice și transportul urban pentru a facilita accesul acestora la locurile de muncă. PP ALDE optează pentru formarea de specialiști în reabilitare, astfel încât angajații cu dizabilități să beneficieze pe termen lung de servicii de menținere și recuperare. Totodată, acest partid se va preocupa de extinderea subvențiilor în domeniul sănătății (pentru angajatorii care angajează persoane cu dizabilități în sectorul medical), reprezentând o abordare integrată ce combate barierele fizice și profesionale deopotrivă. Un alt exemplu de abordare consolidată oferit de PP PAS, prevede măsuri precum majorarea subvențiilor pentru angajatorii ce recrutează persoane cu dizabilități, sprijinirea integrării acestora în inițiative antreprenoriale prin lansarea programului „Mobilitate pentru Demnitate” – un demers ce oferă echipamente asistive și adaptări ale locuinței, contribuind astfel la reducerea barierelor în calea angajării. De asemenea, PP PAS a propus inițiativa „După 16”, în scopul sprijinirii tinerilor cu dizabilități intelectuale să treacă de la școală la viața activă prin formare profesională și muncă asistată. Toate aceste exemple reflectă efortul susținut al PP PAS de a aborda în mod direct cauzele excluziunii de pe piața muncii, fie că este vorba despre lipsa serviciilor de îngrijire a copiilor pentru părinți (în special mame), despre discriminarea sau neadaptarea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități, ori despre necesitatea sprijinirii antreprenoriatului în rândul grupurilor vulnerabile. În contrast, partidele aflate într-un stadiu incipient în dezvoltarea politicilor privind piața muncii, abordează subiectul într-o manieră superficială, de multe ori ignorând dimensiunea de gen și nevoile categoriilor defavorizate. De exemplu, programul economic al PL vorbește la modul general despre dezvoltarea afacerilor și sprijin pentru tineri și persoane vulnerabile, dar nu include politici concrete dedicate antreprenoriatului feminin și nici măsuri pentru reducerea muncii informale, care afectează disproportționat femeile. Astfel, PP PL propune facilități fiscale și credite pentru afaceri la modul general, însă nu menționează linii de microcredit sau mentorat pentru femeile care doresc să inițieze afaceri și nici

nu abordează problema muncii nedeclarate (de exemplu: multe femei lucrează ca bone, îngrijitoare sau menajere fără contract,). La rândul său, PP AUR își axează atenția pe dimensiunea națională a pieței muncii, pledând pentru drepturi egale de muncă a cetățenilor Republicii Moldova atât în România, cât și în propria țară. Acesta susține eliminarea oricăror forme de discriminare în ceea ce privește salarizarea și impozitarea și afirmă că Moldova nu ar trebui să mai fie tratată ca o sursă de forță de muncă ieftină. În practică însă, măsurile concrete propuse de AUR pentru piața muncii țin de coordonarea fiscală cu România și de asigurarea unui tratament egal pentru companiile din cele două state, ceea ce sunt obiective macro și nu includ nimic specific pentru femei, șomeri de lungă durată sau alte grupuri vulnerabile. Alte partide (de exemplu: PP NOI, PP „Moldova Mare”) nu prezintă niciun set de măsuri pentru ocupare, rezumându-se doar la promisiuni populiste cu privire la locuri de muncă bine plătite și stoparea migrației forței de muncă, fără a avea la bază vreun program de formare, vreo facilitate pentru părinți sau vreun stimulent pentru angajarea categoriilor dezavantajate.

Analizând domeniul agriculturii, am constatat o polarizare pronunțată între partidele care propun politici coerente, cu accent pe includerea fermierilor mici și modernizarea sectorului, și cele care se mulțumesc cu promisiuni generale sau omit complet tema. Doar câteva formațiuni tratează agricultura ca pe un sector strategic care trebuie modernizat în mod echitabil. Partidul Social Democrat European (PSDE) propune un pachet ambițios de modernizare, ce include despăgubiri rapide în cazul calamităților naturale și credite garantate de stat pentru fermieri, un impozit unic agricol și acces la tehnologii prin subvenții și granturi, precum și dezvoltarea unor centre agroindustriale. Viziunea socialdemocrată- include revitalizarea satelor și sprijinirea micilor producători prin cooperativizare și contracte pe termen lung cu statul, dar, cu regret, nu detaliază măsuri pentru a asigura accesul egal la terenuri sau credite pentru femei. Partidul Național Moldovenesc (PNM) face legătura cu Politica Agricolă Comună a UE și pledează pentru plăți directe pe hectar și scutiri de impozit pentru fermierii care creează locuri de muncă la nivel local; accentul fiind pus pe consultanță gratuită, piețe agroalimentare județene și facilitarea accesului micilor producători la finanțări, fără a aborda, însă explicit dimensiunea de gen, precum și alte probleme ca, bunăoară, situația lucrătorilor sezonieri. Tot într-o zonă avansată de incluziune se situează și politicile PAS, care pledează pentru subvenții în avans, credite preferențiale pentru microfermieri, distribuirea gratuită a motorinei și reabilitarea sistemelor de irigații. Programul promovat de acest partid propune mecanisme de sprijin pentru lucrătorii sezonieri în perioadele de inactivitate și centre de consultanță „Camere Agricole”, dar nu pune pe agendă accesul femeilor la resurse sau formare în antreprenoriatul agricol. O abordare populist-protecționistă a micilor producători o prezintă Partidul Nostru, care propune reintroducerea sistemului de achiziții centralizate pentru produsele agricole și garantarea pieței de desfacere pentru gospodăriile familiale; deși se concentrează pe „țărani”, programul nu conține măsuri specifice pentru agricultoare. La un nivel intermediar se situează formațiuni care recunosc importanța agriculturii, dar oferă soluții generalizate. BE „Patriotic” (PSRM-PCRM) vizează creșterea fondului de subvenționare la 2,5 miliarde de lei și rambursarea TVAului- și accizelor pentru motorină, fără a face diferența între ferme mari și mici sau fără a ține cont că în agricultură muncesc și femei. BE „Alternativa” și Coaliția pentru Unitate și Bunăstare (PP CUB) promet regimuri fiscale speciale și protecție pentru producătorii autohtoni, promovând irigații eficiente și procesarea locală a produselor autohtone, fără a reflecta locul și rolul femeii în aceste procese. Mișcarea „Respect Moldova” se concentrează pe măsuri sociale (creșterea pensiilor, sprijin pentru familii) și doar declară susținerea fermierilor și procesatorilor; nu detaliază accesul la creditare sau programe de instruire pentru agricultura familială. Restul concurenților abordează minimal sau omit complet agricultura. Partidul Liberal, AUR și Blocul Unirea Națiunii privesc sectorul prin lentile identitare, precum unirea cu România sau protecția tradițiilor, lăsând la o parte politica agricolă în sine. Partidele noi PP NOI, PP CALIN și Partidul „Moldova Mare” nu prezintă niciun plan concret pentru agricultură, iar subiecte precum accesul femeilor la terenuri, protecția lucrătorilor sezonieri sau sprijinul pentru antreprenoriatul rural lipsesc totalmente. Candidații independenți (de exemplu, Olesia Stamate, Victoria Sanduța) ori nu tratează deloc domeniul agricol, ori se limitează la mențiuni generale despre protejarea politicii agricole în negocierile cu UE, fără să ofere soluții pentru micii producători sau categoriile vulnerabile. Această analiză arată că, deși un număr restrâns de programe propun măsuri complexe pentru revitalizarea sectorului agroalimentar și manifestă grijă pentru gospodăriile mici, dimensiunea de gen și protecția lucrătorilor sezonieri rămân în mare parte în afara intereselor

conurenților electorali. Astfel, majoritatea competitorilor politici nu dispun de o viziune unitară care să coreleze agricultura cu egalitatea de șanse și incluziunea socială.

În domeniul dezvoltării rurale, analiza programelor electorale arată o polarizare similară cu cea din agricultură. Unele partide politice propun programe coerente care vizează incluziunea socială și reducerea discrepanțelor dintre mediul urban și cel rural. Alte formațiuni, însă, se limitează la promisiuni generale sau evită complet această temă. Printre partidele care abordează în mod concret problema dezvoltării rurale se numără PP PSDE, PP PAS, Blocul Electoral „Împreună” și PP PNM. Programele acestora tratează satul nu doar ca pe un spațiu ce necesită modernizare și integrare în economia națională, ci și ca pe un loc al solidarității și al egalității de șanse. De exemplu, programul PP PSDE, pentru mediul rural este centrat pe trei direcții principale: accesul la servicii publice de calitate, dezvoltarea infrastructurii și consolidarea coeziunii sociale. Printre măsurile propuse se numără: investiții în rețelele de alimentare cu apă și canalizare pentru sate, modernizarea drumurilor locale și regionale, precum și extinderea rețelei de creșe și grădinițe, pentru a sprijini reintegrarea profesională a mamelor din mediul rural. De asemenea, PP PSDE prevede alocarea de fonduri pentru servicii de îngrijire la domiciliu destinate persoanelor vârstnice și cu dizabilități. Un alt element inovativ al PSDE este programul de „reziliență rurală”, prin care fermierii afectați de secetă sau calamități să primească despăgubiri rapide și credite garantate. După cum se vede, politica partidului este axată pe revitalizarea satului, dar programul în sine nu face diferențieri de gen în privința accesului la terenuri sau la finanțare. PP PAS abordează dezvoltarea rurală prin proiecte integrate de infrastructură: reabilitarea drumurilor, extinderea iluminatului public, construirea de poduri și crearea de rețele de transport public între fiecare sat de orașele mari. Programul prevede modernizarea școlilor și a centrelor de sănătate din mediul rural, precum și instalarea de toalete moderne în toate unitățile de învățământ, un aspect important pentru confortul fetelor și pentru asigurarea prezenței lor la școală. PAS propune un mecanism de sprijin pentru lucrătorii sezonieri din agricultură și pentru tinerii din sat, însă nu prevede și măsuri de asigurarea a accesului femeilor la resurse și programe de formare antreprenorială. BE „Împreună” se concentrează pe conectarea satelor la servicii și oportunități, identificând explicit categoriile vulnerabile: persoane în vârstă, persoane cu dizabilități, copiii și tinerii. Programul prevede centre comunitare în fiecare localitate, servicii mobile de sănătate, un program „Autobus pentru sate” care să asigure transport public adaptat persoanelor cu dizabilități. Este interesantă și inițiativa de a crea un fond pentru modernizarea infrastructurii de bază (apă, canalizare, energie). Deși, nu folosește un limbaj de gen, abordarea este transversală, vizând reducerea izolării și a sărăciei rurale. PP PNM propune alinierea la standardele europene și românești de dezvoltare rurală, printr-un program despre uniformizarea serviciilor publice între județe, înființarea piețelor regionale și a unor servicii județene de consultanță agricolă pentru toți fermierii. Programul prevede investiții în infrastructura de transport și internet în sate, precum și programe de reintegrare a tinerilor prin sprijinirea IMM-urilor rurale. Dimensiunea de gen, însă, apare doar implicit, nefiind menționate măsuri concrete pentru femeile din mediul rural. Forme de abordare parțială a dezvoltării rurale apar în programele BE „Patriotic”, BE „Alternativa” și PP CUB. BE „Patriotic” promite investiții masive în infrastructura de bază, plus construcția a 18 platforme industriale regionale care să creeze locuri de muncă. Deși declară preocupări pentru sat, programul nu ia în considerare diferențele dintre bărbați și femei sau între ferme mari și gospodării mici. BE „Alternativa” propune regimuri fiscale speciale și protejarea producătorilor autohtoni, dar nu abordează explicit dimensiunea socială a satului, programul concentrându-se mai mult pe stimulente economice. PP CUB și alte formațiuni de centru-dreapta vorbesc despre descentralizare și autonomie locală, susținând investiții în infrastructură, însă nu prezintă inițiative privind serviciile sociale sau accesul la resurse pentru grupurile vulnerabile din mediul rural. În categoria abordărilor minimaliste se încadrează partidele care fie omit complet dezvoltarea rurală, fie o subsumează altor obiective generale. Partidele cu orientare unionistă (PL, AUR, Blocul BUN) tratează problematica satelor prin prisma unirii cu România, considerând implicit că aceasta va conduce la rezolvarea dificultăților din mediul rural, fără a propune, însă, politici publice concrete la nivel național. Partidul „Noua Opțiune Istorică”, „Moldova Mare” și PP CALIN nu prezintă un program clar pentru sat, iar unii candidați independenți (Olesea Stamate, Victoria Sanduța) nu menționează deloc acest subiect – ceea ce sugerează că dezvoltarea rurală nu constituie o prioritate reală pentru aceștia. Programele analizate nu conțin referințe la astfel de teme esențiale precum accesul echitabil la terenuri, facilități de creditare pentru femei, servicii de îngrijire sau infrastructuri adaptate nevoilor comunităților rurale

Protecția împotriva violenței în bază de gen reprezintă un test clar al voinței politice de a susține egalitatea de gen, astfel, diferențele între programele concurenților electorali sunt semnificative. Doar câteva formațiuni propun acțiuni cuprinzătoare pentru prevenirea și combaterea violenței domestice și a violenței bazate pe gen. Un exemplu de bună practică, cu o abordare avansată propune PP ALDE: crearea unei rețele de centre de protecție împotriva violenței domestice, cu cel puțin un centru creat în fiecare raion, asigurând astfel acoperire uniformă la nivel național. Aceeași formațiune include măsuri solide de prevenție: screening medical și psihologic anual pentru aproximativ 250.000 de elevi, programe naționale de prevenire a abuzurilor sexuale și fizice în rândul copiilor, precum și cursuri de educație parentală în școli și centre comunitare. De asemenea, programul integrează dimensiunea de gen în politicile de sănătate, prevăzând pentru femei acces la screening oncologic gratuit (100.000 de beneficiare pe an), fiind un exemplu de intervenție care, deși ține de sănătate, are un impact direct în combaterea violenței (dat fiind că multe victime ale violenței de gen nu pot beneficia de servicii medicale). În același timp, ALDE prevede desfășurarea de campanii naționale de conștientizare și întărire a protecției legale destinate atât femeilor, cât și copiilor. Astfel, subiectul este abordat atât preventiv, cât și din perspectiva sancționării și descurajării agresorilor. Și alte partide demonstrează o abordare consecventă și matură față de acest subiect. BE „Împreună”, de exemplu, a inclus în secțiunile ce țin de obiectivele în domeniul social măsuri legate de violență: unele se concentrează pe combaterea traficului de persoane și a rețelelor infracționale, pe educație juridică în școli și pe campanii despre drepturile cetățenilor. Deși aceste inițiative nu vizează în mod direct violența domestică, ele contribuie la crearea unui mediu mai sigur și informat, care poate sprijini victimele în demersul lor de a căuta ajutor. În același timp, se remarcă angajamentele explicite ale unor partide emergente. Partidul Național Moldovenesc (PNM), de exemplu, își asumă în programul politic angajamentul de a combate violența de gen, chiar dacă în programul electoral propriu-zis tema nu este detaliată. PNM promovează principiul toleranței zero față de violența împotriva femeilor și susține inițiative în acest sens, ceea ce denotă o anumită sensibilitate ideologică față de această problemă. Pe de altă parte, numeroase partide prezintă lacune semnificative în abordarea violenței de gen. În unele cazuri, violența este menționată doar tangențial, fără măsuri concrete și soluții coerente. De exemplu, un program de nivel mediu (de exemplu: PAS) include o singură referință explicită la violență și aceea limitată la mediul educațional: propune un program de prevenire a bullying-ului și a violenței în școli și universități, precum și dublarea numărului de consilieri și psihologi școlari. Deși aceasta este o măsură utilă pentru prevenirea violenței între tineri, programul respectiv nu abordează deloc violența domestică sau violența în bază de gen. Lipsesc cu desăvârșire mențiuni privind legislația specifică de prevenire și combatere, serviciile de sprijin pentru victime (cum ar fi adăposturile, liniile de urgență) ori programe de reintegrare a supraviețuitoarelor. Astfel, problema este abordată parțial, fiind evitat segmentul cel mai critic – violența împotriva femeilor în spațiul privat. Alte partide mai mari (PL, AUR) și majoritatea partidelor mici (PP NOI, PP CALIN, PP Moldova Mare etc.) ignoră totalmente subiectul. Partidul AUR, bunăoară, cunoscut pentru retorica ultraconservatoare, nu doar că nu menționează aspectul împotriva violenței domestice, dar în campaniile sale pune accent pe „valori tradiționale”, ceea ce adesea implică minimalizarea problemelor, cu referință la violența în familie.

CONSTATĂRILE CAPITOLULUI IV

Analiza programelor electorale ale candidaților la alegerile parlamentare 2025 relevă deficiențe semnificative. Multe formațiuni politice nu și-au asumat public angajamente clare privind egalitatea de gen și incluziunea socială, iar unele nu au publicat deloc un program electoral. Principiile egalității de șanse și nediscriminării apar doar marginal în majoritatea ofertelor electorale, cu câteva excepții notabile. Mai jos sunt sintetizate principalele constatări ale acestei analize:

- 1. Lipsa programelor sau formulări vagi:** Câteva partide și candidați nu au prezentat niciun program electoral public, iar mulți dintre cei care au programe folosesc un limbaj general și populist, fără măsuri concrete sau termene clare. Acest lucru denotă o lipsă de asumare reală față de electorat.
- 2. Confuzie privind rolul parlamentarului:** În multe documente programatice se observă o înțelegere greșită a rolului instituțional al deputatului. Numeroase promisiuni și propuneri incluse depășesc sfera atribuțiilor parlamentare, intrând în competența altor autorități (Guvernul sau administrațiile locale).
- 3. Egalitate de gen și incluziunea socială – teme rareori abordate:** Aproximativ 50% dintre competitorii electorali evaluați nu includ nicio măsură ori referință clară la egalitatea de gen sau incluziune socială în programele lor. Aproape o treime se limitează la mențiuni vagi despre „șanse egale” sau „combaterea discriminării”, fără a identifica grupuri-țintă ori acțiuni specifice.
- 4. Angajamente reale – cazuri izolate:** Doar aproximativ 4,5% dintre concurenții electorali tratează egalitatea de șanse și incluziunea socială drept principii centrale, integrate transversal în platformele lor. Cu alte cuvinte, doar una-două formațiuni propun programe avansate, în care aceste teme sunt dezvoltate prin măsuri coerente și corelate cu alte politici.
- 5. Scor general scăzut:** Pe o scală de la 0 la 3, scorul mediu general al partidelor cu privire la integrarea egalității de gen și a incluziunii sociale în programe este de doar 0,90. Acest nivel modest indică faptul că, în ansamblu, egalitatea de șanse rămâne un subiect marginal în agenda electorală actuală.
- 6. Formațiuni cu platforme bune:** Doar cinci formațiuni se evidențiază pozitiv: Partidul Social Democrat European (PSDE), Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa (ALDE), blocul electoral „ÎMPREUNĂ” și Partidul Național Moldovenesc (PNM). Acestea au obținut punctaje de peste 1,5 din 3. Programele lor includ măsuri relativ cuprinzătoare pentru grupurile vulnerabile – de la extinderea rețelei de creșe și centre de zi pentru copiii și vârstnici, până la subvenții pentru fermierii mici, facilități pentru angajarea persoanelor cu dizabilități și crearea de centre de adăpost pentru victimele violenței domestice.
- 7. Partide cu abordări simbolice:** La polul opus se situează partidele care abordează superficial domeniile analizate sau în general nu au programe definite. Multe formațiuni mici și candidați independenți au punctaje aproape de zero – fie din lipsa unui program electoral coerent și real, fie din cauza axării exclusive pe lozinci patriotice (de exemplu, unirea cu România) fără propuneri sociale concrete. Astfel, teme precum egalitatea de gen, combaterea violenței sau incluziunea persoanelor defavorizate sunt complet omise în cazul acestora.
- 8. Protecția socială – prezentă, dar rareori incluzivă:** Deși protecția socială este una dintre cele mai abordate domenii, majoritatea programelor analizate, se concentrează pe promisiuni generale și măsuri de protecție socială (majorări de pensii, alocații pentru copii, ajutoare sociale ș.a.). Puține programe electorale includ măsuri concrete pentru a sprijini efectiv grupurile vulnerabile. Lipsesc adesea oferte esențiale cum ar fi servicii de îngrijire accesibile (creșe, îngrijire la domiciliu pentru vârstnici și persoane cu dizabilități), măsuri pentru părinții singuri sau stimulente pentru integrarea pe piața muncii a celor defavorizați.
- 9. Educația și sănătatea – prezente, dar cu lacune de incluziune:** Deși domeniile educației și sănătății sunt abordate frecvent, doar câteva partide includ referințe explicite la educația incluzivă sau la sănătatea reproductivă. Partidele vin cu programe ce prevăd investiții în școli și spitale (modernizarea infrastructurii, dotări, personal). De exemplu, se vorbește despre renovarea școlilor sau extinderea rețelei de medici de familie în mediul rural, însă subiecte esențiale precum prevenirea abandonului școlar în comunitățile

sărace, integrarea copiilor cu nevoi speciale în învățământ ori accesul femeilor la servicii de sănătate specifice - sunt abordate insuficient și superficial sau deloc.

- 10. Violența de gen – subiectul cel mai neglijat:** Combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice este tema cel mai puțin prezentă în ofertele electorale. Doar una sau două formațiuni propun măsuri concrete în acest domeniu. Un caz notabil este ALDE, care promite înființarea de centre de adăpost pentru victime în fiecare raion și campanii naționale de prevenire. Cu regret, majoritatea partidelor nu menționează deloc servicii pentru victime, legislație îmbunătățită sau programe de reintegrare a supraviețuitoarelor violenței.
- 11. Egalitatea de șanse – tratată ca subiect periferic:** Per total, analiza constată un decalaj între discursul electoral și angajamentele concrete asumate. Egalitatea de gen și incluziunea socială sunt abordate de majoritatea candidaților ca teme secundare. Doar câteva programe electorale le acordă statut de priorități strategice, fapt ce ridică semne de întrebare privind angajamentul real al viitorului Parlament față de principiile șanselor egale pentru toți cetățenii.

Capitolul V: ECRANUL ELECTORAL

Analiza reprezentării candidaților și
candidatelor în spațiul mediatic al
alegerilor parlamentare 2025

CONTEXT

Prezentul capitol se concentrează asupra accesului candidaților de sex masculin și feminin la mass-media. Analiza are la bază monitorizarea a patru tipuri de produse mediatice – buletine de știri, talkshow-uri, dezbateri electorale și spoturi publicitare – difuzate de televiziunile cu acoperire națională. Obiectivul principal al cercetării este de a determina nivelul de prezență al femeilor candidate în mass-media televizată pe parcursul campaniei electorale și de a corela această vizibilitate cu proporția lor pe listele de candidați. Prin această abordare comparativă, CPD și-a propus să identifice eventualele discrepanțe de gen în reflectarea mediatică a campaniei și să ofere recomandări pentru asigurarea unei reprezentări echilibrate și incluzive în spațiul public a candidaților și candidatelor.

REPREZENTAREA DISTRIBUȚIEI DE GEN ÎN SPAȚIUL MEDIATIC

Prezența redusă a femeilor în spațiul mediatic este adesea asociată cu dominanța unei imagini masculine a politicianului, fapt care consolidează percepții sociale ce descurajează participarea femeilor în sfera politică. În cadrul alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, evaluarea modului în care mass-media a reflectat femeile și bărbații a avut o importanță majoră. Analiza a inclus patru categorii de conținut mediatic difuzat în perioada 25 august - 14 septembrie 2025: dezbateri electorale, spoturi electorale, talk-show-uri și știri. Monitorizarea s-a axat pe respectarea dimensiunii de gen în cazul a 10 posturi de televiziune: Exclusiv TV, Jurnal TV, Moldova 1, N4, Next TV, One TV, Pro TV Chișinău, R Live, TV8, Vocea Basarabiei TV.

DEZBATERI ELECTORALE

În perioada august – septembrie 2025, au fost supuse monitorizării 73 dezbateri electorale, inclusiv rulările repetate ale acestora. Numărul total al timpului de emisie a constituit 80 de ore și 26 de minute, cu participarea a 113 de persoane.

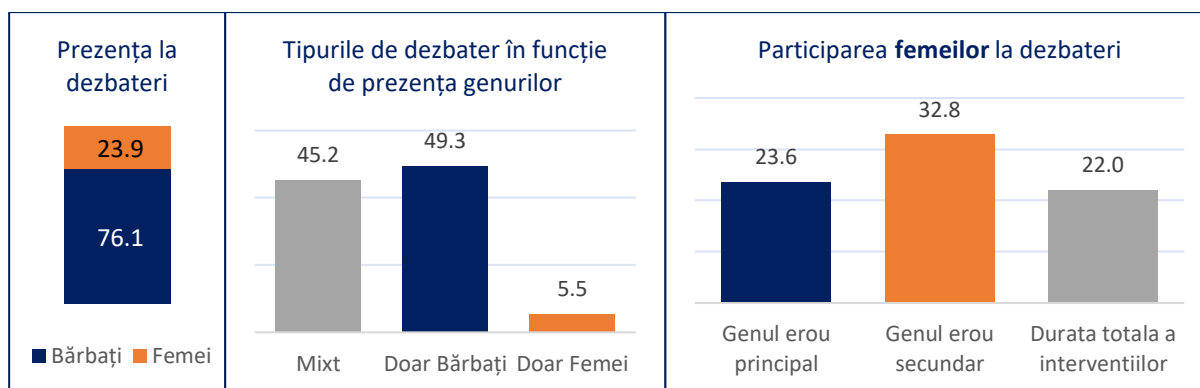
Tabetul 3. Parametrii cantitativi ai monitorizării dezbaterilor electorale

Parametru	Cantitate
Numărul de unități monitorizate, inclusiv rulările repetate	73
Perioada monitorizării	2 - 26.09.2025
Timpul total de emisie	80 de ore 26 de minute
Numărul total de participanți	113 persoane

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Femeile continuă să fie mai puțin implicate în dezbaterile electorale. Deși reprezentarea pe listele electorale devine tot mai echilibrată, femeile, oricum au șanse limitate de a-și prezenta viziunea politică în cadrul dezbaterilor. Astfel, și în cazul scrutinului din 2025 femeile au constituit mai puțin de o treime (23,9%) dintre participanții la dezbaterile electorale. Ba mai mult, aproape jumătate din dezbateri au avut în calitate de participanți doar bărbați (49,3%). Ponderea a asemenea dezbateri a fost chiar mai mare decât emisiunile cu participare mixtă – atât candidați, cât și candidate (45,2%). De remarcat că doar 5,5% din totalul dezbaterilor desfășurate au găzduit în totalitate femei. Analiza emisiunilor a demonstrat că în cadrul dezbaterilor la care au participat bărbați și femei, ultimele au ocupat preponderent poziții de observatoare, (32,8%), iar durata totală a intervențiilor a constituit mai puțin de o pătrime (22,0%) din timpul rezervat. Prin urmare, s-a constatat că femeilor care au participat la dezbateri electorale, li s-au oferit roluri de eroi secundari ce au dreptul la intervenții destul de limitate.

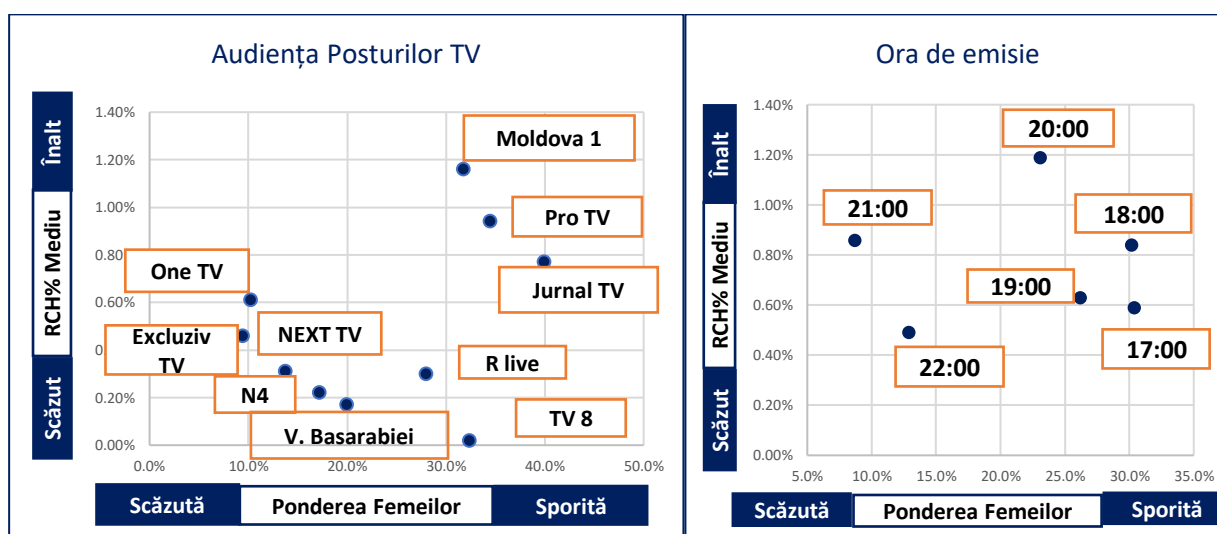
Figura 44. Prezența la dezbateri, în dependență de genul candidaților care au participat și tipul de erou, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Candidatele au devenit mai vizibile în cadrul dezbaterilor difuzate la ore de emisie populare și la posturi cu audiență mai mare. Dintre televiziunile care au fost monitorizate de către CPD în cadrul acestui scrutin electoral, toate 10 au organizat dezbateri electorale. Este îmbucurător să constatăm că femeile au fost invitate atât la televiziuni cu audiență mare, precum Moldova 1, Pro TV, unde ponderea femeilor prezente în platou a constituit circa 30%, Jurnal TV, deși se bucură de o popularitate mai redusă, a difuzat dezbateri cu o participare destul de înaltă a candidadelor – 40% din totalul participanților. În ceea ce privește ora de emisie, majoritatea femeilor candidate au participat la dezbaterile difuzate la ora 17:00, oră de emisie cu vizualizări destul de scăzute. Este îmbucurător că, totuși, o pondere de 23,1% dintre femeile candidate, au fost prezente la dezbaterile difuzate la ora 20:00, oră de emisie cu cea mai înaltă vizualizare. Pentru obiectivitate, vom accentua că participarea femeilor la dezbateri nu depinde de mass-media. Prezența este determinată în mare parte de partidele înscrise în cursa electorală, care decid pe cine să delege și, după cum observăm, acestea dau prioritate candidaților bărbați.

Figura 45. Audiența posturilor de televiziune unde au fost difuzate dezbateri electorale cu candidatele electorale și ora de emisie a acestora, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

TALK-SHOW-URI

În perioada 25 august – 26 septembrie 2025, au fost supuse monitorizării 145 de emisii de talk-show-uri, în cadrul cărora au fost monitorizate 145 de intervenții ale participanților. Numărul total al timpului de emisie a constituit 158 de ore și 33 de minute.

Tabela 4. Parametrii cantitativi ai monitorizării talk-show-urilor

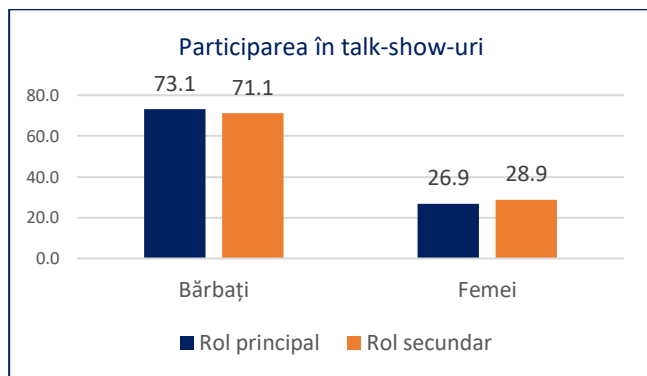
Parametru	Cantitate
Numărul de emisii monitorizate	145
Numărul de intervenții ale participanților	145
Perioada monitorizării	25.08 - 26.09.2025
Timpul total de emisie	158 ore 33 minute

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Participarea femeilor candidate în talk-show-uri este destul de limitată, atât ca frecvență, cât și ca participare în sine. Din totalul participanților la talk-show-uri, candidatele electorale au constituit aproximativ o pătrime (27,9%), iar candidații au fost în proporție de 72,1%. Deși ponderea candidadelor

participante la talk-show-uri este destul de scăzută, cele care au participat, au avut în mare parte rolul principal. Dintre participanții cu rol secundar în talk-show-urile electorale, candidatele electorale au avut o pondere de 4 ori mai mică decât cea a candidaților. În concluzie putem afirma că, deși femeile candidate reușesc să ocupe în majoritatea cazurilor poziții principale atunci când sunt invitate în talk-show-uri, prezența lor generală rămâne mult mai redusă decât a bărbaților.

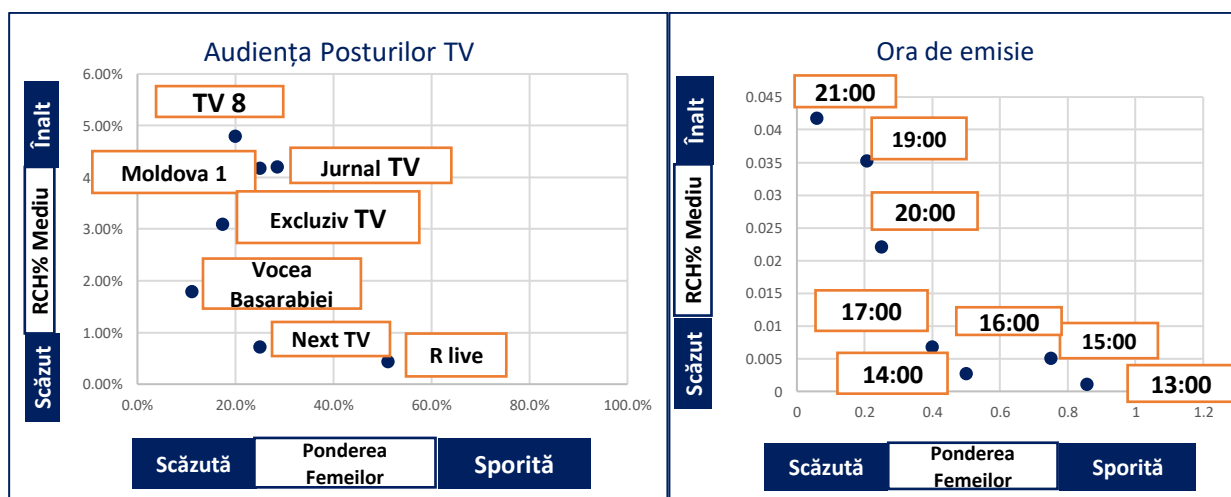
Figura 46. Participarea în talk show-uri a candidaților și candidatelor electorale, pe tip de rol, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Talk show-urile cu prezența candidatelor sunt difuzate la posturile de TV cu audiență redusă și la ore de emisie nepopulare. În timp ce femeile candidate apar mai frecvent pe anumite canale, acestea sunt în mare parte televiziuni cu impact limitat asupra publicului larg. De exemplu, posturi precum R live și Next TV au reușit să ofere un spațiu mai vizibil candidatelor, însă audiența lor este mai scăzută comparativ cu canalele dominante de pe piață. În schimb, posturi cu audiență mare, cum ar fi Jurnal TVA sau TV8, au difuzat dezbateri cu o reprezentanță feminină redusă. În ceea ce privește orele de emisie, se observă că participarea femeilor este asociată mai curând cu intervale de emisie mai puțin vizionate (începând cu ora 13:00, 15:00 sau 16:00), perioade când audiența generală este redusă. Doar o mică parte dintre aparițiile candidatelor au fost programate la ore de maximă audiență (21:00, 19:00 și 20:00), ceea ce le limitează considerabil vizibilitatea electorală și accesul la publicul larg.

Figura 47. Audiența posturilor de televiziune unde au fost difuzate talk-show-uri electorale cu candidatele electorale și ora de emisie a acestora, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

În total, au fost supuse monitorizării 1561 de apariții în știri, cu timp total de emisie de 63 ore 45 minute.

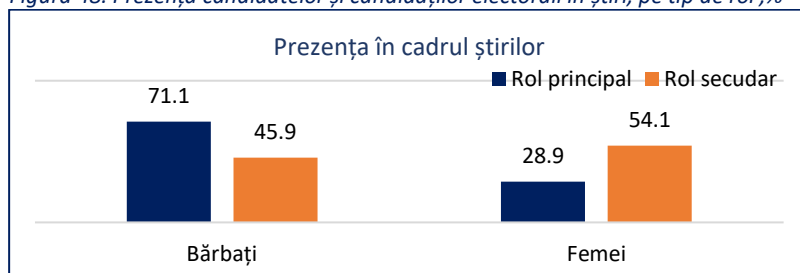
Tabelul 5. Parametrii cantitativi ai monitorizării știrilor

Parametru	Cantitate
Numărul de intervenții ale participanților monitorizați	1561
Perioada monitorizării	28.08 - 26.09.2025
Timpul total de emisie	63 ore 45 minute

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Reflectarea în știri pe durata campaniei electorale remarcă o predominanță clară a bărbaților în roluri principale. Bărbații continuă să domine ca protagoniști ai știrilor, deținând rolul principal în 71,1% din cazuri, în timp ce femeile apar în prim-plan doar în 28,9% dintre știri. Această distribuție evidențiază nu doar o subreprezentare numerică, ci și o marginalizare simbolică a femeilor în cadrul narativelor politice mediatic. În contrast, femeile sunt semnificativ mai prezente în poziții secundare, în 54,1% dintre știri, comparativ cu doar 45,9% dintre bărbați. Această discrepanță sugerează că femeile sunt adesea plasate în roluri de suport, fără o voce centrală sau o autoritate clară în cadrul materialelor informative. Astfel, chiar și atunci când sunt vizibile în media, femeile rămân într-o poziție periferică, ceea ce perpetuează un model de participare pasivă și contribuie la consolidarea stereotipurilor de gen în discursul electoral.

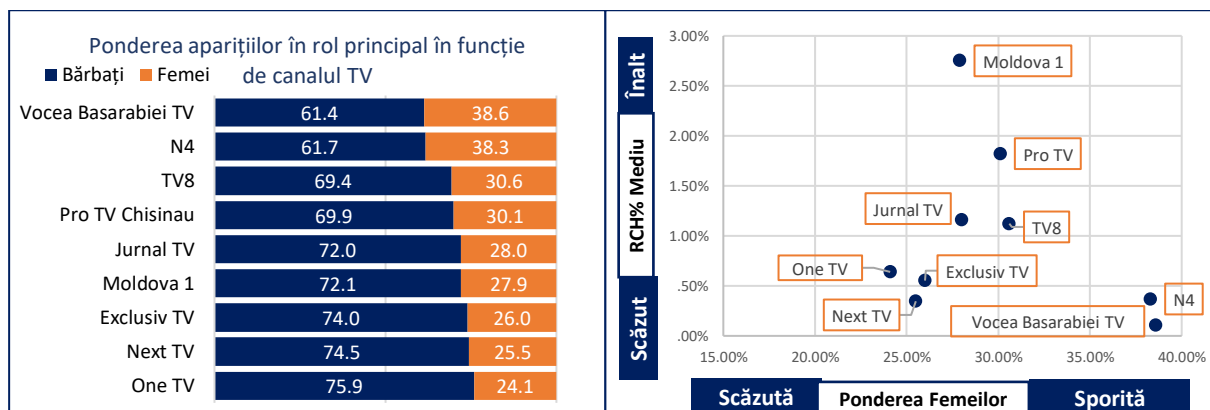
Figura 48. Prezența candidadelor și candidaților electorali în știri, pe tip de rol, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Majoritatea aparițiilor femeilor în roluri principale în știri se concentrează pe canale cu audiență relativ scăzută. De exemplu, la posturi precum Next TV, One TV sau Exclusiv TV, ponderea femeilor în roluri principale depășește 70%. Mai mult, cele mai frecvente apariții ale femeilor în știri sunt înregistrate pe canale cu o cotă de audiență sub 1,5%, cum ar fi Vocea Basarabiei, N4, Next TV, OneTV sau Exclusiv TV. Această distribuție indică nu doar o subreprezentare calitativă a femeilor în spațiul mediatic, ci și o vizibilitate limitată din punctul de vedere al impactului. Chiar și atunci când femeile sunt prezentate în poziții centrale în conținutul jurnalistic, accesul publicului larg la aceste mesaje rămâne restrâns, ceea ce reduce potențialul lor de influență și de consolidare a unei prezențe publice egale în campania electorală.

Figura 49. Prezența candidadelor și candidaților electorali în știri, pe tip de post TV și audiență, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

În perioada august - septembrie 2025, au fost supuse monitorizării 355 de spoturi electorale puse pe post. Numărul total de rulări monitorizate a constituit 12670, timpul total al emisiei constituind 115 ore 00 minute.

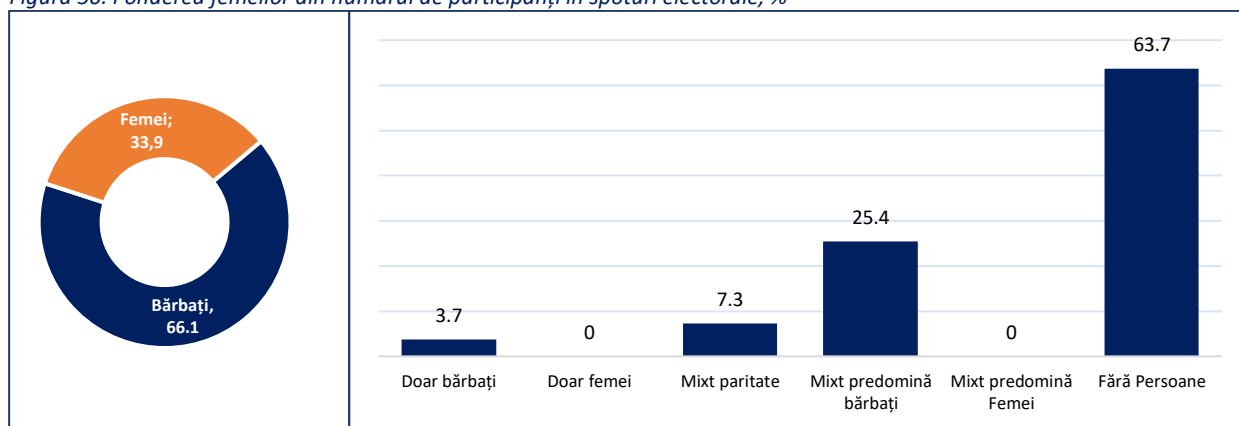
Tabelul 6. Parametrii cantitativi ai monitorizării spoturilor electorale

Parametru	Cantitate
Numărul de unități monitorizate	355
Numărul de rulări monitorizate	12670
Perioada monitorizării	28.08-28.09.2025
Timpul total de emisie	115 ore 00 minute
Costul total conform grilelor de cost	964. 609 ==dolari

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media

Analiza reprezentării de gen în spoturile electorale din campania pentru scrutinul 2025 relevă o vizibilitate redusă a femeilor în calitate de protagoniste. Doar 33,9% dintre persoanele care au avut un rol central în spoturi au fost femei, ceea ce confirmă persistența unei subreprezentări sistemice. Din cele 355 de spoturi analizate, niciunul nu a fost exclusiv cu prezență feminină, iar în cazul celor mixte, bărbații au continuat să domine în termeni de prezență și vizibilitate. Vom menționa, că doar 7,3% dintre spoturi au atins un echilibru de gen real, fapt ce ne vorbește despre lipsa unei abordări deliberate pentru asigurarea parității. Astfel, cea mai comună formulă poate fi considerată spotul mixt cu predominanță masculină, care reprezintă 25,4% din totalul materialelor difuzate. De remarcat că, totuși, se observă o evoluție notabilă în comparație cu scrutinul parlamentar din 2021, când 66,1% dintre spoturi erau în exclusivitate masculine. În campania din 2025, această cifră a scăzut considerabil, la doar 3,7%, semnalând o diminuare a excluziunii absolute a femeilor din comunicarea electorală, chiar dacă paritatea rămâne departe de a fi atinsă.

Figura 50. Ponderea femeilor din numărul de participanți în spoturi electorale, %

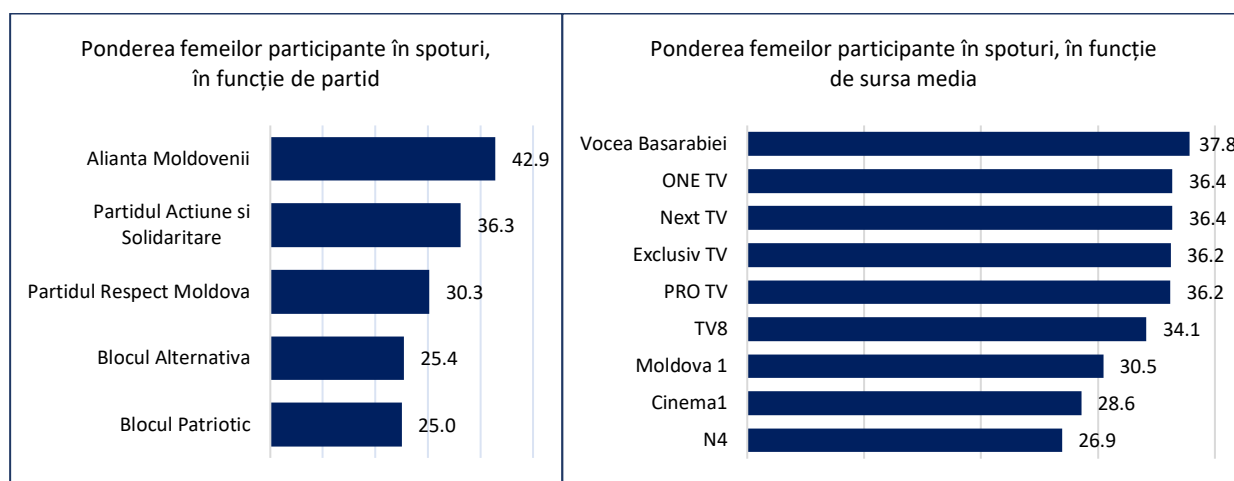

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Reprezentarea femeilor în spoturile electorale variază în funcție de afilierea politică, evidențiind abordări distincte ale partidelor privind promovarea egalității de gen. Blocul electoral „Alternativa” se remarcă prin cea mai mare proporție de protagoniste feminine, acestea însumând 34% din totalul aparițiilor analizate. Pe locul al doilea se situează Partidul Politic PAS, cu 28,6%, urmat de Blocul Electoral „Patriotic”, cu 25%. Aceste date indică o tendință mai pronunțată de incluziune în cadrul acestor formațiuni, spre deosebire de altele care au oferit femeilor o vizibilitate mult mai redusă sau nu au difuzat deloc spoturi în această campanie electorală. În privința posturilor de difuzare, aproximativ o treime dintre protagonistele feminine au apărut în spoturi transmise pe N4, Exclusiv TV și Moldova 1. Această concentrare sugerează

fie o deschidere mai mare a acestor televiziuni către partidele cu o abordare incluzivă, fie o preferință a acestor partide pentru canalele respective în promovarea mesajelor lor electorale. În consecință, distribuția inegală a aparițiilor poate limita vizibilitatea generală a femeilor în peisajul mediatic electoral, perpetuând o reprezentare dezechilibrată în percepția publicului.

Figura 51. Ponderea femeii din numărul total de participanți în spoturi electorale, în funcție de partid și canalul de difuzare, %

Sursa: Calculele CPD în baza monitorizării instituțiilor media, 2025

Campania electorală confirmă faptul că spațiul mediatic rămâne profund dezechilibrat din perspectiva de gen. Bărbații candidați domină dezbaterile și emisiunile electorale, în timp ce femeile sunt vizibil marginalizate: prin prezență mai redusă, participare preponderent la televiziuni cu audiență scăzută, difuzare la ore de emisie mai puțin populare și timp de intervenție limitat.

Dezbaterile electorale nu au putut constitui un instrument eficient de afirmare pentru candidate. Doar 23,9% dintre participanții la dezbateri au fost femei, deși acestea au reprezentat o proporție semnificativă în listele electorale. Durata totală a intervențiilor femeilor în dezbateri s-a ridicat la doar 22% din timpul de emisie. Chiar dacă unele dezbateri cu participarea candidatelor au fost difuzate de posturi cu audiență ridicată, majoritatea au fost transmise la ore neavantajoase, limitând impactul mesajelor acestora.

Știrile au vizat preponderent candidații bărbați Din cele 1561 de intervenții ale candidaților și candidatelor, femeile apar în 41,5% dintre știrile difuzate, în majoritate în roluri secundare (54,1%), în timp ce bărbații se regăsesc în proporție de 71,1 în roluri principale. În plus, constatăm că știrile în care femeile sunt în prim-plan au fost difuzate, de regulă, pe posturi de televiziune cu audiență relativ scăzută și la ore cu audiență redusă .

Spoturile electorale reflectă aceeași tendință de excludere. Candidații bărbați au dominat aceste produse media, apărând în peste două treimi din totalul materialelor, în schimb ponderea femeilor a fost de 33,9%. În majoritatea cazurilor, femeile au apărut în spoturi electorale mixte, unde ponderea bărbaților a fost predominantă. Reprezentarea femeilor în spoturile electorale a variat în funcție de apartenența politică. Astfel, cele mai multe femei au fost implicate în spoturile electorale ale PP Alianța Moldovenii, PP PAS și PP Respect Moldova.

Talk-show-urile politice au oferit femeilor o vizibilitate și mai redusă. Din cele 145 de emisiuni monitorizate, doar 26,9% dintre invitații principali și 28,9% dintre invitații secundari au fost femei. Mai mult, acestea au participat, în marea lor majoritate, la talk-show-uri difuzate de posturi TV cu audiență scăzută și la ore de emisie nepopulare. Această situație evidențiază faptul că femeile sunt adesea excluse din spațiile în care se conturează agenda politică și se modelează percepțiile publice.

Anexa nr. 1. Evaluarea programelor electorale

Concurenți electorali	Domeniu de evaluare									Media programelor
	Egalitatea de gen și incluziunea ca valoare susținută politic	Sănătate	Educație	Protecție socială	Dezvoltare rurală	Agricultură	Infrastructură	Piața muncii și autonomie economică	Protecție împotriva violenței în bază de gen	
Media domeniu	0,79	0,94	1,07	1,34	0,87	0,81	0,88	0,89	0,55	0,90
Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS)	3,00	2,50	2,50	2,70	1,80	2,00	2,30	2,40	0,50	2,19
Stamate Olesea	-	0,30	0,50	0,10	-	0,20	-	-	-	0,12
Năstase Andrei	-	0,20	0,20	1,00	-	-	-	-	-	0,16
Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare (CUB)	0,50	1,50	1,00	1,00	1,50	1,00	1,30	1,40	0,50	1,08
Crețu Tatiana	-	-	-	-	-	-	-	0,50	-	0,06
Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa (ALDE)	2,80	2,10	1,70	2,30	1,20	1,50	2,20	1,80	2,70	2,03
Partidul politic Partidul Național Moldovenesc PNM	2,00	1,30	2,20	3,00	0,60	1,50	1,50	1,00	1,00	1,57
Partidul Politic Partidul Social Democrat European PSD	2,50	1,50	1,70	2,50	2,50	2,50	2,50	2,00	2,00	2,19
Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA PPMRM	0,50	0,80	2,30	1,50	0,20	0,50	0,20	0,50	-	0,72
Blocul Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei” BE Patriotic	-	2,20	1,40	2,20	2,00	2,00	1,20	2,00	0,50	1,50
Blocul Electoral „ALTERNATIVA”	1,50	1,50	1,60	1,90	1,50	0,80	2,00	1,20	1,50	1,50

Partidul Politic Liga Orașelor și Comunelor PP LOC	1,00	1,00	1,50	1,50	0,10	1,00	-	0,50	-	0,73
Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR PP AUR	0,30	0,80	0,30	1,30	1,50	1,20	1,00	0,50	0,10	0,78
Blocul electoral „ÎMPREUNĂ”	1,80	2,00	2,80	3,00	2,30	1,40	1,50	1,00	2,30	2,01
Partidul Politic Alianța „MOLDOVENII” PPAM	-	0,20	0,30	-	0,30	-	-	0,10	-	0,10
Partidul Liberal PL	0,50	0,50	0,50	1,5	0,70	0,70	0,80	1,70	1,00	0,80
Blocul electoral „Blocul Unirea Națiunii” Bloc BUN	-	0,20	-	1,00	1,30	-	1,50	0,50	-	0,50
Partidul politic „Partidul Nostru”	-	1,50	1,90	1,70	1,20	1,20	1,10	1,50	-	1,12
Victoria Sanduța	1,00	-	0,30	0,50	-	-	-	-	-	0,20
Partidul Politic „Uniunea Creștin-Socială din Moldova” CALIN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Partidul „Noua Opțiune Istorică” PP NOI	-	0,30	0,50	0,20	0,30	0,20	0,10	0,40	-	0,22
Partidul Moldova Mare”	-	0,20	0,30	0,70	0,10	0,10	0,20	0,50	-	0,23

Capitolul VI: MANAGEMENTUL ELECTORAL

Analiza organelor electorale inferioare
prin prisma reprezentării de gen

CONTEXT

Acest capitol examinează distribuția de gen în componența organelor electorale ierarhic inferioare — consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea (CECE II), consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi (CECE I) și birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV) — precum și în rândul operatorilor SIAS „Alegeri” care susțin funcționarea acestora. Analiza urmărește evaluarea reprezentării femeilor și bărbaților în funcție de nivelul instituțional, mecanismele de desemnare și tipologia atribuțiilor exercitate, cu scopul de a identifica eventuale dezechilibre structurale și modele persistente de segregare de gen în administrarea proceselor electorale. Această abordare permite o înțelegere comparativă și stratificată a participării de gen în arhitectura electorală operativă.

CONSTITUIREA ORGANELOR ELECTORALE INFERIOARE

Organizarea proceselor electorale în Republica Moldova se realizează printr-un sistem ierarhic de organe electorale, definit de Codul electoral nr. 325/2022. Acest sistem cuprinde trei niveluri: Comisia Electorală Centrală (organ permanent la nivel național), consiliile electorale de circumscripție (la nivel teritorial, de nivelul II – unități administrativ-teritoriale de rangul doi, și de nivelul I – localități) și birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV, la nivel de secție de vot).

Consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea (CECE II) sunt organe permanente și sunt alcătuite, conform legii, dintr-un număr impar de membri (minimum 7, maximum 11). Președintele fiecărui consiliu este numit în calitate de funcționar public, iar ceilalți membri sunt desemnați înaintea fiecărui scrutin, potrivit unei proceduri clare stabilite de Codul electoral: doi membri sunt propuși de judecătoria din raza circumscripției, doi membri sunt desemnați de consiliul raional (autoritatea publică locală de nivelul al doilea) și câte un membru este înaintat de fiecare partid politic reprezentat în Parlament. Comisia Electorală Centrală confirmă componența nominală a fiecărui consiliu cu cel puțin 50 de zile înainte de data alegerilor.

Consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi (CECE I) se constituie exclusiv în cazul alegerilor locale și corespund unităților administrativ-teritoriale de nivelul I (orașe, comune); acestea se formează pe durata scrutinului local, după reguli similare celor aplicabile consiliilor de nivelul al doilea: un număr impar de membri (între 7–11), dintre care 2 sunt desemnați de consiliul local de nivelul I și câte unul este înaintat de fiecare partid reprezentat în Parlament; în cazul în care componența nu este completată, Comisia Electorală Centrală suplinește restul locurilor. Pentru situații speciale, Codul electoral prevede instituirea unor organe electorale distincte: de exemplu, circumscripțiile din diaspora și pentru regiunea transnistreană. Acestea sunt administrate de consilii electorale separate, cu sediul la Chișinău, constituite temporar pentru întreaga durată a perioadei electorale. Astfel, legislația asigură constituirea organelor electorale ierarhic inferioare într-un mod uniform și transparent, înainte de fiecare scrutin, pe baza unui calendar stabilit și a unor criterii legale clare, prevăzute, între altele, de articolul 35 din Codul electoral.

Birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV), reprezintă nivelul de bază al administrării procesului de votare. Secțiile de votare sunt înființate de consiliile electorale de circumscripție cu cel puțin 35 de zile înainte de alegeri, în fiecare localitate, cu respectarea limitelor legale privind numărul alegătorilor arondați: minimum 30 și maximum 3000 de persoane la o secție, fiind admisă o toleranță de până la 10% peste plafonul maxim, în condiții justificate). Ulterior, pentru fiecare secție de votare este constituit un birou electoral, format de consiliul electoral de circumscripție cu cel puțin 25 de zile înainte de ziua votului. Componența biroului, de asemenea, este impară și cuprinde între 5 și 11 membri, stabiliți după următoarea schemă: 3 membri sunt propuși de consiliul local (autoritatea publică locală) al unității administrativ-teritoriale unde se află secția, iar câte 1 membru este desemnat de fiecare partid politic cu reprezentare parlamentară. În cazul în care partidele sau autoritățile locale nu înaintează propuneri de candidaturi în termenul legal, locurile vacante sunt completate de către consiliul electoral de circumscripție, la propunerea CEC, din rândul persoanelor înscrise în Registrul funcționarilor electorali. Acest mecanism asigură completarea integrală și funcționalitatea tuturor birourilor electorale. Legea prevede că membrii birourilor electorale să fie persoane calificate: aceștia au urmat cursuri de instruire electorală și dețin certificate eliberate de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral. Pentru secțiile de votare din străinătate articolul 39 din Codul electoral stabilește reguli specifice: acestea sunt organizate pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, cu acordul autorităților statului gazdă. Birourile electorale din diaspora pot avea până la 15 membri, față de maximum 11 în țară, iar două dintre persoanele care le constituie sunt propuse obligatoriu de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, acestea exercitând din oficiu funcțiile de președinte și secretar. Această

prevedere asigură atât implicarea personalului diplomatic în conducerea secției din afara țării, cât și legătura directă cu autoritățile centrale. În ansamblu, articolele 38 și 39 din Codul electoral reglementează în detaliu procedurile de constituire a secțiilor de votare și a organelor lor de conducere, urmărind asigurarea criteriilor de reprezentativitate, profesionalism și transparență în administrarea procesului electoral.

În contextul alegerilor parlamentare ordinare din 28 septembrie 2025, organizarea acestor organe electorale ierarhice a respectat întocmai prevederile legale în vigoare. La acest scrutin național, întreaga țară a constituit o singură circumscripție electorală națională pentru alegerea Parlamentului, însă, în scop administrativ, Comisia Electorală Centrală a operat prin consiliile teritoriale permanente. Astfel, CEC a constituit 37 de consilii electorale de circumscripție de nivelul al doilea, corespunzătoare tuturor unităților administrativ-teritoriale de nivelul II (inclusiv circumscripția municipiului Chișinău, a autonomiei Găgăuzia, precum și circumscripțiile speciale pentru secțiile din străinătate și pentru alegătorii din stânga Nistrului). Conform hotărârilor CEC, fiecare consiliu a avut în componență câte 9 membri, numărul total al membrilor acestor 37 de consilii fiind de 337 de persoane desemnate. Menționăm că, pentru alegerile parlamentare, consilii electorale de nivelul I nu au fost constituite, întrucât acestea sunt necesare doar la alegerile locale, unde fiecare localitate își are propriul consiliu electoral comunal/orășenesc. În ceea ce privește secțiile de votare, au fost deschise 2274 de secții pe teritoriul Republicii Moldova și în străinătate, fiecare având un birou electoral propriu. Din acest total, 301 secții au fost organizate peste hotarele țării, iar 12 secții au meritat alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (amenajate pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale). În consecință, au fost constituite în total 2.274, de birouri electorale ale secțiilor de votare. Numărul membrilor desemnați în aceste birouri a fost considerabil, având în vedere amploarea scrutinului: doar în secțiile din țară au activat aproximativ 19.622 de membri ai BESV (în medie circa 8 membri per birou), la care se adaugă câteva mii de membri în birourile secțiilor din străinătate (unde birourile au avut adesea componență redusă, dat fiind numărul mai mic de alegători arondați fiecărei secții din diaspora, aproximativ 3.000 – 4.515 membri). Totodată, pe lângă membrii acestor organe electorale, au fost implicați operatori ai Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri” (3.725 de persoane), precum și alți funcționari auxiliari, necesari pentru buna gestionare a listelor electorale și transmiterea datelor.

Analiza de gen prezentată în continuare s-a concentrat pe evaluarea distribuției femeilor și bărbaților în componența organelor electorale ierarhic inferioare implicate în organizarea alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025. În total, au fost examinați 334 de membri ai celor 37 de consilii electorale de circumscripție de nivelul al doilea (CECE II); 19.622 de membri ai birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV) din țară, precum și 4.547 de operatori și operatoare ai Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri” (SIAS „Alegeri”), implicați atât în activitatea CECE II, cât și în cea a BESV, inclusiv în secțiile din străinătate⁹. Această structurare pe categorii instituționale permite o examinare comparativă și segmentată a echilibrului de gen, în funcție de nivelul responsabilităților, mecanismele de desemnare și natura atribuțiilor specifice fiecărui organ electoral.

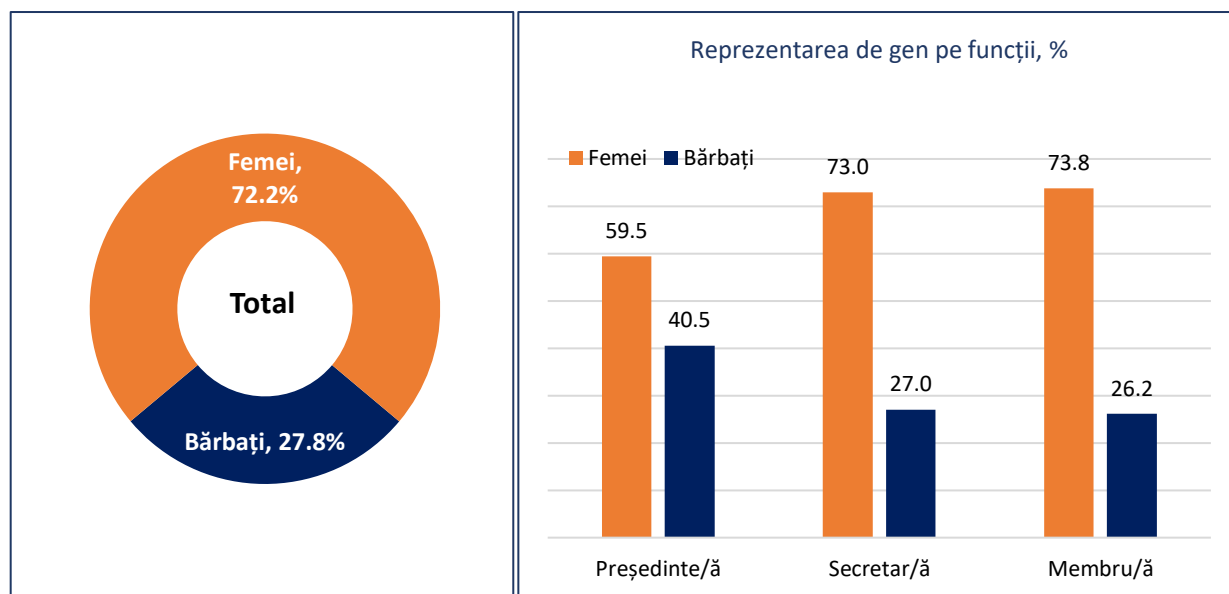
⁹ Aceste date au fost actualizate la data de 08 octombrie 2025.

STRUCTURA DE GEN A ORGANELOR ELECTORALE INFERIOARE

CONSILIILE ELECTORALE DE CIRCUMSCRIPȚIE

Componența de gen a celor 37 de consilii electorale de circumscripție arată o predominanță clară a femeilor, care reprezintă aproximativ 72% din totalul membrilor. Această distribuție poate fi explicată, pe de o parte, prin specificul activității electorale, în special la nivel local, care este strâns legat de domeniul administrativ — un sector profesional în care femeile sunt incluse mai frecvent. Pe de altă parte, implicarea mai mare a femeilor reflectă tendința generală de feminizare a administrației publice și a instituțiilor cu rol tehnico-organizatoric, unde prezența acestora este tradițional mai ridicată. Analiza detaliată pe funcții scoate în evidență o tendință interesantă: deși femeile domină numeric, bărbații sunt proporțional mai bine reprezentați în pozițiile de conducere. Astfel, 40,5% dintre președinții consiliilor sunt bărbați, în timp ce femeile dețin majoritatea funcției de secretară (73%) și membră (73,8%). Această situație sugerează o anumită segmentare de gen în structura ierarhică, în care femeile participă activ la procesul electoral, dar bărbații tind să ocupe mai frecvent rolurile cu pondere decizională mai mare. Fenomenul poate fi explicat atât prin factori instituționali (de exemplu, experiența administrativă sau vechimea în funcții publice), cât și prin factori culturali sau sociali, care perpetuează percepția conform căreia pozițiile decizionale necesită un anumit tip de „autoritate” asociat mai des cu rolurile masculine.

Figura 52. Reprezentarea de gen în Consiliile electorale de circumscripție, 2025

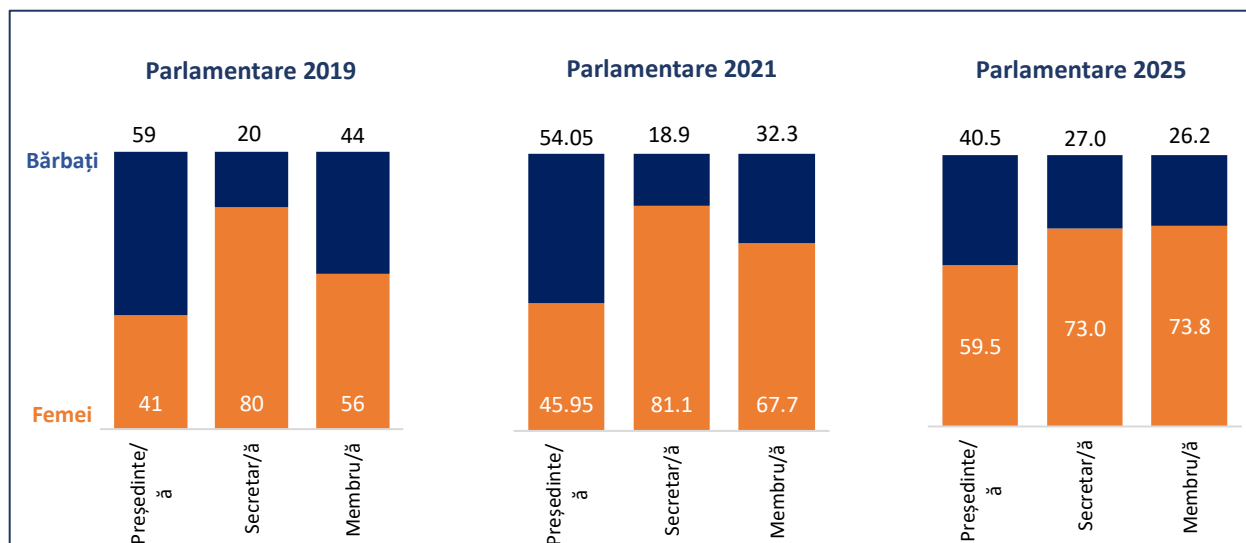

Sursa: Comisia Electorală Centrală

Analiza în dinamică a componenței de gen a consiliilor electorale de circumscripție relevă o tendință constantă de creștere a prezenței femeilor în cadrul acestor structuri. Dacă în 2019 femeile dețineau 41% dintre funcțiile de președinte, în 2025 ponderea acestora ajunge la aproape 60%, marcând o schimbare semnificativă către o reprezentare mai echilibrată la nivel decizional. În același timp, femeile continuă să domine clar funcțiile de secretar și membru, menținându-se la peste două treimi din totalul acestor poziții. Deși diferențele dintre sexe în ceea ce privește funcțiile de conducere s-au redus în timp, bărbații continuă să fie mai bine reprezentați în rolurile de președinte în comparație cu ponderea lor generală în componența consiliilor (a se vedea figura 2). Această evoluție indică, pe de o parte, o ameliorare treptată a echilibrului de gen, iar pe de altă parte, persistența unor modele instituționale tradiționale în distribuirea funcțiilor de autoritate. Sporirea implicării femeilor poate fi asociată atât cu procesul de profesionalizare și deschidere tot mai mare a administrației electorale, cât și cu politicile de promovare a egalității de gen

care, au contribuit indirect la consolidarea participării femeilor în gestionarea proceselor electorale la nivel local.

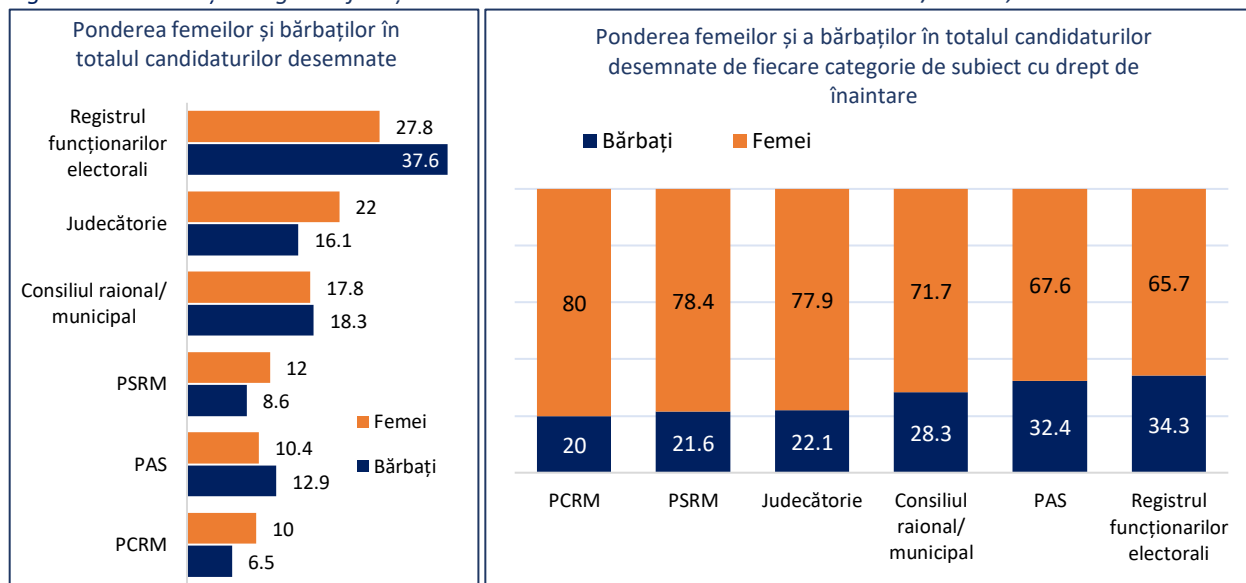
Figura 53. Componența de gen a Comisiilor electorale de circumscripție, în dinamică, %

Sursa: Comisia Electorală Centrală

Analiza distribuției de gen în funcție de entitatea care desemnează membrii consiliilor electorale de circumscripție evidențiază anumite diferențe. Partidele politice parlamentare și autoritățile locale atribuie predominant funcțiile de membru femeilor, procentele depășind pragul de 70%. Această situație poate indica preferința pentru desemnarea femeilor în poziții cu un caracter preponderent administrativ și operațional, în timp ce bărbații continuă să fie asociați cu roluri percepute drept mai strategice. În același timp, Registrul funcționarilor electorali, cea mai consistentă sursă de membri, prezintă o distribuție de gen mai echilibrată, cu o prezență masculină mai ridicată (peste o treime dintre membri). Această situație poate fi explicată prin prevederile Codului electoral, care stipulează că, în cazul în care partidele politice sau consiliile locale nu reușesc să desemneze în timp util toate candidaturile necesare, Comisia Electorală Centrală completează locurile vacante cu persoane din Registrul. Prin urmare acest mecanism procedural conferă Registrului un rol esențial în completarea componenței consiliilor electorale, influențând în mod direct structura de gen. Astfel, chiar dacă desemnările politice și locale tind să reproducă anumite modele tradiționale de repartizare a rolurilor, intervenția Comisiei contribuie la creșterea proporției femeilor în aceste organe.

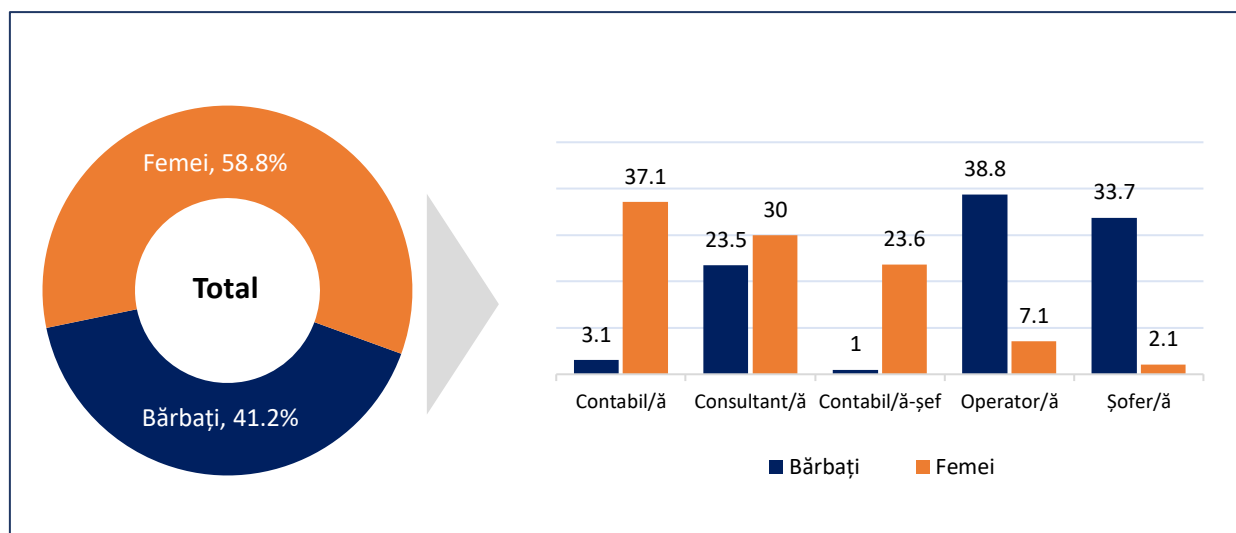
Figura 54. Distribuția de gen în funcție de entitatea care a desemnat membrii CECEM/ CECER, %

Sursa: Comisia Electorală Centrală

Aparatul Consiliilor Electorale de Circumscripție denotă o reprezentare de gen relativ echilibrată, deși persistă o segregare concludentă pe gen în cadrul diferitelor categorii de posturi. La nivelul întregului personal de suport, distribuția de gen este aproape de un echilibru fragil, femeile reprezentând 58,8% și bărbații 41,2%. Totuși, o analiză detaliată pe tipuri de funcții evidențiază o polarizare pronunțată. Rolurile administrative și financiare, precum Contabil (37,1% femei) și Contabil-șef (23,6% femei), sunt predominant ocupate de femei. În schimb, bărbații sunt majoritari în poziții de suport tehnic și logistic, precum Operator (38,8% bărbați) și, în special, șofer (33,7% bărbați). Această divizare sugerează că, deși structura generală a personalului este numeric mai echilibrată, distribuția atribuțiilor continuă să reflecte percepții tradiționale de gen asupra tipurilor de muncă și a competențelor asociate.

Figura 55. Componența de gen a aparatului Consiliilor electorale de circumscripție, %

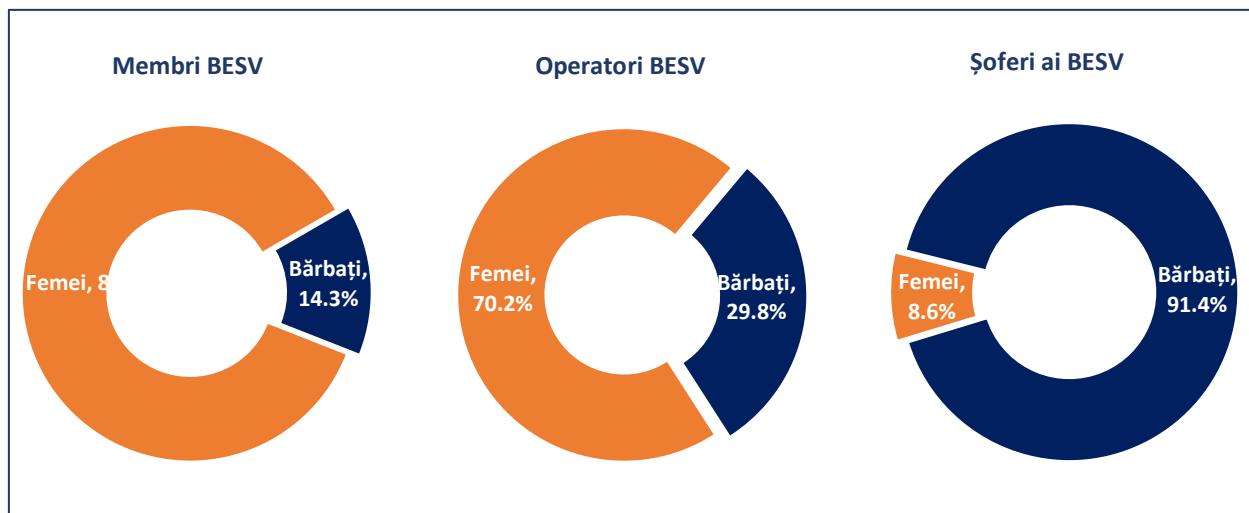

Sursa: Comisia Electorală Centrală

BIROURILE ELECTORALE ALE SECȚIILOR DE VOTARE

Componența Birourilor Electorale ale Secțiilor de Votare (BESV) pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 accentuează și mai puternic caracterul feminizat al organelor electorale de nivel inferior. Femeile reprezintă 85,7% dintre membrii BESV, iar în rândul operatorilor proporția acestora atinge 70,2%. Această distribuție arată că, în ceea ce privește implementarea directă a proceselor electorale – activități administrative, logistice și operaționale – prezența femeilor este covârșitoare. Atribuțiile membrilor BESV presupun organizarea procesului de vot, gestionarea documentelor, respectarea procedurilor și atenție sporită la detalii, sunt tip de sarcini asociate frecvent cu competențe administrative, domenii în care participarea femeilor este tradițional mai ridicată. Totodată, activitatea în cadrul BESV este percepută adesea drept o responsabilitate temporară, nu ca o funcție cu autoritate politică, ceea ce o face mai accesibilă pentru femei și mai des acceptată de femei. Această implicare masivă la nivel operațional contrastează vizibil cu prezența femeilor în pozițiile de decizie politică. Dacă în structurile electorale femeile constituie majoritatea absolută, vizibilitatea lor în competițiile electorale rămâne limitată: doar 44,2% dintre candidații pe listele electorale au fost femei, iar ponderea celor care au reușit să obțină un mandat de deputat scade la 36,6%. Această diferență subliniază o diviziune clară de gen în arhitectura electorală: femeile sunt prezente în număr mare în rolurile care asigură buna funcționare și desfășurare a procesului electoral, dar devin marginale în spațiile în care se exercită puterea decizională și reprezentarea politică. Astfel, sistemul electoral reflectă nu doar un dezechilibru numeric, ci și unul structural: femeile susțin prin munca lor cea mai mare parte a procesului electoral, însă rămân subreprezentate în pozițiile care definesc direcția politică și în care se iau deciziile strategice.

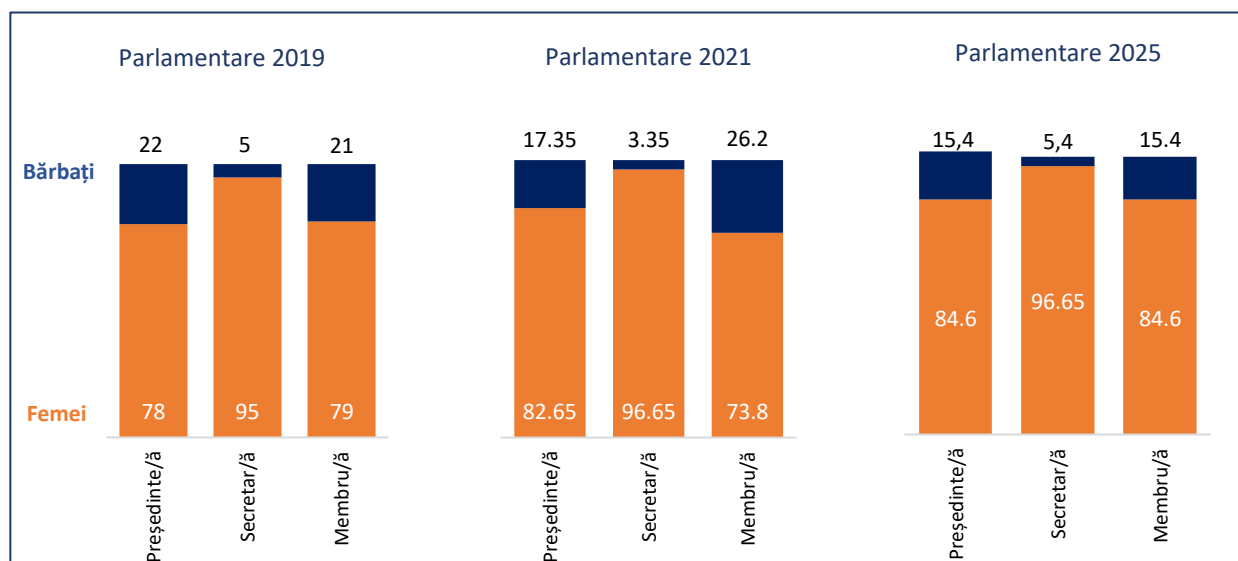
Figura 56. Componenta de gen a birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV)

Sursa: Comisia Electorală Centrală

Analiza dinamică a componenței de gen în cadrul BESV confirmă o tendință constantă și pronunțată de predominanță a femeilor, vizibilă la toate nivelurile, în special în funcțiile cheie. Femeile ocupă preponderent pozițiile de secretar, unde ponderea acestora s-a menținut la valori foarte ridicate, între 94,6% în 2025 și 96,65% în 2021. Această evoluție indică nu doar o preferință a femeilor față de atribuții administrative și de gestionare a documentelor, ci și persistența unor percepții sociale conform cărora sarcinile de coordonare internă, redactare și protocol sunt asociate cu rolurile feminine. În același timp, deși bărbații continuă să fie mai prezenți în rolurile de președinte și membru, ponderea lor este în scădere. În funcția de președinte, de exemplu, ponderea bărbaților s-a diminuat de la 22% în 2019 la 15,4% în 2025, ceea ce indică o consolidare treptată a participării feminine și în funcțiile cu o componentă decizională mai pronunțată. Cu toate acestea, diferențele între tipurile de funcții sugerează că, deși femeile sunt din ce în ce mai vizibile la toate nivelurile structurii electorale, distribuția sarcinilor rămâne segregată pe criterii de gen. Femeile continuă să se concentreze pe funcțiile administrative, în timp ce bărbații păstrează o prezență relativ mai consistentă în pozițiile care implică autoritate formală.

Figura 57. Componenta de gen a birourilor electorale ale secțiilor de votare (membri), în dinamică, %

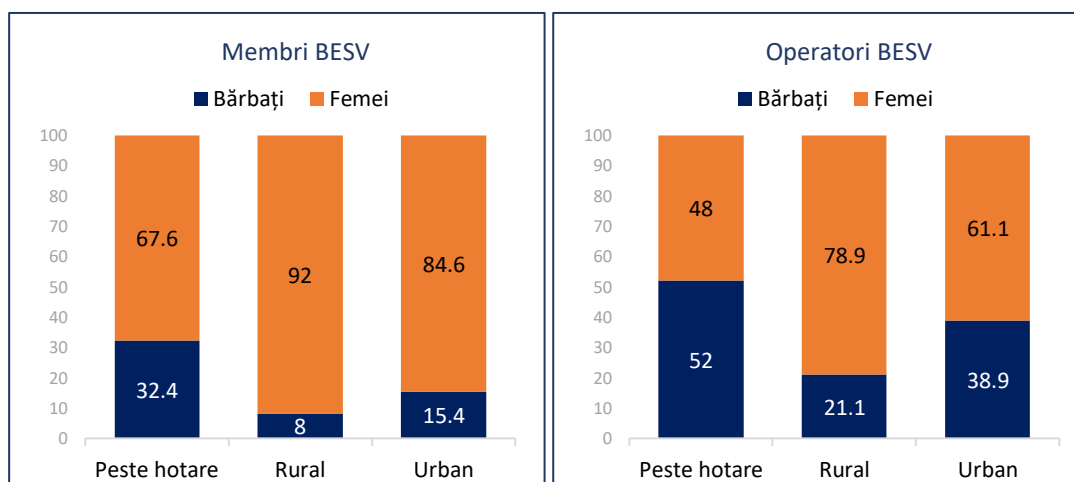

Sursa: Comisia Electorală Centrală

În mediul rural, femeile reprezintă peste 90% dintre membrii BESV, astfel confirmându-se ideea că femeile sunt implicate acolo, unde se solicită muncă organizatorică, responsabilitate administrativă și prezență permanentă în localitate. În schimb, numărul mai ridicat al bărbaților în mediul urban și în secțiile

de votare de peste hotare (până la 32,4% în diaspora) poate fi corelat cu accesul sporit al acestora la contexte profesionale mai competitive, cu expunere internațională. Astfel, datele scot în evidență o distribuție ierarhizată a participării, unde femeile sunt supra-reprezentate la nivelurile de implementare, iar bărbații domină acolo unde se adoptă deciziile, se concentrează prestigiul și influența.

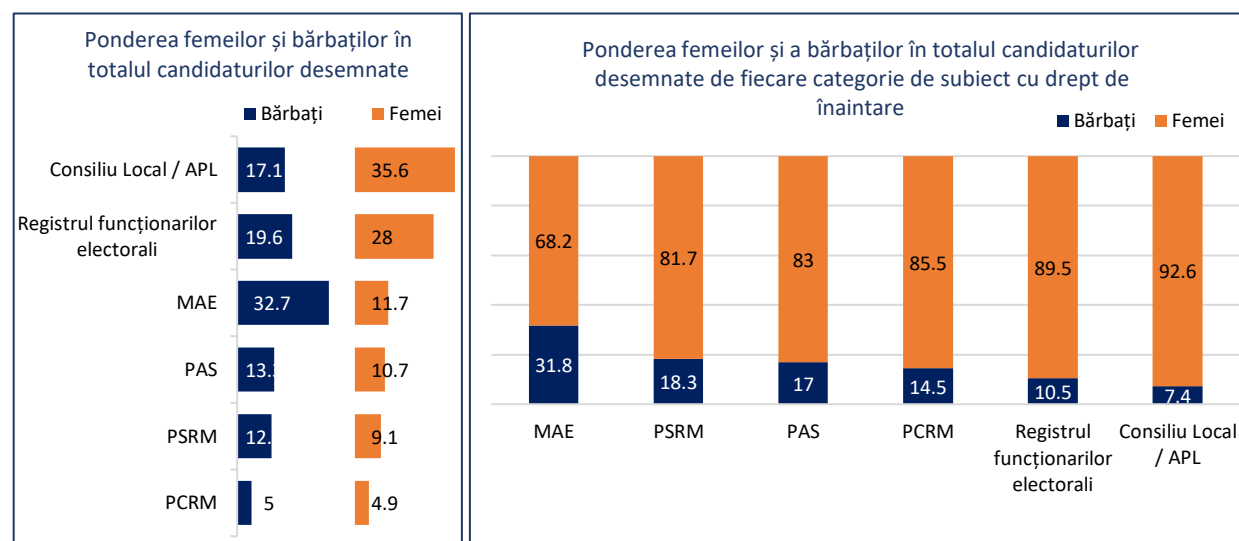
Figura 58. Distribuția de gen a membrilor și operatorilor BESV, pe mediu de reședință, %

Sursa: Comisia Electorală Centrală

Bărbații, membri ai BESV, provin în cele mai multe cazuri, din cadrul structurilor instituționale, precum Ministerul Afacerilor Externe (MAE), cu o pondere de 32,7% în totalul bărbaților nominalizați și Registrul funcționarilor electorali cu 19,6%. Femeile, în schimb, sunt în proporție mai mare delegate de consiliile locale/APL (35,6%) și de Registrul funcționarilor electorali (28%). Această polarizare indică o feminizare structurală a administrației electorale locale (APL și Registru), femeile fiind implicate masiv în sarcini administrative de la nivel local. Deși partidele politice au o contribuție generală mai mică la formarea BESV-urilor, ele mențin, la rândul lor, o distribuție de gen cu o prevalare ușoară a femeilor. În concluzie, acest tip de divizare arată că dezechilibrul de gen în favoarea femeilor este un fenomen sistemic, fiind amplificat de sursele majore de personal (APL și Registru), î pe când bărbații sunt selectați preponderent pentru secțiunile din afara țării.

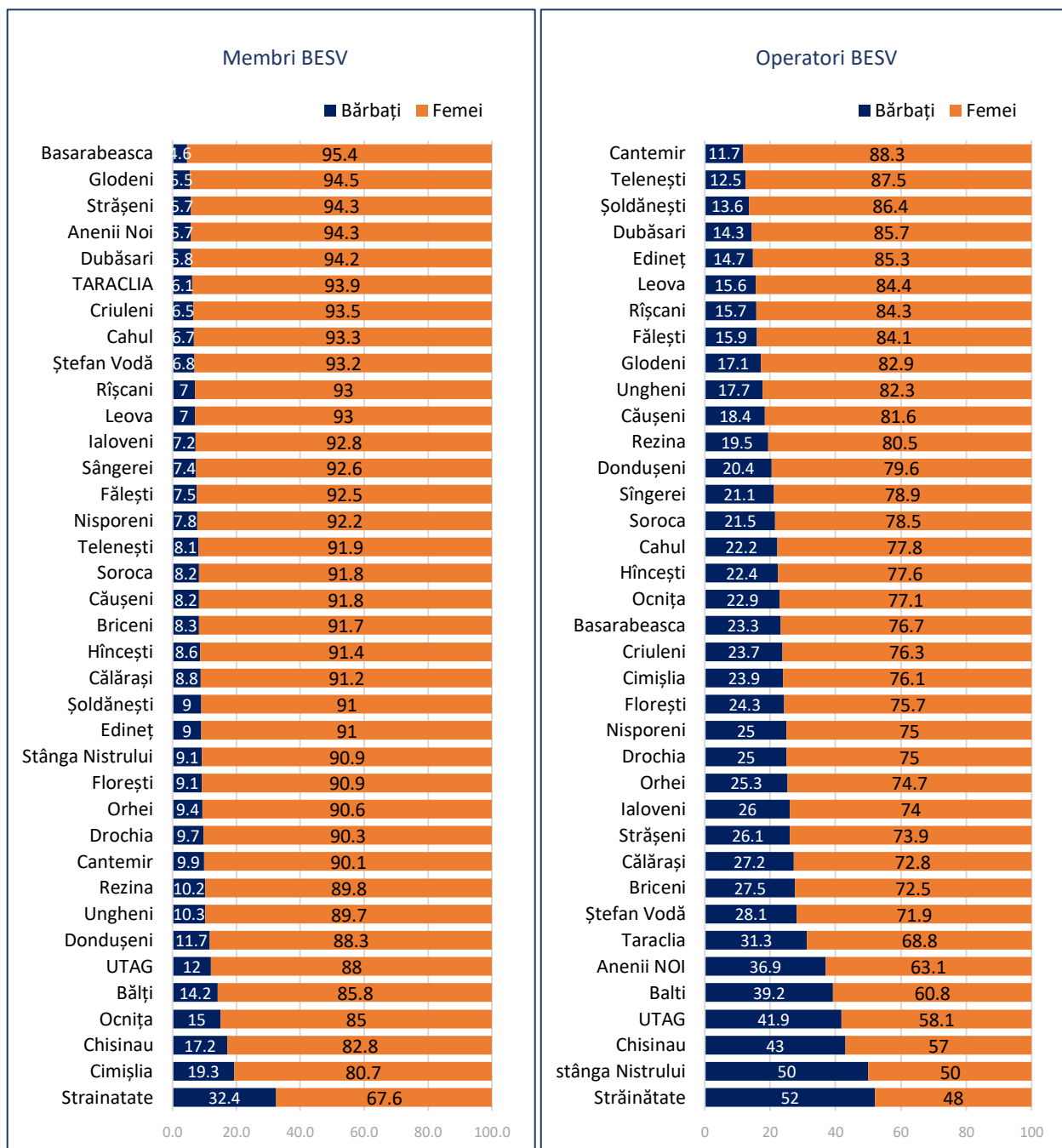
Figura 59. Ponderea bărbaților și femeilor în birourile electorale ale secțiilor de votare, după entitatea care i-a delegat, %

Sursa: Comisia Electorală Centrală

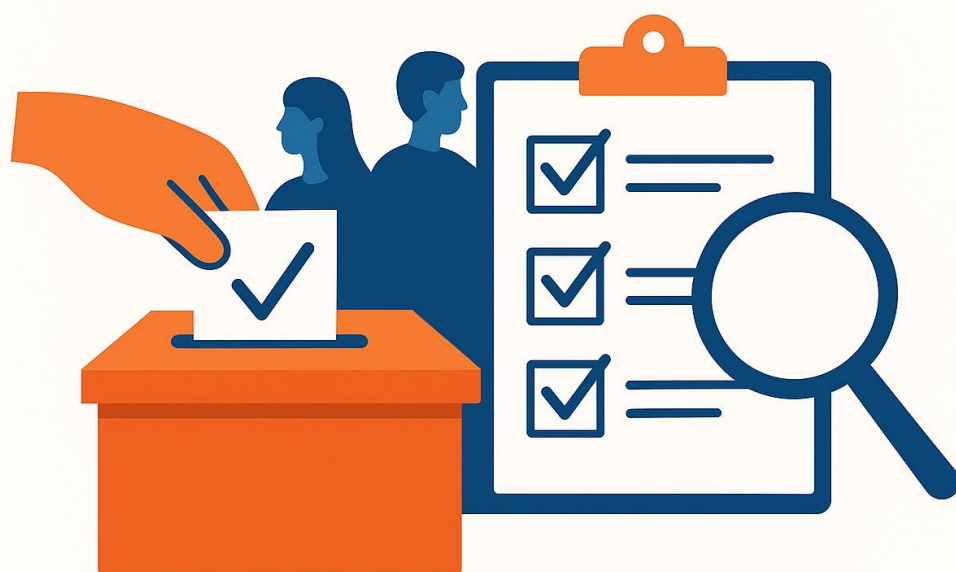
Ponderea femeilor în birourile electorale ale secțiilor de votare depășește 90% în majoritatea unităților administrativ-teritoriale. Cea mai mare reprezentare a bărbaților în rândul membrilor BESV se înregistrează la secțiile de votare din străinătate (32,4%) și în Chișinău (19,3%). Acest contrast subliniază că centrele urbane mari și diaspora au structuri de personal mai echilibrate. În ceea ce privește operatorii BESV, deși femeile dețin majoritatea la nivel național, reprezentarea bărbaților este mult mai echilibrată. De menționat, că BESV din diaspora reprezintă singura categorie în care bărbații (52%) depășesc numeric femeile (48%), fapt ce reflectă, cel mai probabil, profilul de gen al persoanelor implicate în activități peste hotare. Pe de altă parte, raioanele din sud și est înregistrează cele mai mici ponderi de bărbați operatori. Această distribuție geografică a inegalității subliniază că eforturile de promovare a echilibrului de gen trebuie adaptate contextului local, fiind prioritare în raioanele unde dezechilibrul este cel mai pronunțat.

Figura 60. Distribuția de gen a membrilor și operatorilor BESV, în plan teritorial, %

Sursa: Comisia Electorală Centrală

RECOMANDĂRI

RECOMANDĂRI

Monitorizarea alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025 a urmărit evaluarea modului în care au fost aplicate principiile egalității de gen în toate etapele procesului electoral. Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) a utilizat o abordare multidimensională, analizând structura listelor de candidați, profilul socio-economic al concurenților, accesul acestora la mass-media, conținutul programelor electorale, percepțiile electoratului și componența instituțiilor electorale. Această perspectivă integrată a permis identificarea unor tendințe comune privind participarea politică și incluziunea. Rezultatele monitorizării arată că, deși cadrul legislativ și eforturile recente au contribuit la o participare mai echilibrată, egalitatea substanțială rămâne departe de a fi atinsă. Stereotipurile de gen și atitudinile discriminatorii sunt încă puternic înrădăcinate, influențând percepția publică asupra rolului femeilor în politică. Femeile continuă să fie subreprezentate în pozițiile eligibile de pe listele electorale și dispun, în general, de resurse economice mai reduse decât candidații bărbați. În programele electorale, angajamentele privind egalitatea și incluziunea au fost adesea vagi sau absente, iar vizibilitatea candidatelor în spațiul mediatic a rămas inferioară celei a candidaților. Aceste constatări scot în evidență necesitatea unor intervenții comprehensive și bine coordonate. Capitolul de recomandări, care urmează pornește de la aceste observații și propune un set de acțiuni concrete menite să consolideze cadrul normativ, să corecteze dezechilibrele structurale și să promoveze o participare politică incluzivă. Fără astfel de măsuri, progresele realizate riscă să rămână fragmentate, iar egalitatea de gen și incluziunea vor continua să fie, în mare parte, doar obiective declarative.

Pornind de la aceste realități, capitolul de recomandări propune cinci direcții principale de intervenție:

(i) Consolidarea sistemului de cotă dublă – pentru a asigura trecerea de la o reprezentare numerică la una substanțială și influentă a femeilor; **(ii) Combaterea stereotipurilor privind femeile în politică** – în scopul eliminării barierelor atitudinale care subminează participarea egalitară; **(iii) Susținerea femeilor în funcții publice** – prin măsuri orientate spre reducerea decalajelor de resurse și crearea unui mediu favorabil afirmării femeilor lidere; **(iv) Responsabilizarea partidelor politice** – astfel încât acestea să integreze riguros egalitatea de gen în politicile și practicile lor, asumându-și public obiective clare în acest context; **(v) Creșterea vizibilității femeilor în spațiul mediatic** – pentru a asigura o reflectare echilibrată și nediscriminatorie a competiției electorale și a rolului femeilor în politică. Prin abordarea simultană a acestor direcții, recomandările urmăresc eliminarea obstacolelor sistemice evidențiate de analiza de gen și consolidarea progreselor înregistrate, cu scopul dezvoltării unui proces electoral și a unui climat politic cu adevărat incluzive și echitabile din perspectiva genului.

1. CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE COTĂ DUBLĂ

În orice sistem democratic, egalitatea formală în drepturi nu garantează în mod automat, accesul echitabil la funcții electivă sau participarea reală la procesul decizional. Experiența internațională demonstrează că, în lipsa unor măsuri corective, anumite categorii de cetățeni rămân sistematic subreprezentate în structurile politice, nu din lipsă de interes sau competență, ci din cauza unor bariere structurale de natură istorică, economică, culturală sau instituțională. În acest context, mecanismele de reprezentare incluzivă – precum sistemele de cote electorale și regulile privind poziționarea candidaților – nu sunt concepute pentru a privilegia artificial anumite grupuri, ci pentru a echilibra accesul la putere și pentru a garanta pluralismul democratic. Astfel de instrumente contribuie la crearea unui spațiu politic mai deschis, divers și receptiv față de întreaga societate. Prin stabilirea unei reprezentări minime și prin asigurarea unei distribuții echitabile pe listele de candidați, astfel de măsuri previn reproducerea automată a dezechilibrelor existente și stimulează participarea activă a grupurilor subreprezentate. Mai mult, prezența unei diversități reale în forurile decizionale îmbunătățește calitatea procesului legislativ și a politicilor publice, întrucât aduce în dezbatere perspective multiple și legitimează instituțiile democratice în ochii cetățenilor. Așadar, sistemele de cote nu reprezintă o derogare de la principiile democratice, ci o expresie evolutivă a acestora, orientată spre echitate substanțială și incluziune politică efectivă.

- **Revizuirea prevederilor de plasament**

Sistemul de cotă dublă (cota de reprezentare de 40% și prevederile privind poziționarea candidaților și candidatelor pe liste) este aplicat în Republica Moldova începând cu anul 2016. În baza acestui mecanism, partidele politice au fost obligate să respecte cota minimă de 40% pentru ambele sexe la etapa întocmirii listelor de candidați pentru alegerile parlamentare și locale. Ulterior, în 2019, a fost introdusă și obligația de a respecta noile norme de plasament, care prevăd includerea a minimum patru candidați de sex opus la fiecare zece poziții de pe listă. Pentru alegerile locale generale din 2019 a fost introdusă o derogare de la prevederile legislației în vigoare: listele de candidați trebuiau să respecte cota minimă de 40 % pentru ambele sexe și de minimum trei candidați de sex opus la fiecare 10 poziții. Începând cu anul 2021, atât cota de reprezentare, cât și prevederile privind plasamentul pe liste a candidaților se aplică integral, fără derogări, la toate tipurile de alegeri. Implementarea consecventă a acestor reguli a avut un impact vizibil: în 2021, a fost înregistrat cel mai mare număr de deputate din istoria Republicii Moldova, iar consiliile locale au ajuns la o reprezentare de gen aproape echitabilă.

Deși sistemul de cotă dublă a generat progrese semnificative în reprezentarea de gen, aplicarea prevederilor poziționarea pe liste continuă să întâmpine bariere care limitează eficiența acestuia. Chiar dacă, în mod aparent, toate formațiunile politice au respectat formal regula la alegerile parlamentare din 2025, rezultatele nu reflectă un progres, ci, dimpotrivă indică un regres: doar 37 de femei au fost alese deputate, reprezentând 36,6% din Parlament – sub nivelul atins în legislatura precedentă (39,6 % în 2021). Aceasta, în condițiile în care legea obligă partidele să asigure cel puțin 40 % candidați femei pe liste și să respecte o distribuție echilibrată (minimum patru candidați de fiecare sex la fiecare zece poziții). Explicația constă în modul *formal* în care partidele au aplicat cota: femeile au fost incluse numeric pe liste, dar nu și în poziții cu șanse reale de câștig. Constatările experților arată că, deși regula prevede teoretic prezența femeilor în fiecare decilă a listei, în practică aceasta nu le garantează plasarea în partea superioară a listei, acolo unde șansele de a fi alese sunt semnificativ mai mari. Astfel, femeile sunt frecvent concentrate în partea inferioară a fiecărui bloc de zece locuri – un mod de a respecta cerința minimă „pe hârtie”, dar fără a le oferi poziții eligibile.

În cadrul alegerilor locale din 2023 s-a observat același fenomen privind poziționarea femeilor pe liste, la care s-au adăugat și dificultăți de ordin matematic. Numărul de consilieri este stabilit public prin decizia Comisiei Electorale Centrale, în conformitate cu prevederile Codului Electoral și ale Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală, în funcție de numărul de locuitori ai unității administrative-teritoriale la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile. La nivelul consiliilor raionale, cel mai mic număr de mandate este, de regulă, 27, 33 sau 35, cu excepția municipiului Chișinău, care are 51 de locuri în consiliu. În consiliile locale, numărul minim este de 9 consilieri, iar cel maxim de 23, majoritatea consiliilor având

11 sau 13 locuri. Atunci când numărul total de mandate este impar, precum 27, 33 sau 35, partidele întâmpină dificultăți în respectarea exactă a cotei de 40 % pentru unul dintre sexe. De exemplu, într-un consiliu cu 27 de locuri, 40 % reprezintă 10,8 locuri, cifră imposibilă de aplicat în mod exact. Prin urmare, partidele sunt nevoite să rotunjească numărul de candidați, ceea ce poate genera o subreprezentare a femeilor. În plus, situația se complică atunci când numărul de locuri este impar și se aplică simultan și prevederile privind poziționarea pe liste, care solicită că la fiecare 10 poziții cel puțin 4 să fie ocupate de candidați de sex opus. De exemplu, într-un consiliu cu 33 de locuri, ar trebui asigurate 13 locuri pentru femei (sau, invers, pentru bărbați), conform cotei de 40 %. Cu toate acestea, aplicarea regulii de poziționare devine problematică, întrucât nu poate fi respectată în mod strict.

Actualele bariere – dificultățile tehnice din listele mici și tendința de a plasa femeile pe poziții neeligibile – pot fi depășite prin modificări legislative, care să consolideze prevederile cu referire la plasament. La nivel internațional sunt, cel puțin, trei opțiuni fezabile de reformă a formulei de poziționare pe liste:

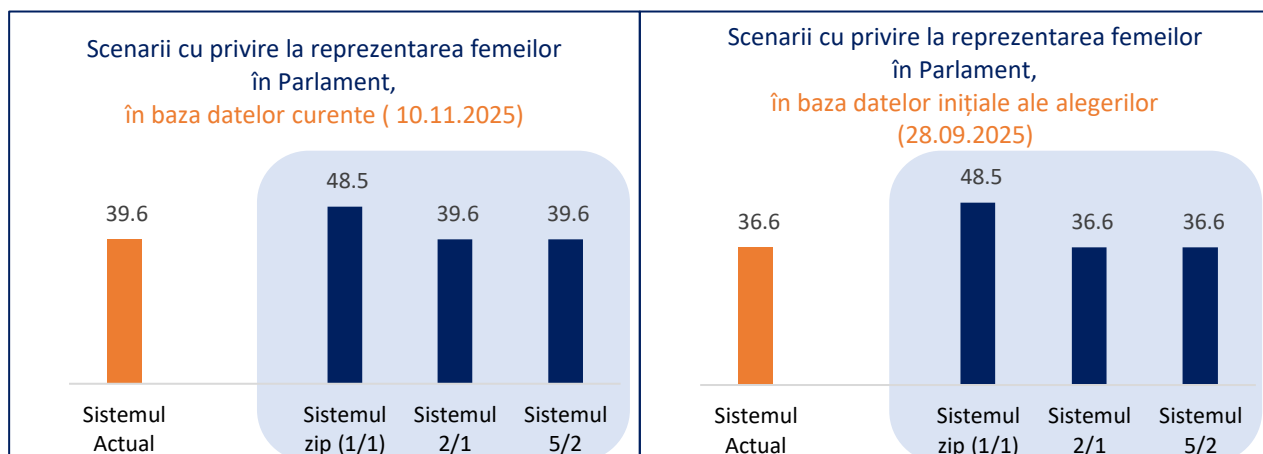
1. **Regula „2 din 5”: la fiecare 5 locuri de pe listă, cel puțin 2 trebuie ocupate de persoane de sex opus.** Aceasta presupune o distribuție echilibrată în fiecare bloc consecutiv de 5 locuri, astfel încât să fie prevenită situația în care primele 5 poziții sunt ocupate exclusiv de bărbați sau exclusiv de femei. În mod concret, partidele ar fi obligate să includă cel puțin 2 persoane de sex opus în fiecare grupă de 5 candidați. . O asemenea soluție – practic o *divizare a* cotei de 4/10 în sub-sectiuni mai mici – ar consolida diversitatea și ar asigura prezența constantă a femeilor de-a lungul întregii liste, inclusiv în partea superioară a acesteia.
2. **Regula „1 din 3” sau „2/1” presupune ca, la fiecare 3 poziții de pe listă, cel puțin un candidat să fie de sex opus.** Această regulă ar garanta prezența ambelor genuri chiar și în segmente foarte mici ale listei (practic, nici un bloc de trei candidați consecutivi nu ar fi unisex). Un asemenea algoritm oferă avantajul de a se adapta la listele scurte specifice pentru alegerile în consiliile locale. De exemplu, într-un consiliu cu 9 membri, regula respectivă ar asigura automat prezența a minimum 3 femei pe listă; însă, în combinație cu cerința generală de 40%, partidul ar fi oricum obligat să includă cel puțin 4 femei din totalul de 9 candidați pentru a respecta pragul legal.
3. **Sistemul „zig-zag” sau „zebră”, presupune alternarea candidaților femei și bărbați, poziție cu poziție, pe întreaga listă.** Această metodă ar conduce la o *paritate* aproape perfectă de 50/50 și ar elimina complet posibilitatea ca un gen să ocupe la începutul listei mai mult de un loc consecutiv. Practic, dacă primul candidat de pe listă este bărbat, al doilea trebuie să fie femeie, al treilea din nou bărbat ș.a.m.d. – sau invers. Varianta de alternanță strictă, unul câte unul – asigură cea mai clară combinație între echilibrul numeric și cel pozițional. Sistemul „zig-zag” obligă partidele să ofere femeilor *șanse egale de eligibilitate*, deoarece le plasează în mod egal pe pozițiile considerate „sigure” de pe listă. În plus, transmite alegătorilor un mesaj puternic privind angajamentul partidelor față de egalitatea de gen, prezentând o listă vizibil echilibrată: *jumătate femei, jumătate bărbați* în alternanță regulată.

În Serbia s-a optat pentru introducerea alternanței locurilor de reprezentare la fiecare al patrulea candidat de pe listă. În Macedonia legislația prevede ca cel puțin un candidat din fiecare grup de trei poziții de pe listele electorale să fie de sex opus. Un alt exemplu este Polonia, unde s-a stabilit că cel puțin o femeie trebuie să se regăsească printre primii 3 candidați ai oricărei liste. În Portugalia, în circumscripțiile electorale, listele nu pot include mai mult de 2 candidați consecutivi de același sex. În Belgia s-a optat pentru următoarea regulă: primele două poziții de pe lista electorală nu pot fi ocupate de candidați de același sex. În Bosnia și Herțegovina, Codul Electoral prevede că în primele două poziții din lista de candidați trebuie să se regăsească un candidat aparținând sexului subreprezentat. De asemenea între primele cinci poziții de pe lista de candidați trebuie incluse cel puțin două persoane de sex diferit, iar în primele opt poziții cel puțin 3 candidați trebuie să fie de alt sex. În Spania, cotele se aplică nu doar pentru întreaga listă a partidului, ci și pentru fiecare grup de cinci poziții succesive din listă.

Aplicarea unor sisteme de plasament precum zip, (1/1), 2/1 sau 3/2 ar contribui nu doar la creșterea reprezentării femeilor în Parlament, ci și la corectarea dezechilibrelor persistente din alegerile locale,

oferind un cadru mai echitabil și mai funcțional pentru asigurarea egalității de gen în competiția electorală. Cele două grafice ilustrează impactul potențial pe care l-ar fi avut introducerea unor reguli alternative de plasament asupra reprezentării femeilor în Parlamentul ales în 2025. Graficul din dreapta reflectă situația imediat după alegeri (28.09.2025), iar cel din stânga arată componența actuală (10.11.2025), după remanieri și redistribuiri de mandate. Estimările au fost realizate de CPD pe baza mandatelor efectiv obținute de fiecare partid care a acces în Parlament, simulând modul în care s-ar fi modificat proporția femeilor alese, dacă listele ar fi fost întocmite potrivit sistemului zip (cu formula de alternare 1/1), a sistemului 2/1 sau a sistemului 5/2 (3/2). Rezultatele sunt elocvente: indiferent de momentul analizei, sistemul actual a generat o reprezentare mai redusă a femeilor: 36,6% imediat după alegeri și 39,6% după remanieri. În schimb, sistemul zip ar fi produs aproape paritate (48,5%), iar sistemele 2/1 și 5/2 ar fi îmbunătățit considerabil șansele femeilor de a accede în poziții eligibile. Chiar dacă aceste două opțiuni din urmă arată rezultate apropiate de cele reale, este esențial de subliniat că estimările se bazează pe mandatele deja obținute; în realitate, dacă aceste formule de plasament ar fi fost aplicate încă din etapa de întocmire a listelor, femeile ar fi fost plasate pe poziții superioare, ceea ce le-ar fi oferit șanse reale de a obține un mandat încă din prima rundă de alocare. Aceste concluzii sunt relevante și pentru alegerile locale, unde dificultățile de aplicare a cotei de gen sunt agravate de faptul că multe liste includ un număr redus de candidați (11, 13 sau 15 poziții), iar actuala formulă „4 din 10” nu asigură o distribuție echilibrată pe segmente scurte. În astfel de cazuri, plasarea femeilor în partea inferioară a listelor – chiar dacă formal respectă cota – le reduce considerabil șansele reale de a fi alese, în special în consiliile raionale sau municipale.

Figura 1. Ponderea femeilor în organele legislative de conducere, clasificate în funcție de prevederile de plasament aplicate

Sursa: Calculele CPD în baza datelor furnizate de Comisia Electorală Centrală, 2025

Recomandare specifică: Se propune revizuirea articolului 68 alin. (3) din Codul Electoral nr. 325/2022 în sensul consolidării regulii privind poziționarea candidaților pe listele electorale. În forma actuală, dispoziția prevede că „listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale se întocmesc respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe, iar poziționarea candidaților pe liste se face conform formulei: minimum patru candidați la fiecare zece locuri”.

Se recomandă înlocuirea acestei formule cu una dintre următoarele opțiuni:

alternanța strictă (1/1);

sistemul 2/1 (cel puțin un candidat de sex opus la fiecare grup de două poziții);

sistemul 3/2 (minimum doi candidați de sex opus la fiecare 5 poziții).

Aceste formule asigură o distribuție mai echilibrată și mai eficientă, reduc riscul concentrării femeilor în partea inferioară a listelor și sporesc șansele reale de a accede în funcții electiv.

- **Aprobarea „cotelor” de incluziune și a stimulentei financiare pentru partidele care promovează incluziunea grupurilor marginalizate**

Experiența aplicării cotelor de gen a demonstrat eficiența acestui mecanism pentru sporirea implicării femeilor în procesele decizionale și politice. Respectiv, introducerea unor mecanisme similare pentru promovarea altor grupuri vulnerabile ar putea avea un impact la fel de benefic. Implementarea cotelor de incluziune pentru grupurile marginalizate, precum persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice sau alte categorii defavorizate, ar contribui la asigurarea unei reprezentativități mai echitabile a acestora în structurile de putere și în procesul decizional. Astfel de cote pot crea oportunități egale pentru ca aceste grupuri să-și facă auzite vocile și să-și promoveze necesitățile în cadrul instituțiilor politice. În practica internațională se disting trei tipuri principale de cote care pot fi aprobate: (i) *cote introduse prin legislația electorală* – prevederi legale care impun includerea unui anumit număr de persoane dintr-un grup marginalizat, cum ar fi, de exemplu, persoane cu dizabilități, pe listele de candidați; (ii) *locuri „rezervate” prevăzute de lege* – alocarea unui anumit număr de locuri în instituțiile publice/la locul de muncă persoanelor dintr-un grup marginalizat (aceste locuri pot fi ocupate fie prin nominalizare, fie prin alegeri); (iii) *cote voluntare ale partidelor* - situație în care partidele politice decid, prin norme interne, să includă un anumit număr de persoane din grupuri marginalizate pe listele proprii de candidați.

În [Guidelines on Promoting the Political Participation of Persons with Disabilities](#) (Liniile directoare de promovare a participării politice a persoanelor cu dizabilități), elaborate de OSCE, sunt oferite recomandări esențiale pentru a sprijini participarea politică a persoanelor cu dizabilități. Printre acestea se regăsește și sugestia introducerii cotelor de incluziune destinate persoanelor cu dizabilități în procesul electoral și politic. Astfel de cote ar putea să ofere un cadru clar și obligatoriu pentru partidele politice și alte organizații relevante, stabilind un procentaj minim de candidați și candidate cu dizabilități care ar trebui să fie incluși/include pe listele electorale și în structurile de conducere. Prin instituirea unor cote specifice se urmărește asigurarea unei reprezentări adecvate a persoanelor cu dizabilități în viața politică și în procesul decizional.

Cotele pentru [minoritățile etnice](#) sunt aplicate în numeroase state din întreaga lume, deși modalitățile de implementare și amploarea acestor măsuri variază în mod semnificativ. Mai jos sunt prezentate câteva exemple relevante:

Columbia: sunt alocate locuri membrilor grupurilor indigene.

Noua Zeelandă: sunt alocate locuri membrilor populației maori.

Croația: sunt alocate locuri pentru diverse comunități etnice, precum maghiari, italienii, cehi slovaci și sârbi.

Pakistan: un procent redus de locuri sunt rezervate pentru hinduși și creștini.

Liban: locurile în Parlament sunt împărțite egal între creștini și musulmani.

Belgia: locurile din Camera Superioară a forului legislativ sunt împărțite între trei grupuri lingvistice – flamanzi, francezi și germani.

India: locurile sunt rezervate pentru membrii castei și a triburilor programate.

Recomandare specifică 1: Se recomandă modificarea Codului Electoral pentru a introduce cote de reprezentare atât pentru persoanele cu dizabilități, cât și pentru minoritățile etnice, aplicabile în procesul de întocmire a listelor de candidați și candidate pentru alegeri, după cum urmează:

- 5% - cotă de reprezentare pentru persoanele cu dizabilități: această cotă va asigura persoanelor cu dizabilități reprezentarea echitabilă în procesele electorale și în structurile de putere, contribuind astfel la o mai bună înțelegere și soluționare a necesităților specifice ale acestei comunități.
- 5% - cotă de reprezentare pentru minoritățile etnice: această cotă va sprijini participarea și reprezentarea minorităților etnice în viața politică, favorizând construirea unei societăți mai incluzive și a unei guvernări mai reprezentative pentru toți cetățenii.

Recomandare specifică 2: În complementarea cotelor, oferirea de stimulente financiare pentru partidele care adoptă politici și practici de incluziune poate consolida angajamentul acestora față de diversitate și echitate. Stimulentele financiare pot include subvenții suplimentare, rambursări de cheltuieli de campanie sau alte facilități acordate partidelor care demonstrează, în mod concret și vizibil, angajamentul ferm față de incluziunea grupurilor marginalizate.

Recomandări pentru partidele politice: Se recomandă ca partidele politice să integreze cotele de gen nu doar în listele de candidați și candidate pentru alegerile publice, ci și în structura organelor lor interne de conducere. O astfel de abordare ar asigura ca diversitatea și incluziunea să devină valori centrale ale culturii organizaționale, influențând pozitiv procesul decizional și politicile promovate.

- **Instituirea cotelor de gen pentru o reprezentare echitabilă în Guvern**

Guvernul, în calitate de autoritate executivă supremă, joacă un rol fundamental în implementarea politicilor statului și ar trebui să reflecte diversitatea societății pe care o servește. Participarea egală a femeilor și bărbaților în viața politică constituie un element de bază al democrației și un obiectiv important pentru Republica Moldova. O reprezentare echilibrată de gen în Executiv contribuie la formularea unor politici mai incluzive și mai eficiente, asigurând că perspectivele ambelor jumătăți ale populației sunt luate în considerare în procesul decizional. În pofida unor progrese în domeniul egalității de gen, femeile continuă să fie sub-reprezentate la nivel guvernamental. Situația actuală este elocventă: în anul 2025, noul cabinet „Guvernul Munteanu” include doar 4 femei din 18 membri ai Executivului – cu trei mai puține decât în guvernul precedent. Această diminuare a ponderii femeilor în funcții ministeriale ridică semne de întrebare privind angajamentul autorităților față de egalitatea de gen și constituie un regres din perspectiva reprezentării echitabile. Prezența redusă a femeilor în Guvern înseamnă ignorarea perspectivelor a jumătate din populație și subminează principiul democratic al participării egale.

Merită menționat că, în anul 2016, au existat inițiative legislative importante menite să remedieze această disproporție. Prin Legea nr. 71/2016, Parlamentul a introdus, în premieră, cota minimă obligatorie de 40% pentru ambele sexe, atât pe listele de candidați ale partidelor politice, cât și la formarea Guvernului. Această prevedere a constituit un pas istoric în promovarea egalității de gen în politică, aliniindu-se angajamentelor internaționale ale Moldovei și asigurând, cel puțin teoretic, o reprezentare mai echitabilă la nivel guvernamental. Totuși, obligația cotei de gen pentru componența Guvernului nu a fost menținută ulterior. Adoptarea noii Legi cu privire la Guvern (nr. 136/2017) și modificările ulterioare ale sistemului electoral au omis sau anulat aceste măsuri afirmative, astfel încât respectarea cotei de 40% să nu mai fie garantată prin lege. În consecință, în lipsa unei baze legale solide, numirea femeilor în funcții ministeriale a rămas la discreția actorilor politici, conducând la fluctuații semnificative și, așa cum se observă în prezent, la o sub-reprezentare a femeilor în Executiv.

Spania¹⁰ a aprobat în anul 2023 o lege a reprezentării egale, care stabilește că fiecare gen trebuie să ocupe cel puțin 40% dintre funcțiile de ministru din cadrul Guvernului. În Noua Zeelandă, prin voință politică, s-a atins pentru prima dată paritatea de gen în componența Executivului, fiind numite chiar mai multe femei decât bărbați în cabinet. Alte state, precum Canada, Suedia sau Rwanda, au format guverne echilibrate din punct de vedere al reprezentării de gen, fie prin prevederi legale, fie prin angajamente politice ferme. În anul 2019 existau cel puțin nouă țări – printre care Franța, Spania, Nicaragua, Albania, Costa Rica – în care femeile dețineau 50% sau mai mult din posturile ministeriale.

Recomandare specifică: Se propune modificarea Legii cu privire la Guvern (nr. 136/2017) sau a altor acte normative relevante, prin reintroducerea obligației ca lista nominală a membrilor Guvernului să respecte o cotă minimă de 40 % pentru fiecare sex, așa cum a fost prevăzută inițial prin Legea nr. 71/2016. Această cotă trebuie să fie aplicată nu doar la formarea inițială a cabinetului, ci și la toate remanierele ulterioare, pentru a garanta menținerea reprezentării echilibrate de gen pe întreaga durată a mandatului. În momentul desemnării Guvernului și prezentării acestuia în fața Parlamentului, prim-ministrul desemnat și fracțiunile parlamentare trebuie să garanteze respectarea cotei de gen. Propunerea de cabinet care nu asigură minimum 40 % pentru fiecare sex ar trebui returnată de Parlament pentru ajustare. Prin lege, Președintele Republicii și Parlamentul ar trebui să refuze numirea și investirea unui guvern care nu

¹⁰ <https://www.weforum.org/stories/2023/03/spain-gender-equality-cabinet-law/#:~:text=for%20women%20in%20politics%2C%20after,of%20cabinet%20roles>

respectă cota de reprezentare. Această condiție trebuie aplicată atât la momentul investiturii, cât și în cazul remanierilor, pentru a preveni diminuarea participării femeilor în Executiv.

2. COMBATEREA STEREOTIPURILOR PRIVIND FEMEILE ÎN POLITICĂ

Combaterea stereotipurilor de gen în politică nu reprezintă doar o necesitate morală sau o chestiune de justiție socială, ci și o condiție esențială pentru consolidarea democrației. Stereotipurile, în special cele care asociază femeile cu spațiul privat (gospodărie, familie, servicii de îngrijire) și bărbații cu spațiul public (conducere, decizie), funcționează ca obstacole simbolice ce limitează participarea egalitară. Aceste convingeri, internalizate încă din copilărie, și perpetuate de instituții precum familia, școala, partidele politice sau mass-media, contribuie la crearea unui climat public în care prezența femeilor în funcții de conducere este percepută drept excepție, nu ca o normă.

- **Curriculum și prevenirea stereotipurilor de gen**

Un prim pilon al schimbării îl constituie integrarea principiului egalității de gen în curriculumul național, de la ciclul primar până la cel liceal, pentru a asigura transmiterea timpurie a valorilor nondiscriminatorii. Formarea atitudinilor egalitare începe de la vârste fragede, în cadrul educației preșcolare. Curriculumul destinat preșcolarilor trebuie conceput astfel încât să combată stereotipurile de gen și să ofere tuturor copiilor șanse egale de dezvoltare. În Suedia¹¹, de exemplu, grădinițele practică tot mai frecvent o educație sensibilă la gen, străduindu-se să le ofere copiilor aceleași oportunități în viață, indiferent de gen. Educatorii preșcolari sunt formați să evite tratamentul diferențiat bazat pe gen – de pildă, să încurajeze și fetele să exploreze activități tehnice sau sportive, iar băieții să își manifeste latura empatică și creativă, demontând, astfel, clișeu conform căruia anumite jocuri sau roluri „se potrivesc” doar unui gen. În ciclul primar, programa școlară poate integra explicit principiile egalității de gen și incluziunii, consolidând de timpuriu valorile respectului și ale șanselor egale. Multe sisteme educaționale au revizuit manualele și materialele didactice pentru a elimina biasurile sexiste și pentru a prezenta contribuțiile femeilor alături de cele ale bărbaților în diferite domenii. Totodată, se introduc module educative despre stereotipuri și diversitate încă din clasele primare. În Marea Britanie¹², de exemplu, un nou curriculum intitulat *Beyond Gender Stereotypes* a fost pilotat în 40 de școli primare (începând cu 2025), având ca scop sprijinirea copiilor (atât fete, cât și băieți) să identifice, să înțeleagă și să depășească stereotipurile de gen prin activități adaptate vârstei. În învățământul superior, universitățile din numeroase țări implementează programe și cadre instituționale pentru promovarea echității de gen, precum *Carta Athena SWAN* din Marea Britanie sau angajamentele HeForShe din Canada, care vizează diversificarea accesului la domeniile în care anumite categorii de cetățeni sunt subreprezentate și echilibrarea prezenței în funcțiile academice. În paralel, educația profesională și formarea pe tot parcursul vieții trebuie să ofere oportunități egale pentru femei și bărbați, prin cursuri accesibile, sprijin pentru reconversie profesională și încurajarea participării în domenii netradiționale. Aceste măsuri contribuie la reducerea inegalităților structurale și la creșterea incluziunii socio-economice.

Pe lângă actualizarea programelor școlare, formarea cadrelor didactice în spiritul egalității de gen este esențială. Profesorii joacă un rol decisiv în modelarea atitudinilor elevilor, iar fără o pregătire adecvată, ei pot perpetua involuntar prejudecăți (de exemplu, prin așteptări diferite privind comportamentul sau performanța în funcție de gen). Prin programe de formare inițială și continuă, educatorii trebuie împuterniciți cu instrumente pedagogice sensibile la dimensiunea de gen, învățând să folosească un limbaj și exemple incluzive și să intervină atunci când observă manifestarea stereotipurilor în clasa de elevi.

Forum for African Women Educationalists (FAWE) și UNICEF au dezvoltat un model de pedagogie sensibilă la gen¹³, care îi antrenează pe profesori să recunoască și să răspundă nevoilor diferite ale fetelor și băieților. Manualul de

¹¹ <https://sweden.se/life/society/the-swedish-school-system>

¹² <https://edexec.co.uk/news-new-school-curriculum-aims-to-break-gender-stereotypes/#:~:text=A%20new%20free%2C%20evidence,them%20to%20build%20healthy%20relationships>

¹³ <https://www.unicef.org/esa/media/6726/file/GRP-A-Toolkit-for-Teachers-and-Schools-2020.pdf#:~:text=Gender,has%20been%20used%20as%20a>

pedagogie sensibilă la gen include teme precum planificarea lecțiilor, interacțiunea în clasă, amenajarea spațiului educațional, prevenirea hărțuirii sexuale și gestionarea aspectelor legate de pubertate, fiind utilizat în formarea inițială, cât și în cea continuă a cadrelor didactice în astfel de țări ca Burkina Faso, Kenya, Malawi și altele. Analizele realizate de Programul Parteneriat Global pentru Educație (GPE) arată că pedagogia sensibilă la gen îmbunătățește participarea elevilor la activitățile de învățare și contribuie la reducerea stereotipurilor. Implementarea acestui model în Ethiopia, Malawi și Tanzania a condus la o creștere cu 10 % a performanței academice a fetelor și la diminuarea abandonului școlar.

Egalitatea de gen trebuie promovată și dincolo de sistemul formal de învățământ, prin educație continuă, formare profesională și programe de alfabetizare dedicate adulților. Femeile întâmpină adesea obstacole specifice în accesul la formarea de-a lungul vieții – de la responsabilități familiale care le limitează timpul, la prejudecăți privind rolurile „potrivite” pentru ele pe piața muncii. Este esențial ca politicile de *lifelong learning* să includă o perspectivă de gen: de pildă, oferirea de cursuri de calificare/recalificare cu orar flexibil (pentru a facilita participarea persoanelor care au în grijă copii), dezvoltarea de servicii de îngrijire a copiilor pe durata programelor de formare și desfășurarea unor campanii de informare care să încurajeze atât femeile, cât și bărbații să exploreze domenii netradiționale.

- **Campaniile de sensibilizare pentru egalitatea de gen**

Campaniile de sensibilizare și combatere a stereotipurilor legate de femeile din politică sunt esențiale pentru promovarea egalității de gen și creșterea participării acestora în viața politică. Astfel de campanii pot influența semnificativ percepțiile publicului cu privire la competența și rolul femeilor în spațiul politic, contribuind la eliminarea prejudecăților de gen. Pentru a fi eficiente, asemenea campanii ar trebui să se concentreze pe educarea și conștientizarea publicului, pe promovarea modelelor feminine de succes și implicarea tinerilor în combaterea stereotipurilor de gen. Prin cultivarea unei culturi politice mai incluzive și echitabile, campaniile în cauză pot genera schimbări în societate și pot spori reprezentarea în funcțiile publice.

[Campania #NameItChangeIt](#) (Statele Unite ale Americii)

Reprezintă un demers esențial pentru schimbarea modului în care politicenele sunt percepute și tratate în spațiul public și în mass-media din Statele Unite ale Americii. Lansată în 2010 de organizații precum Women's Media Center, She Should Run și Political Parity, campania a devenit un instrument important în eforturile de combatere a sexismului și a tratamentului inegal aplicat candidadelor în discursul public. Sloganul campaniei „When You Attack a Woman You Attack Us All”, transmite un mesaj puternic de solidaritate și susținere pentru femeile aflate în politică. Sloganul sugerează atacurile la adresa unei femei politician afectează întreaga comunitate feminină și evidențiază importanța protejării drepturilor și demnității tuturor femeilor în viața politică.

[Campania #AskHerToStand](#) (Marea Britanie)

Este o inițiativă a grupului „50:50 Parliament”. A fost lansată oficial în 2016 cu scopul de a încuraja și susține femeile să candideze în alegerile parlamentare din Marea Britanie și pentru a obține o reprezentare mai echitabilă în Parlament. Denumirea campaniei sugerează ideea de a încuraja și inspira direct femeile talentate și competente să se lanseze în politică și să candideze pentru funcții parlamentare. Campania invită membrii comunității, indiferent de gen, să identifice femei potrivite pentru poziții de conducere și să le sprijine explicit în efortul de a candida. Obiectivul principal al campaniei este de a crește numărul candidadelor în alegerile parlamentare și de a spori substanțial reprezentarea feminină în Parlamentul britanic. Acest demers urmărește să combată subreprezentarea femeilor în politică și să promoveze egalitatea de gen în procesul decizional.

[#NotTheCost](#) (nivel global)

Campania lansată de către National Democratic Institute (NDI) în martie 2016 are ca scop principal combaterea violenței și hărțuirii sexuale îndreptate împotriva femeilor în politică, cu accent pe violența de gen care se manifestă în timpul campaniilor electorale și în spațiul politic în general. Mesajul central al campaniei – violența și hărțuirea sexuală nu trebuie să fie un „cost” pe care femeile să îl plătească pentru a se implica în viața publică. Campania susține răspicat că toate femeile au dreptul la o participare politică liberă, sigură și lipsită de teamă. Prin acțiuni de conștientizare, advocacy și monitorizare, campania își propune să schimbe normele tolerate până acum și să creeze un mediu politic sigur și accesibil pentru femei la nivel global.

Recomandare specifică: Se propune elaborarea unor campanii naționale de sensibilizare a populației privind importanța reprezentării echitabile în funcțiile publice. Aceste campanii ar trebui să evidențieze nu doar necesitatea promovării egalității de gen în spațiul politic, dar și beneficiile concrete pe care diversitatea le aduce în procesul decizional. Prezentarea exemplelor de succes ale femeilor în politică, precum și a poveștilor inspiraționale ale celor care au reușit să depășească bariere și să ocupe funcții importante în administrația publică vor constitui un reper motivant atât pentru potențialele candidate, cât și pentru societate în ansamblu.

3. SUSȚINEREA FEMEILOR ÎN FUNCȚII PUBLICE

Reprezentarea politică a femeilor a fost suscitată de reforme precum acordarea de stimulente financiare partidelor și introducerea sistemului de *cote duble* (combinația dintre cote de gen pe liste și bonusuri bugetare pentru respectarea acestora). Astfel de măsuri s-au dovedit eficiente în creșterea numărului femeilor alese. De exemplu, aplicarea simultană a unei cote de 40% și a stimulentei financiare a condus la creșterea proporției femeilor în Parlamentul Republicii Moldova până la aproape 40%. Accesul la funcții, însă, nu este suficient. Femeile care ajung în poziții de decizie se confruntă adesea cu prejudecăți și stereotipuri de gen adânc înrădăcinate, care le limitează oportunitățile de afirmare profesională. Ele sunt supuse unei presiuni publice disproporționate – de la atacuri sexiste ce le vizează aspectul fizic sau viața privată, cu scopul de a le delegitima, până la forme de violență simbolică și hărțuire devenite aproape „normale” în viața politică. Aceste experiențe descurajează participarea și erodează încrederea de sine a femeilor lidere. Multe femei politiciene raportează că trebuie să muncească de două ori mai mult pentru a fi luate în serios și pentru a-și face vocea auzită, confruntându-se cu obstacole subtile, invizibile colegilor bărbați. Astfel de bariere – de la biasuri instituționale până la lipsa unui sprijin egal – afectează performanța femeilor în funcții publice și calitatea actului de guvernare. Prin urmare, se impune un pachet de măsuri complementare (dincolo de cote și stimulente) pentru a oferi susținere instituțională femeilor alese și a le consolida capacitățile de leadership.

- **Dezvoltarea capacităților individuale ale femeilor în funcții publice și programul de mentorat**

Pentru a consolida influența femeilor aflate în funcții publice, este esențială o evaluare sistematică a nevoilor și barierelor cu care se confruntă fiecare lideră. Raportul privind necesitățile deputatelor din Republica Moldova, realizat în 2021, arată că o analiză individuală, bazată pe chestionare și interviuri, a permis identificarea competențelor personale și profesionale în cinci domenii: activitate legislativă, egalitate de gen, management, leadership și competențe sectoriale. Această evaluare a scos în evidență trei obstacole majore: subreprezentarea femeilor în structurile parlamentare, numărul redus de inițiative legislative individuale și vizibilitatea scăzută a deputatelor. De asemenea, deputatele au subliniat necesitatea urgentă de a-și dezvolta competențele legislative – domeniu considerat prioritar pe o scală de la 0 la 5 – și au menționat lipsa de sprijin tehnic drept factor care le descurajează să inițieze proiecte de lege. Pe baza acestor constatări, se recomandă implementarea unui program de dezvoltare individuală care să îmbine mentoratul și coachingul personalizat. Instruirea ar trebui adaptată la nevoile specifice ale fiecărei femei, vizând: elaborarea și analiza proiectelor de lege, integrarea perspectivei de gen în legislație, planificarea și coordonarea activității parlamentare, dezvoltarea abilităților de leadership și consolidarea competențelor sectoriale. Raportul sugerează totodată că deputatele preferă formarea individuală și subliniază importanța consultărilor cu experți, a schimburilor de experiență și a relațiilor de mentorat cu foste parlamentare sau cu omoloage din alte țări.

*În Australia, programul de mentorat derulat de **EMILY's List**¹⁴ asociază candidatele Partidului Laburist cu parlamentare în exercițiu sau cu foste membre ale legislativului. Programul funcționează de aproape 18 ani și a reunit circa 350 de candidate cu mentori, oferindu-le consiliere, acces la resurse și sprijin pentru campanie; în multe cazuri, mentorii continuă să le susțină și după încheierea alegerilor.*

¹⁴https://iknowpolitics.org/sites/default/files/summary_of_mentorship.pdf#:~:text=Australia%20The%20EMILY%27s%20List%20Australia,right%20for%20them%20to%20stand

- **Relansarea și consolidarea Platformei Femeilor Deputate**

În 2015, Parlamentul Republicii Moldova a fost supus unui amplu proces de audit de gen¹⁵, care a avut drept scop evaluarea capacității instituției de a integra dimensiunea de gen în activitatea sa, de a identifica provocările critice și de a formula recomandări pentru transformarea sa într-un parlament sensibil la aspectele de gen. În urma acestui exercițiu și în conformitate cu recomandările oferite pentru implementarea eficientă a agendei egalității de gen, a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni pentru egalitatea de gen (PAEG) iar pentru prima dată a fost instituită Platforma de dialog comun a femeilor deputate. Platforma era administrată de un Consiliu de coordonare, format din 5 reprezentanți desemnați de fiecare dintre fracțiunile parlamentare. Obiectivele sale principale erau: (i) crearea unui spațiu de dialog pentru femeile deputate din Parlamentul Republicii Moldova în vederea discutării subiectelor critice de politici publice care afectează femeile la nivel național, regional și internațional; (ii) pledoaria pentru aplicarea politicilor naționale de gen și a abordării integratoare de gen; (iii) stimularea discuțiilor și a proceselor legislative în Parlament, care să contribuie la reducerea decalajelor de gen în domeniile de reglementare. În 2019, deputatele alese au relansat Platforma cu sprijinul agențiilor UNDP, UNICEF, UNFPA și UN Women, recunoscând că în lipsa resurselor și a unui suport instituțional adecvat, eforturile lor riscă să rămână sporadice și izolate. Aceeași abordare a fost urmată și după alegerile parlamentare din 2021: în 17 iunie 2022, la Chișinău, Platforma Femeilor Deputate din legislatura a XI-a a fost lansată oficial, cu implicarea și susținerea financiară a partenerilor de dezvoltare.

Cu toate acestea, Platforma nu este inclusă în organigrama și Regulamentul intern al Parlamentului, rămânând o structură neinstituționalizată. Astfel, fiecare legislatură este nevoită să reîntregul proces de constituire, ceea ce diminuează eficiența și afectează continuitatea activității. Această situație generează întârzieri considerabile — de exemplu, la un an de la constituirea noii Platforme, documentele interne și agenda legislativă comună încă nu erau aprobate. Pentru a consolida rolul deputatelor în promovarea egalității de gen, este esențială relansarea și fortificarea Platformei prin implementarea câtorva acțiuni:

(i) Elaborarea unei agende legislative pentru promovarea egalității de gen și incluziunii. O precondiție pentru funcționarea eficientă și pentru coalizarea Platformei femeilor deputate o reprezintă stabilirea unei agende comune care să vizeze asigurarea egalității între femei și bărbați și promovarea incluziunii, în domenii specifice (în compartimentul precedent sunt prezentate recomandări pentru conturarea acestei agende). Aceasta constituie prima etapă, care are un rol definitoriu atât pentru funcționarea Platformei, cât și pentru recunoașterea acesteia ca entitate bine structurată. Odată definită agenda legislativă, membrele Platformei ar trebui să identifice și să își asume 3-4 subiecte prioritare asupra cărora își vor concentra eforturile în următoarea perioadă, promovând modificări legislative și pledând pentru sporirea egalității de gen și a incluziunii în domeniile respective. Stabilirea și asumarea unor angajamente legislative comune va dinamiza procesele interne ale Platformei și va intensifica colaborarea între femeile deputate. Experiența internațională și națională demonstrează că, atunci când femeile parlamentare dispun de o agendă legislativă comună bine definită, rezultatele sunt consistente și vizibile.

(ii) Crearea unei structuri de experți din rândul organizațiilor societății civile (OSC). Pentru a asigura realizarea implementarea eficientă a agendei legislative asumate, Platforma poate crea un grup consultativ de experți din domenii relevante. Acestea vor oferi suport deputatelor, precum și consilierilor și asistenților lor, prin consultanță specializată, furnizare de informații, analize și expertiză necesară în procesul de elaborare, înaintare și promovare a proiectelor legislative.

(iii) Elaborarea planului de acțiuni privind implementarea agendei legislative asumate. După stabilirea subiectelor și priorităților asupra cărora deputatele își vor concentra eforturile, Platforma trebuie să elaboreze un plan detaliat de acțiuni, pentru perioada 2021-2022, care să descrie etapele de implementare a agendei legislative și succesiunea activităților. În funcție de specificul proiectelor, planul ar trebui să includă elemente cu privire la: necesitatea unui eventual studiu de impact, analiza contextului problemei și a practicilor internaționale, stabilirea responsabililor pentru elaborarea proiectelor de lege și a notelor

¹⁵ [Gender Audit of the Parliament of the Republic of Moldova. Towards fostering a more gender sensitive institution | United Nations Development Programme](#)

informative, etapele de consultare și avizare etc. Complexitatea planului de acțiuni va depinde de natura și nivelul de ambiție al agendei legislative asumate. Odată finalizat planul de acțiuni, se poate recurge la promovarea modificărilor legislative prin procedurile standard.

(iv) Asigurarea controlului parlamentar. Una dintre direcțiile principale ale Platformei trebuie să fie exercitarea controlului parlamentar asupra activității altor organe ale statului, precum și monitorizarea implementării legislației privind egalitatea de gen și incluziunea. Prin utilizarea mecanismelor de control parlamentar, — întrebări și interpelări activitatea comisiilor de specialitate, audierea și dezbaterile dărilor de seamă, mesajelor, rapoartelor și programelor, solicitarea și obținerea informațiilor necesare, examinarea petițiilor cetățenilor, colaborarea cu instituția Ombudsmanului sau cu alte autorități publice — Platforma poate genera schimbări semnificative în materie de șanse egale pentru femei și bărbați, precum și pentru grupurile expuse riscului de marginalizare.

(v) Reglementarea activității Platformei. Pentru a asigura buna funcționare a Platformei, adițional asumării unor angajamente legislative comune, este important ca activitatea acesteia să fie reglementată prin proceduri și mecanisme interne clar definite. Luarea deciziilor cu privire la stabilirea modului de funcționare, a structurilor de conducere, și a modalităților de aprobare a documentelor interne reprezintă o oportunitate suplimentară de a consolida metode de lucru colaborative. În mod concret, efortul în acest domeniu va fi orientat spre:

- aprobarea regulamentului intern al Platformei;
- alegerea structurilor interne și desemnarea membrilor acestora;
- instituirea unui secretariat cu normă întreagă care să asigure buna funcționare a Platformei;
- organizarea Adunării Anuale a Platformei.

(vi) Formalizarea Platformei ca entitate parlamentară. Având în vedere că unul dintre obiectivele principale ale Platformei este influențarea agendei politice, este esențial ca aceasta să devină o structură formală, cu un statut clar în raport cu Parlamentul. Pentru a maximiza impactul eforturilor de implementare a agendei și pentru a asigura recunoașterea oficială a importanței și eficacității Platformei, este oportun ca Biroul permanent al Parlamentului să adopte o rezoluție prin care Platforma să fie instituită ca structură oficială în cadrul legislativului. Totodată, pentru a asigura continuitatea activității Platformei, recomandăm, drept măsură pe termen lung, completarea Regulamentului Parlamentului cu prevederi explicite privind rolul și funcționarea Platformei în calitate de organ de lucru al legislativului. Această formalizare ar permite stabilirea unui buget dedicat pentru secretariat și pentru alte activități necesare, contribuind astfel la consolidarea durabilă a Platformei.

În Suedia, Grupul de lucru pentru egalitatea de gen al Riksdagului a evoluat dintr-o rețea informală de deputate într-un organ permanent, paritar și cu un mandat mai extins, beneficiind de buget propriu și sprijin administrativ. Din 2005, acesta elaborează și implementează, pentru fiecare legislatură, un program de promovare a egalității de gen, asigurând continuitatea politicilor și conferind inițiativelor sale o puternică legitimitate instituțională. În Regatul Unit, grupurile parlamentare multipartinice (APPG) reprezintă organisme informale care cooptează membri din ambele camere și colaborează strâns cu societatea civilă. De exemplu, secretariatul APPG pentru Femei în Parlament, este gestionat de Fawcett Society, iar APPG-ul pentru violență domestică beneficiază de secretariatul Women's Aid Federation, implicând astfel expertiza ONG-urilor în activitatea parlamentară și în procesele legislative¹⁶.

- **Programe de Mentorat și crearea de rețele**

Vizibilitatea femeilor deputate și a Platformei reprezintă un factor important al capacității de influențare a procesului legislativ. Sporirea prezenței deputatelor în spațiul public și mediatic ar fortifica încrederea publicului în competențele lor profesionale și ar contribui la combaterea opiniilor stereotipice de gen. Cu cât politicianele vor fi mai prezente și mai vocale în spațiul public și mediatic, cu atât mai mult va crește interesul fetelor tinere pentru implicare în viața politică. Participarea semnificativă a femeilor în

¹⁶ <https://www.oscepa.org/en/documents/international-secretariat/reports-and-publications/5129-gender-responsive-governance-toolkit-tool-3-parliamentary-bodies-for-gender-equality-overview-and-recommendations/file#:~:text=Good%20Practice%20in%20the%20UK,30>

Parlament, promovarea deschisă a unor cauze comune, construirea unor parteneriate și dialoguri strategice sporesc credibilitatea Platformei, și capacitatea acesteia de a modela agenda politică. Femeile parlamentare ar trebui să utilizeze această vizibilitate pentru a promova schimbări importante în materie de șanse egale pentru femei și bărbați și incluziunea grupurilor expuse riscului de marginalizare, în toate domeniile vieții publice și private, prin următoarele acțiuni:

(i) **Organizarea de forumuri regionale cu femeile consiliere și primare.** Această inițiativă ar oferi Platformei oportunitatea de a-și crește vizibilitatea la nivel regional și, simultan, de a consulta și implica consilierile și primarele în procesul legislativ.

(ii) **Consultări periodice cu societatea civilă, mediul de afaceri și partenerii de dezvoltare.** Platforma poate organiza anual consultări *tradiționale* pentru evaluarea progreselor realizate în comun în implementarea agendei legislative, precum și consultări *tematice* adaptate agendei parlamentare și proiectelor de lege aflate pe rol. De asemenea, pot fi organizate consultări tematice cu privire la necesitățile diferitor grupuri din societate: vârstnici, tineri, persoane cu dizabilități, grupuri etnice minoritare, persoane LGBT+, persoane fost deținute etc.

(iii) **Dezvoltarea unui program de mentorat pentru tinere lidere.** Cu suportul partenerilor de dezvoltare, Platforma femeilor deputate ar putea lansa anual un program de mentorat pentru tinerele din toate regiunile țării, care manifestă interes pentru activitatea parlamentară și implicarea în procesul decizional.

(iv) **Schimb de experiență cu femeile deputate din alte regiuni sau crearea unei rețele internaționale a femeilor parlamentare.** Platforma poate iniția discuții și activități comune cu structuri similare din alte țări cu privire la integrarea dimensiunii de gen în legislație, mecanismele de promovare a egalității de gen, schimbul de experiențe și practicile de succes.

- (v) **Organizarea campaniilor naționale de sensibilizare a populației privind problematica de gen.** Platforma poate iniția campanii menite să sensibilizeze publicul larg cu privire la inegalitățile de gen existente pe piața muncii, în sistemul educațional, în antreprenoriat și în alte domenii.
- **Audit de gen și plan de acțiuni în Parlament**

Un audit de gen este esențial pentru transformarea Parlamentului într-o instituție sensibilă la gen, deoarece evidențiază atât barierele vizibile, cât și cele structurale care împiedică participarea egală a femeilor și bărbaților. Potrivit ghidului OSCE, parlamentul rămâne un spațiu în care femeile sunt sub-reprezentate, iar stereotipurile și violența împotriva femeilor politicieni le limitează capacitatea de a intra, de a rămâne și de a accede în funcții de conducere¹⁷. Prin urmare, auditul de gen nu se rezumă la numărarea mandatelor deținute de femei, ci implică o analiză detaliată a reprezentării, a procesului legislativ și a funcției de control, pentru a evalua dacă structurile, procedurile și cultura organizațională susțin promovarea egalității. Un audit participativ permite colectarea de date calitative și cantitative (chestionare, interviuri, grupuri locale despre accesul la resurse, distribuția funcțiilor, condițiile de muncă, existența politicilor anti-hărțuire, respectarea codurilor etice și impactul de gen al legislației).

Utilitatea auditului se manifestă pe mai multe planuri. În primul rând, acesta oferă o radiografie obiectivă a situației actuale, permițând identificarea lacunelor și a progreselor față de auditul precedent din 2015. În al doilea rând, auditul constituie o bază solidă pentru elaborarea și actualizarea politicilor interne ale Parlamentului: coduri de conduită care sancționează limbajul sexist și hărțuirea, proceduri de raportare și management al plângerilor, reguli privind programul de lucru și facilități pentru deputații cu responsabilități de îngrijire, dar și mecanisme de integrare a analizei de gen în evaluarea legislației. În acest fel, auditul transformă angajamentele privind egalitatea de șanse într-un sistem de management al calității, care se reflectă în activitatea cotidiană a instituției. În al treilea rând, rezultatele auditului constituie punctul de pornire pentru elaborarea unui Plan de acțiuni, care va include obiective măsurabile, termene și indicatori de monitorizare, inspirând toate fracțiunile parlamentare să contribuie activ la schimbare¹⁸.

¹⁷ <https://www.oscepa.org/en/documents/special-representatives/gender-issues/report-17/4554-participatory-gender-audits-of-parliaments-a-step-by-step-guidance-document/file>

¹⁸ <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/gender-equality-action-plans-for-parliaments.pdf#:~:text=2,re%C2%AD>

Un exemplu relevant este auditul de gen realizat în Parlamentul federal al Belgiei în 2021¹⁹. Deși ambele camere ale parlamentului belgian erau aproape paritare (43 % femei în Camera Reprezentanților și 45 % în Senat), clasamentul EIGE privind sensibilitatea de gen a indicat niveluri medii, motivându-le pe cele două femei președinte ale camerelor să inițieze auditul. Elaborat cu sprijinul Uniunii Interparlamentare, auditul a analizat reprezentarea în funcțiile de conducere, legislația, comunicarea, managementul personalului și infrastructura parlamentară. Metoda Red-Amber-Green (RAG) a permis evaluarea gradului de sensibilitate de gen și identificarea zonelor problematice. Printre recomandări s-au evidențiat numirea unui ofițer pentru egalitate de gen și diversitate în ambele camere și elaborarea unui plan de acțiuni pentru îmbunătățirea situației. De asemenea, auditul a identificat necesitatea introducerii de toalete neutre din punct de vedere al genului, utilizarea unui limbaj incluziv în comunicarea oficială și realizarea unor măsuri de management al personalului sensibile la gen.

În Scoția, raportul „A Parliament for All”²⁰ (2023) a recomandat înființarea unui Grup consultativ pentru un parlament sensibil la gen, responsabil cu coordonarea implementării recomandărilor auditului și monitorizarea progreselor către o instituție sensibilă la gen, inclusiv prin elaborarea de politici privind concediul parental al deputaților și posibilitatea job-share pentru a spori accesibilitatea în Parlament.

Raportul Comitetului pentru Egalitate și Nediferențiere al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, publicat în mai 2025²¹, oferă un cadru detaliat pentru guvernele și parlamentele statelor membre în vederea transformării instituțiilor legislative în spații incluzive. Documentul recomandă statelor să fixeze obiective de paritate în reprezentarea parlamentară, să efectueze evaluări naționale ale situației și să elaboreze planuri strategice cu măsuri concrete pentru atingerea acestor obiective. De asemenea, pune accent pe necesitatea analizei componenței parlamentelor dintr-o perspectivă intersecțională, colectarea de date desegregate și utilizarea instrumentelor elaborate de Uniunea Interparlamentară (IPU), EIGE și ODIHR pentru a evalua reprezentarea femeilor și bărbaților. Documentul evidențiază importanța rețelelor de femei parlamentare și solicită sprijin activ pentru caucusurile de femei, precum și dezvoltarea acestora. Totodată, se recomandă sensibilizarea societății asupra sexismului și violenței de gen și implicarea politicienilor bărbați ca actori transformaționali, lucrând împreună cu femeile lider pentru a schimba cultura politică.

4. RESPONSABILIZAREA PARTIDELOR POLITICE

Partidele politice joacă un rol fundamental în promovarea egalității de gen, întrucât reprezintă principalii actori care intermediază accesul la funcțiile electivă și exercită o influență majoră asupra normelor instituționale și culturale ale reprezentării politice. Prin mecanismele de recrutare și selecție a candidaților, prin procesele decizionale și prin structurile lor interne, partidele configurează oportunitățile reale de participare pentru femei și bărbați. În același timp, ele contribuie la formarea discursului public și la definirea modelelor dominante de leadership, având capacitatea de a reproduce sau, dimpotrivă, de a contracara stereotipurile de gen care persistă în societate. Prin urmare, angajamentul partidelor față de egalitatea de gen nu reprezintă doar o chestiune de echitate internă, ci constituie o condiție esențială pentru funcționarea unei democrații incluzive și pentru asigurarea unei reprezentativități autentice în sfera politică.

Rolul partidelor politice în promovarea egalității de gen este recunoscut și consacrat în multiple documente internaționale adoptate în ultimele decenii de instituții precum Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE/ODIHR), Uniunea Interparlamentară (IPU), Națiunile Unite (CEDAW, Beijing+25) sau International IDEA. Aceste documente subliniază că partidele politice constituie veriga principală dintre electorat și instituțiile reprezentative, iar practicile lor de recrutare, selecție,

¹⁹ <https://www.agora-parl.org/sites/default/files/agora-documents/stories-of-gender-equality-in-parliaments.pdf#:~:text=%E2%80%A2%20political%20life%20and%20representation%3A,and%20prioritizing%20issues%20of%20concern>

²⁰ <https://www.parliament.scot/-/media/files/spcb/gender-sensitive-audit.pdf#:~:text=Recommendation%201%20To%20create%20and,recommendations%20through%20an%20intersectional%20lens>

²¹ <https://rm.coe.int/doc-promoting-inclusive-participation-in-parliamentary-life-draft-repo/1680b5ca6e#:~:text=The%20Assembly%20calls%20on%20the,3>

promovare internă și elaborare a politicilor determină în mod direct gradul de incluziune a femeilor în viața politică.

Un document de referință în acest sens este Rezoluția 1898 (2012) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, intitulată „Partidele politice și reprezentarea politică a femeilor”. Aceasta relevă faptul că, în ciuda progreselor legislative înregistrate în multe state europene, persistă discrepanțe semnificative în reprezentarea femeilor în parlamente și în structurile interne ale partidelor. În acest context, rezoluția subliniază necesitatea ca partidele să nu se limiteze la aplicarea cotelor legislative minime, ci să adopte măsuri voluntare menite să susțină o schimbare culturală profundă și durabilă în favoarea egalității de gen. Printre aceste măsuri se numără angajamente explicite pentru egalitate în statutele partidelor, programe de mentorat și formare pentru femei, reprezentarea echilibrată în structurile executive și asigurarea unei vizibilități mediatice proporționale între femei și bărbați în campaniile electorale. Aceste recomandări reflectă o viziune integrată care leagă reprezentarea numerică de transformarea structurii și culturii organizaționale a partidelor. În același sens, alte documente internaționale, precum Ghidul OSCE/ODIHR privind promovarea participării femeilor în partide politice sau „A Framework for Developing Gender Policies in Political Parties” (International IDEA, 2012) afirmă că partidele nu au doar un rol pasiv de a implementa reguli electorale, ci și o responsabilitate activă de a identifica și elimina barierele structurale care limitează participarea egală a femeilor.

Aceste surse recomandă adoptarea unor politici interne de gen, efectuarea de audituri organizaționale din perspectivă de gen și instituirea unor mecanisme de monitorizare a progresului. Paralel cu cadrul normativ, numeroase exemple de bună practică demonstrează că partidele politice pot acționa voluntar pentru a promova echilibrul de gen, chiar și în absența unor reglementări naționale obligatorii. Încă din anii '70 și '80, partide precum Partidul Socialist Spaniol (PSOE) și Partidul Social Democrat German (SPD) au introdus cote interne pentru a asigura o prezență semnificativă a femeilor pe listele electorale și în conducerea partidului, generând efecte vizibile asupra reprezentării feminine la nivel parlamentar și guvernamental. Ulterior, partide din state precum Bosnia și Herțegovina, Norvegia sau Islanda au adoptat modele similare, incluzând în statute obiective clare pentru echilibrarea genului în pozițiile de decizie. Aceste exemple confirmă că partidele politice pot și trebuie să devină actori proactivi ai schimbării, influențând nu doar propria funcționare, ci și dinamica reprezentării politice la nivel național. Pe baza acestor standarde internaționale și a practicilor validate în alte democrații, este oportun ca și în Republica Moldova să fie consolidate măsurile interne de responsabilizare a partidelor politice pentru promovarea egalității de gen, dincolo de simpla conformare formală la cotele legislative existente.

- **Aprobarea cotelor de gen voluntare la nivel intern**

Partidele politice ar trebui să includă în statutele lor un angajament clar privind respectarea reprezentării echitabile a femeilor și bărbaților în toate structurile interne – de la organele centrale și locale de conducere, până la comisiile de selecție, echipele de campanie și delegațiile oficiale. Acest angajament poate lua forma unei cote interne voluntare (de exemplu, 40% sau 50% pentru fiecare gen), aplicabilă uniform în toate nivelurile de organizare ale partidului. O astfel de prevedere statutară ar garanta că principiul egalității de gen nu este aplicat doar în momentul întocmirii listelor electorale, ci devine o regulă de funcționare cotidiană a partidului.

- **Realizarea de audituri de gen și a planurilor de acțiuni**

Un audit de gen periodic al partidului reprezintă un pas important pentru identificarea lacunelor și barierelor din statute, proceduri și practici care împiedică egalitatea de șanse. Acest exercițiu constă în evaluarea structurilor, culturii organizaționale și proceselor (de la recrutare și promovare internă până la alocarea resurselor) dintr-o perspectivă de gen, cu scopul de a evidenția atât forme de discriminare directă sau indirectă, cât și zonele în care femeile sau bărbații sunt subreprezențați. OSCE/ODIHR recomandă partidelor să efectueze asemenea auto-evaluări și să elaboreze, pe baza lor, *planuri interne de acțiune pentru egalitatea de gen*, cu obiective și termene clare. În paralel, este esențial ca partidele să sporească transparența și corectitudinea procesului de recrutare și selecție a candidaților, astfel încât să fie prevenită excluderea informală a femeilor. În multe cazuri, regulile nescrise sau practicile opace de selecție avantajează status quo-ul și rețelele de putere masculine, descurajând potențialele candidate

- **Aprobarea unor coduri de conduită anti-discriminare**

Un alt instrument esențial îl reprezintă adoptarea unui cod de conduită intern care să sancționeze ferm orice formă de sexism, hărțuire sau discriminare de gen în activitatea partidului. Mediul intern al unei formațiuni politice reflectă valorile și atitudinile acesteia; dacă limbajul sexist, glumele misogine sau subevaluarea sistematică a contribuțiilor femeilor sunt tolerate, atunci, chiar și în prezența cotelor sau a programelor de sprijin, femeile vor continua să se confrunte cu obstacole invizibile în afirmare. De aceea, partidele ar trebui să își formalizeze angajamentul pentru un climat incluziv prin reguli scrise. Un cod de conduită anti-sexism ar trebui să interzică explicit limbajul discriminatoriu și comportamentele de hărțuire, precum și să prevadă sancțiuni clare pentru încălcarea acestora. Documentul trebuie comunicat tuturor membrilor și integrat în sesiunile de formare privind etica politică a partidului. Organizațiile de femei și comisiile de integritate ar putea avea un rol activ în monitorizarea respectării codului și în soluționarea sesizărilor.

- **Obligativitatea de a avea un program electoral la înregistrarea concurenților electorali**

În cadrul ultimului scrutin parlamentar s-a constatat că unele partide nu au prezentat deloc un program electoral, iar altele s-au limitat la publicarea unui scurt videoclip pe rețelele sociale în locul unui document programatic detaliat. Lipsa programelor electorale publicate a afectat negativ transparența procesului electoral și a îngrădit posibilitatea cetățenilor și a societății civile de a analiza în mod critic oferta politică. Chiar și în cazurile în care au fost publicate programe, acestea s-au rezumat adesea la declarații vagi și populiste, fără măsuri concrete sau termene clare de implementare.

Programul electoral joacă un rol fundamental ca instrument de responsabilizare democratică și ca angajament public față de alegători. Promisiunile și obiectivele incluse în program constituie, în esență, „contractul” pe care un concurent electoral îl propune cetățenilor. Cei care candidează pentru funcții publice – funcții remunerate din fonduri publice – au datoria de bază de a explica în mod clar ce intenționează să întreprindă odată ajunși în aceste poziții. În acest sens, prezentarea unui program electoral complet nu este doar o formalitate birocratică, ci un angajament ferm în fața electoratului, oferind alegătorilor un reper pe baza căruia să poată evalua performanța aleșilor. O componentă esențială a unui program electoral modern și democratic o constituie abordarea dimensiunii egalității de gen și a incluziunii sociale. Aceasta presupune includerea de măsuri concrete pentru promovarea participării femeilor, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri marginalizate în viața publică și economică. Monitorizarea programelor electorale arată însă că majoritatea ofertelor politice ignoră aproape complet această dimensiune: aproximativ jumătate dintre concurenții electorali nu includ nicio măsură sau referință clară la egalitatea de șanse sau incluziune socială, iar o treime se limitează la mențiuni generale și sloganuri despre “șanse egale” sau “combaterea discriminării”, fără acțiuni specifice ori grupuri-țintă clar definite.

Având în vedere constatările de mai sus, se recomandă completarea Codului Electoral cu o prevedere expresă care să oblige toți concurenții electorali înregistrați (partide, blocuri electorale, candidați independenți) să depună un program electoral scris, odată cu documentele de înregistrare a candidaturilor. Acest program ar trebui să îndeplinească cerințe minime de conținut, inclusiv o secțiune dedicată promovării egalității de gen și incluziunii sociale, care să conțină măsuri pentru participarea femeilor, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri defavorizate. De asemenea, pentru a spori transparența, programul electoral depus de fiecare concurent trebuie publicat pe site-ul Comisiei Electorale Centrale, alături de listele de candidați și de declarațiile de avere și interese ale acestora, deja făcute publice de autoritatea electorală. O astfel de cerință legală ar garanta că niciun concurent nu intră în competiție fără o ofertă politică explicită și evaluabilă de către alegători. În prezent, mulți competitori electorali minori fie nu prezintă un program real, fie propun platforme strict simbolice, bazate pe lozinci și lipsite de propuneri sociale concrete, omițând complet teme precum egalitatea de gen, prevenirea violenței sau incluziunea persoanelor vulnerabile.

5. CREȘTEREA VIZIBILITĂȚII FEMEILOR ÎN SPAȚIUL MEDIATIC

Mass-media reprezintă un pilon esențial al democrațiilor contemporane, deoarece oferă un spațiu pentru dezbateri și asigură mecanismele de responsabilizare a puterii. Într-un sistem democratic, presa informează, educă și întreține publicul prin știri, analize, opinii sau programe culturale, servind drept principal canal prin care cetățenii iau cunoștință de acțiunile politicianilor. În același timp, mass-media creează arena în care sunt schimbate opiniile și modelate agendele publice, influențând modul în care oamenii înțeleg problemele și determinând ce subiecte devin prioritare. Datorită acestui rol formativ, independența editorială, pluralismul și respectarea unor standarde etice riguroase sunt condiții indispensabile pentru ca media să contribuie la o viață publică sănătoasă și la buna funcționare a democrației.

Subreprezentarea femeilor pe platourile de televiziune și în dezbateri influențează profund modul în care publicul percepe autoritatea și legitimitatea opiniilor exprimate în spațiul public. Cercetările privind emisiunile de analiză politică arată că acestea sunt dominate de bărbați, iar în programele centrate pe confruntare femeile vorbesc mai puțin și sunt adesea întrerupte. Absența vocilor feminine în discuțiile despre economie, politică sau societate sugerează că expertiza aparține doar bărbaților și amplifică stereotipurile de gen. Studiile subliniază că presa are un rol esențial în reflectarea și reproducerea normelor și stereotipurilor sociale; atunci când imaginea femeilor rămâne marginală sau limitată la nișa „feminine”, publicul tinde să considere că perspectivele acestora nu sunt relevante pentru teme de interes major.

- **Asigurarea unei reprezentări echitabile de gen în toate produsele media**

Absența sistematică a femeilor și dominanța bărbaților în programele de televiziune, talk-show-uri și emisiunile de analiză limitează diversitatea perspectivelor și perpetuează stereotipurile privind cine deține autoritatea în spațiul public.

Conștientizând această problemă, BBC a inițiat proiectul 50:50²², prin care redacțiile și-au monitorizat riguros invitații și sursele. Rezultatele au fost remarcabile: ponderea contributorilor femeii a crescut de la mai puțin de 40% la 50% în doar câteva luni. Acest exemplu demonstrează că televiziunea poate fi proactivă în oferirea unor modele inspiraționale – de la femei lider și profesioniste vizibile pe post, până la povești de succes ale unor persoane provenite din medii defavorizate.

- **Crearea și menținerea unei liste deschise de experți**

Una dintre explicațiile invocate frecvent de producători pentru absența femeilor este dificultatea de a identifica experte. În realitate, această dificultate reflectă rețele profesionale predominant masculine și scepticismul față de calificările femeilor. O bază de date publică și actualizată, care să includă experte din diverse domenii (politică, economie, științe, tehnologie, cultură), facilitează accesul la voci diverse și contracarează tendința de a recurge constant la aceleași surse masculine.

KVINFO (Danemarca) – Organizația daneză KVINFO întreține de peste două decenii o bază de date cu experte²³, contribuind semnificativ la creșterea vizibilității femeilor în presa națională. Jurnaliștii pot identifica rapid specialiste din domenii diverse, iar redacțiile au integrat această resursă pentru a diversifica panelurile și pentru a include perspective feminine relevante.

The Brussels Binder (Uniunea Europeană) – Inițiativă europeană care pune la dispoziție o listă amplă de experte pentru evenimente și dezbateri politice la Bruxelles, contribuind la reducerea „manelurilor” (panouri exclusiv masculine) în conferințe și emisiuni.

- **Programe de instruire internă pentru combaterea stereotipurilor și a limbajului discriminatoriu**

²² <https://www.niemanlab.org/2019/05/the-bbcs-5050-project-shows-equal-gender-representation-in-news-coverage-is-achievable-even-in-traditionally-male-areas/#:~:text=female%20representation>

²³ <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092200/FULLTEXT01.pdf#:~:text=news%20than%20the%20rest%20of,2016a>

Stereotipurile de gen și limbajul revictimizant persistă în relatările jurnalistice, influențând percepțiile publicului și descurajând participarea femeilor din grupuri vulnerabile. Instrucțiunea sistematică a personalului editorial în recunoașterea stereotipurilor, utilizarea limbajului non-sexist și asigurarea reprezentării echilibrate este esențială pentru transformarea culturii organizaționale. Aceste instruiți trebuie să fie obligatorii, recurente și adaptate diverselor roluri din redacție (reporteri, producători, editori).

UNESCO²⁴ promovează formarea profesională pentru egalitatea de gen în rândul jurnaliștilor prin dezvoltarea unor programe și manuale care abordează atât conținutul, cât și modul de lucru. Un exemplu relevant îl reprezintă programul derulat în Kazahstan de Catedra UNESCO de Jurnalism și Comunicare, în parteneriat cu UN Women. Inițiativa a cuprins o serie de seminare menite să consolideze capacitatea presei locale de a trata subiectele legate de egalitatea de gen. La aceste cursuri au participat redactori-șefi, jurnaliști din presa scrisă, radio și televiziune, precum și bloggeri.

²⁴ <https://www.un.org/en/academic-impact/media-professionals-and-educators-kazakhstan-trained-gender-issues#:~:text=The%20UNESCO%20Chair%20in%20Journalism,bodies%20in%20covering%20gender%20issues>

Creat în anul 1998, *Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)* este o asociație obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"

str. Tighina 23/1

Chișinău, MD-2012, Republica Moldova

Tel.: +(373 22) 23-70-89

www.progen.md

e-mail: cpd@progen.md

REPRESENTATION, POWER, AND GENDER INEQUALITIES IN THE 2025 PARLIAMENTARY ELECTIONS

Chisinau 2025

This report was developed by the Center Partnership for Development (CPD) with the support of the project "Strengthening Democratic Resilience in Moldova," implemented by UNDP Moldova in partnership with UN Women Moldova and funded by Norway, Canada, Sweden, and Denmark. The content of this material belongs to the authors and does not necessarily reflect the views of the UN, including UNDP, UN member states, or donors.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION.....	3
CHAPTER I: WHEN TRADITION OVERSHADOWS EQUALITY	4
PERCEPTIONS OF VOTERS ON WOMEN'S PARTICIPATION IN POLITICAL LIFE	5
PERCEPTIONS OF VOTERS ON THE UNDER-REPRESENTED GROUPS IN KEY POSITIONS	10
INVOLVEMENT OF VOTERS IN THE ELECTORAL CAMPAIGN AND THEIR PERCEPTIONS	13
FINDINGS FROM CHAPTER I	16
METHODOLOGY	17
CHAPTER II: THE 2025 PARLIAMENTARY ELECTION: SNAPSHOT OF AN ELECTORAL COMPETITION	19
GENDER REPRESENTATION ON CANDIDATE LISTS.....	20
GENDER REPRESENTATION IN THE PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA	27
FINDINGS FROM CHAPTER II	31
CHAPTER III: THE IMPACT OF RESOURCE AVAILABILITY	33
EARNINGS OF CANDIDATES FOR PARLIAMENTARY SEATS	34
INCOMES AND EXPENDITURES DURING THE ELECTION CAMPAIGN	37
FINDINGS FROM CHAPTER III	40
CHAPTER IV: WHAT DO THE CANDIDATES PROMISE TO DELIVER?	41
METHODOLOGY FOR ELECTORAL PROGRAMS ANALYSIS	42
INCLUSION AND EQUALITY WITHIN ELECTORAL AGENDAS.....	45
FINDINGS FROM CHAPTER IV	55
CHAPTER V: THE ELECTORAL SCREEN.....	57
REPRESENTATION OF GENDER DISTRIBUTION IN THE MEDIA	58
<i>Electoral debates.....</i>	<i>58</i>
<i>Talk-shows</i>	<i>59</i>
<i>News.....</i>	<i>61</i>
<i>Electoral commercials</i>	<i>62</i>
FINDINGS FROM CHAPTER V	64
ANNEX NO. 1. EVALUATION OF ELECTORAL PROGRAMS.....	65
CHAPTER VI: ELECTORAL MANAGEMENT	67
ESTABLISHMENT OF LOWER-LEVEL ELECTORAL AUTHORITIES.....	68
GENDER STRUCTURE OF LOWER-LEVEL ELECTORAL BODIES.....	70
DISTRICT ELECTORAL COUNCILS.....	70
PRECINCT ELECTORAL BUREAUS	72
RECOMMENDATIONS	77
ABOUT THE CENTER PARTNERSHIP FOR DEVELOPMENT.....	93

AUTHORS:

Alina ANDRONACHE
Natalia COVRIG
Alexandra ERMOLENCO
Cristina COJOCARU
Gheorghina DRUMEA
Marcel MORARU
Natalia REZNEAC
Veaceslav BĂTRÎNESCU

LINGUISTIC EDITING:

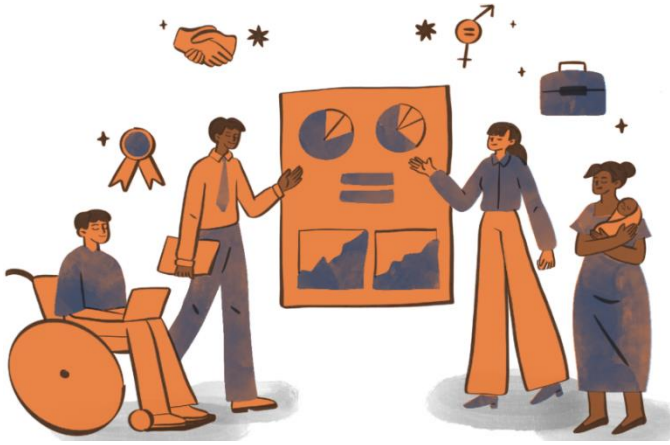
Galina PRECUP

INTRODUCTION

On 28 September 2025, the Republic of Moldova held ordinary parliamentary elections to elect 101 members to the XII-th legislature of the Parliament of the Republic of Moldova - the country's sole legislative and supreme representative body of its people. The validity of the election depends on a turnout of at least one-third of registered voters. Access to parliamentary seats is subject to meeting the electoral threshold established by law: 5% for political parties, 7% for electoral blocs, and 2% for independent candidates. This election represents a critical test for strengthening democracy in the Republic of Moldova and for evaluating the extent to which principles of equal opportunity and fair representation between women and men are upheld.

Electoral polls are more than mere voting exercises; they serve as pivotal moments that reflect a society's level of democratic maturity. They provide a framework for assessing how effectively democratic principles, particularly gender equality enshrined in legislation, are translated into practice and manifested in candidate selection and election processes. Elections thus act as a barometer of societal openness to equitable participation of women and men in political life, highlighting both progresses achieved through policies and regulatory mechanisms and the persistent remaining barriers – from stereotypes and discriminatory attitudes to unequal access to resources and public visibility.

The Partnership for Development Center (CPD) has been monitoring parliamentary and local elections from a gender equality perspective for more than 15 years. The analysis of the regular parliamentary elections of 28 September 2025 covers several areas: **(i)** how men and women are represented on the list of candidates: compliance with the minimum representation quota of 40% for both sexes when drawing up the lists of candidates for the early parliamentary elections and the positioning of candidates on the lists in accordance with the latest legislation (a minimum of four candidates for every ten places); **(ii)** the income and economic opportunities of male and female candidates: analysis of the income declarations of male and female candidates and correlation with their presence on the lists of candidates; **(iii)** access of male and female candidates to the media: the analysis covers four types of media products: news, talk shows, election debates, and commercials. The purpose of the monitoring is to identify the level of presence of women in general in the television media during the election campaign and to correlate this with their presence on the candidate lists; **(iv)** voters' perceptions of female and male candidates: this analysis was based on an opinion poll in which respondents comment on gender roles in the family, household, and society; **(v)** parties' electoral programs: examination of political commitments to gender equality and inclusion by assessing the measures and promises made in electoral programs and the willingness of parties to support legislative initiatives in this area; **(vi)** gender analysis of lower-level electoral bodies and the electoral apparatus: assessment of the composition of constituency councils, electoral offices, and electronic system operators to identify the degree of compliance with the principle of gender balance and barriers that may limit women's participation in election administration structures.

Chapter I: WHEN TRADITION OVERSHADOWS EQUALITY

How are gender roles seen in the
decision-making process?

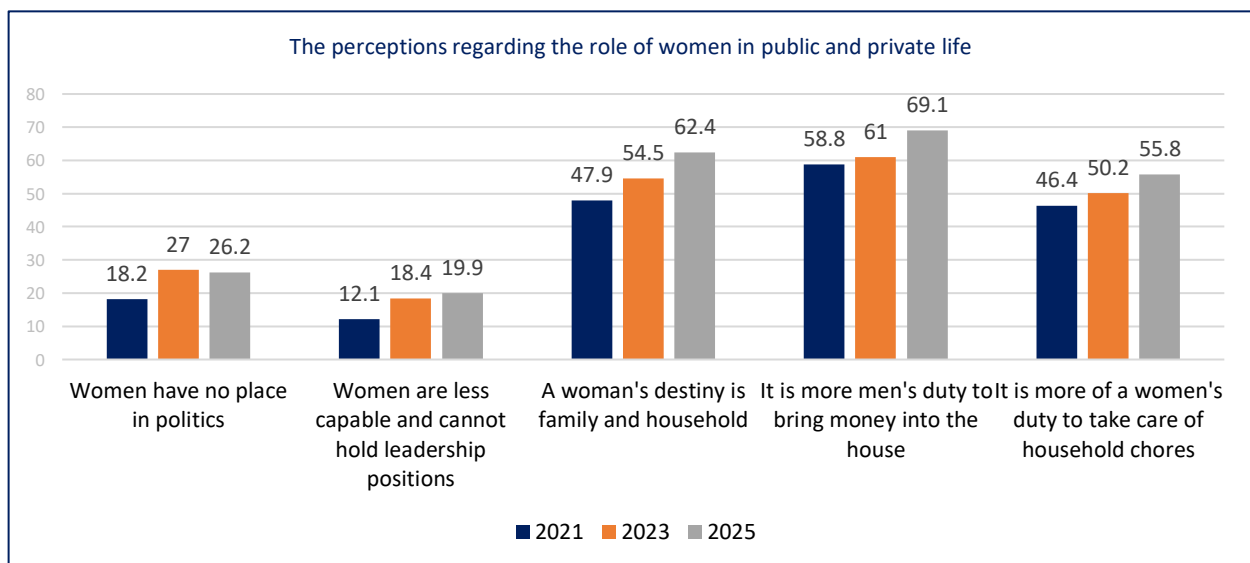
CONTEXT

This chapter presents the first analysis in a series of reports prepared by the Center “Partnership for Development” (CPD) within the framework of the 2025 Parliamentary elections. Its primary objective is to examine voters’ perceptions regarding gender roles, the involvement of women and men in politics, and the extent to which these perceptions influence their participation in the electoral process. This analysis focuses on how stereotypes and social attitudes shape the real chances of women and men to access elective positions and to be accepted by the electorate as legitimate political leaders. Through this research, CPD aims not only to measure the persistence or evolution of gender stereotypes but also to provide a robust empirical foundation for public policies, educational programs, and awareness campaigns. The ultimate goal is to reduce gender biases, promote equal participation of women and men in political life, and strengthen an authentic and inclusive democracy in the Republic of Moldova.

PERCEPTIONS OF VOTERS ON WOMEN'S PARTICIPATION IN POLITICAL LIFE

Gender stereotypes about women's roles in society not only persist but have become increasingly pronounced. Recent data indicate that, despite minor fluctuations, these stereotypes remain deeply rooted among a significant portion of the population and are even gaining strength. The proportion of respondents who believe that women “have no place in politics” increased from 18.2% in 2021 to 26.2% in 2025, thus showing a consolidation of negative attitudes toward women's participation in the political process. Similarly, the perception that women are “less capable of holding leadership positions” remains consistently high at nearly 20%, confirming the persistence of prejudices regarding women's competencies. Stereotypes related to private life are even more entrenched. The share of those who believe that “a woman's destiny is family and household” increased sharply from 47.9% in 2021 to 62.4% in 2025. At the same time, almost 70% of respondents agree that “it is primarily men's duty to secure the family financially”, while over 55% believe that “household chores” should fall mainly on women. This paradoxical trend can be explained by several factors. First, traditional societal expectations continue to dictate that women should prioritize family and household responsibilities, making their involvement in politics appear as a deviation from these roles. Second, the multiple crises faced by the Republic of Moldova between 2020 and 2024 – such as the energy crisis, the pandemic, security challenges, and inflation – were associated with political leaders in power, many of whom were women. Although these crises were global and structural, responsibility for their consequences was disproportionately attributed to women in leadership positions, reinforcing critical perceptions and fueling the false rhetoric that women are less competent to govern a state. Another major factor contributing to the reinforcement of stereotypes is the visible rise in hate speech and sexist attacks against female politicians. According to Promo-LEX report¹ on hate speech during the 2024 elections, women were among the most frequently targeted social groups, alongside the LGBTQI+ community and politicians in general, facing dozens of cases of sexist and defamatory attacks in the media and on social networks. These attacks not only reflect but also amplify traditionalist views, discouraging women from entering politics and reinforcing public opinion that their role should remain confined to family and childcare.

Figure 1. Perceptions of the population regarding the role of women in public and private life, 2021-2025, %

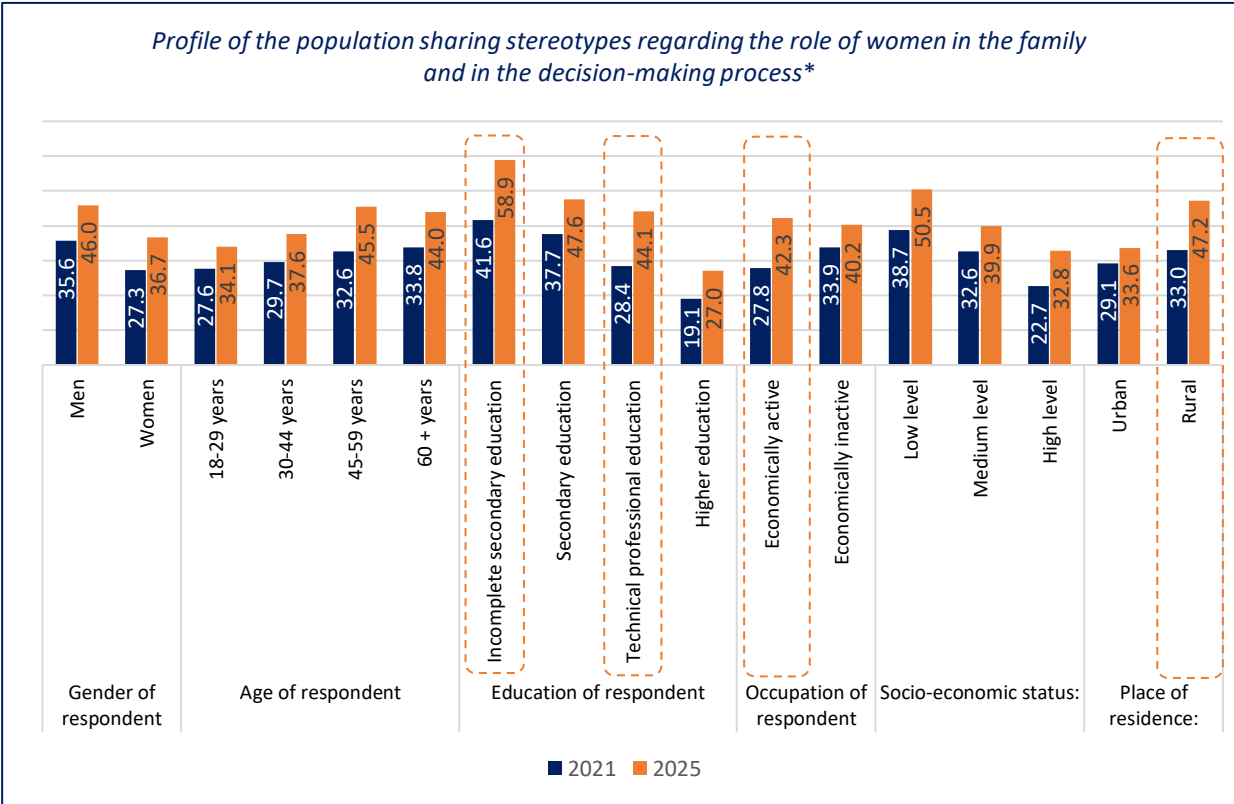
Source: CPD Study, 2025

¹ https://promolex.md/wp-content/uploads/2025/02/raport-du_ap_rrc_2024_machetat_2025-1.pdf

Gender stereotypes are particularly prevalent among men, individuals with lower levels of education, and those living in rural areas. According to the bellow-mentioned data, in the period between 2021–2025 a significant increase in the proportion of people from certain social categories who endorse stereotypes about women’s roles in the family and decision-making processes has been registered. The most notable rise is among men, where the share grew from 35.6% in 2021 to 46% in 2025 (an increase of 10.4 percentage points), confirming that men remain the primary carriers of traditionalist views, as almost every second man holds such beliefs. Educational attainment also shows marked differences. Respondents with incomplete or general secondary education exhibit the highest levels of agreement with stereotypical statements (58.5% and 47.6%, respectively), while among those with higher education, the share is significantly lower (27%). Residence further accentuates these disparities: nearly half of rural inhabitants share gender stereotypes, compared to 33.6% of urban respondents, reaffirming the stronger traditionalist culture in rural areas. Occupational status also reveals similar patterns, with stereotypes more widespread among economically inactive individuals (43.3%) than among those who are economically active (32.3%). Socio-economic status also matters since stereotypes are more common among low-income groups (36.5%) and less prevalent among those with medium or high incomes. An alarming trend emerges when analyzing age groups. While the proportion of people aged 60+ who share gender stereotypes remains high (45.5%), there is a sharp increase among young people aged 18–29, reaching 37.6% in 2025 compared to 27.6% in 2021. This indicates a troubling perpetuation, and even consolidation, of traditionalist attitudes among the youngest generation, contrary to the expectations of greater openness toward gender equality.

Figure 2. Profile of the population sharing stereotypes regarding the role of women in the family and in the decision-making process, by socio-demographic categories, 2021, 2025, %

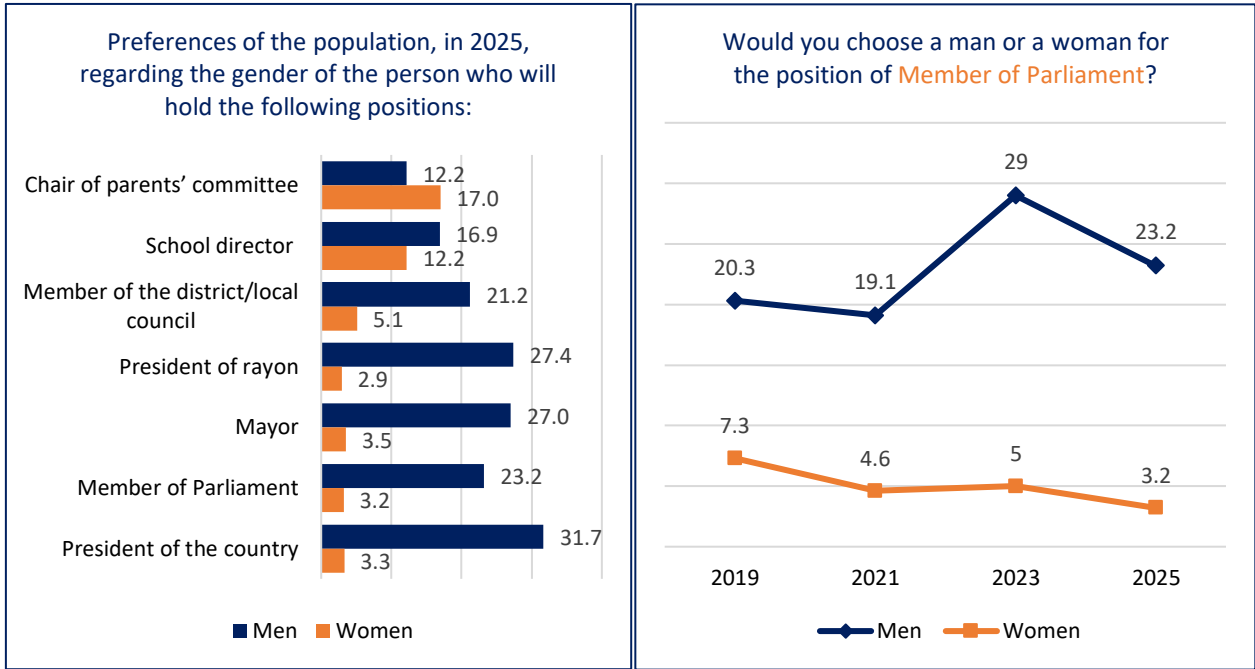
*Average of respondents who said they Totally agree or rather agree with the following statements: "Women have no place in politics"; "Women are less capable and cannot hold leadership positions", "A woman's destiny is the family and the household", "It is more of a women's duty to take care of household chores".

Source: CPD Study, 2021 - 2025

Voter preferences remain strongly oriented toward men in public and elective positions. Research data show that most respondents continue to associate leadership roles with men, while women are favored only for positions perceived as “closer to family and community”. For instance, nearly one-third of citizens (31.7%) would prefer a man as president of the country, compared to just 3.3% who would choose a woman. Similar trends are observed for other key positions: member of Parliament (23.2% for men vs. 3.2% for women), mayor (27% vs. 3.5%), and president of the rayon (27.4% vs. 2.9%). Even at the local level, speaking about rayon or municipal councils, the preference for men remains approximately four times higher than for women. The only roles where women receive slightly greater preference are those linked to education and family: the position of school director (17% for women vs. 16.9% for men) and chair of the parents’ committee (12.2% for both genders). This pattern confirms the persistence of traditional perceptions that women are better suited for education and caregiving, while men are considered more appropriate for state leadership positions. The evolution of preferences for the position of member of Parliament between 2019 and 2025 reinforces this conclusion. In 2023, nearly one in three voters preferred a man for this role, while only 5% favored a woman. Although the preference for men declined slightly to 23.2% in 2025, the gap remains overwhelming (3.2% for women). These findings directly reflect earlier responses regarding gender roles, where women are perceived as belonging to the family and household sphere, and men as more suitable for leadership and political representation.

Figure 3. Preferences of the population regarding the gender of the person for public and elective positions, by gender, %

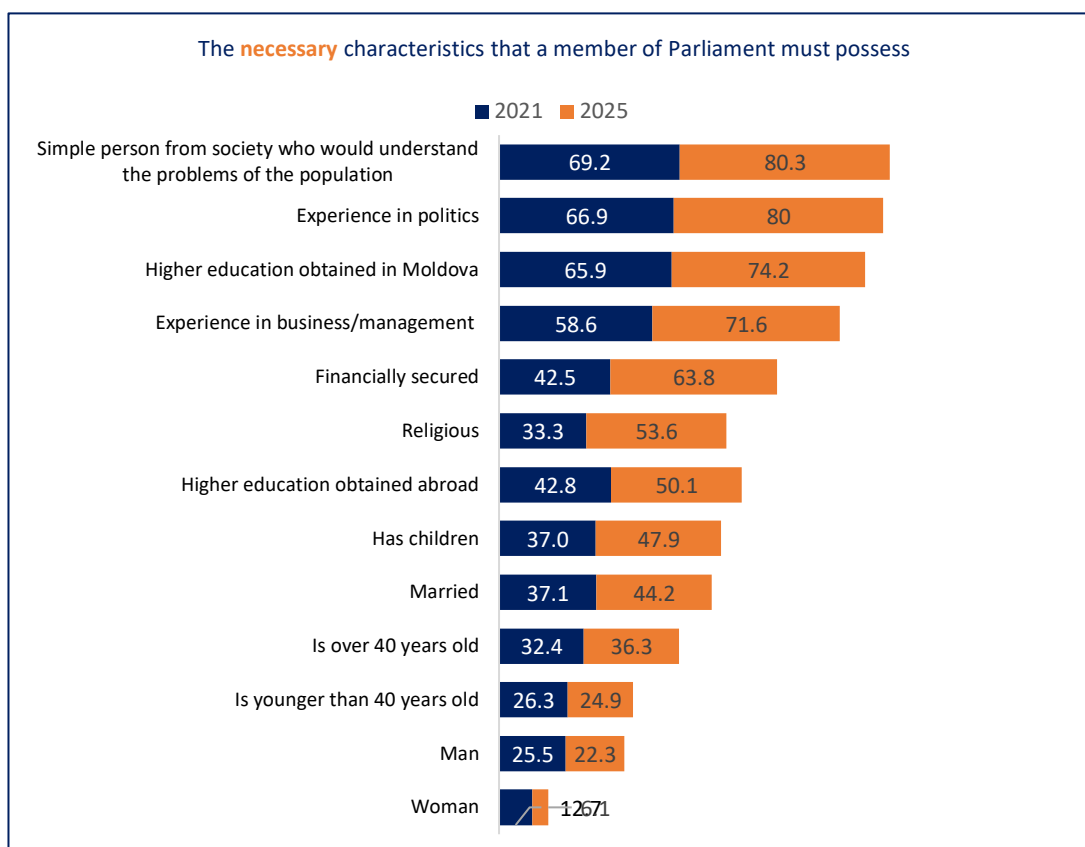

Source: CPD Study, 2019 – 2025

Voters attribute to members of Parliament a set of characteristics they consider essential to be perceived as legitimate representatives of society. The five most valued qualities are: being an ordinary person who understands the problems of citizens (80.3%); having political experience (80.0%); possessing business or management experience (71.6%); holding higher education obtained in Moldova (74.2%); and having financial resources (63.8%). Beyond these criteria, it is observed that the importance of traditional and conservative elements has grown significantly. Thus, the share of respondents who consider the following criteria as decisive for a member of Parliament has increased significantly: religious affiliation as a decisive criterion increased from 33.3% in 2021 to 53.6% in 2025; being married rose from 37.1% to 44.2%; and having children increased from 37.0% to 47.9%. The age criterion has also become more relevant: 36.3% of respondents prefer members of Parliament over 40 years old, while only 24.9% favor younger candidates. This trend is concerning, as criteria related to private life, family status, or age—rather than professional competence—are gaining ground, reducing the chances for unmarried, childless, young, or non-religious individuals to be perceived as legitimate politicians and, consequently, limiting diversity

in decision-making. Even more troubling, these preferences, combined with the declared bias toward men (22.3% vs. only 6.1% for women), reinforce the stereotypical image of a political leader: a man over 40, married, with children, religious, politically and managerially experienced, educated in Moldova, financially secure, and perceived as “a simple person who understands people’s problems.”

Figure 4. Characteristics considered as necessary for an ideal member of Parliament, 2021, 2025, %

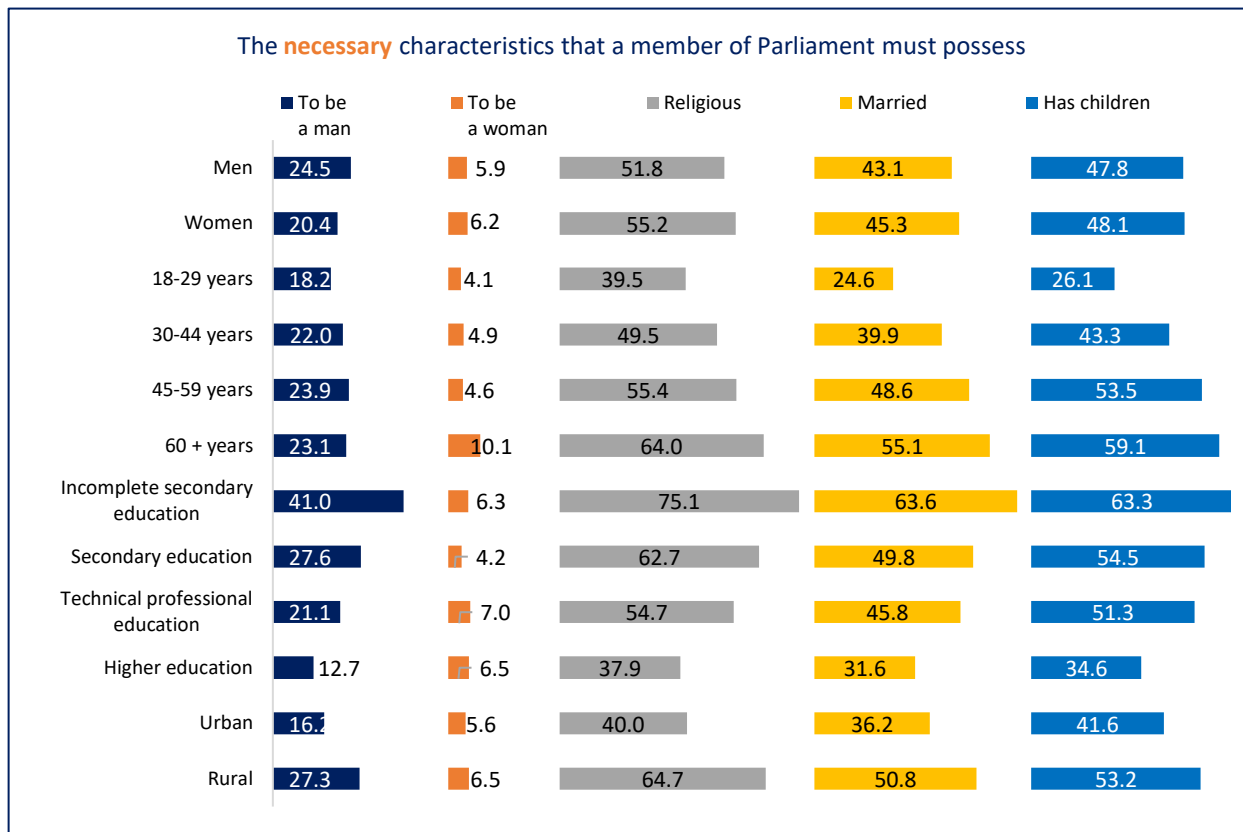

Source: CPD Study, 2021 – 2025

Traditionalist characteristics, such as gender, religion, marital status, and having children are considered “necessary” primarily by men, aged people, and those with lower levels of education. This research aimed to identify differences among socio-demographic groups regarding the characteristics deemed essential for a member of Parliament. The findings reveal that these perceptions are unevenly distributed across society, following a clear pattern shaped by gender, education, place of residence, and age. Thus, men are mentioning far more frequently than women that a member of Parliament should be male (24.5% compared to 20.4%), suggesting a tendency to legitimize their own social position and a stronger resistance to women’s political participation. Paradoxically, some women also share this view, indicating the persistence of internalized stereotypes. Education level significantly differentiates attitudes: respondents with incomplete or general secondary education are most attached to religious and family-related criteria, with three out of four considering that a member of Parliament must be religious and over 60% believing that being married and having children are essential. In contrast, among those with higher education, these shares are roughly half, confirming that education plays a crucial role in reducing traditionalist perceptions and shifting focus toward competence rather than private life. The place of residence also influences opinions: in rural areas, nearly one in three respondents believe that a member of Parliament must be male, and two-thirds consider religion as an essential characteristic — compared to only 16% and 40% in urban areas. This reconfirms the stronger influence of traditional norms in rural communities. Age differences further highlight a conservative orientation among older respondents: nearly two-thirds of those aged 60+ prioritize religion, and more than half emphasize marital status and children as essential criteria. Among younger respondents, these values decline significantly, with only about a quarter considering marriage or children as necessary. This polarization shows that, although younger generations are distancing themselves from traditional patterns, they are not sufficiently

counterbalancing the influence of older generations. Overall, support for traditionalist criteria—gender, religion, family status, and children—remains strongest among men, individuals with low education, rural residents, and the elderly. This reality demonstrates not only the persistence of gender stereotypes but also their reinforcement through social, educational, and cultural conditions, which intensify symbolic barriers to women’s participation in politics in certain groups.

Figure 5. Support for traditionalist characteristics for members of Parliament by socio-demographic groups, %

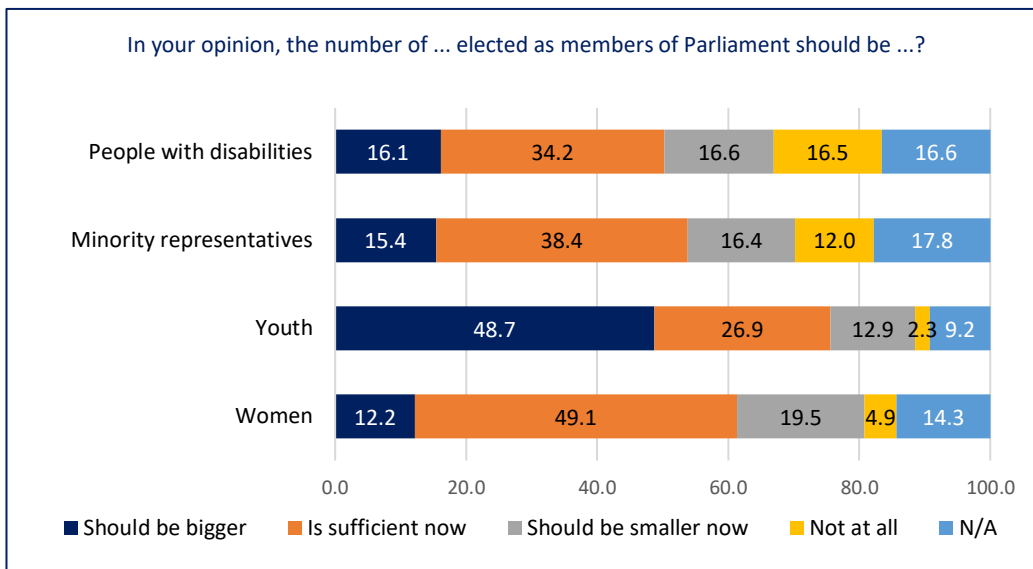

Source: CPD Study, 2025

PERCEPTIONS OF VOTERS ON THE UNDER-REPRESENTED GROUPS IN KEY POSITIONS

Voters believe that only young people require greater representation in Parliament, while for women, persons with disabilities, and minorities, most respondents consider the current level to be sufficient. Research data reveal clear differences in perceptions of parliamentary representation. Young people are the only group for which nearly half of respondents (48.7%) think their presence should increase, indicating an expectation for renewal within the political class. In contrast, for women, almost half of respondents (49.1%) believe the current level is adequate, and only 12.2% support greater representation. This view may be linked to the fact that, following the implementation of the double quota system, women's share in Parliament remained at 40% during the previous legislature. The situation differs for persons with disabilities: 34.2% of respondents consider representation sufficient, despite the absence of any member of Parliament with disabilities. A similar pattern emerges for minorities, where 38.4% of respondents believe representation is adequate, even though the previous legislature included only one member of Parliament who identified as Roma.

Figure 6. Perceptions of the population regarding the representation of women, youth, people with disabilities and minorities in Parliament, %

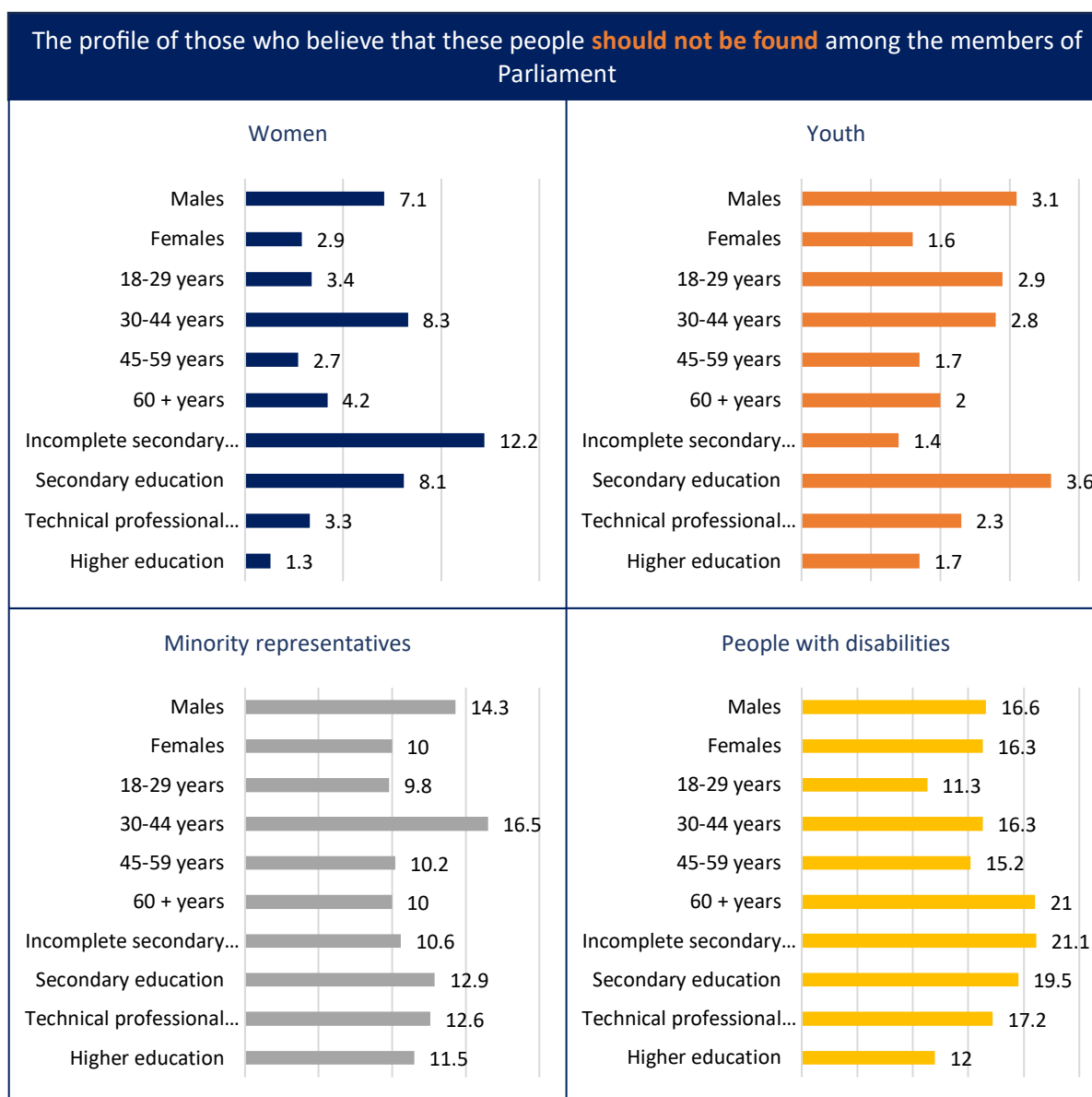

Source: CPD Study, 2025

Although the percentages are not very high, certain segments of the population explicitly exclude women, young people, persons with disabilities, and minorities from parliamentary representation. For women, opposition is strongest among men (7.1%) and individuals with lower education, representing 12.2% among those with incomplete education and 8.1% among those with general secondary education. In the case of young people, rejection levels are lower but peak among respondents with general secondary education (3.6%), suggesting that critical attitudes are linked more to socio-educational status than to age itself. For minorities, exclusion is noticeably higher: 16.5% of respondents aged 30–44 and 14.3% of men believe this group should not be represented in Parliament. High values across all education levels (10–13%) indicate that bias against minorities is widespread and not limited to educational background. The most alarming situation concerns persons with disabilities, where opposition is significantly stronger: 21% of respondents over 60 and 21.1% of those with incomplete education believe they should not be in Parliament at all. On average, between 15% and 20% of the population shares this exclusionary attitude, confirming the persistence of deep-seated prejudices and structural discrimination. Overall, resistance to diverse representation in Parliament is fueled primarily by men, individuals with low education, and older age groups. The strongest prejudices target persons with disabilities and minorities,

underscoring that the inclusion of these groups remains one of the greatest challenges for representative democracy in the Republic of Moldova.

Figure 7. The profile of respondents who exclude certain social categories from parliamentary representation (women, youth, minorities, people with disabilities)

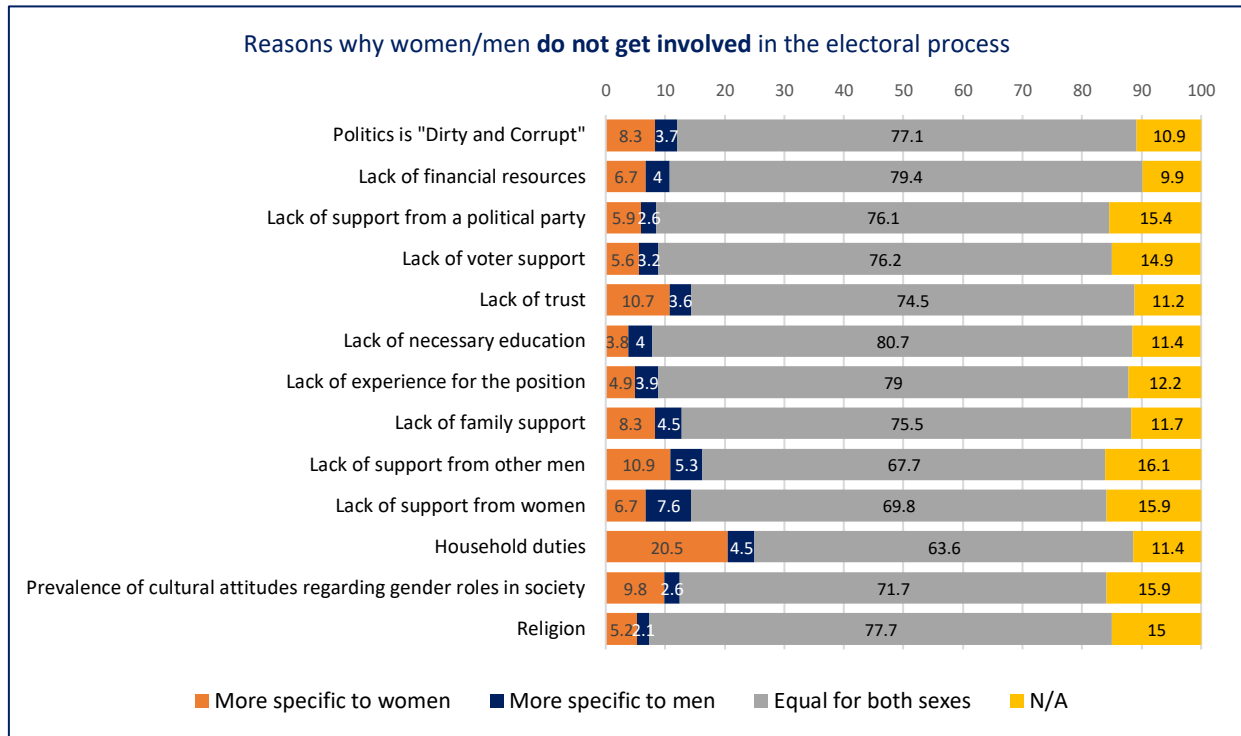

Source: CPD Study, 2025

Household responsibilities and traditional gender roles remain the primary barriers limiting women’s participation in politics. Research data indicate that many reasons cited for low political engagement are perceived as affecting both women and men equally, such as the belief that “politics is dirty and corrupt” (77.1%), lack of financial resources (79.4%), or insufficient support from parties and voters (over 75%). These factors reflect the broader political context in the Republic of Moldova and are not explicitly linked to gender differences. However, several obstacles are perceived as more specific to women. The most prominent are household responsibilities, mentioned by 20.5% of respondents, confirming that caregiving and household duties continue to restrict the involvement of women in political life. Other barriers more frequently associated with women include lack of trust (10.7%), lack of family support (8.3%), and cultural pressure related to gender roles (9.8%). These findings demonstrate that, beyond structural challenges common to all, women face additional disadvantages stemming from family obligations and social stereotypes. On the other hand, some obstacles are perceived as more specific to men, though the shares

are relatively low. These include lack of support from other men (5.3%) and lack of support from women (7.6%), suggesting that men in political competition may feel a stronger sense of isolation within their own networks.

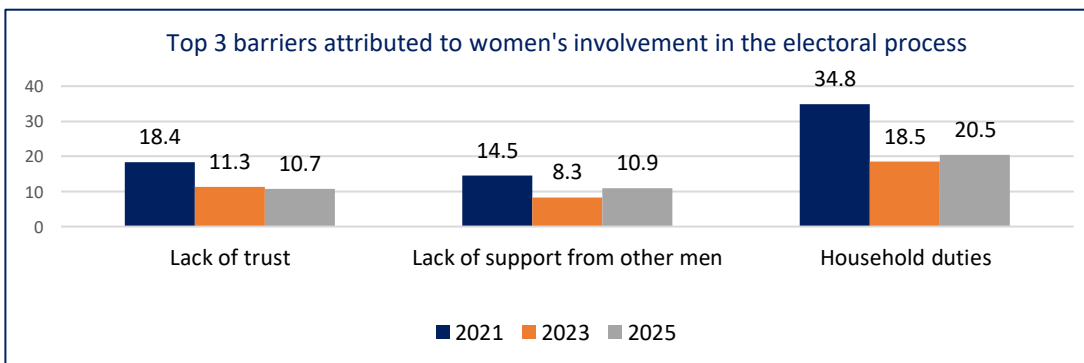
Figure 8. Perceived barriers for the involvement of women and men in the electoral process, %

Source: CPD Study, 2025

Perceptions of barriers to women’s political participation have evolved in recent years, yet traditional roles and lack of support remain central challenges. Household responsibilities continue to be the most frequently cited obstacles: although their prevalence has declined from 34.8% in 2021 to 20.5% in 2025, this figure confirms that caregiving and domestic duties are still widely perceived as major limitations to women’s involvement in politics. Another significant barrier is lack of trust, which decreased from 18.4% in 2021 to 10.7% in 2025, suggesting a gradual shift in attitudes – possibly influenced by the increased visibility of women in leadership roles and the implementation of gender quotas. Regarding the lack of support from male networks, this remains an important factor, with fluctuating values (14.5% in 2021, 8.3% in 2023, and 10.9% in 2025). The persistence of this barrier underscores the role of male solidarity in access to resources and political careers, and how its absence can disadvantage women. Overall, the data indicate a decline in the perceived importance of most barriers; however, household responsibilities and insufficient support from male networks continue to be regarded as structural obstacles to women’s political participation.

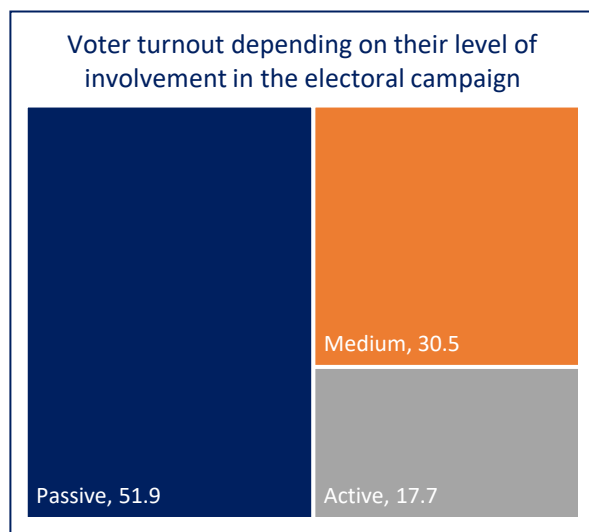
Figure 9. Perceived barriers to women's involvement in the electoral process

Source: CPD Study, 2021 - 2025

INVOLVEMENT OF VOTERS IN THE ELECTORAL CAMPAIGN AND THEIR PERCEPTIONS

Over half of the citizens from the Republic of Moldovan (51.9%) fall into the category of passive individuals with little or no interest in the electoral campaign or the voting process. One of the important aspects of this analysis focuses on voters' behavioral patterns during the electoral campaign, particularly their level of interest in the electoral process, exercising the right to vote, etc. Citizen engagement was measured using an index based on 6 indicators² reflecting the level of interest in the electoral process. The intensity of involvement was rated on a scale from 1 (low interest) to 5 (high interest). Based on this index, respondents were grouped into three main categories based on their involvement and interest in the electoral process: (i) citizens showing active involvement, (ii) moderately involved citizens, and (iii) citizens with low level of interest and involvement. The data show that nearly one-third (30.5%) demonstrate

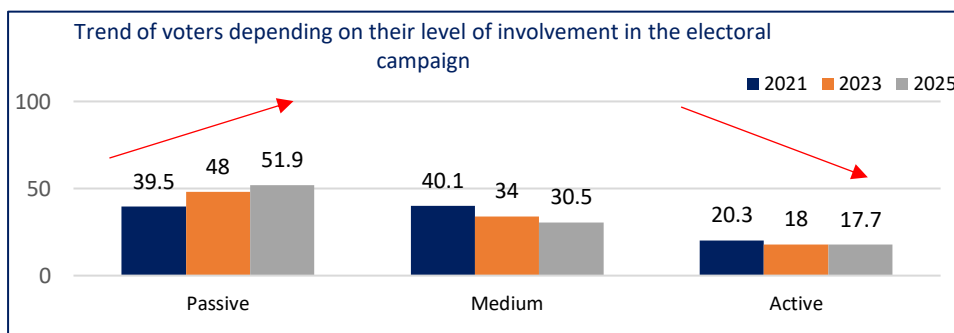

moderate involvement, while only 17.7% of the citizens can be considered active – those who follow news and electoral debates, analyze candidate profiles, or attend campaign rallies with the candidates. From a democratic perspective, this trend is concerning, as voters' passivity can affect both the quality of public debates and the effective exercise of voting rights. It is reasonable to assume that those citizens who are actively engaged in the campaign are also the most likely to vote, while passive individuals are at a high risk to remain outside of the electoral process. Thus, differences in involvement not only reflect a certain level of interest in politics but also serve as predictors of actual voting behavior of citizens and presence for the ballot.

Figure 10. Groups of voters according to their level of involvement in the electoral process, %
Source: CPD Study, 2025

The growing share of passive voters is an alarming trend. Analysis of voter engagement during electoral campaigns reveals a negative dynamic: in 2025, the proportion of passive voters exceeded 50%, marking an increase of 12.4 percentage points compared to the previous parliamentary elections. Respectively, the share of active voters dropped to 17.7%, continuing a steady decline of approximately 2 percentage points per election cycle. This trend reflects not only a decline of interest in electoral processes but also a decline in citizens' confidence in the effectiveness of their participation.

Figure 11. Trend of voter groups according to their level of involvement in the electoral process, %

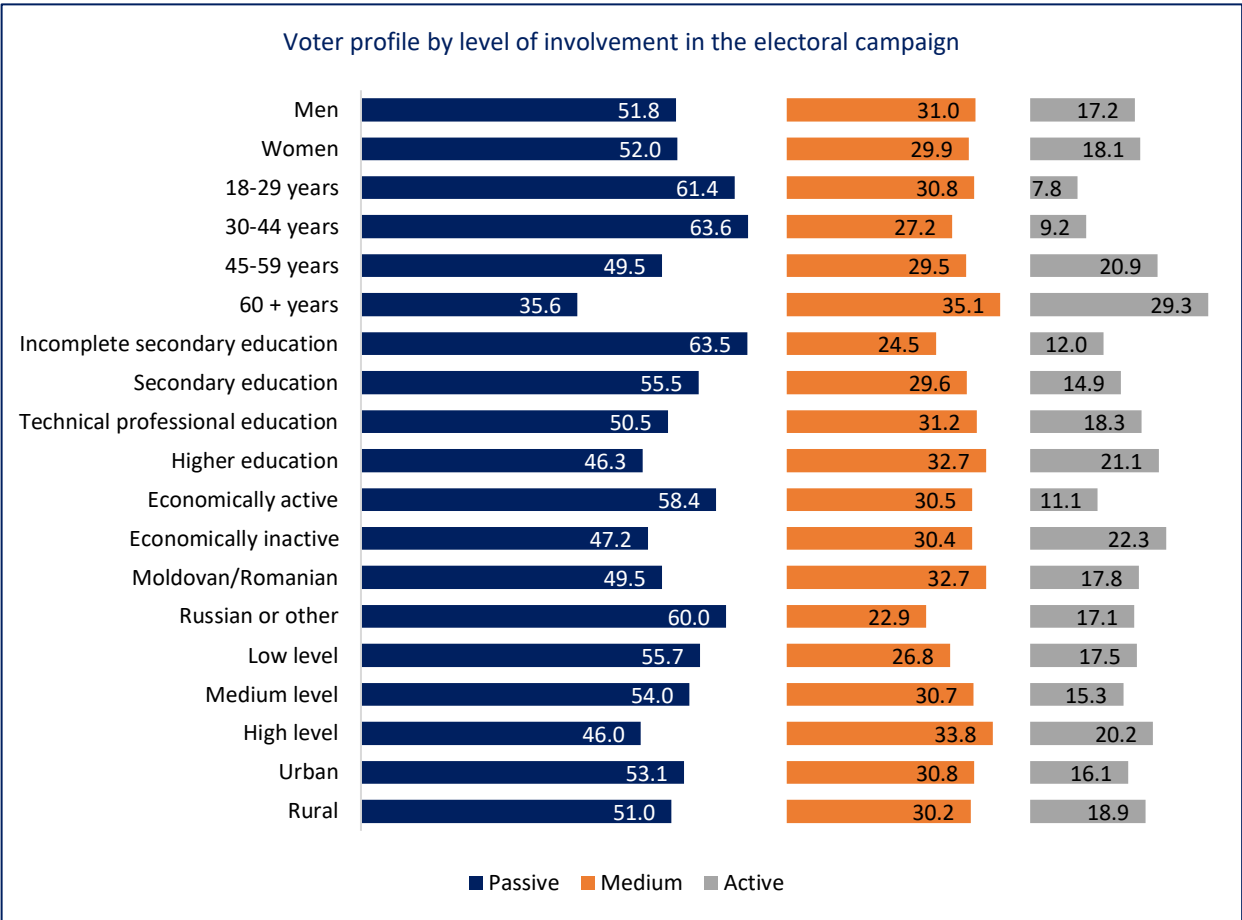

Source: CPD Study, 2021-2025

² The items assess: how often citizens follow election-related news; how frequently they watch election debates; the extent to which citizens analyze candidate profiles; how interested voters are in attending meetings with electoral candidates; how often they discuss or share information about electoral competitors with colleagues, family, or friends; and the level of interest citizens have in participating in electoral activities organized by candidates.

To increase electoral participation, it is crucial to mobilize young people, individuals with low education and low income, as well as linguistic minority communities – groups where passivity is most pronounced. Data reveal significant disparities in voter engagement across social categories. The least involved are young people aged 18–29 (61.4%) and 30–44 (63.6%), as well as those with incomplete education (63.5%) and low income (55.7%). Similarly, population speaking Russian or other languages besides Romanian/Moldovan show higher levels of passivity (60%). In contrast, the highest engagement is observed among citizens over 60 (29.3% active) and those with higher education (21.1% active). These findings suggest that efforts to boost participation should focus on mobilizing youth, less-educated individuals, low-income groups, and linguistic minorities. In these segments, lack of interest and limited access to information are most acute, making civic education programs, targeted information campaigns, and the creation of accessible spaces for participation potentially the most effective strategies.

Figure 12. Voter groups according to their level of involvement in the electoral process, by demographic characteristics, %

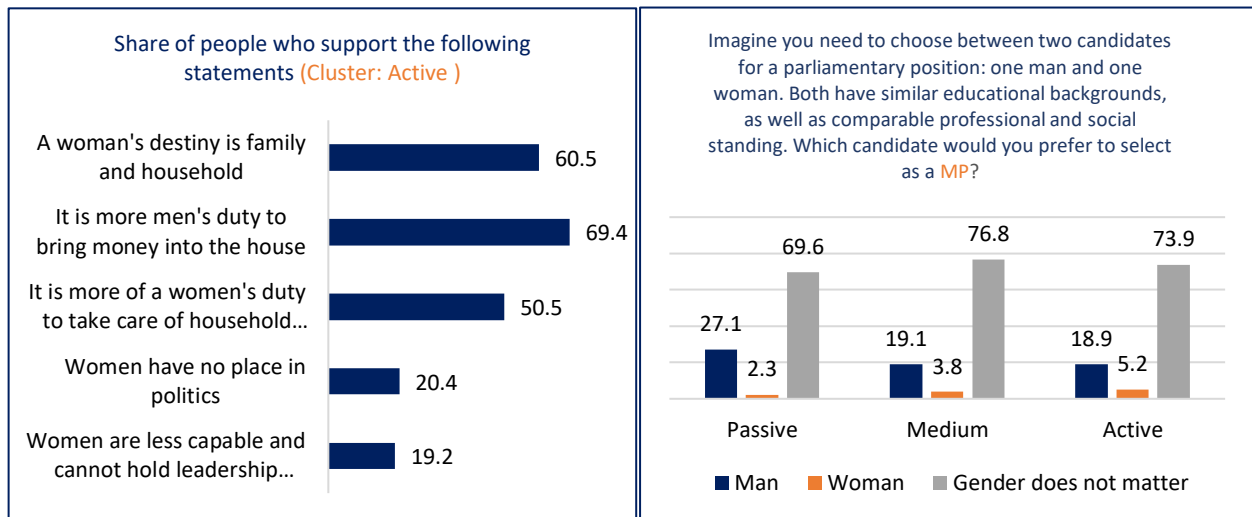

Source: CPD Study, 2025

Greater civic engagement reduces explicit preferences for men in politics but does not eliminate traditional stereotypes about gender roles within the family. The data reveals a paradox: active voters, i.e. those most interested in electoral campaigns and informed about the political process continue to reproduce traditional stereotypes regarding family roles. Nearly 70% believe that men should be the primary breadwinners, 60% consider that family and household are a woman’s destiny, and half assign household chores mainly to women. However, when it comes to politics, only one in five respondents openly states that women should not be involved or are less capable. This discrepancy can be explained by the fact that stereotypes tied to the private sphere are deeply rooted and less socially contested, whereas in politics, there are public and legislative measures (such as gender quotas) that have normalized women’s presence to some extent. In other words, active voters are more willing to accept women as political actors but continue to assign them traditional family roles. Interestingly, when asked to choose between a man and a woman with equal qualifications, the majority (70–77%) claim that gender does not

matter. Nevertheless, the passive voters show a stronger bias, with 27.1% preferring a man, and this fact is an indicator that lack of information and low exposure to public debates reinforces prejudices. Active and moderately involved respondents are more open to accept women (5.2% and 3.8%, compared to only 2.3% among passive voters). Overall, the findings suggest that civic engagement and exposure to political discourse reduce explicit gender bias in the public sphere but fail to erode traditional norms about gender roles in family settings. This separation between “politics” and “private life” reflects an incomplete process of cultural shift: women are “tolerated” in politics but still are perceived as primarily responsible for family and household duties.

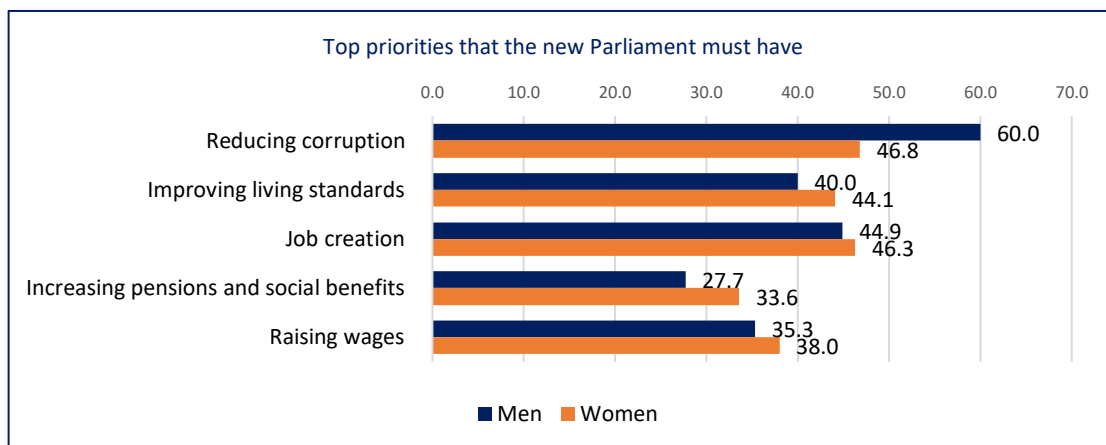
Figure 13. Share of gender stereotypes and electoral preferences among active, passive and medium-involved voters

Source: CPD Study, 2025

Top priorities for the new Parliament: combating corruption, improving living standards, and creating jobs. Data show that reducing corruption emerges as the highest priority for citizens, particularly among men (60%) and nearly half of women (46.8%). The next two major concerns, shared by both genders, are improving living standards (44.1% of women and 40% of men) and job creation (46.3% of women and 44.9% of men). These findings confirm that the public agenda is dominated by issues of integrity and economic well-being. Gender differences become more evident in areas related to social protection. Women place greater emphasis on increasing pensions and social benefits (33.6% compared to 27.7% of men) and raising wages (38% compared to 35.3%). This suggests that women, being more frequently affected by wage disparities and caregiving responsibilities, associate their own and their families’ well-being with direct financial support measures.

Figure 14. The main priorities of citizens for the new Parliament, disaggregated by gender

Source: CPD Study, 2025

FINDINGS FROM CHAPTER I

This section provides a synthesis of conclusions of the study on voter perceptions in the Republic of Moldova regarding women's and men's participation in political life, representation of underrepresented groups, and the level of engagement in the electoral campaign.

1. Family and children are the destiny of a woman: 62% of voters believe a woman's primary role is caring for family and household, while nearly 70% think that men should be the main breadwinners. This shows that despite legislative progress, such attitudes confirm that traditional norms remain deeply entrenched in society.

2. Growing reluctance toward women in politics: The share of respondents who believe that women "have no place in politics" rose to 26% in 2025, signaling worsening attitudes toward women's involvement in decision-making. Additionally, approximately one in five still considers women "less capable" of holding leadership positions - a level that has remained largely unchanged, and this fact confirms the persistent gender bias in Moldovan politics.

3. Profile of those supporting gender stereotypes: Gender stereotypes are most prevalent among men (46%), individuals with low education (up to 58%), rural residents (47%), and those aged 60+ (45%). These stereotypes are also common among low-income and economically inactive groups, while only about 25% of respondents with higher education share these views.

4. Youth are the only group that is seen by voters as needing greater representation: Nearly half of voters (49%) want more young people in Parliament; however, only 12% are in favor of more young women. At the same time, over one-third consider that the representation of persons with disabilities and minorities as being sufficient, even though these groups are almost absent from the Parliament.

5. More than half of voters are passive. Half of the citizens of the Republic of Moldova (51.9%) can be categorized as passive voters, and the share continues to grow. These individuals show little or no interest in electoral campaigns or the voting process. Passivity is highest among young people (over 60% under the age of 45), those with lower education and income. Conversely, civic engagement is strongest among people over 60 (approximately 29% being active voters) and those with higher education (21% active).

6. The ideal member of Parliament continues to have a traditionalist profile. The preferred image of a member of Parliament, as seen by many voters, aligns with conservative norms: approximately 22% of respondents prefer that a member of Parliament be a man (vs. ~6% preferring a woman), while the importance of criteria such as religiosity, marital status, and having children have seriously increased and each of them is seen as "necessary" by nearly half of citizens. Combined with expectations of political experience, higher education (in-country), own financial resources, this shapes the ideal politician as a man over 40, married, with children, religious, and well-established.

7. Corruption as top priority: Fight against corruption is seen as the leading priority for the new Parliament agenda by 60% of men and 46.8% of women. Other major concerns shared by both sexes include improving living standards of the population and creating jobs (indicated by 40–46% of respondents). At the same time, women place relatively greater emphasis on social protection measures such as pensions and wage increases (34% women vs. 28% men), reflecting gendered differences in needs and perspectives.

8. Civic engagement does not eliminate stereotypes: Although active voters largely claim gender does not matter in elections, 69.4% still believe men should provide for the family, and 60.5% think a woman's destiny is the household. This paradox shows that exposure to political debates reduces bias in the public sphere but fails to dismantle traditional norms in private life.

METHODOLOGY

This chapter has been prepared based on data collected to identify persistent stereotypes regarding gender roles in social life, including women’s participation in politics. The data were gathered by the Center for Sociological and Marketing Investigations “CBS-RESEARCH” during the month of August 2025.

Profile of the studied population:

		Total		Gender			
				Male		Female	
		Number	%	Number	%	Number	%
Total		1117	100.0%	486	100.0%	631	100.0%
Respondent's gender:	Male	486	47.4%	486	100.0%	0	0.0%
	Female	631	52.6%	0	0.0%	631	100.0%
Respondent's age:	18-29 years old	206	14.2%	100	15.6%	106	12.8%
	30-44 years old	268	30.8%	116	33.4%	152	28.4%
	45-59 years old	246	28.9%	118	30.1%	128	27.7%
	60+ years	397	26.2%	152	20.8%	245	31.0%
Respondent's education:	Incomplete secondary education	131	12.9%	51	11.6%	80	14.0%
	Secondary education	289	23.5%	135	24.9%	154	22.2%
	Technical professional education	349	30.0%	164	32.3%	185	27.8%
	Higher education	345	33.7%	135	31.2%	210	36.0%
Respondent's occupation:	Economically active	370	41.7%	178	46.8%	192	37.1%
	Economically inactive	747	58.3%	308	53.2%	439	62.9%
Language of communication:	Romanian	866	77.4%	369	75.5%	497	79.2%
	Russian or other	251	22.6%	117	24.5%	134	20.8%
Socio-economic level:	Low level	389	33.4%	144	29.5%	245	36.8%
	Medium level	377	33.4%	174	34.8%	203	32.2%
	High level	351	33.2%	168	35.7%	183	31.0%
Residence:	Urban	493	45.0%	224	46.6%	269	43.6%
	Rural	624	55.0%	262	53.4%	362	56.4%

ANALYTICAL APPROACH REGARDING THE VOTERS' CLUSTERS

To assess the citizens’ level of interest in the electoral process, within this analysis the population under survey was classified into three groups based on 6 specific indicators. The intensity of interest was measured on a scale from 1 (low interest/involvement) to 5 (high interest/involvement).

How interested are you in the following elements of this election campaign?

Items	Numerical value				
	Not at all interested	Not really interested	Neutral	Somewhat interested	Very interested
I frequently follow election-related news.	1	2	3	4	5
I frequently follow election debates.	1	2	3	4	5
I analyze the profile of electoral candidates	1	2	3	4	5

I take part in the rallies of electoral competitors.	1	2	3	4	5
I inform the colleagues/family members and friends about the electoral competitors	1	2	3	4	5
I take part in electoral activities organized by electoral competitors	1	2	3	4	5

Using the arithmetic mean approach, the citizens have been categorized into three groups based on their level of interest in the electoral process: **(i) low interest** – individuals showing no interest in the electoral process, or who are showing this interest in a reduced manner, with an average score up to 2.5 points; **(ii) moderate interest** – individuals with a medium level of interest towards the electoral process, scoring between 2.6 and 3.5 points; **(iii) high interest** – individuals demonstrating strong interest, with scores ranging from 3.6 to 5 points.

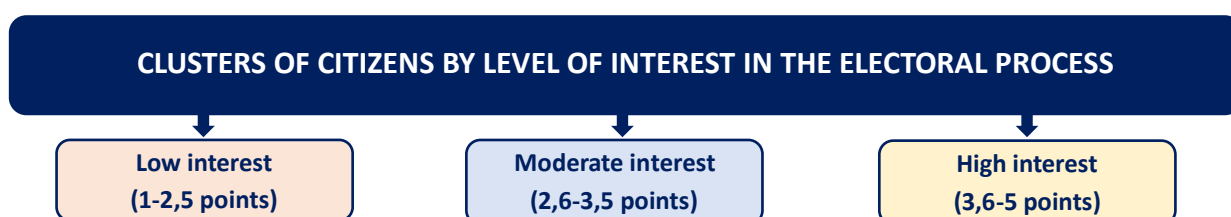

Figure 15. Clusters of respondents according to the level of engagement and interest in the electoral process
Source: Authors' calculations, 2025

Profile of the Studied Population:

		Gender:								
		Total			Male			Female		
		Passive	Medium	Active	Passive	Medium	Active	Passive	Medium	Active
Total		51.9%	30.5%	17.7%	51.8%	31.0%	17.2%	52.0%	29.9%	18.1%
Respondent's gender:	Male	51.8%	31.0%	17.2%	51.8%	31.0%	17.2%	0.0%	0.0%	0.0%
	Female	52.0%	29.9%	18.1%	0.0%	0.0%	0.0%	52.0%	29.9%	18.1%
Respondent's age:	Ages 18-29	61.4%	30.8%	7.8%	67.2%	27.2%	5.6%	55.1%	34.7%	10.1%
	Ages 30-44	63.6%	27.2%	9.2%	57.7%	32.4%	9.9%	69.7%	21.7%	8.6%
	Ages 45-59	49.5%	29.5%	20.9%	52.6%	29.5%	17.9%	46.6%	29.5%	23.9%
	Age 60+	35.6%	35.1%	29.3%	29.8%	33.8%	36.5%	39.2%	35.9%	24.9%
Respondent's education:	Incomplete secondary education	63.5%	24.5%	12.0%	56.8%	31.7%	11.5%	68.4%	19.1%	12.5%
	Secondary education	55.5%	29.6%	14.9%	56.8%	26.5%	16.7%	54.2%	32.7%	13.1%
	Technical professional education	50.5%	31.2%	18.3%	53.4%	26.6%	20.0%	47.4%	36.1%	16.6%
	Higher education	46.3%	32.7%	21.1%	44.5%	39.0%	16.5%	47.6%	27.7%	24.7%
Respondent's occupation:	Economically active	58.4%	30.5%	11.1%	56.5%	34.3%	9.2%	60.6%	26.1%	13.3%
	Economically inactive	47.2%	30.4%	22.3%	47.7%	28.1%	24.2%	46.9%	32.2%	20.9%
Language of communication:	Moldovan / Romanian	49.5%	32.7%	17.8%	48.2%	34.8%	17.0%	50.7%	30.8%	18.5%
	Russian or other	60.0%	22.9%	17.1%	62.9%	19.3%	17.8%	56.8%	26.7%	16.4%
Socio-economic level:	Low level	55.7%	26.8%	17.5%	62.6%	19.9%	17.5%	50.7%	31.8%	17.5%
	Medium level	54.0%	30.7%	15.3%	50.6%	33.7%	15.7%	57.2%	27.8%	15.0%
	High level	46.0%	33.8%	20.2%	44.1%	37.6%	18.3%	48.0%	29.9%	22.1%
Residence:	Urban	53.1%	30.8%	16.1%	52.3%	33.4%	14.3%	53.8%	28.3%	17.9%
	Rural	51.0%	30.2%	18.9%	51.4%	29.0%	19.6%	50.6%	31.2%	18.3%

Chapter II: THE 2025 PARLIAMENTARY ELECTION: SNAPSHOT OF AN ELECTORAL COMPETITION

Analysis of candidates and elected people
from the perspective of gender equality

CONTEXT

This chapter represents the second report prepared within the monitoring process of Parliamentary elections held on 28 September 2025, aiming to evaluate the extent to which electoral competitors comply with legal requirements regarding the application of the double quota system and the principles of equal opportunities, as well as to provide a detailed analysis of the demographic and socio-economic characteristics of the candidates. Overall, 22 electoral competitors were examined: 14 political parties, four electoral blocs, and four independent candidates. It should be noted that the registration of the “Moldova Mare” Party was cancelled by the decision of CEC on 26 September 2025.

GENDER REPRESENTATION ON CANDIDATE LISTS

According to the current legislation of the Republic of Moldova, access to Parliament is conditional upon meeting the electoral threshold: 5% for political parties, 7% for electoral blocs, and 2% for independent candidates. Between 20 July and 19 August 2025, the political parties, electoral blocs, and independent candidates submitted the required documents to the Central Electoral Commission (CEC) in order to be registered as electoral competitors.

The CEC Regulation ([Decision No. 1204/2023](#), amended in 2025) stipulates, as first condition, that the nomination of candidates must adhere to principles of legality, transparency, fairness, and equal opportunities. Electoral officials are required to review all files openly, impartially, and without discrimination. Parties and electoral blocs may submit candidate lists containing between 51 and maximum of 111 individuals, while independent candidates must present subscription lists with 2,000–2,500 signatures. A favorable provision applies to women: independent female candidates may register with at least 1,000 signatures. The regulation also outlines the procedures for submission, verification, and the lottery of documents to establish the order of insertion into the voting ballot. For independent candidates, the process involves establishment of an initiative group to collect necessary signatures, although individual collection by the candidate is also permitted. The CEC sets the location and the timeframe for the submission of documents, establishes the committees for reception of these documents, and verifies compliance with legal requirements. Submitted lists must include biographical data, declarations of assets, and, where applicable, the competitor’s electoral symbol.

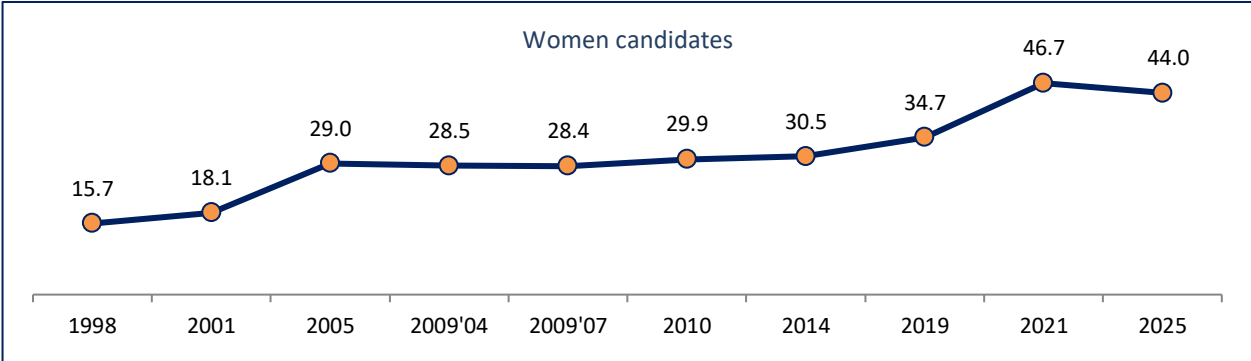
From a gender perspective, the law introduces explicit mechanisms to ensure a fair representation of both sexes. According to Article 68 para.(3) of the Electoral Code No. 325/2022 the candidate lists for parliamentary and local elections shall respect a minimum representation quota of 40% for each sex, while the positioning of candidate on the lists shall be based on the formula “at least four candidates of the opposite sex for every ten seats”. The legal framework underlines the mandatory character of these provisions; failure to comply may result in the rejection of the list by the CEC. Parties and electoral blocs are entitled to modify or amend the lists of candidates up to 30 days before the election day (within the limits set by Article 111 para.(2) of the Electoral Code). Up to 10 days before the election day, they may also modify the order of candidates on the list, may exclude individuals, or even may withdraw the entire list. These changes must be approved by the party’s competent body and validated by the CEC within five days. The CEC may refuse those modifications that fail to comply with Articles 68 para.(3) and 115 of the Electoral Code. Additionally, the Law on political parties and CEC decisions require political entities to allocate part of public subsidies to promote the participation of women and youth in politics, and for each woman elected at the parliamentary or local level the parties receive proportional financial supplements.

In total, 23 electoral competitors were registered, of which 15 requested amendments to candidate lists under Articles 68, 111, and 115 of the Electoral Code, and the CEC adopted 49 decisions in this regard, including 26 amendments.

Based on the above mentioned, the following section presents the main findings regarding candidate representation on electoral lists, analyzed from a gender perspective.

The 2025 Parliamentary elections were characterized by a relatively balanced representation of women on candidate lists. According to data from the Central Electoral Commission, women accounted for 44.0% of all registered candidates, reflecting the maintenance of a relative gender balance in electoral lists. This outcome is largely attributable to legislative provisions requiring political parties to ensure a minimum gender quota of 40% when compiling candidate lists. However, compared to the 2021 Parliamentary elections, when women represented 46.7% of candidates, there is a slight decline in the share. This trend suggests that legislative mechanisms alone are insufficient and must be reinforced by genuine political commitment and concrete measures that guarantee not only women’s numerical presence on candidate lists but also their effective participation in electoral competition and subsequent decision-making processes

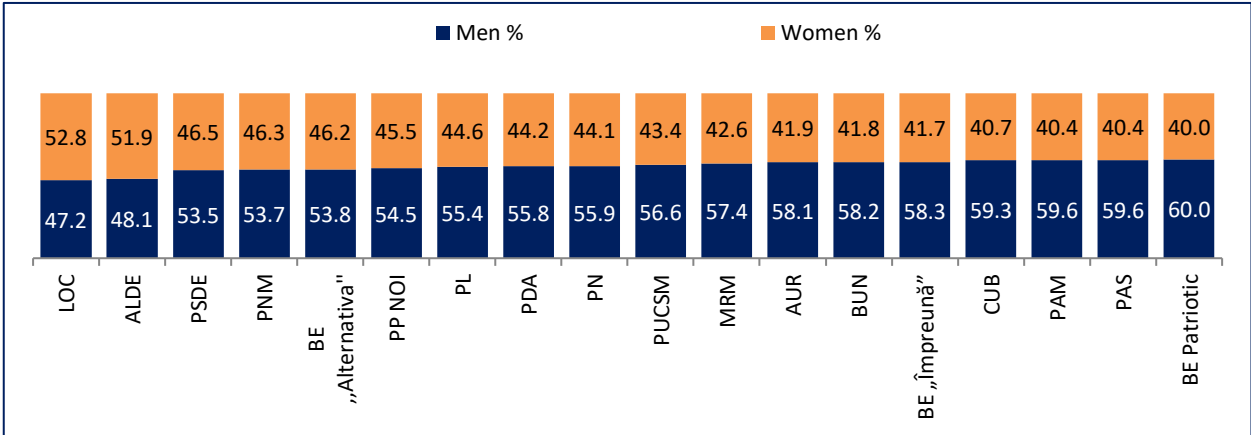
Figure 15. Share of women among candidates for the position of MP, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Although compliance with the gender quota was a mandatory condition for participation in the electoral competition, the way political parties implemented this requirement reveals significant differences in their commitment to promoting gender equality. All parties contesting the 2025 Parliamentary elections adhered to the provisions of the Electoral Code³, which stipulates a minimum threshold for gender representation on candidate lists. However, a comparative analysis of the lists shows contrasting approaches: some parties limited themselves to meeting the minimum legal requirement, while others exceeded it, including more than 50% women among their candidates (e.g., PP LOC, PP ALDE). This variation reflects two key aspects:(i) the different degree to which parties embrace gender equality as a political value and strategic objective in candidate selection process; and (ii) the greater capacity of certain entities, particularly those with smaller lists, to ensure balanced representation.

Figure 16. Share of women and men on the lists of candidates nominated for the position of MP, by electoral competitors, %

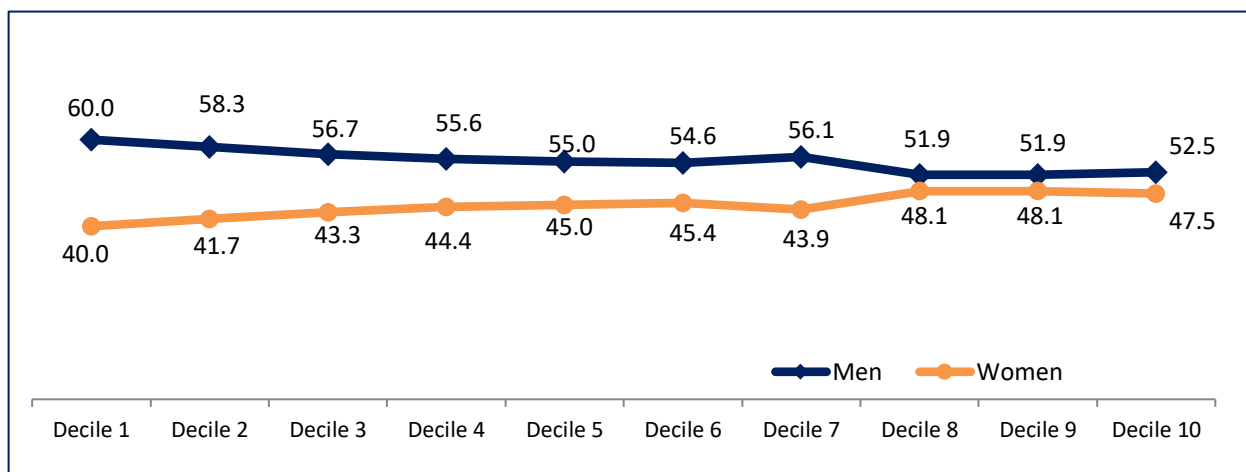
Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

The proportion of women in the top positions on candidate lists exceeds the 40% threshold. However, their representation within the most competitive segments offers a more nuanced perspective on parties’

³ The Electoral Code, art.68 para. (3), https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149860&lang=ro#

commitment to gender equality. While women’s overall presence on candidate lists appears relatively balanced, an analysis of their positioning reveals notable variations. On the first 10 places that are also considered the most competitive and with the highest likelihood of securing parliamentary mandates women account for 40.0% of the total number of candidates, while in the following decile (positions 11–20), their share rises slightly to 41.7%. Although these figures suggest near-parity in the eligible zones, they mark a slight decline compared to the 2021 elections, when women represented 42.7% in the first decile. This trend indicates that, despite overall progress, political parties remain cautious about placing women in the most winnable positions, which may ultimately limit their effective representation in Parliament.

Figure 17. Positioning of women and men on the lists of candidates nominated for the position of MP, by gender and deciles, %

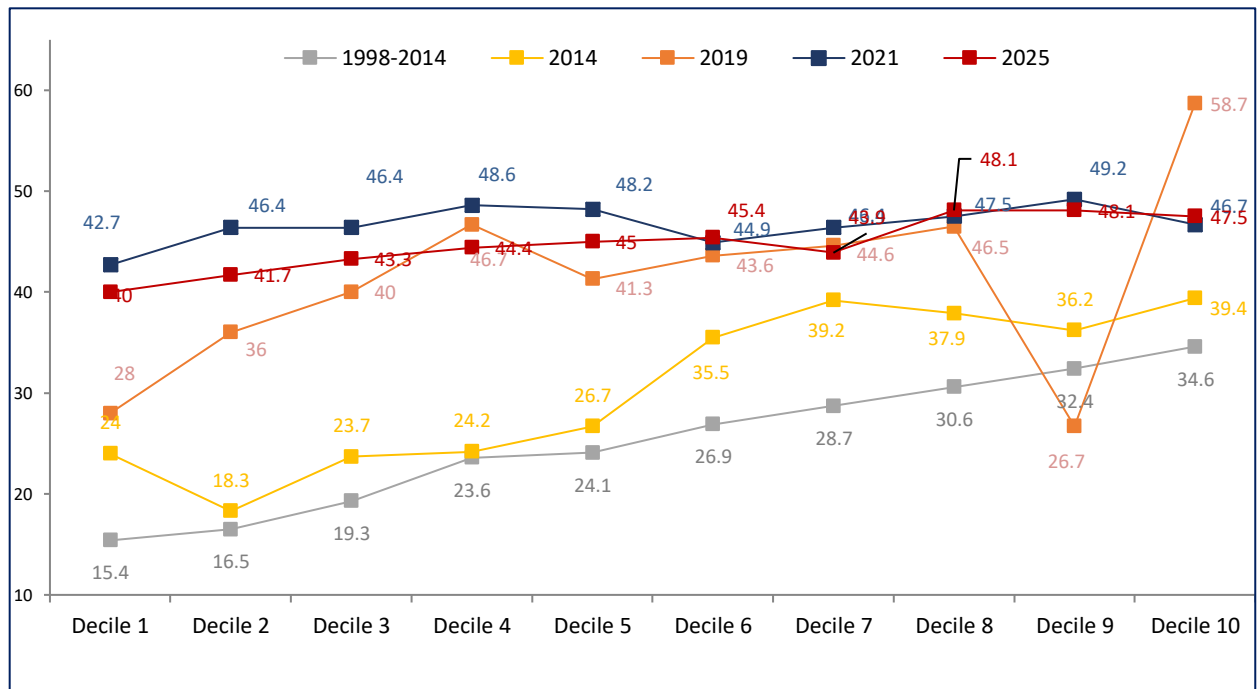
Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Legislative changes introducing the double quota system have fundamentally transformed the positioning of women on electoral lists. The figure below illustrates the trend in candidate placement by deciles, highlighting the impact of electoral legislation on women’s real chances of eligibility. A closer analysis of this evolution shows that, prior to 2016, women were disproportionately placed at the bottom of lists: their share increased significantly in the last deciles, where chances of being elected were minimal, while their presence in the top deciles associated with the highest probability of winning the mandates was considerably lower. In 2016, the 40% gender quota was introduced for the first time, but it applied only to the overall list without regulating the order of candidates. This allowed parties to formally meet the numerical requirement while continuing to assign most female candidates to less competitive positions lower on the lists. In 2019, the double quota system was approved only for local elections, introducing a special provision: each group of 10 candidates had to include at least 3 individuals of the opposite sex. Although this formula gradually influenced candidate distribution, it did not fully eliminate the tendency to concentrate women in lower deciles. The decisive change occurred in 2021, when the double quota system was fully implemented: a minimum of 40% representation for each sex and at least four candidates of the opposite sex in every group of ten positions. From that point onward, women’s representation became balanced across the entire list, including in the top deciles i.e the most competitive positions. The gap between women’s share at the top and bottom of the lists disappeared, and this demonstrated that legislative amendments not only reinforced the compliance with quotas but also transformed the practices of political parties by turning a formal obligation into a genuine mechanism for ensuring equal opportunities during the electoral competition. It is important to note that this quota operates symmetrically, protecting both women and men in cases where one sex risks underrepresentation. A clear example is the 2023 local general elections⁴, when some parties submitted lists with a lower proportion of men, and the Central Electoral Commission required them to comply with the rules on balanced representation.

⁴ <https://progen.md/wp-content/uploads/2024/04/Raport-Alegeri-combinat-1.pdf>

Thus, the double quota system, as long as it is maintained, will contribute to ensuring fair representation of both sexes on electoral lists and will guarantee real chances of eligibility equally for women and men.

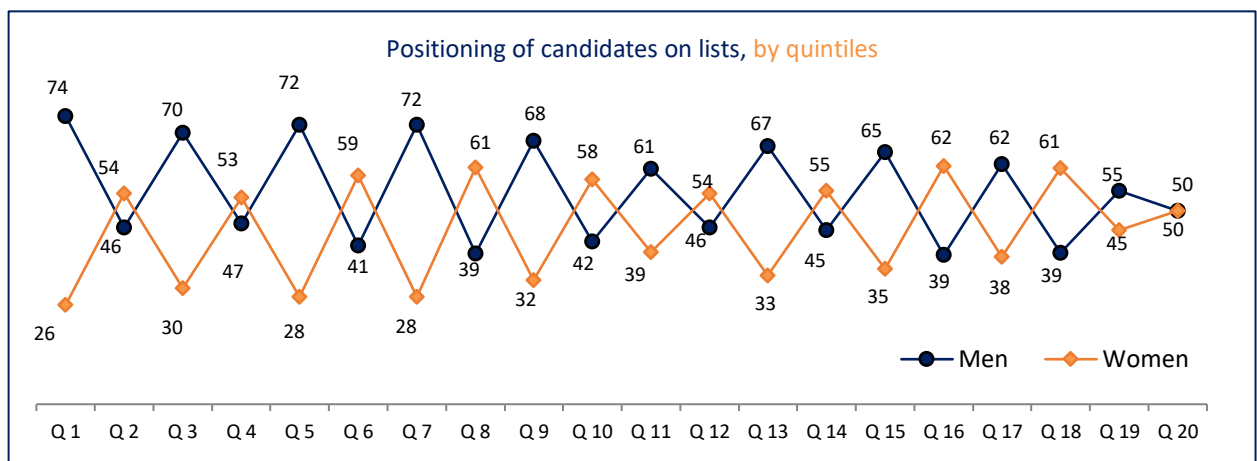
Figure 18. Trend in the positioning of women on the lists of candidates nominated for the position of MP, by years and deciles, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 1998-2025

Although political parties formally comply with gender quota requirements, men continue to dominate the top positions on candidate lists, while women are disproportionately concentrated in quintiles with lower chances of securing a mandate. The figure below illustrates that in the first quintiles, i.e. those considered most competitive, the proportion of men is significantly higher, exceeding 70% in certain segments (Q1, Q3, Q5, Q7). Despite meeting the 40% quota, women are more frequently positioned in middle and lower quintiles, where eligibility prospects are minimal. These disparities demonstrate that compliance with numerical quotas does not automatically ensure equal access to winnable positions. To address this imbalance, additional regulatory measures may be necessary, such as introducing placement rules for every five seats or adopting the “zipper” formula (alternating male and female candidates). This approach, commonly referred to as the “zipper” or “zebra” system, obliges parties to alternate candidates by gender, thereby guaranteeing a 50/50 distribution across the entire list.

Figure 19. Positioning on the lists of candidates nominated for the position of MP, by gender and quintiles, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Positioning indicators reveal that, although women have gained ground over the past two decades, men continue to dominate the top positions on electoral lists, particularly the first five spots. Data show that the average placement of men remains consistently more favorable than that of women: in 1998, the gap represented 10 positions, and in 2025 it is still maintained at 3 positions. Regarding the top of the lists, men maintain an almost complete dominance. Across most electoral cycles, the number of men occupying the first position has far exceeded that of women, the difference reaching 16 in 2025. Analysis of the top five positions confirms the same trend: in 1998, only 5.3% of these positions were held by women, while in 2025 their share increased to 25.6%. Although progress is evident, men still hold over 70% of these highly competitive positions, which are critical for eligibility. This imbalance is partly explained by the fact that the first position on the list is typically reserved for party leaders—and most political parties in the Republic of Moldova continue to be led by men.

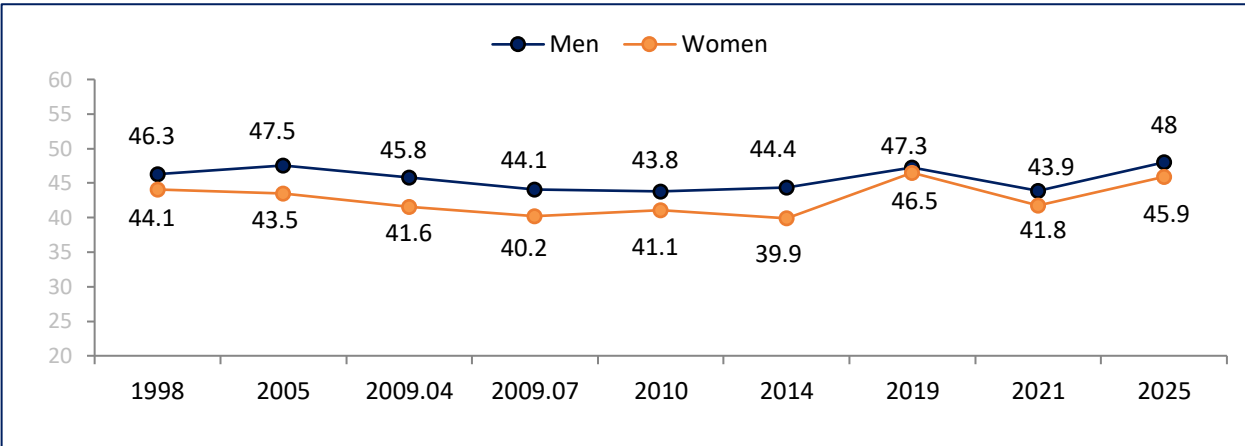
Table: 1. Main indicators of the positioning on lists

Indicator		Elections									
		1998	2001	2005	2009.04	2009.07	2010	2014	2019	2021	2025
Average position on lists	Men	46	48	48	49	48	47	44	43	43	38
	Women	56	56	53	55	56	58	53	50	45	41
	Difference	10	8	5	6	8	11	9	7	2	3
No. of people at the top of the list	Men	13	17	10	10	8	18	18	12	18	17
	Women	2	0	1	2	0	2	2	3	4	1
	Difference	11	17	9	8	8	16	16	9	14	16
Percentage in the top 5 positions	Men	94.7%	94.1%	78.2%	78.3%	90.0%	85.0%	76.9%	72.0%	73.0%	74.4%
	Women	5.3%	5.9%	21.8%	21.7%	10.0%	15.0%	23.1%	28.0%	27.0%	25.6%

Source: CPD calculations based on Central Electoral Commission data, 1998-2025

The average age of candidates nominated for the position of member of Parliament in 2025 is higher than in the previous elections. Having analyzed the trends since 1998, the data show that the average age of candidates in 2025 reached 47.2 years and is the highest value recorded so far, being preceded by the 2019 elections with an average of 46.9 years. In all other electoral cycles, the average age remained below 45 years. From a gender perspective, the pattern is consistent: on average, male candidates are older than female candidates. This difference persists in 2025, with men being approximately two years older than women. The fact that the overall average age exceeds 46 years suggests that young people continue to face significant barriers in accessing political positions.

Figure 20. Trend in the average age of women and men on the lists of candidates nominated for the position of MP, years

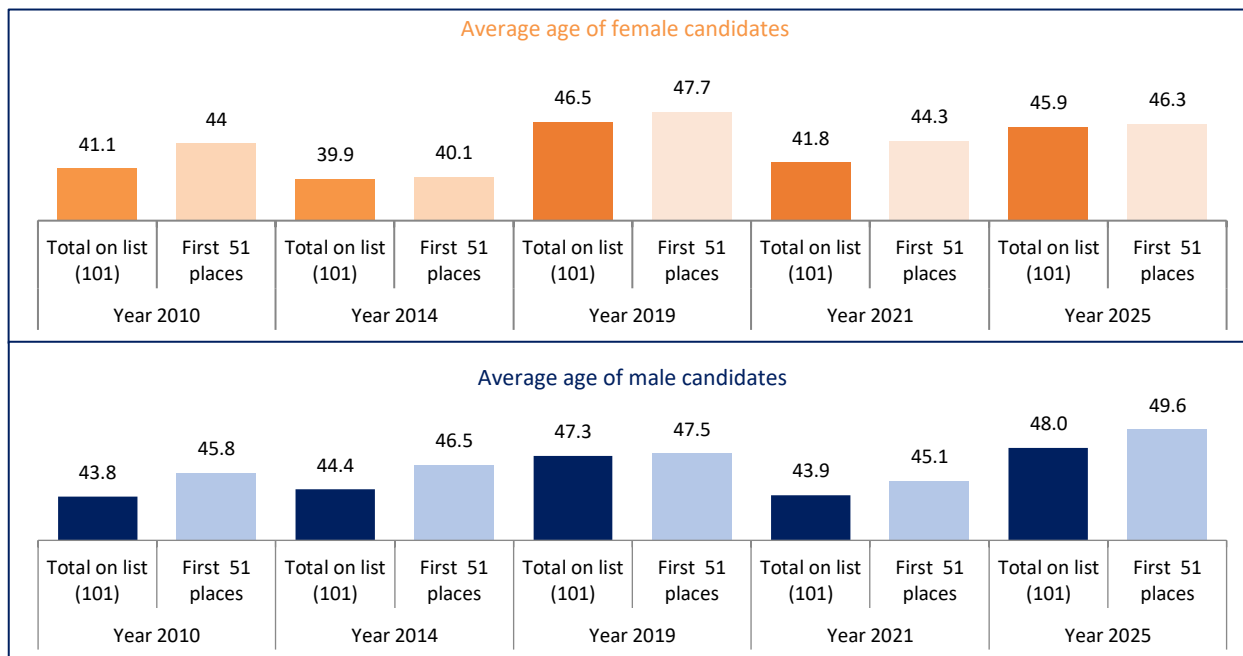

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 1998-2025

Age remains an important factor influencing candidate placement on electoral lists. Electoral competitors tend to nominate older candidates, both men and women, for positions considered more

eligible. Historical data show that the average age of candidates in the first half of the list is typically 2–3 years higher than the overall average, with smaller differences observed among women. In the 2025 elections, men placed in the first 51 positions have an average age of 49.6 years—1.6 years older than the general average for male candidates. For women, the difference is insignificant: those placed at the top of the lists are only 0.4 years older than the overall female average. These findings suggest that political experience and seniority remain key criteria for candidates nominated to the most competitive positions.

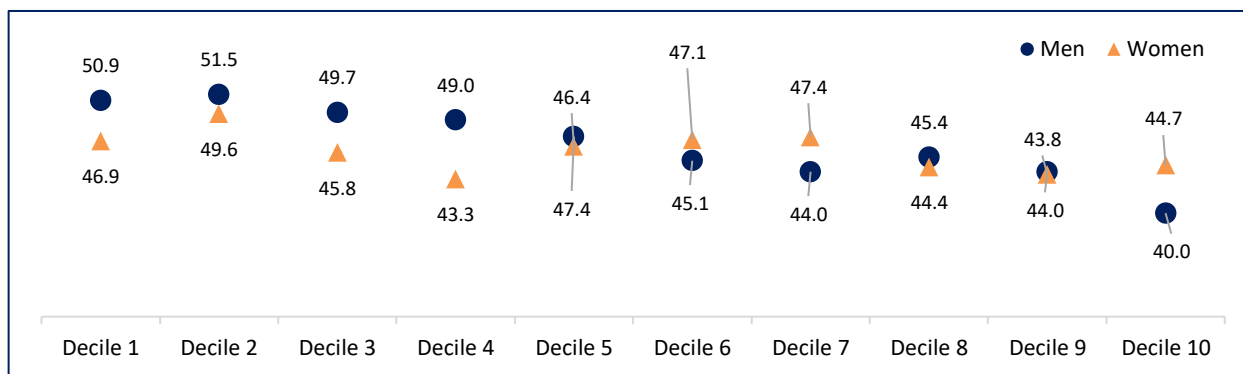
Figure 21. Trend in the average age of candidates on the lists of candidates for the position of MP, by gender, years

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2010-2025

A detailed analysis of electoral lists reveals that young candidates are predominantly placed toward the bottom of the lists, where chances of entering the Parliament are minimal. Data show that the average age of candidates in the first decile is 48.9 years, while in the last decile (positions 91–111⁵) it drops significantly to 42.3 years. The 6.6-year gap between these extremes indicates a systematic tendency to position younger candidates at the end of lists, thereby providing less chances of accessing into the Parliament. This ranking has important implications for political renewal and youth participation in decision-making, suggesting that parties favor more experienced candidates and may be reluctant to provide real opportunities for younger generations. Moreover, this dynamic intersects with gender factors, disproportionately affecting young women who belong to two underrepresented categories in eligible positions.

Figure 22. Average age of candidates nominated for the position of MP, by decile and gender, years

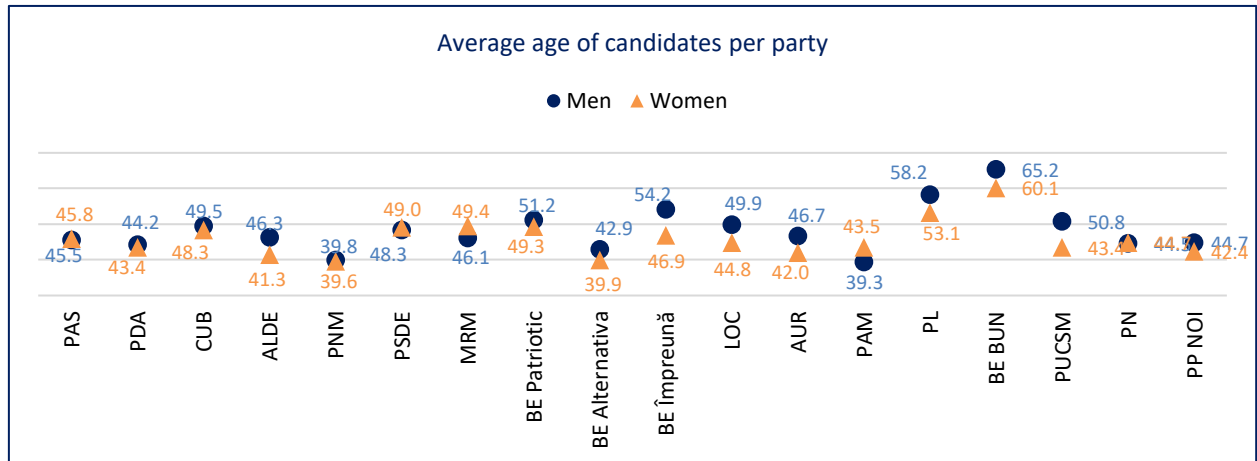

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

⁵ According to the Electoral Code, art. 111 para. (2), the political party or electoral bloc shall submit a list of candidates of no less than 51 people and no more than 111 people, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149860&lang=ro#

The comparative assessment reveals significant differences among political parties regarding the average age of their candidates. Some parties have promoted lists dominated by younger candidates, with average ages ranging between 39 and 41 years, signaling greater openness toward integrating youth into decision-making structures. In contrast, other parties maintain a compeonce dominated primarily of individuals aged 55 to 62 years, reflecting a preference for candidates with extensive political experience or adherence to a more conservative organizational culture. These disparities can influence not only the internal dynamics of the parties, but also the nature of electoral campaigns and the promoted political priorities, including those focused on areas such as youth engagement, digitalization, and gender equality.

Figure 23. Average age of candidates nominated by each party for the position of MP, by gender and electoral competitors, years

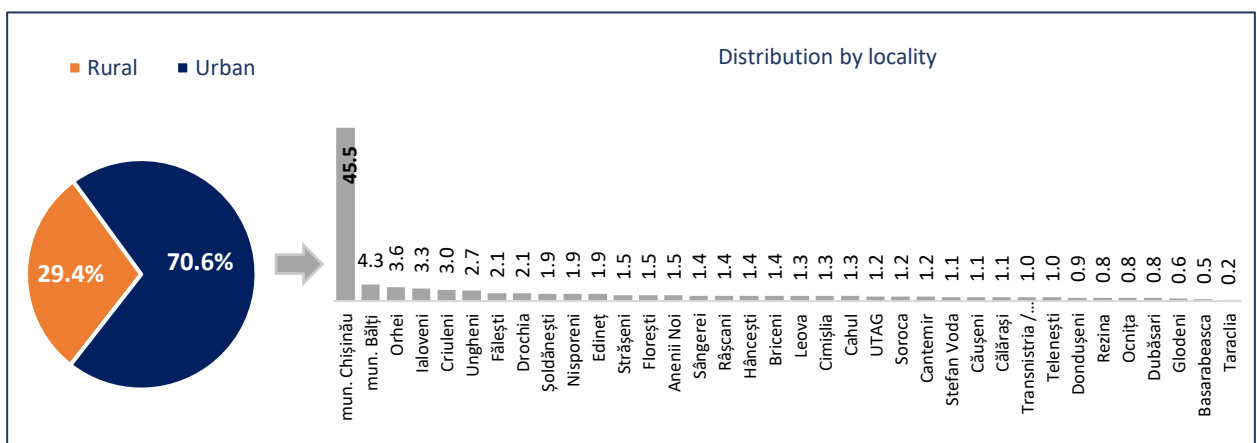

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Approximately 70% of candidates originate from urban areas, and nearly half are coming from Chişinău. Figure 24 illustrates that the selection of candidates for the parliamentary elections is heavily concentrated in cities: 70.6% of registered candidates come from urban areas, while only 29.4% are from rural localities.

More than 45.5% of candidates originate from Chişinău municipality, followed by Balti, Ialoveni, Comrat, and Criuleni, each contributing around 4%. The remaining rayons account for smaller shares, most representing about 1% of the total. This distribution underscores the centralization of political life, as parties primarily recruit people from the capital and a few major urban centers where political networks, resources, and visibility are concentrated. Rural areas remain underrepresented, largely due to depopulation and limited political infrastructure. Consequently, while gender quotas ensure balance between women and men, the geographical reality reveals that participation in national elections is dominated by urban candidates. To reflect the country's diversity, parties should expand recruitment efforts to rural communities.

Figure 24. Distribution of candidates nominated for the position of MP, by gender and area of residence, %

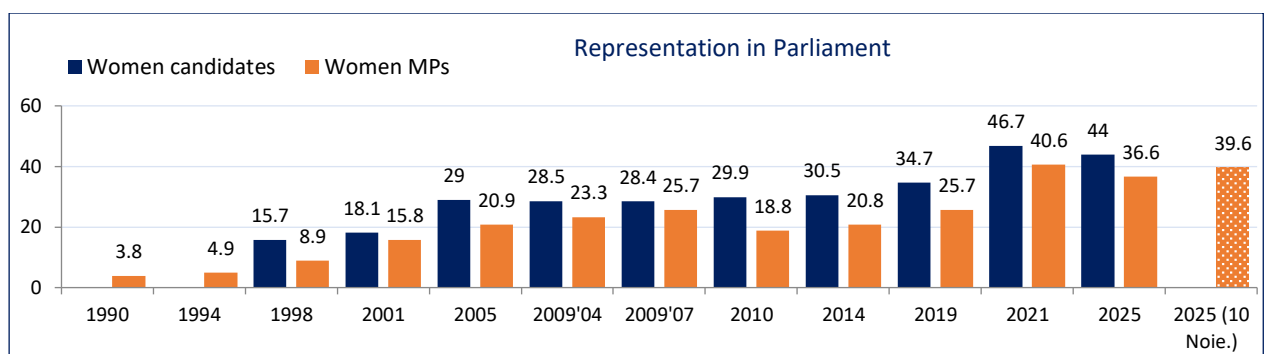

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

GENDER REPRESENTATION IN THE PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The share of women MPs in the XII-th legislature of the Parliament of the Republic of Moldova has declined compared to the previous election. Following the parliamentary elections of 28 September 2025, women hold 36.6% of the total number of seats, which is 4 percentage points less than before. This decrease is attributed both to the lower number of female candidates in the electoral race and persistent structural barriers, including worsening of social attitudes toward women in decision-making roles. However, after several reshuffles in November, the proportion of women increased to 39.6%, up by 3 percentage points compared to the initial results. Despite the slight decline, the current share and the one in the previous legislature remain the highest recorded in Moldova’s parliamentary history, underscoring the importance and necessity of maintaining legal provisions that ensure gender-balanced representation in Parliament.

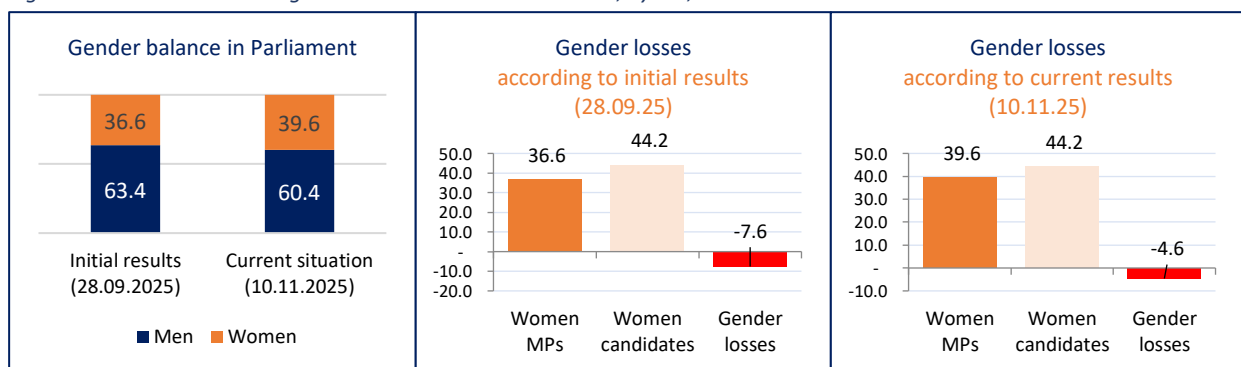
Figure 25. Trend of women's representation in the list of candidates and elected MPs, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 1990-2025

Women remain underrepresented in the current Parliament, holding just over one-third of the seats compared to men. Following the latest reshuffles, men account for 63.4% of seats, while women represent only 39.6% of the total members of Parliament elected. The analysis also highlights an increase in the so-called “gender loss” during the electoral process, representing the gap between the share of female candidates and the proportion of women elected. In these elections, initial data show a gender loss of 7.6 percentage points: although women comprised 44.2% of candidates, only 36.6% secured parliamentary mandates. Compared to the previous election⁶, this loss grew by 1.5 percentage points, indicating a decline in women’s ability to convert formal participation into effective representation. Subsequent changes in Parliament’s composition reduced this gap to 4.6%. While the current situation has improved, the trend demonstrates that, despite legislative progress and measures promoting gender equality, women continue to face systemic obstacles limiting equitable access to elected positions.

Figure 26. Gender share and gender loss in the new Parliament, by sex, %

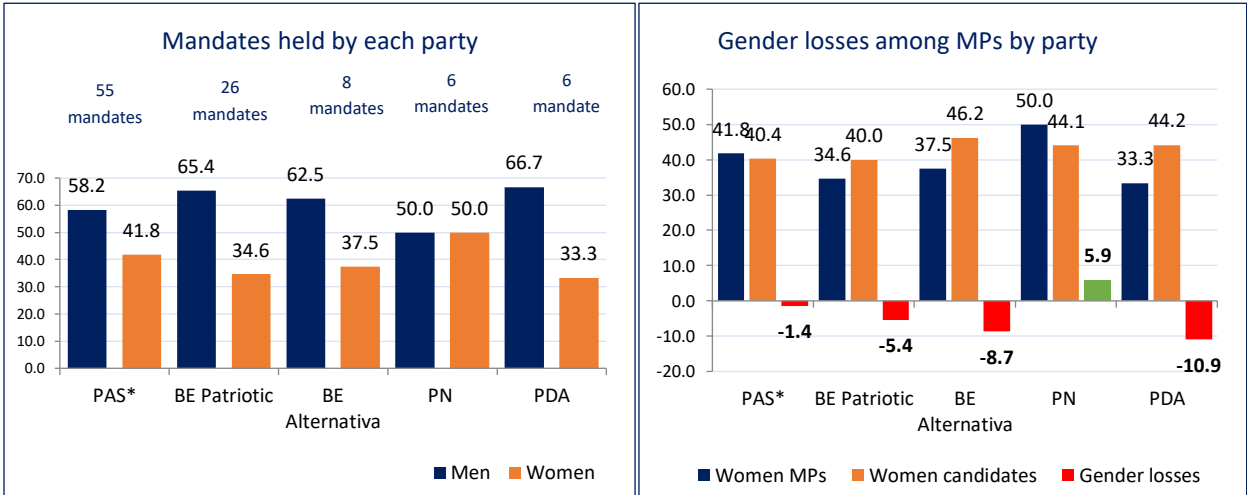

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

⁶ https://progen.md/wp-content/uploads/2021/10/Raport_Alegeri-Parlamentare-anticipate-2021.pdf

Among the parties that secured parliamentary mandates, only "Our Party" Party achieved gender-balanced representation, with three female and three male MPs. In contrast, other political parties report a female representation of around 35%, falling short of gender parity. Although the legal framework mandates a double gender quota during the electoral process and thus requiring at least 40% women on candidate lists and their alternation within deciles (the "positioning quota"), this proportion is not reflected in the final composition of Parliament. The discrepancy largely stems from candidate placement practices: women are often positioned toward the end of each decile, significantly reducing their chances of election, particularly when parties win fewer seats. Thus, while gender quotas are formally respected at the registration stage, the final outcome demonstrates that equal opportunities remain more declarative than effective, and this underscores the need for stricter enforcement and continuous monitoring of the provisions regarding equal positioning on the lists. This situation is being reflected in the gender loss registered by the parties, i.e. the gap between the share of female candidates and the proportion of women elected. The largest gender loss occurred within the *Partidul Demnitate și Adevăr*, where the difference reached 10.9 percentage points. Conversely, "Our Party" Party stands out with a positive trend: the share of women elected exceeded their representation on candidate lists by 5.9 percentage points. This example confirms that when women are placed in eligible positions, electoral results can reflect more accurately the principle of equitable representation.

Figure 27. Gender share and gender loss in the new Parliament, per party, by sex, %
 * On 10.11.2025

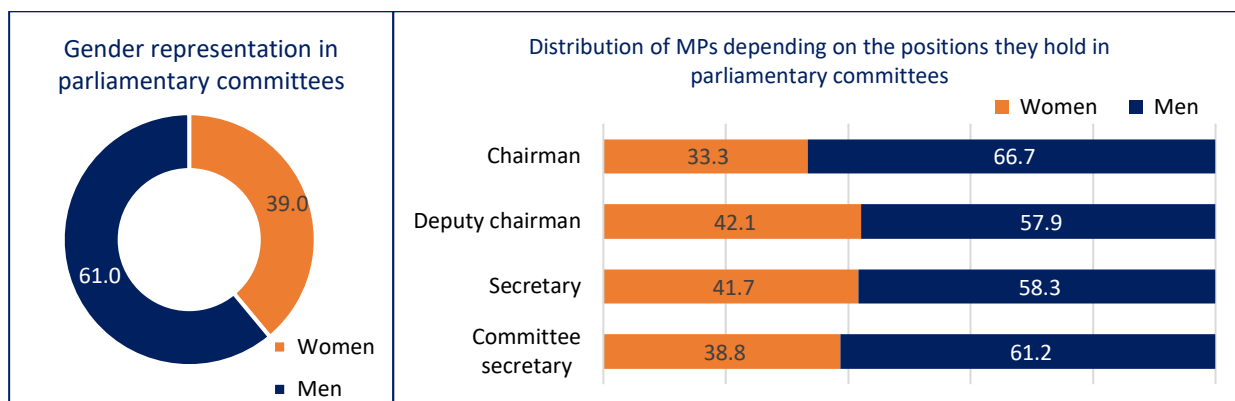
Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Gender representation within parliamentary structures shows a modest trend toward balance. Analysis of Parliamentary committee composition indicates that women account for 39% of members, compared to 61% men which indicates a slightly higher proportion than their overall share in Parliament (36.6%). This suggests that women achieve greater visibility within their committee activity, where much of the legislative process occurs.

However, leadership roles within committees continue to reflect traditional gender imbalances. Men hold 66.7% of chair positions, leaving women underrepresented in these roles associated with formal authority and decision-making power. Thus, even if women display an active presence in the activities of parliamentary committees, they are less visible in the positions that involve formal authority and increased decision-making power. On the other hand, in the positions of deputy committee chair and committee secretary a relatively balanced representation of MPs men and women is observed, signaling a positive shift toward shared responsibilities and recognition of women’s competencies within internal structures. This balancing at the intermediate level could create premises for a more equitable participation in senior management positions as well, if the trend is reinforced by appropriate institutional policies and practices. Overall, among parliamentary committee members, gender distribution mirrors broader patterns: approximately 40% are women and slightly over 60% are men. Thus, while women actively contribute to parliamentary work and gradually strengthen their presence in internal structures, their access to top decision-making positions remains limited. This underscores the need to promote balanced

representation not only numerically but also functionally, in order to ensure women’s presence in key roles and make them capable of influencing strategic directions and major political decisions.

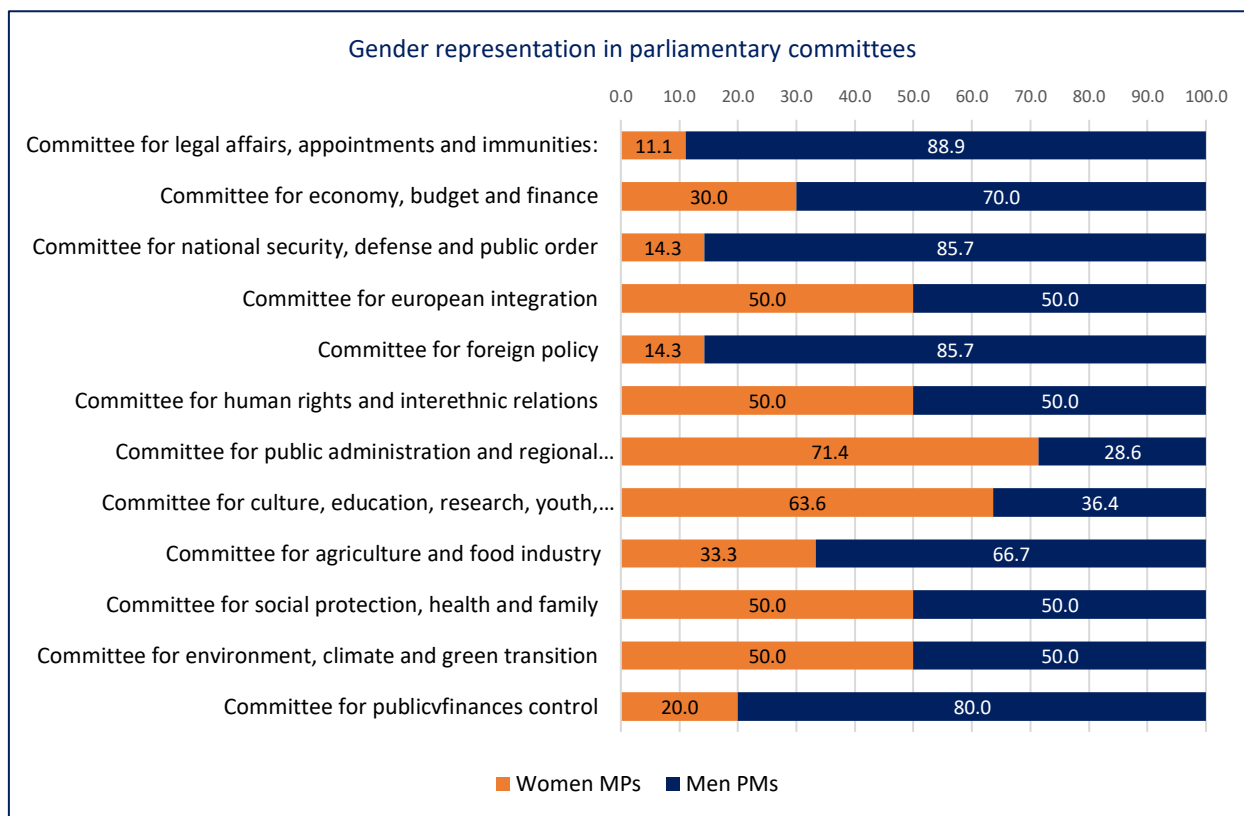
Figure 28. Gender representation in parliamentary committees, by gender and function, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Parliament of the Republic of Moldova, 2025

Data indicate that women’s participation in parliamentary committees is closely linked to the thematic focus of these bodies. Committees dealing with the domains traditionally perceived as “male”, such as Parliamentary Committee on Legal Affairs, Appointments and Immunities, Parliamentary Committee on Foreign Policy, or Parliamentary Committee on Public Finance Control are almost entirely dominated by male MPs. This distribution mirrors existing patterns of gender segregation in the professional sphere, where men traditionally prevail. Conversely, women have a stronger presence in committees addressing public administration, culture, education, and other social sectors. This suggests that the allocation of members across committees continues to reflect entrenched stereotypes about gender roles in politics and society.

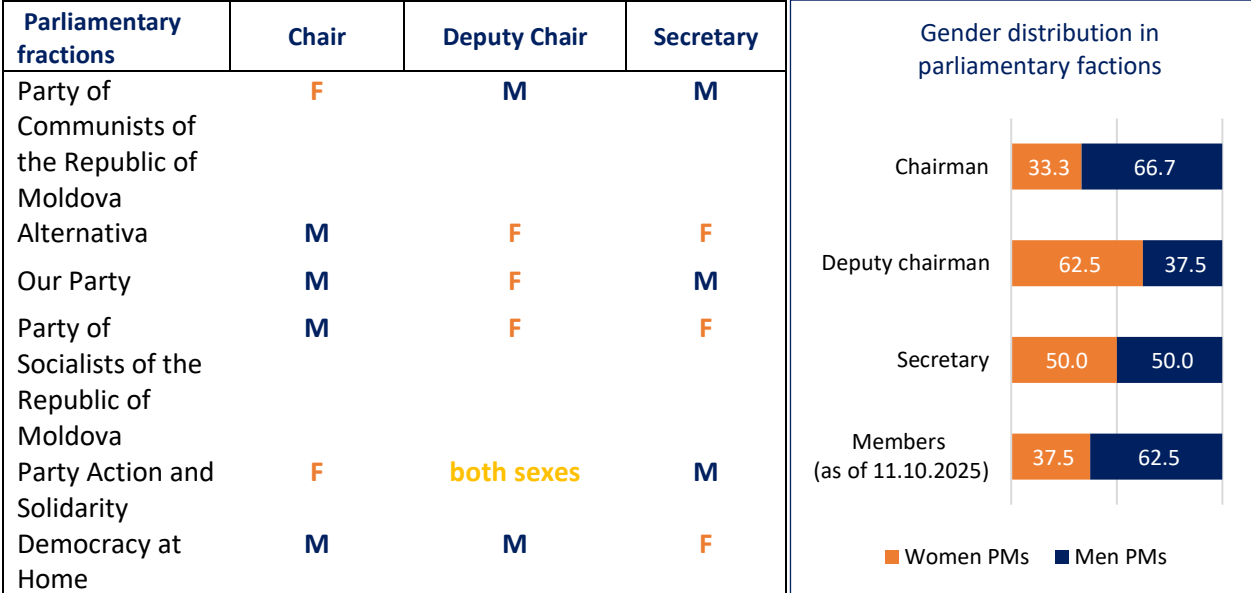
Figure 29. Gender representation in parliamentary committees, by gender and committee, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Parliament of the Republic of Moldova, 2025

Gender representation within parliamentary fractions generally mirrors the overall distribution of women and men in the Parliament. However, leadership and control roles within fractions are assigned internally by each political party, which creates variations in women’s participation at the decision-making level. Currently, only two women hold the position of fraction chair, representing 33.3% of the total. In contrast, women occupy 62% of positions of deputy-chair thus showing a significantly higher share. This distribution highlights a persistent tendency for men to be appointed into strategic leadership roles, while women are more often assigned to coordination and operational management functions.

Figure 30. Gender representation in parliamentary fractions, by sex and position, %

Source: CPD calculations based on data provided by the Parliament of the Republic of Moldova, 2025

FINDINGS FROM CHAPTER II

This section summarizes the key conclusions from the analysis of candidates in the parliamentary elections of 28 September 2025. It offers a concise overview of major trends in gender representation, age structure, territorial distribution, and candidate positioning, highlighting both progress achieved and persistent limitations within the electoral process. These findings provide valuable benchmarks for understanding the dynamics of electoral competition and for anticipating future developments.

1. Gender representation is balanced but slightly declining: Women represent 44.2% of all candidates on electoral lists, which reflects a near-parity balance. However, this share is slightly lower than in the 2021 elections (when it represented 46.7%). While the current level is largely attributable to the double quota system that is mandatory under the law, the decline highlights the urgent need for sustained political commitment to preserve and further strengthen women's participation in political life.

2. Party commitment to gender quotas varies: All political parties complied with the legal requirement of at least 40% female representation on candidate lists; however, their approaches differ significantly. Some parties adhered strictly to the minimum threshold, while others exceeded the legal requirements and included more than 50% of women in their lists. This variation reflects contrasting levels of commitment, ranging from treating the quota as a formal obligation to embracing it as a strategic priority for promoting gender equality and balanced representation.

3. Women remain underrepresented in top positions: Despite overall near-parity on candidate lists, men continue to dominate the most competitive positions. Among the top 10 positions considered most eligible, women account for approximately 40% of candidates. However, within the top 5 positions, their share falls to just 25.6%. In the majority of political parties, the first position on the list is held by a man; for instance, in 2025, only a few lists were headed by women. This indicates that, despite progress, women's access to the most competitive positions is still limited.

4. Double quota ensures fair representation: The introduction of the double quota system has significantly improved gender balance on candidate lists, ensuring that neither women nor men are represented at less than 40%. This mechanism provides real and equal opportunities for both sexes across the entire list. As long as the system is applied, gender balance will be maintained. However, analysis of candidate positioning particularly in the most competitive quintiles shows that further refinement is needed. Possible solutions include adopting a "3/2" formula for each quintile or implementing a "zipper" system (alternating female and male candidates), which would guarantee balance not only across the list as a whole but also in positions most relevant for eligibility.

5. Age influences candidate placement in the lists: Parties tend to prioritize older candidates for top positions. In the first 10 positions, the average age is 48.9 years, while in the last 10 positions it falls to 42.7 years, showcasing a difference of more than 5 years. This pattern indicates that younger candidates are systematically placed toward the bottom of lists, reducing their chances of election.

6. Most candidates come from urban areas and from Chisinau: Approximately 70.6% of candidates originate from urban areas, with nearly half coming from Chişinău. Bălţi Municipality contributes 4.3%, followed by rayons such as Ialoveni, Comrat, and Criuleni. This strong urban concentration reflects greater resource availability and political infrastructure in cities, as well as the fact that the population in rural areas is smaller in numbers and predominantly elderly.

7. Women hold only one-third of parliamentary seats. Women's representation in the new legislature declined to 36.6%, four percentage points less than in the previous election. This decrease is linked to a lower number of female candidates and persistent structural and cultural barriers. Nevertheless, the current level remains higher than in earlier legislatures, reaffirming the importance of maintaining gender quotas as a mechanism for promoting balanced representation.

8. Gender gap in parliamentary elections is increasing. The gap between the share of women candidates (44.2%) and women elected (36.6%) indicates a gender loss and reached 7.6 percentage points, an

increase compared to previous elections. This trend indicates that, despite legislative measures, women's ability to convert candidacy into effective representation has diminished.

9. The uneven application of gender quotas on electoral lists reduces the effectiveness of equality measures. Only "Our Party" achieved a real parity (50/50), while most other parties maintain female representation at around 35%. Although the 40% quota is formally respected on candidate lists, women are frequently placed in less eligible positions, limiting their chances of accessing into the Parliament. The largest gap was recorded in *Partidul Demnitate și Adevăr* (–10.9 pp), while "Our Party" Party demonstrated a positive outcome (+5.9 pp), confirming the decisive role of equitable positioning in achieving gender balance.

10. Strategic leadership roles in parliamentary structures remain predominantly male: Strategic leadership roles within parliamentary structures remain predominantly male. Gender representation in the internal organization of Parliament generally mirrors the overall composition of the legislature, yet significant disparities persist at the leadership level. For instance, women make up only 39% of members in parliamentary committees. When it comes to committee chairs, men hold 66.7% of these positions, while vice-chair and secretary roles are more evenly distributed between genders. A similar pattern is evident within parliamentary factions: only two women serve as faction chairs (33.3%), whereas women constitute the majority in deputy-chair positions (62%). This suggests that strategic leadership roles are still largely male-dominated, while women are more frequently assigned to coordination and support roles. Committee assignments of MPs women and men also reflect traditional gender divisions: women are more represented in social policy areas, whereas men dominate committees focused on legal, economic, and foreign policy issues.

Chapter III: THE IMPACT OF RESOURCE AVAILABILITY

Analysis of candidates' incomes
in the 2025 parliamentary elections

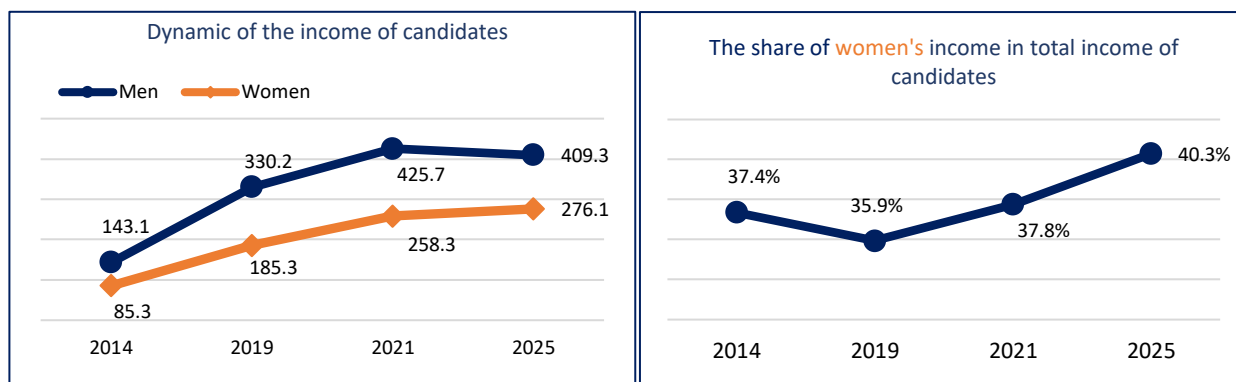
CONTEXT

This chapter represents the third report prepared within the monitoring process of Parliamentary elections held on 28 September 2025, aiming to analyze the income profiles of candidates, offering a detailed overview of their financial status and examining how economic resources influence political participation and candidate positioning on electoral lists. In addition, the chapter includes an assessment of candidates' incomes and expenditures during the electoral campaign.

EARNINGS OF CANDIDATES FOR PARLIAMENTARY SEATS

Women candidates to the position of member of Parliament have lower financial capital. The analysis of income declared by the candidates in the 2025 parliamentary elections reveals a significant gender gap in financial resources at the beginning of the electoral race. In 2025 women candidates reported average incomes of 276.1 thousand lei, compared to 409.3 thousand lei for men, this meaning that women hold only 40.3% of the total cumulative income of all candidates. Despite this disparity, a positive trend is observed. Compared to the 2021 elections, when women declared an average income of 258.3 thousand lei, their earnings increased modestly to 276.1 thousand lei in 2025. In contrast, the income declared by men registered a slight decline, narrowing the gap but not eliminating it. This dynamic suggests gradual improvement in women's access to financial resources, yet indicating the persistence of certain systemic inequalities that need targeted public policy interventions.

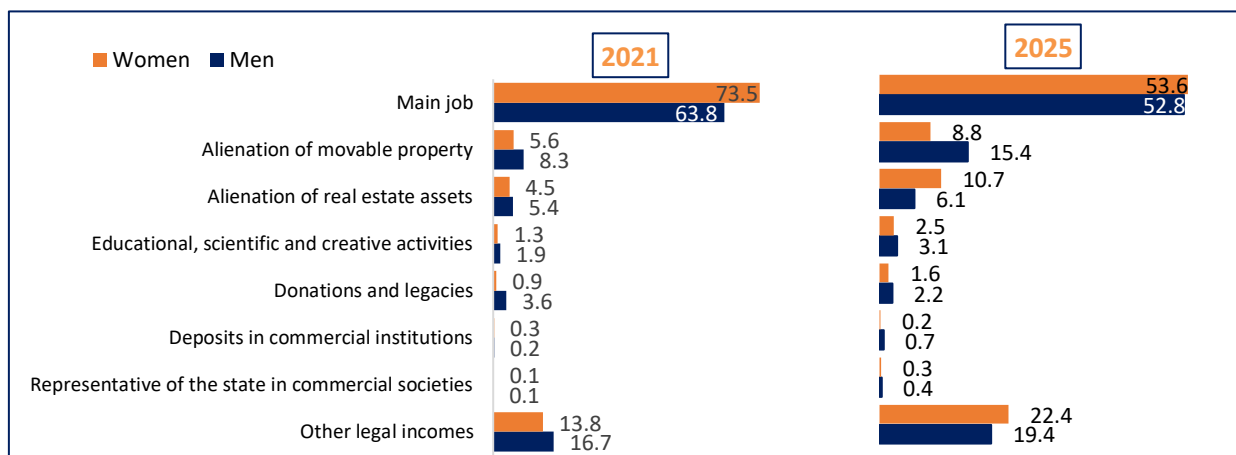
Figure 32. Income of candidates for the position of MP, males and females, in monetary (thousand lei) and percentage value

Source: CPD calculations based on CEC data

Salaries remain the primary source of income for the men and women engaged in the electoral race. In this election, the sources of income of the candidates are more diverse compared to the previous parliamentary elections⁷, the wages from their primary employment still account for roughly half of the total declared income, making them the main source of income. Additionally, the second most significant category consists of earnings from other lawful economic activities, such as pensions, scholarships, allowances, primes, and intellectual property rights, all representing about one-fifth of the total declared income.

Figure 33. Sources of income of candidates for the position of MP, by gender, in %

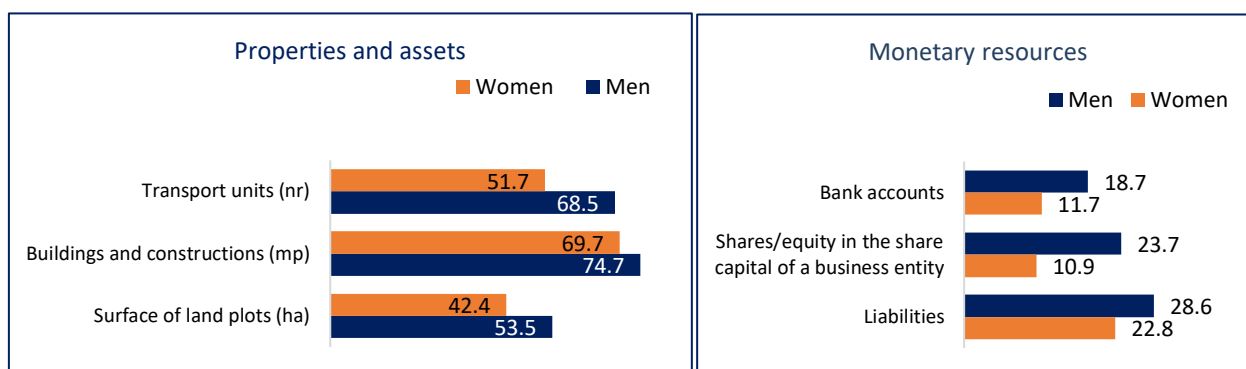

Source: CPD calculations based on CEC data, 2021, 2025

⁷ https://progen.md/wp-content/uploads/2021/10/Raport_Alegeri-Parlamentare-anticipate-2021.pdf

Dependence of women candidate on wage income limits the accrual of capital and access to income-producing assets. In this order of things, women own assets such as land, vehicles, or buildings, considered key indicators of financial independence, to a significantly lesser extent than men. These disparities become even more pronounced when examining monetary resources and financial investments. Only 10.9% of female candidates report holding shares in the share capital of an economic entity, compared to 23.7% of male candidates. Similarly, a smaller proportion of women have bank accounts (11.7% versus 18.7% for men), highlighting their limited engagement with the formal financial system. These figures underscore systemic barriers that hinder women’s ability to launch and compete on equal footing in electoral contests and fully participate in political life.

Figure 34. Share of candidates who own property, assets and monetary resources

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

Beyond owning fewer assets and properties, women also hold assets of significantly lower value compared to men. For instance, the cadastral value of land owned by women is about 1.6 times lower than that of the land plots owed by men, and this fact indicates a limited access not only to property but also to higher-value forms of capital. Likewise, the average size of real estate owned by women is 125.6 sq. m, compared to 156 sq. m in case of men and the difference is reflected also in the cadastral value, which is approximately 1.8 times lower to the detriment of women. Nevertheless, an encouraging recent trend shows that women’s access to higher-value assets is improving at a faster pace in 2025, while men’s growth remains slower or even stagnant in some categories of assets. This evolution suggests a gradual reduction in inequalities related to access to resources, though sustained progress will require targeted policies and measures to ensure a lasting balance.

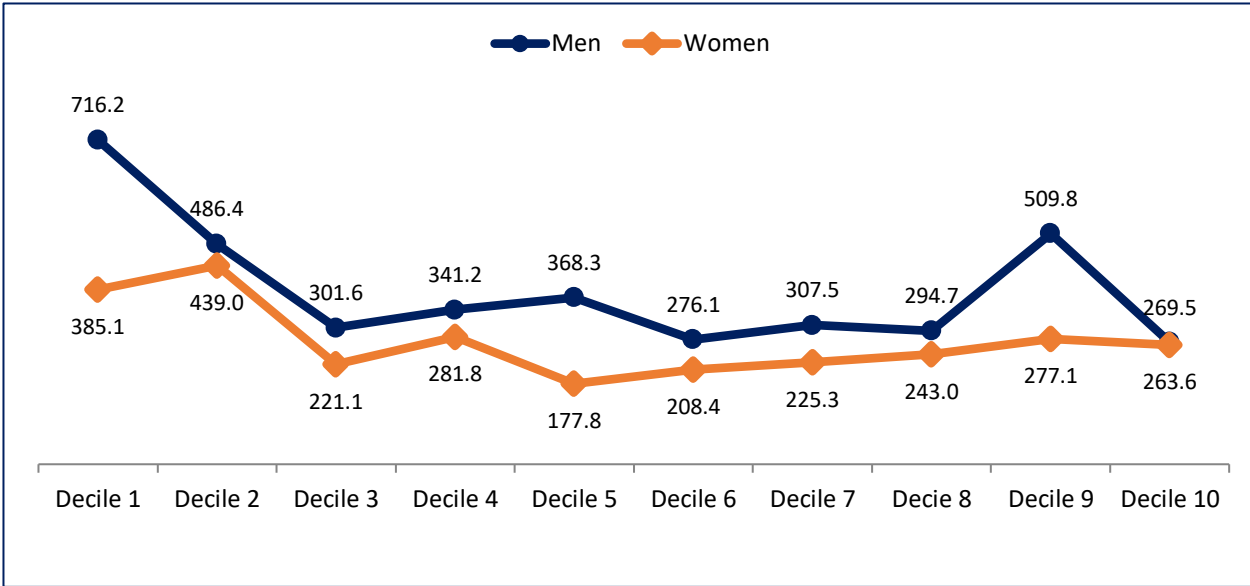
Table 2. Value of assets declared by the candidates for the position of MP

		2021		2025			
		Females	Males	% F vs M	Females	Males	% F vs M
Revenue (thousand lei)		258.3	425.7	60.7%	276.1	409.3	67.5%
Owned land	Area (sqm)	1.36	1.37	99.3%	1.05	2.36	44.7%
	Cadastral value (lei)	22950.31	77309.3	29.7%	54851.42	85103.82	64.5%
Real estate owned	Area (sqm)	62.92	168.67	37.3%	125.56	155.87	80.6%
	Cadastral value (lei)	246004.2	350300.5	70.2%	427450.18	752811.45	56.8%
Owned cars	unity	0.5	0.8	62.5%	0.8	1.2	66.7%
	Value (lei)	66858.68	152529.8	43.8%	169808.27	298147.67	57.0%
Bank accounts (lei)	Value (lei)	23185.86	48940.66	47.4%	48684.14	134525.67	36.2%
Equity shares in the capital of economic agents (lei)	Value (lei)	35874.14	53519.64	67.0%	427450.18	752811.45	56.8%

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

Candidates placed at the top of electoral lists are predominantly those with the highest incomes and this trend is particularly evident among men. Data show that men consistently report higher earnings than women across all deciles of the lists, with the most pronounced gap in the first deciles: the candidates leading the lists declare average incomes of approximately 716.2 thousand MDL, while women in equivalent positions report only 385.1 thousand MDL. This disparity persists in intermediate segments of the lists, where men’s incomes remain above 300 thousand MDL, compared to less than 230 thousand MDL for women. From a gender perspective, these findings confirm that structural economic inequalities systematically favor male candidates, granting them significant advantages in securing top positions on electoral lists and, consequently, in political competition.

Figure 35. Income of candidates for the position of MP depending on their positioning on the list, by gender and deciles, in thousands of MDL

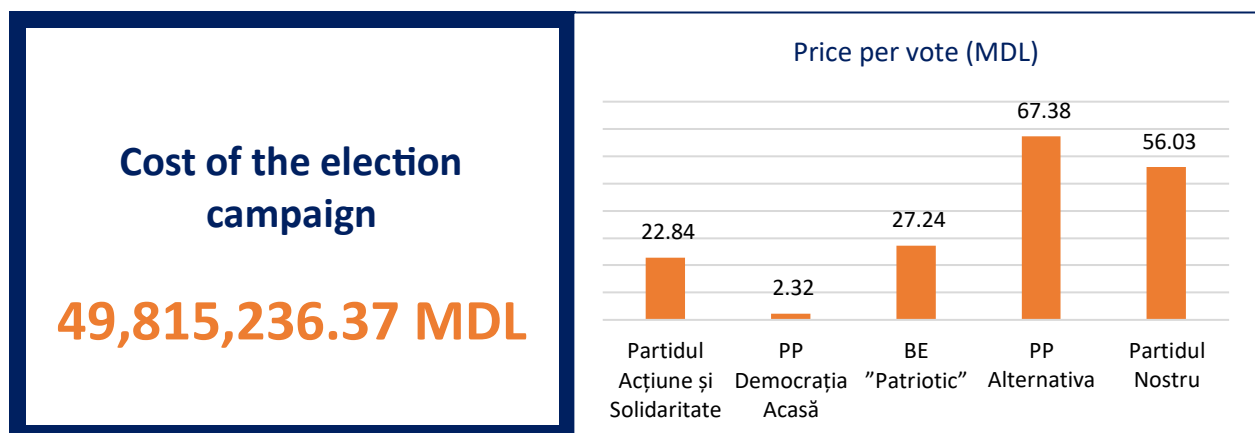
Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

INCOMES AND EXPENDITURES DURING THE ELECTION CAMPAIGN

The total cost of the electoral campaign for 2025 parliamentary elections reached approximately 50 million MDL, marking a 20% increase compared to the previous parliamentary elections⁸. Although electoral competitors declared total revenues exceeding 58 million MDL, not all available resources were fully utilized in the process of electoral promotion. An analysis of the ratio between expenses incurred and the number of votes obtained reveals significant disparities among parties that have accessed into the Parliament. The highest cost per vote was recorded by the Political Party *Alternativa*, with an average of 67.38 MDL per vote, followed by *Partidul Nostru* with an average cost of 56.03 MDL per vote. In contrast, other political entities demonstrated greater efficiency in utilizing financial resources, by achieving comparable electoral results with substantially lower investments. Overall, the examination of campaign expenditures highlights not only differences in financial capacity among competitors but also variations in resource efficiency. These findings suggest that electoral success depends not solely on the size of the budget but also on the strategic management of financial resources.

In contrast, other political entities demonstrated greater efficiency in utilizing financial resources, by achieving comparable electoral results with substantially lower investments. Overall, the examination of campaign expenditures highlights not only differences in financial capacity among competitors but also variations in resource efficiency. These findings suggest that electoral success depends not solely on the size of the budget but also on the strategic management of financial resources.

Figure 36. Cost of the electoral campaign and the price per vote received by each party, in MDL

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

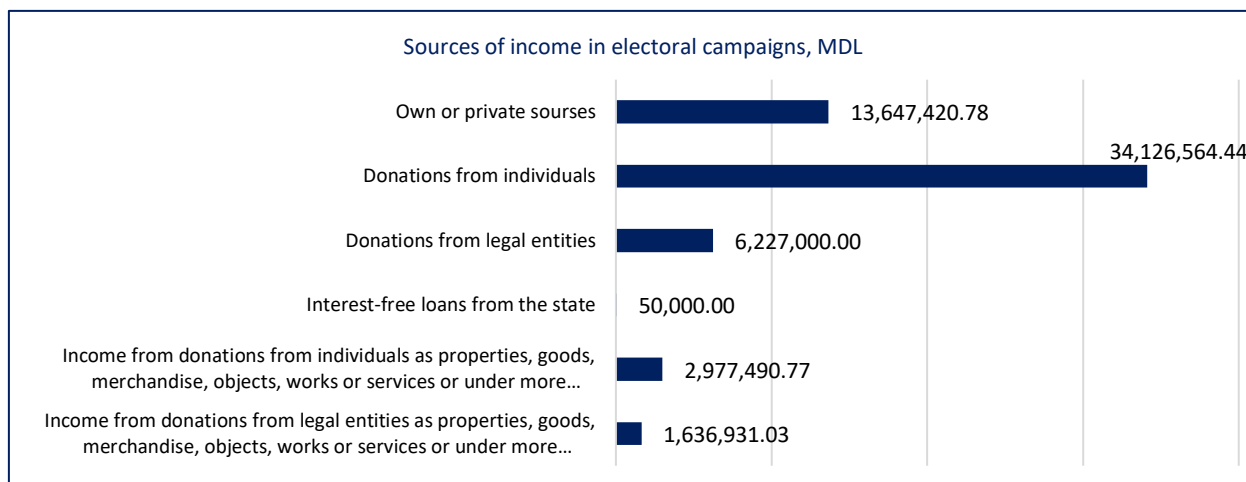
The main sources of income in the electoral campaign for the 2025 parliamentary elections were donations from individuals, similar to previous elections. Although the sources of financing were relatively diversified, the majority of resources collected by parties came from direct contributions by individuals, indicating stability in political financing patterns compared to previous campaigns. This reliance also suggests a limited capacity of parties to attract institutional funding or consolidate long-term financial reserves. Thus, donations from individuals accounted for the largest share of declared income and represented over 34 million MDL. These contributions serve not only as the primary financial resource but also as an indirect indicator of the level at which parties have mobilized their supporters. The second largest source represents parties' own or private funds, totaling approximately 13.5 million MDL. The figure reflects significant internal financial involvement of political entities to support their own campaigns. Donations from legal entities ranked third, amounting to about 6.2 million MDL, a level comparable to previous electoral cycles. Non-monetary contributions, such as goods, properties, and services, were also reported, with an estimated value of nearly 5 million MDL from both individuals and

⁸

https://alegeri.md/w/Alegerile_parlamentare_din_2021_%C3%AEn_Republica_Moldova#:~:text=Finan%C8%9Bare,a%20campaniei%20electorale

legal entities. Although it is harder to quantify and monitor, these contributions represent an important component of the electoral support, particularly for parties with limited financial resources. In conclusion, persistent dependence on individual contributions is observed and while this support can be an indicator of active civic engagement, it raises concerns about transparency and control over the origin of funds. Furthermore, the current structure of political financing suggests a polarization in resource access: large, consolidated parties are able to mobilize substantial donations, whereas smaller parties rely heavily on limited contributions from their members and supporters.

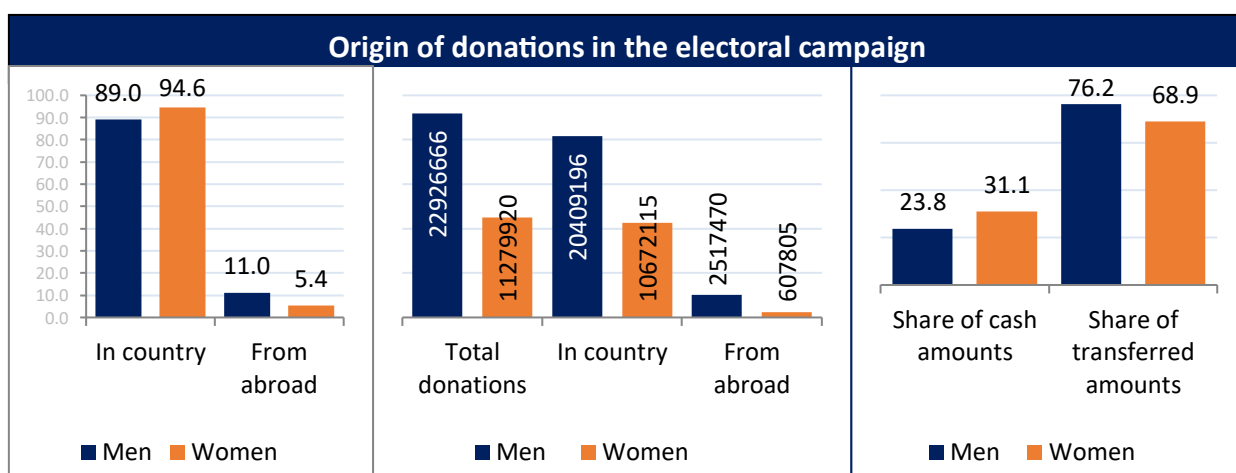
Figure 37. Cost of the electoral campaign and price per vote received by each party, in MDL

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

Men continue to be the main donors of electoral campaigns. Most financial contributions originate within the country, with 89% of male donors and 94.6% of female donors residing in the Republic of Moldova, indicating a predominantly domestic involvement in the financing of electoral campaigns. However, the differences in donation amounts between women and men remain significant. The total amount donated by men is roughly twice bigger than the one contributed by women, and the gap becomes even more pronounced for donations from abroad, where men’s contributions are up to four times higher as compared to the donations coming from women. Regarding the payment methods, most supporters of political party made their donations via bank transfer. For men, 76.2% of the total donated amount was transferred by bank, while among women this share was 68.9%. Thus, although women’s participation in financing of electoral campaigns is visible, the differences in both volume and value of donations compared to men remain considerable.

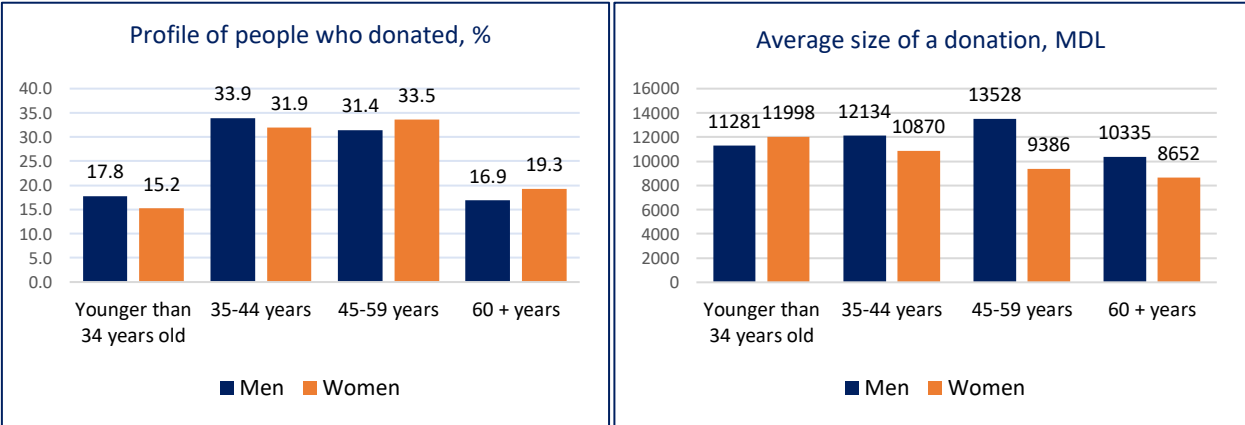
Figure 38. Origin of donations in the electoral campaign, by gender and type of transfer, in MDL and in %

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

The demographic analysis of donors shows that individuals aged 35 to 59 constitute the most active segment in the financing of electoral campaigns. Both women and men in this age group represent the majority of people having contributed for the support of political parties. This trend is natural, given that this period in a person’s life, which allows people to be more consistently involved in civic and political activities. Regarding the average value of donations, significant differences emerge across age groups and genders. The most generous donors are men aged 45–59, with an average contribution of 13,528 MDL, followed by men aged 35–44, who donated an average of 12,134 MDL. On the other hand, an interesting pattern appears among female donors: young women under 34 years old, although representing only 15.2% of all female donors, provided the highest average donations within the female sample. This finding may indicate subtle but promising changes in the political engagement of the younger generation.

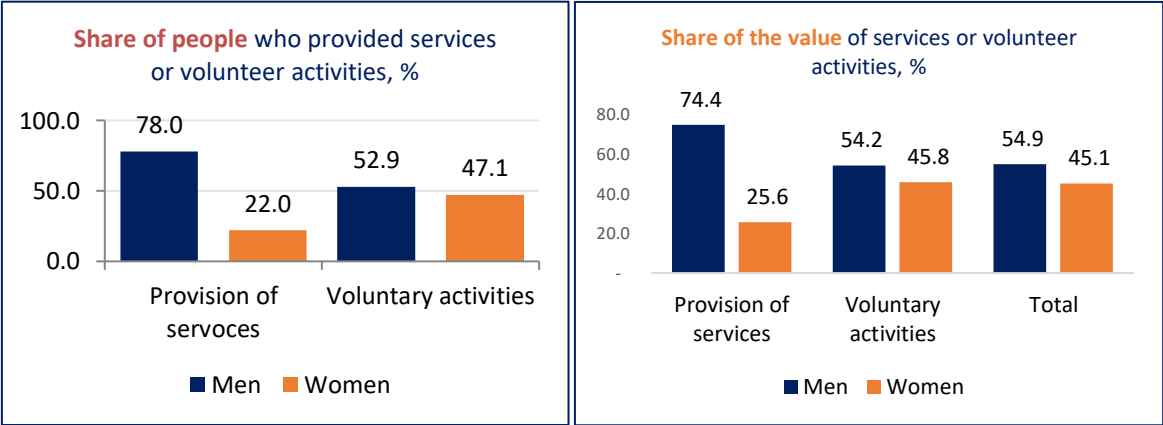
Figure 39. Profile of people who made donations in the electoral campaign and the average size of a donation, by age and gender, in % and MDL

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

The analysis of participation in service provision and volunteer activities during electoral campaigns reveals notable gender disparities, both in terms of involvement and the value of contributions. Regarding the share of people involved, a clear dominance of men is observed in service provision, representing 78% of the people involved, compared to only 22% women. In contrast, volunteer activities show a more balanced distribution of genders: 52.9% of volunteers are men, while 47.1% are women. The gap persists also when examining the value of contributions: men account for 74.4% of the total cost of services provided, while women contribute 25.6%. For volunteering, the difference is smaller: men generate 54.2% of the estimated value, compared to 45.8% for women. In conclusion, men continue to dominate professional service provision in electoral campaigns, whereas women demonstrate growing involvement in volunteer activities, approaching near parity in this area.

Figure 40. Share of people who provided volunteer services or activities in the electoral campaign and their value, by gender and type of transfer, in MDL and in %

Source: CPD calculations based on CEC data, 2025

The overarching finding is that societal barriers such as wage gaps, dependence on social transfers, and limited access to capital are mirrored in the financial profiles of candidates. Female candidates report substantially lower incomes than their male counterparts and are far less likely to own property or financial assets, confirming that structural economic inequalities extend into electoral competition. This section summarizes the key conclusions from the analysis of candidates' income, assets, and financial resources in the parliamentary elections of 28 September 2025, and highlights how financial capacity influences political participation and positioning on electoral lists. The main findings of this unequal reality are presented below.

1. Female candidates report significantly lower incomes than male candidates: In the 2025 parliamentary elections, a women candidate declared an average annual income of approximately 280.7 thousand MDL which is around 33% less than the average income of a male candidate (417.5 thousand lei). Thus, although women represent nearly half of all candidates, they account for only about 40% of total declared income.

2. Salaries remain the primary source of income for all candidates. Approximately 50% of the cumulative income of both female and male candidates comes from salaries obtained at their main employment, this remuneration being by far the most important source of income. The second-largest category includes other legal income, such as pensions, allowances, scholarships, primes, and royalties, etc. which accounts for approximately 20% of the total declared income.

3. Women candidates are less likely to own land, vehicles or real estate: Female candidates enter the electoral race with significantly fewer assets such as land, vehicles, or real estate, assets indicating a certain degree of financial independence, as a rule. The proportion of female candidates owning such assets is considerably lower than that of male candidates.

4. Limited financial access for female candidates. Women candidates remain underrepresented in business and banking sectors. Only 13.8% of female candidates report owning shares in a company, compared to 27.2% of men. Similarly, only 12% of women have bank accounts, compared to 19% of men, this fact indicating lower participation of women in the formal financial system.

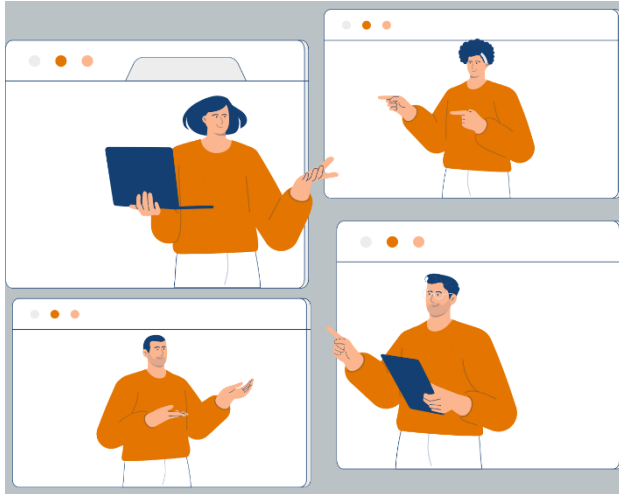
5. The assets owned by female candidates are significantly lower in value: The land and real estate owned by women are, on average, considerably smaller in size and lower in value than those owned by male candidates. For example, the average size of homes owned by women is about 129 m² (compared to 165 m² in case of men), and the value of land owned by women is about 1.6 times lower.

6. Men dominate the incomes at the top of electoral lists. Male candidates consistently report higher incomes across all list segments as compared to female candidates, with the gap being most pronounced at the top positions. Leading male candidates declared an average income of about 707 thousand lei, nearly double than the female candidates (approximately 370 thousand lei). Even in mid-list positions, men report an average over 300 thousand lei, while the incomes of women are decreasing below 230 thousand lei.

7. Economic gender gaps are narrowing slowly. Compared to 2021, women candidates' average income has increased slightly (from 60% to 67% of men candidates' income), while the access of women to valuable assets has improved at a somewhat faster pace. However, female candidates remain economically disadvantaged, and persistent inequalities require sustained public policy interventions to be diminished.

8. The funding of the campaigns is dominated by middle-aged men. Individuals remain the primary source of campaign financing, contributing over 34 million lei of the total declared income. Men donated twice as much as women, with the most active donors being men aged 35–59.

9. Women gain ground in volunteering, while men dominate electoral services provision. Men account for 78% of individuals providing electoral services and have generated 74.4% of the total value of these services. In volunteer activities, gender distribution is more balanced: 52.9% of volunteers are men and 47.1% are women. The value of volunteer contributions is similarly close with 54.2% from men and 45.8% from women.

Chapter IV: WHAT DO THE CANDIDATES PROMISE TO DELIVER?

An analysis of Electoral Programs of Candidates in the 2025 Parliamentary Elections

CONTEXT

This chapter focuses on monitoring and evaluation of electoral programs through the lens of gender equality and social inclusion. The analysis examines the extent to which political commitments made by parties and independent candidates incorporate principles of fairness and non-discrimination, as reflected in their programs, and assesses their willingness to support legislative initiatives promoting equal opportunities and protecting vulnerable groups. In the electoral race for the September 2025 elections, out of a total of 32 applications submitted for registration, the Central Electoral Commission approved 22 electoral contestants: 15 political parties, four electoral blocs, and four independent candidates. The present report covers all these electoral contestants and their political programmes, with the exception of the “Democrația Acasă” Party, which did not submit an electoral programme and therefore could not be included in the comparative assessment. In addition, the report also examined the electoral programme of the political party “Moldova Mare”, even though it was later excluded from the electoral competition, in order to ensure comprehensive documentation.

METHODOLOGY FOR ELECTORAL PROGRAMS ANALYSIS

This analytical report is based on a comprehensive review of the electoral programs of both male and female candidates for the 2025 parliamentary elections. The programs were collected through multiple channels: official websites of electoral competitors, direct requests, and monitoring of social media platforms (Facebook, Instagram, TikTok, and YouTube).

To evaluate the level of inclusion and promotion of gender equality within these programs, a scorecard-based assessment tool was applied, which allowed assessing the level of inclusion and the degree of promotion of gender equality within the electoral programs. The analysis covered 9 key areas: **(i)** Gender equality and inclusion as politically endorsed values; **(ii)** Health; **(iii)** Education; **(iv)** Social protection; **(v)** Rural development; **(vi)** Agriculture; **(vii)** Infrastructure; **(viii)** Labor market and economic autonomy; **(ix)** Protection against gender-based violence. For each area, 38 specific evaluation indicators were defined, as follows:

Assessment area	Indicators for assessing electoral programs	Level of inclusion and promotion of gender equality			
		Beginner (0.0 – 0.74 points)	Medium (0.75 - 1.50 points)	Consolidated (1.51-2.18 points)	Advanced (2.19 - 3.0 points)
Gender equality and inclusion as politically endorsed values	<ul style="list-style-type: none"> • The electoral candidate promotes, at a general level, gender equality, inclusion, human rights • A general discourse as a political actor, centered on inclusion and non-discrimination, is evident • During the political career, the candidate has taken measures and actions that demonstrate openness to aspects of inclusion, non-discrimination, and equal opportunities. • Other aspects that would suggest the existence of political will towards these topics 				
Health	<ul style="list-style-type: none"> • Access to health services, including sexual and reproductive health • Prevention and treatment of diseases specific to gender or vulnerable groups • Maternal and child health (e.g. support for prenatal and postnatal care) • Improving working conditions of employees in the health care system • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				
Education	<ul style="list-style-type: none"> • Universal access to quality education (flexibility of curricula, educational infrastructure, prevention of school dropout, supportive teaching staff, inclusive education, etc.) • Improving the status and working conditions of education employees • Correlating vocational training with existing labor market needs • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				

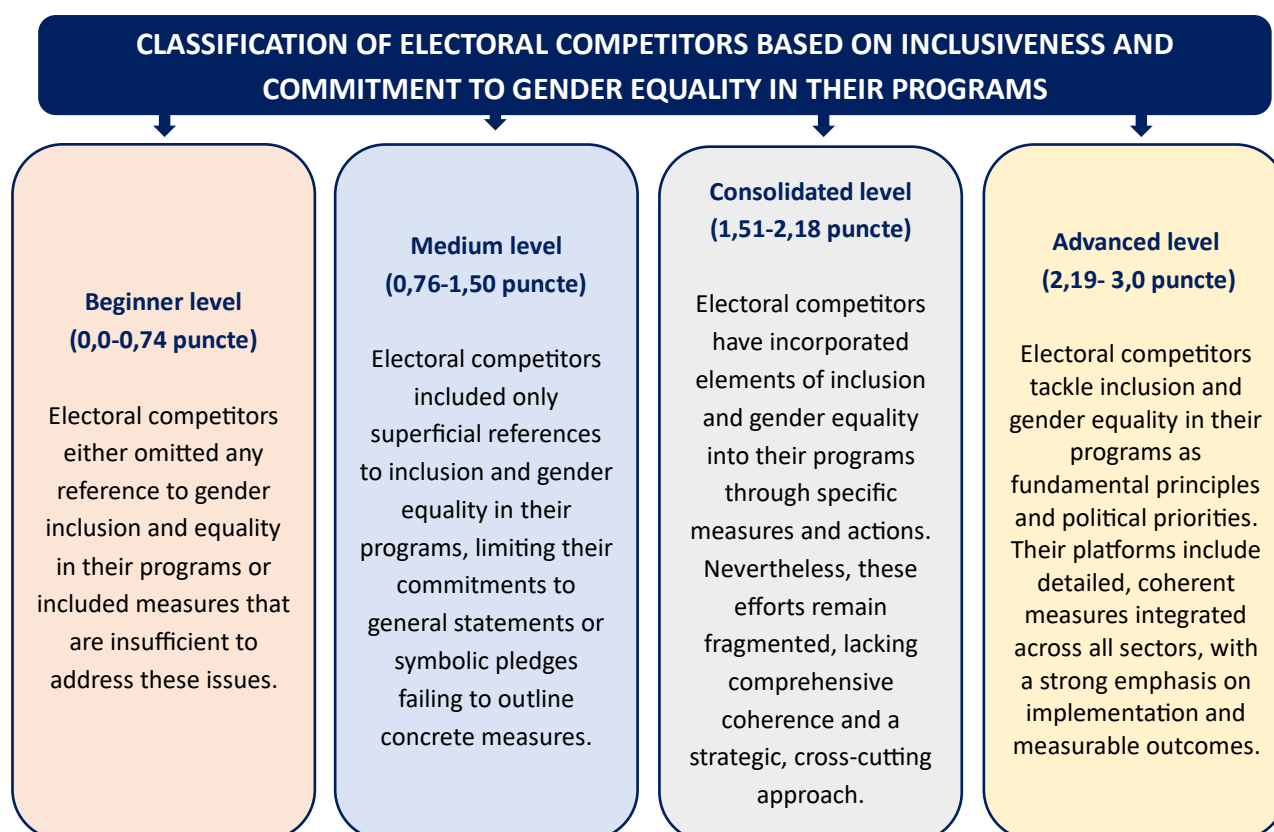
<p>Social protection</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Support for families with children/single-parent families • Care services (for children, the elderly, people with disabilities, etc.) • Protection measures for vulnerable groups (pensions, allowances, social assistance) • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				
<p>Rural development</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Support programs for women and vulnerable households in rural areas • Access to infrastructure and basic services in rural areas (e.g. transportation, drinking water, sanitation, etc.) • Local economic development policies, including in the field of rural employment, micro crediting, entrepreneur training, etc. • Equal opportunities for access to quality education and health services for the rural population • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				
<p>Agriculture</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Equal access to agricultural resources (land, credit) for women and vulnerable groups • Training and support measures for agricultural entrepreneurship (e.g. training, crediting facilities) • Social protection policies for seasonal workers and small agricultural producers • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				
<p>Infrastructure</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Investments in gender-sensitive infrastructure (e.g. urban design taking into account safety, the needs of women and people with disabilities) • Accessible public transport and safe lighting • Public services adapted to diverse needs (e.g. access ramps, adapted toilets) • Other measures to ensure inclusion and reduce inequalities 				
<p>Labor market and economic autonomy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Support for female entrepreneurship and vulnerable people (e.g. microcredit funds, mentoring); • Reducing informal work and facilitating the transition to formal forms of employment • Work-life balance measures (e.g. parental leave, flexible schedules) • Other support measures in the economic sphere 				
<p>Protection against gender-based violence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Legislation and services to prevent and fight domestic and gender-based violence • Support measures for victims (centers, services, hotlines) • Social and economic reintegration programs for survivors (e.g. psychological counseling, training courses) • Campaigns on awareness and education against violence (e.g. school programs, training for authorities) 				

• Other support measures				
--------------------------	--	--	--	--

The assessment areas of electoral programs were classified into four levels, depending on the indicators used in the assessment process:

Level of inclusion and gender equality	Appraisal
Beginner (0.00 - 0.74 points)	The electoral program contains no references or is extremely limited in terms of the subject addressed
Moderate (0.75 - 1.50 points)	The electoral program refers to the subject under assessment in a general manner, without clear commitments, concrete measures or identified resources.
Consolidated (1.51 – 2.18 points)	The electoral program includes specific commitments and measures on the subject under assessment; however, these remain limited in scope and detail.
Advanced (2.19- 3.0 points)	The electoral program treats the subject under assessment as a priority, through complex, well-defined measures, correlated with other areas of public policy and with a high degree of feasibility.

By applying the arithmetic mean, we assessed the degree of inclusiveness and gender equality among electoral competitors. Based on these results, the parties were classified as follows:

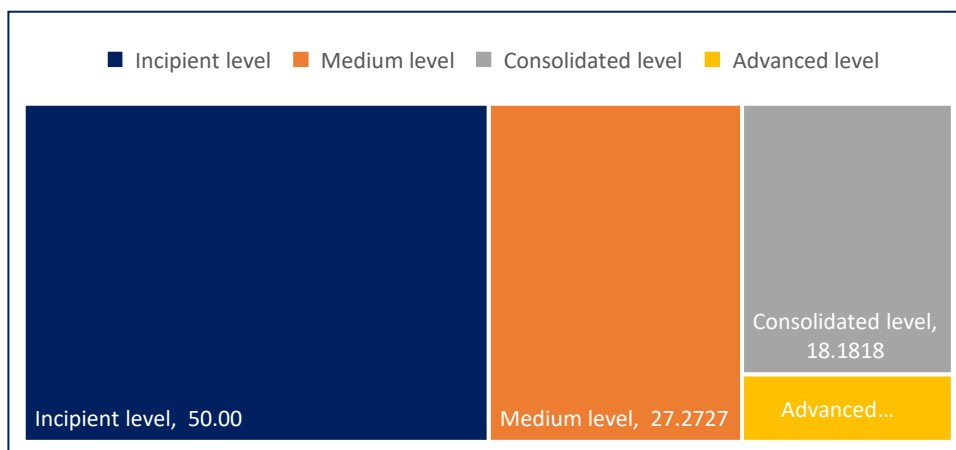

INCLUSION AND EQUALITY WITHIN ELECTORAL AGENDAS

The analysis of electoral programs from the perspective of gender, social inclusion, and alignment with the actual responsibilities of MPs reveals significant shortcomings. Notably, several parties failed to publish any electoral program, reflecting a lack of transparency and accountability toward the electorate. Among the programs that were made public by some electoral competitors, the language is often overly general and vague, dominated by declarative statements and populist rhetoric, while concrete measures and clear implementation timelines are largely absent. Furthermore, many documents demonstrate a misunderstanding of the institutional role of the members of Parliament. Numerous promises and proposals extend beyond the scope of the MP's mandate, falling under the jurisdiction of other authorities such as the Government or local administrations. For instance, commitments to create new jobs at the local level or develop community infrastructure are objectives that typically do not fall within the direct authority of an individual member of Parliament. This tendency may stem either from candidates' insufficient knowledge of parliamentary competencies or from a deliberate use of populist promises aimed at attracting votes without substantive policy backing that an MP can directly influence.

The dimension of gender equality and social inclusion is largely overlooked in the electoral platforms for the 2025 parliamentary elections. Analysis of the electoral programs reveals significant gaps: half of the electoral competitors (50%, 11 parties) are at an incipient stage, indicating the absence of clear measures or commitments in this area. Nearly one-third (27.3%, 6 parties) fall into the intermediate category, mentioning the aspects related to equality and inclusion only superficially, through vague references such as "equal rights" or "fighting discrimination", without identifying target groups or proposing concrete actions and resources for implementation. Only 13.6% of parties (3) reach a consolidated level, presenting more structured measures with a greater potential impact, though still being incomplete and lacking comprehensive integration across policy areas. A minimal share of competitors, just 9.1% (2 parties), achieve an advanced level, treating equality and inclusion as central principles embedded throughout their proposed policies. The predominance of the incipient level underscores not only the lack of political will but also a disconnection between public discourse and written commitments, suggesting that gender equality and inclusion are addressed marginally, merely as secondary themes rather than strategic priorities.

Figure 41. General classification of electoral competitors according to the level of inclusion and equality promoted, %

Source: Authors' calculations based on the analysis of electoral programs, CPD, 2025

Electoral competitors have presented to the voters diverse electoral programs, yet the degree of integration of principles on gender equality and inclusion varies significantly. Overall, the approach remains rather modest, with parties achieving an average score of only 0.90 (on a scale from 0 to 3, where 0 indicates complete absence of commitments and 3 represents an advanced level). Only two parties reached the advanced level, demonstrating concrete measures and explicit commitments to promoting women's participation and protecting vulnerable groups. The majority of competitors remain at an

beginner or medium levels, offering sporadic and indirect references to these subjects, often without addressing equal opportunities or, even worse, promoting messages that are contrary to inclusion.

The parties with the highest scores are the Party Action and Solidarity (2.19 points) and the European Social Democratic Party (PSDE), both positioned at the advanced level. Following the analysis of the PSDE program it stands out for comprehensive approach to gender equality and social inclusion in the electoral program, combining explicit commitments to promote women's participation in decision-making structures with policies that indirectly support the economic autonomy of women and other vulnerable groups. The program includes multiple interventions by PSDE that justify its score, such as support measures for parents (daycare centers, expansion of nursery services), assistance measures for persons with disabilities and the elderly (financial aid, support services, community centers, etc.). Also, the electoral competitor proposes initiatives to improve access to health and education for all disadvantaged groups under assessment through the development and modernization of infrastructure adapted to the needs of different disadvantaged population groups, the creation of optimal working conditions for specialists, and the improvement of the quality of services. These measures focus primarily on disadvantaged communities mainly in rural areas and are complemented by support initiatives for farmers and micro-enterprises, with an emphasis on empowering women in these sectors. Notably, PSDE is among the few parties that explicitly address gender-based violence in its electoral program.

Having analyzed the electoral programs, but also the existence of the political will to promote inclusion and equity, we note that the program **of the Action and Solidarity Party (PAS)** is distinguished by a relatively inclusive approach. It aims to reduce inequalities and barriers faced by people with disabilities, women from vulnerable groups, parents with children, but also other categories in risk situations, such as discrimination on the labor market, limited access to services or economic vulnerability. The party proposes measures to develop health and education infrastructure, regional development, expand and improve the quality of health services, education, social protection, improve the working conditions of specialists in these fields, etc. Education benefits from a large chapter, aiming at modernizing the infrastructure and equipping schools, including making them accessible for children with special needs. Improving working conditions and salaries for teachers are also among the priorities. In social protection, PAS advances an extensive set of financial support and inclusion measures for families with small children, people with disabilities and the elderly. A notable element is the commitment to the integration of people with disabilities not only through infrastructure and care services, but also by strengthening them for independent living. Agriculture and rural development are supported through subsidies, capacity-building and financial and technical support for local farmers and producers, which, even if not explicitly targeting vulnerable groups, contributes to creating opportunities and improving access to essential services for rural communities. However, the dimension of gender-based violence remains insufficiently covered, the only references being related to the prevention of bullying and violence in the educational environment, an element that had diminished considerably the overall score attributed to this electoral program.

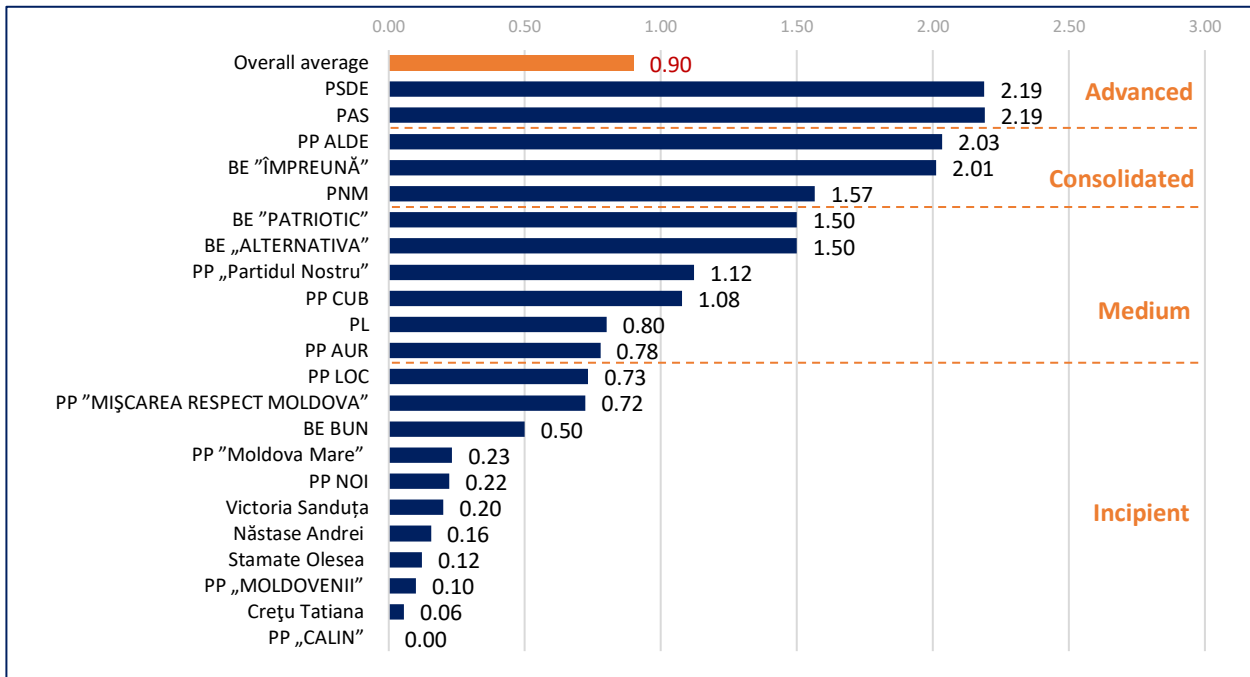
Only three parties achieved a consolidated level in promoting the principles of gender equality and inclusion, among them being the Alliance of Liberals and Democrats for Europe (with 2.03 points), the Electoral Bloc "Împreună" (with 2.01 points), and the National Moldovan Party (with 1.57 points). The **PP ALDE** presents a comprehensive program emphasizing the prevention of domestic violence, with a strong focus on health and service networks for women and children. It advocates for establishing protection centers against violence in every district and expanding oncological screening programs, earning high scores in health and violence prevention. The program also includes support for persons with disabilities and investments in inclusive education. While agriculture and labor market measures are addressed, gender-specific provisions are absent; for instance, subsidies are proposed for employers hiring persons with disabilities, but no recommendations target women farmers. The **Electoral Bloc "Împreună"** adopts a community-oriented approach, proposing community centers for all vulnerable groups and extensive mobility programs (including accessible rural public transport) and infrastructure. It stands out in education and social protection through scholarships, student assistance services, and investments in after-school centers. In agriculture and rural development, the bloc focuses on supporting small farmers and local markets, though without gender-specific measures. **PP PNM** prioritizes harmonization with the EU Common Agricultural Policy, proposing subsidies per hectare, tax exemptions for job-creating farmers, and

free advisory services. In the field of social protection, it advocates for increasing the minimum pensions and substantial child allowances. However, the program does not explicitly address gender equality, offering housing for young people and support for pensioners without specific provisions for rural women or vulnerable groups.

The Electoral Bloc "Patriotic", "Alternativa", the Coalition for Unity and Welfare Party and "Our Party" Party rank at the medium level in terms of integration of inclusion and equity principles in their electoral programs. The Electoral Bloc „Patriotic” proposes an extensive social agenda (pension increases, services for retirees, and substantial agricultural subsidies), but focuses exclusively on promoting the traditional family and omits measures for protecting women victims of violence, entirely lacking gender-sensitive provisions. **The Electoral Bloc "Alternativa"** emphasizes fiscal incentives for businesses and local development projects but neglects the gender dimension. **PP CUB** adopts a pro-European stance, mentioning a fund for social and local modernization, yet fails to include explicit measures for women or minorities. **PP "Our Party"** promises significant investments in social housing and facilities for youth but completely ignores gender-based violence and women’s rights. These parties are followed by two other competitors scoring below 1 point, though slightly more advanced than those at the beginning level. The Liberal Party and **the Alliance for the Union of Romanians**. Their low scores stem from incomplete programs or the total omission of gender and inclusion perspectives. PL (0.80) promotes a unionist agenda focused on tax reductions and unification with Romania, without measures for equal opportunities or women’s protection. PP AUR (0.78) pledges higher salaries and pensions and labor market integration with Romania but fails to address violence prevention or support for women’s integration in agriculture.

The final group, classified at the beginner level, consists of parties scoring below 0.74 points in the assessment process and is represented by: PP The League of Cities and Communes (0.73) and PP Respect Moldova Movement (0.72), which focus primarily on local or general issues without addressing gender or vulnerable groups, as well as the Electoral Bloc BUN (0.50) framing union with Romania as a universal solution to all existing barriers and inequalities. These are followed by smaller parties and independent candidates such as PP Moldova Mare, PP Noua Opțiune Istorică, Victoria Sanduța, Andrei Năstase, Olesea Stamate, the Political Party "Moldovenii", Tatiana Crețu, and the Christian-Social Union of Moldova, whose scores range between 0.00 and 0.23 points. Their low ratings result from either the absence of electoral programs or platforms limited to patriotic declarations without concrete social measures. None of these actors explicitly address gender equality or protection against violence.

Figure 42. Average level of integration of inclusion and equality in electoral programs, by electoral competitors

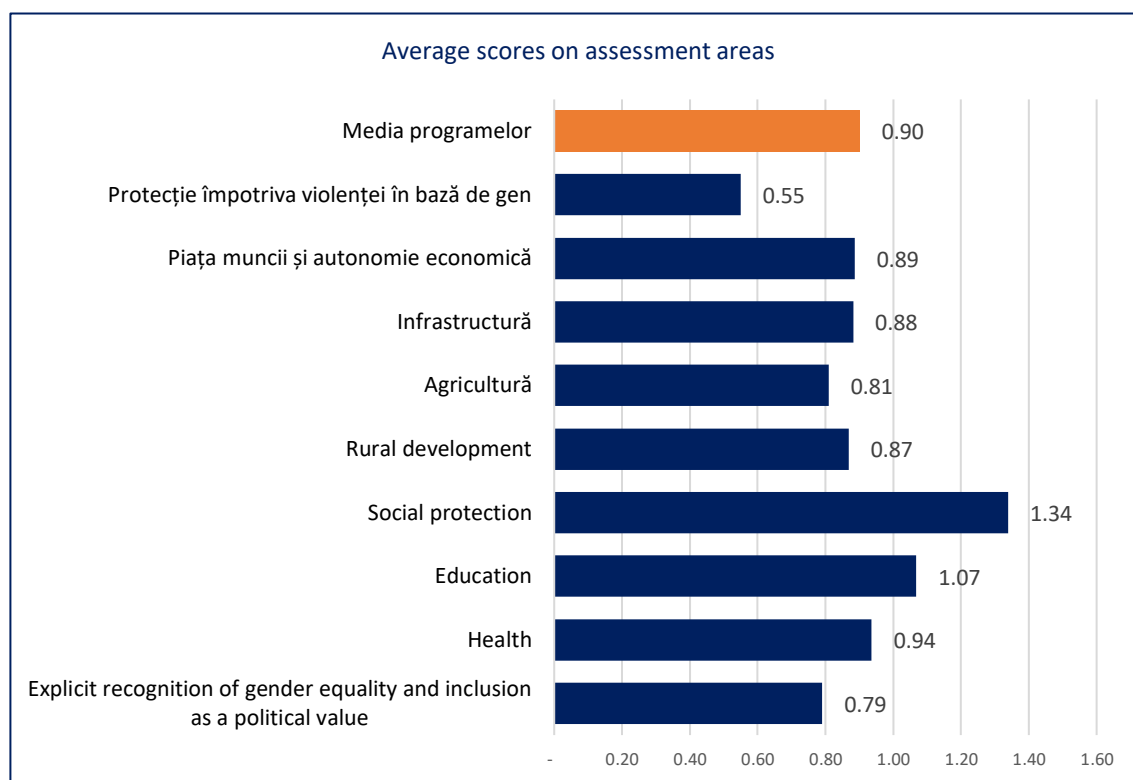

Source: Authors' calculations based on the analysis of electoral programs, CPD, 2025

The detailed analysis of electoral programs reveals significant disparities in how inclusion and equity are addressed across different areas of evaluation. In certain intervention domains, parties have

formulated more inclusive objectives that incorporate measures aimed at ensuring equity for diverse groups. In other areas, these concerns are treated superficially or are almost entirely absent. The most developed commitments are found in traditional socio-economic sectors such as social protection and education, where many political formations propose actions with potential inclusive impact. Conversely, issues such as combating gender-based violence or explicitly recognizing gender equality as a core political value remain insufficiently addressed, exposing major gaps in programmatic commitments. This indicates that, within party agendas, gender equality and inclusion are often approached tangentially and being integrated primarily where they align with general social policies, while neglected in areas requiring dedicated strategic engagement.

Figure 43. Overall level of integration of inclusion and equality, by assessment areas, points

Source: Authors' calculations based on the analysis of electoral programs, CPD, 2025

In the area of education, certain electoral programs extensively address inclusion and equal opportunities, while others almost entirely omit these aspects. Parties with advanced approaches in education, such as PP PSDE, PP PAS, PP ALDE, and BE "Împreună" integrate concrete measures to ensure equal access. For instance, PP PAS proposes a comprehensive modernization of the education system, including school renovation and equipment upgrades, expansion of nursery networks (creating approximately 5,000 new commercial), and curriculum enrichment with subjects such as financial, media, and health education. The PP PAS program also includes continuous teacher training, incentives for teachers (e.g., *First House* facilities for young teachers), anti-bullying initiatives, and remedial programs designed to support personalized learning aiming to help the pupils in overcoming difficulties. PP PSDE prioritizes equitable access to education, advocating additional funding for rural schools. An important objective is the modernization of school infrastructure (water, sewage, internet), particularly in disadvantaged communities. Another example is the BE "Împreună" which analyzes structural vulnerabilities in education (such as demographic decline, underfunding, staff shortages) and proposes inclusive solutions: investments in nurseries and kindergartens, direct support for children from vulnerable families (school supplies, free meals in kindergartens, transportation), and community education centers in disadvantaged areas. These parties treat education as a strategic priority, aiming to improve overall quality while ensuring inclusion for marginalized groups, such as children with disabilities and ethnic minorities. In contrast, parties with beginner approaches such as PP PL, PP AUR, or newer formations like PP NOI, PP CALIN, and PP "Moldova Mare" either omit inclusion entirely or limit

themselves to vague statements. Some programs are mentioning only general intentions (e.g., investments in schools through diaspora funds) without detailing inclusive curricula or support for disadvantaged students. PP AUR, for example, frames education primarily through the lens of unification with Romania, proposing system harmonization, mutual diploma recognition, and scholarships for Moldovan youth in Romania. These objectives overlook the problem of inclusion: they fail to provide any measures for inclusive education, adapting institutions for students with special needs or ensuring the equal support for boys and girls. Parties with the lowest scores either exclude education from their platforms or offer generic promises without reference to vulnerable groups. Therefore, critical gaps persist: there are no provisions for preventing school dropout in poor communities, promoting inclusive education for children with disabilities, or training teachers to work effectively in disadvantaged environments.

A pronounced contrast is evident in the health sector. Parties with the highest scores—such as PP ALDE, PP PSDE, and PP PAS propose policies aimed at expanding access to medical services while integrating gender and inclusion perspectives. PP ALDE program stands out for its emphasis on prevention and universal access, introducing innovative measures such as the “Youth Health Voucher” program, which offers a package of free medical services (tests, basic dentistry, psychological counseling) to 200,000 young people annually, benefiting both women and men. PP ALDE also advocates for modern health education in schools through a mandatory “Health and Responsibility” course (covering nutrition, chronic disease prevention, mental health, and balanced sexual education), an initiative directly addressing the needs of young women and men. The measures proposed by PP ALDE further target vulnerable groups through its “Total Inclusion” strategy, which aims to adapt the medical system for persons with disabilities and marginalized communities, while the program includes substantial investments in prevention (such as free screening for oncological and cardiovascular diseases targeting 100,000 patients annually) and a dedicated oncological screening program for 100,000 women each year, addressing a critical health need for women. On the other hand, other parties with advanced scores, such as PP PAS and PP PSDE, focus on strengthening primary healthcare and expanding health infrastructure in rural areas, which has strong inclusive implications. For example, PP PSDE acknowledges challenges such as the exodus of medical professionals and outdated infrastructure, proposing structural reforms: revising medical university curricula, doubling residency positions, digitizing medical records, increasing staff salaries, and equipping emergency services. While these measures do not explicitly target women, they significantly improve access for vulnerable groups (e.g. rural populations and the elderly), and support the reduction of health inequalities by area/territory. In contrast, parties with low scores (e.g., PP PL, PP AUR, PP NOI, PP CALIN) either omit health entirely or address it superficially, without references to gender or social inclusion. Some of their programs limit themselves only to generic statements such as “ensuring equal access to quality health services for all citizens,” without specifying how vulnerable categories (pregnant women, persons with disabilities, ethnic minorities, etc.) will be served. Some platforms mention intentions to prioritize primary care and prevention but fail to detail specific areas like sexual and reproductive health or support for medical personnel in disadvantaged regions. PP AUR, for instance, approaches health exclusively through cooperation with Romania (for access to medicines, harmonization of standards), food security, neglecting any gender perspective. Meanwhile, parties such as PP NOI and PP CALIN do not include a dedicated health chapter in their programs. In some cases, healthcare is not mentioned at all as a separate domain.

In the area of infrastructure, only a few electoral programs demonstrate genuine integration of inclusion principles, while most omit this perspective entirely. PP PAS stands out for its ambitious investment plan aimed at reducing urban–rural disparities and addressing community needs. Its program includes the rehabilitation and construction of thousands of kilometers of roads, new bridges over the Prut, modernization of water and sewage systems, and expansion of public street lighting. A noteworthy measure is the construction of modern sanitary facilities in all rural schools to eliminate outdoor toilets and improve hygiene conditions for students. This intervention will particularly reduce a major inequality that affects particularly girls in rural areas (where access to decent facilities influences school attendance). Other advanced programs also propose gender-sensitive and inclusive infrastructure. For example, BE “Împreună” advocates a national plan for local and national infrastructure projects aimed to ensure adequate living conditions in every locality, under the principle that “no one is left behind.” Its proposals

include expanding rural public transport (through the *"Buses for Villages"* program), **building** multimodal stations, and reducing isolation in small communities. The *"Buses for Villages"* initiative aims to connect larger villages to the public transport network with vehicles accessible to persons with disabilities, facilitating mobility for rural residents, including women, and improving access to services and opportunities. Similarly, PP ALDE integrates objectives for making urban infrastructure accessible. Its program commits to fully adapt public buildings and a significant portion of urban transport for persons with disabilities, which denotes a significant concern for inclusion. Measures such as expanded street lighting, accessible public transport, and urban planning that prioritizes women's safety reflect a consolidated approach that recognizes infrastructure not neutral, but rather designed to serve different categories of the population equally. In contrast, parties with low scores in this area either present major gaps or limit their vision to large-scale investments without an inclusion component. PP PL, for example, does not include in its electoral program projects that take into account women's safety in public spaces or making transport accessible to people with reduced mobility. The program of that party is limited to general investments (roads, water, sewage, public transport in rural areas) aimed at improving life in villages, but does not contain programs dedicated to women or vulnerable households in rural areas. Other parties, such as PP AUR and PP NOI, lack a dedicated section on infrastructure and transport, mentioning only incidental needs (e.g., laboratories and running water in schools) without a coherent strategy for community development. This absence signals a lack of vision in leveraging infrastructure to reduce inequalities. Instead, some platforms emphasize large scale projects (highways, railways, airports) or resort to populist rhetoric, ignoring practical aspects such as public lighting (critical for women's safety) or adapting local transport for the elderly and persons with disabilities.

Social protection is the area where the objectives related to inclusion and equality, on average, are most consistently integrated, and this fact indicates that most parties have taken into consideration, to varying degrees, the needs of vulnerable groups while shaping their social policies. However, significant differences exist between programs. PP PSDE stands out with a comprehensive and well-structured approach that addresses multiple vulnerable categories and reflects a consolidated inclusion perspective. Recognizing challenges such as the lack of childcare services, PP PSDE proposes concrete solutions: creating a national network of free daycare centers and nurseries to provide educational activities for children and support for parents, facilitating mothers' professional reintegration. The program also includes subsidies for nurseries serving low-income and single-parent families, development of home care services, and establishment of community centers for the elderly people. Moreover, legislative reforms proposed by PP PSDE aim to promote shared family responsibilities (e.g., increased family responsibility through paternal involvement) and support informal caregivers (monthly assistance and raising the professional level of personal assistants for persons with severe disabilities). This integrated policy set demonstrates a deep understanding of the concept of social inclusion, offering not only financial aid but also accessible services that enable single mothers, the elderly, and persons with disabilities to lead dignified, active lives within their communities. Other parties, such as PP ALDE and BE "Împreună" also propose significant measures. PP ALDE, for instance, combines health and social protection policies, offering free cancer screening for women (for the early detection of cancer) and subsidies for employers hiring persons with disabilities, thus facilitating labor market integration. BE "Împreună" and other left-leaning parties advocate for reducing socio-economic inequalities through support mechanisms for families with children and youth, such as increased allowances, social housing, tax incentives, and mentoring programs for disadvantaged youth. Such measures reflect an advanced approach where social protection extends beyond uniform financial benefits to include targeted, personalized interventions that account for gender and vulnerability. In contrast, parties with limited approaches towards social protection focus narrowly on demographic or financial aspects, and these omissions reveal the absence of an integrated vision. The AUR party frames social protection primarily through unification with Romania. For example, they propose harmonization of the pension system with the Romanian one and partial liberalization of contributions (allowing allocation to private funds). While potentially beneficial, these measures lack safeguards for gender equity (women, who often receive lower pensions, could be disadvantaged). No support is provided for vulnerable groups. Similarly, AUR and comparable parties fail to prioritize vulnerable populations, as shown by the absence of commitments toward large families, homeless individuals, or ethnic minorities. Emerging parties such as PP NOI and PP CALIN offer no coherent

solutions in the field of social protection, limiting themselves to vague slogans about “welfare” without substantive content. In the absence of clear strategies, critical needs ranging from childcare access for single mothers to social inclusion for persons with disabilities remain unaddressed. While parties with robust visions propose measures like community centers and personalized assistance, those at the lower end either avoid the topic or restrict themselves to generic promises of income growth, disregarding the fact that vulnerable groups require dedicated interventions to achieve real and equal opportunities.

Electoral programs addressing the labor market range from detailed strategies for integrating disadvantaged groups to simplistic visions focused solely on general economic growth. Among the leaders are PP PSDE and PP ALDE, which provide notable examples of incorporating gender equality and inclusion into employment policies. PP PSDE, for instance, sets ambitious macroeconomic goals of doubling GDP and creating over 300,000 well-paid jobs while correlating these macro objectives with targeted inclusion measures at the micro level. PP PSDE program promotes partnerships between vocational schools and businesses and the development of dual education systems to align training with labor market needs. Moreover, PSDE directly addresses a major barrier to women’s labor market participation notably the lack of childcare services, by expanding free nurseries and day care centers, facilitating mothers’ return to professional activities. This policy acknowledges that unequal care responsibilities are a key driver of economic gender inequality. Additionally, PSDE program supports social entrepreneurship in vulnerable communities and initiatives to reduce dependency on social assistance through social economy projects, creating jobs tailored to disadvantaged groups. PP ALDE stands out for its focus on integrating persons with disabilities, proposing a 50% wage subsidy for employers hiring individuals with disabilities and committing to fully adapt public buildings and urban transport to improve access of this category of people to their jobs. PP ALDE also plans to train rehabilitation specialists to ensure long-term maintenance and rehabilitation support for employees with disabilities. Concurrently, the party will work to extend subsidies in the health sector (for employers hiring persons with disabilities in the medical domain), this fact representing an integrated approach addressing both physical and professional barriers. PP PAS offers another consolidated approach, introducing measures such as increased subsidies for employers recruiting persons with disabilities and supporting their entrepreneurial integration by launching the “Mobility for Dignity” program, which provides assistive equipment and housing adaptations to reduce employment barriers. Moreover, PAS also proposes the “After 16” initiative to help young people with mental disabilities transition from school to work through vocational training and supported employment. These measures reflect PAS’s sustained effort to directly tackle the causes for exclusion from the labor market, whether they are due to lack of childcare services for the parents (particularly mothers), discrimination, workplaces that are inaccessible for persons with disabilities, or lack of entrepreneurial support for vulnerable groups. In contrast, parties at the beginner level of policy development regarding the labor market address the issue superficially, often ignoring gender dimensions and the needs of disadvantaged categories. For example, the economic program of PP PL speaks broadly about business development and youth support and fails to include concrete policies for female entrepreneurship, neither measures to reduce informal work which disproportionately affects women. Thus PP PL proposes tax incentives and business loans at a broader level, but is overlooking microcredit lines or mentoring for women willing to start a business and omit strategies to combat undeclared work (e.g., many women are employed as nurses, caregivers or domestic workers without contracts). Correspondingly, PP AUR focuses on national labor market sovereignty, advocating equal labor rights for Moldovan citizens both in Romania and in their own country. It supports the elimination of all forms of discrimination in terms of wages and taxation and states that Moldova should no longer be treated as a source of cheap labor. However, its concrete measures center on fiscal coordination with Romania and equal treatment for companies from both countries, which are macro-level objectives that exclude specific provisions for women, long-term unemployed individuals, or other vulnerable groups. Other parties (such as PP NOI and PP “Moldova Mare”) fail to present any employment measures, limiting themselves to populist promises of well-paid jobs and halting labor migration without offering any training programs, parental support, or incentives for hiring disadvantaged categories.

The analysis of agricultural policies reveals a pronounced polarization between parties that propose coherent strategies focused on modernizing the sector and supporting small farmers, and those that rely

on generic promises or overlook the topic entirely. Only a few parties treat agriculture as a strategic sector requiring fair and inclusive modernization. European Social Democratic Party (PSDE) presents an ambitious modernization package, including rapid compensation for natural disasters, state-guaranteed loans for farmers, a unified agricultural tax, and access to technologies through subsidies and grants, alongside the development of agro-industrial centers. Its social-democratic vision emphasizes revitalizing rural areas and supporting small producers through cooperatives and long-term state contracts; however, the program lacks measures to ensure equal access to land or credit for women. The Moldovan National Party (PNM) aligns with the EU Common Agricultural Policy, advocating for direct payments per hectare, tax breaks for job-creating farmers at the local level; accent is put on free consultancy, county-level agri-food markets, and financing for small producers, yet without addressing gender equality or the situation of seasonal workers. As an example. Similarly, PP PAS adopts an advanced approach towards inclusion, proposing advance subsidies, preferential loans for micro-farmers, free diesel distribution, and irrigation system rehabilitation. Its program includes support for seasonal workers during inactivity periods and advisory centers “Agricultural Chambers”, but omits women’s access to resources or training in agricultural entrepreneurship. A populist, protectionist stance is evident in PP Partidul Nostru, which calls for reinstating centralized procurement systems and guaranteeing markets for family farms; despite its focus on “peasants”, the program lacks specific measures for female farmers. At an intermediate level, parties such as BE “Patriotic” (PSRM–PCRM) propose increasing the subsidy fund to 2.5 billion lei and refunding VAT and diesel excise taxes, without differentiating between large and small farms or disregarding the fact that women also work in agriculture. BE “Alternativa” and PP Coalition for Unity and Welfare (PP CUB) promise special tax regimes and protection for local producers, promoting efficient irrigation and local processing of local products, yet fail to reflect the place and role of women within these processes. The “Respect Moldova” Movement focuses on social measures (growth of pensions, support for families) and only vaguely declares support for farmers and producers, without detailing credit access or training programs for family agriculture. The remaining competitors address agriculture minimally or omit it entirely. The Liberal Party, AUR, and the Bloc Unirea Națiunii frame the sector through identity lenses, such as unification with Romania or preserving traditions rather than agricultural policy in itself. The new parties such as PP NOI, PP CALIN, the Party “Moldova Mare” present no concrete plans for agricultural sector, ignoring issues like women’s access to land, seasonal worker protection, or rural entrepreneurship. Independent candidates (e.g., Olesia Stamate, Victoria Sanduța) either exclude agriculture or limit themselves to general statements about safeguarding agricultural interests in EU negotiations, without offering solutions for small producers or vulnerable groups. This analysis demonstrates that, although a few programs propose complex measures for revitalizing the agri-food sector and supporting small households, the gender dimension and protection of seasonal workers remain largely outside the interests of electoral competitors. Most political competitors thus lack a coherent vision linking agriculture with equal opportunities and social inclusion.

In the field of rural development, the analysis of electoral programs reveals a polarization similar to that observed in agriculture. Some political parties propose coherent programs aimed at social inclusion and reducing urban vs. rural disparities. On the other hand, other formations limit themselves to general promises or avoid the topic completely. Among the parties that specifically address rural development are PP PSDE, PP PAS, the Electoral Bloc “Împreună” and PP PNM. Their programs view the village not only as a space requiring modernization and integration into the national economy but also as a place of solidarity and equal opportunities. For example, PP PSDE’s rural development program focuses on three main directions: access to quality public services, infrastructure development, and strengthening social cohesion. Proposed measures include investments in water supply and sewage networks in villages, modernization of local and regional roads, and expansion of nurseries and kindergartens to support mothers’ professional reintegration in the rural area. The PP PSDE program also allocates funds for home care services for the elderly and persons with disabilities. An innovative element proposed by PSDE is the “Rural Resilience” program, which provides rapid compensation and guaranteed loans for farmers affected by drought or natural disasters. As can be seen, the party’s policy is focused on revitalizing the village, but the program itself does not differentiate by gender in terms of access to land or financing; however, the program does not differentiate by gender in terms of access to land or financing. PP PAS approaches rural development through integrated infrastructure projects: road rehabilitation, expansion of public lighting,

construction of bridges, and creation of public transport networks connecting villages to major cities. The program includes modernization of schools and health centers and installation of modern toilets in all educational institutions, which is an important measure for girls' comfort and for ensuring school attendance. PAS also proposes support mechanisms for seasonal agricultural workers and rural youth but does not include measures to ensure women's access to resources or entrepreneurial training. BE "Împreună" focuses on connecting villages to services and opportunities, explicitly identifying vulnerable categories such as the elderly, persons with disabilities, children, and youth. Its program includes community centers in each locality, mobile health services, and the "Buses for Villages" initiative to provide accessible public transport for persons with disabilities. The creation of a fund for modernizing basic infrastructure (water, sewage, energy) is another notable measure. Although gender language is absent, the approach is transversal, aiming to reduce isolation and rural poverty. PP PNM proposes alignment with European and Romanian rural development standards through standardization of public services across counties, establishment of regional markets, and county-level agricultural advisory services for all farmers. The program also includes investments in transport and internet infrastructure in the villages and initiatives to reintegrate youth by supporting rural SMEs. However, the gender dimension appears only implicitly, with no concrete measures for women in rural areas. Partial approaches to rural development are found in the programs of BE "Patriotic", BE "Alternativa" and PP CUB. BE "Patriotic" promises massive investments in basic infrastructure and construction of 18 regional industrial platforms to create jobs. Although it declares concern for rural areas, the program does not consider gender differences or disparities between large farms and small households. BE "Alternativa" proposes special tax regimes and protection for local producers but does not explicitly address the social dimension of the village, the program focusing more on economic incentives. PP CUB and other center-right parties emphasize decentralization and local autonomy, supporting infrastructure investments but failing to present initiatives for social services or resource access for vulnerable groups in rural areas. Minimalist approaches are observed in case of parties that either omit rural development entirely or subsume it under broader objectives. Unionist parties (PL, AUR, Blocul BUN) address rural issues through the lens of unification with Romania, assuming implicitly that this will resolve rural challenges without proposing concrete national public policies. The "New Historical Option" Party, "Moldova Mare" and PP CALIN lack clear rural development programs, while some independent candidates (e.g., Oleseă Stamate, Victoria Sanduța) do not mention the topic at all, this fact suggesting that rural development is not a priority for them. Overall, the analyzed programs fail to address essential issues such as equitable access to land, credit facilities for women, care services, or infrastructure adapted to the needs of rural communities.

Protection against gender-based violence is a clear indicator of political will to support gender equality, and the differences between electoral competitors' programs are significant. Only a few parties propose comprehensive actions to prevent and fight against domestic and gender-based violence. A notable example of good practice is PP ALDE, which advances an ambitious approach: creating a network of protection centers against domestic violence, with at least one center in each district, ensuring nationwide coverage. The same party includes strong prevention measures, such as annual medical and psychological screening for approximately 250,000 schoolchildren, national programs to prevent sexual and physical abuse among children, and parenting education courses in schools and community centers. The program also integrates gender considerations into health policies, providing free cancer screening for women (100,000 beneficiaries annually) which is an intervention that, while health-related, directly impacts fight against violence (because many victims of gender-based violence often lack access to medical services). Additionally, ALDE plans national awareness campaigns and strengthened legal protection for women and children. Thus, the issue is addressed both preventively and through sanctions against aggressors to discourage the phenomenon. Other parties also demonstrate a consistent and mature approach towards this subject. For example, BE "Împreună" provides measures related to violence in its social objectives, focusing on fighting against human trafficking and criminal networks, promoting legal education in schools, and running campaigns on citizens' rights. While these initiatives do not directly target domestic violence, they contribute to creating a safer and more informed environment for victims seeking help. Emerging parties also make noteworthy commitments. The Moldovan National Party (PNM), for instance, explicitly pledges to fight against gender-based violence, even though the topic is not detailed in its electoral program. PNM promotes the principle of zero tolerance toward violence against women and supports

initiatives in this regard, which denotes a certain ideological sensitivity towards this issue. On the other hand, many parties show major gaps in addressing gender-based violence. In some cases, violence is mentioned only tangentially, without concrete measures or coherent solutions. For example, a mid-level program (e.g. prepared by PAS) includes one single explicit reference to violence, limited to the educational environment: a program to prevent bullying and violence in schools and universities, alongside doubling the number of school counselors and psychologists. While useful for preventing youth violence, the program fails to address domestic or gender-based violence. There are no provisions regarding specific legislation on prevention and fight against violence, victim support services (shelters, emergency lines), or reintegration programs for women survivors. The problem thus is addressed partially, while the most critical segment – violence against women in the private space – is avoided. Other major parties (PL, AUR) and the most of smaller ones (PP NOI, PP CALIN, PP Moldova Mare, etc.) completely ignore the issue. The Party AUR, for instance, known for its ultra-conservative rhetoric, not only omits any aspect related to domestic violence but emphasizes in its campaigns the reference to “traditional values”, which often minimizes any problems related to family violence.

FINDINGS FROM CHAPTER IV

The analysis of electoral programs of the candidates for the 2025 parliamentary elections reveals significant shortcomings. Many political parties have failed to make clear public commitments regarding gender equality and social inclusion, and some have failed to publish any electoral program. The principles of equal opportunities and non-discrimination appear only marginally in most electoral platforms, with few notable exceptions. The main findings of this analysis are summarized below:

1. **Lack of platforms or vague wording:** Several parties and candidates have not presented any public electoral program, while many of those that did rely on general and populist language, lacking concrete measures or clear implementation timelines. This reflects a weak commitment to the electorate.
2. **Confusion regarding the role of parliamentarians:** Many programmatic documents reveal a misunderstanding of the institutional role of the members of Parliament. Numerous promises exceed parliamentary competencies, falling instead under the responsibilities of other authorities (Government or local administrations).
3. **Gender equality and social inclusion – rarely addressed topics:** About 50% of assessed electoral competitors include no clear measures or references to gender equality or social inclusion. Nearly one-third limit themselves to vague mentions such as “equal opportunities” or “combating discrimination,” without identifying target groups or specific actions.
4. **Real commitments appear more as isolated cases:** Only around 4.5% of electoral competitors treat equal opportunities and social inclusion as core principles integrated across their platforms. In practice, just one or two formations propose advanced programs with coherent measures aligned with other policies.
5. **Low overall score:** On a scale of 0 to 3, the average score for mainstreaming gender equality and social inclusion is only 0.90. This modest level shows that equal opportunities remain a marginal issue on the electoral agenda.
6. **Parties with strong platforms:** Only five parties stand out positively: the European Social Democratic Party (PSDE), Action and Solidarity Party (PAS), Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE), Electoral Bloc “ÎMPREUNĂ,” and Moldovan National Party (PNM). Each scored above 1.5 out of 3. Their programs include relatively comprehensive measures for vulnerable groups, ranging from expanding nurseries and daycare centers to subsidies for small farmers, incentives for employing persons with disabilities, and shelters for victims of domestic violence.
7. **Parties with symbolic approaches:** At the opposite end are parties that address these areas superficially or lack defined programs altogether. Many small parties and independent candidates score near zero—either due to the absence of a coherent platform or an exclusive focus on patriotic slogans (e.g., unification with Romania) without concrete social proposals. Topics such as gender equality, fight against violence, or inclusion of disadvantaged groups are completely omitted.
8. **Social protection – present but rarely inclusive:** Although social protection is among the most frequently addressed areas, most programs focus on general promises (pension increases, child allowances, social assistance). Few include measures that effectively support vulnerable groups, such as accessible care services (nurseries, home care for the elderly and persons with disabilities), support for single parents, or incentives for integrating disadvantaged individuals into the labor market.
9. **Education and health – addressed but with inclusion gaps:** While education and health are common themes, only a few parties explicitly reference inclusive education or reproductive health. Parties present programs which often mention investments in schools and hospitals (infrastructure modernization, equipment, staffing). For instance, they promote school renovations or expanding family doctor networks in rural areas, but neglect essential issues like preventing school dropout in poor communities, integrating children with special needs, or ensuring women’s access to specific health services which are insufficiently addressed, or completely lacking.

10. **Gender-based violence – the most neglected topic:** Fighting violence against women and domestic violence is the least present subject in electoral platforms. Only one or two parties propose concrete measures in this regard. A notable example is ALDE, which pledges to establish shelters in every district and launch national prevention campaigns. Regretfully, most parties fail to mention services for victims, improved legislation, or reintegration programs for women survivors of violence.
11. **Equal opportunities – treated as peripheral subject:** Overall, the analysis reveals a gap between electoral speech and concrete commitments. Gender equality and social inclusion are addressed by most candidates as secondary themes. Only a few programs elevate them to strategic priorities, and this fact raises serious concerns about the real commitment of the future Parliament regarding the principles of equal opportunities for all citizens.

The results of this analysis show that equal opportunities, social inclusion, and the fight against gender-based violence remain largely marginal themes in the current electoral discourse—often treated superficially or omitted entirely by most political actors. Only a few parties integrate these principles coherently and translate them into concrete measures tailored to the needs of vulnerable groups. Lack of clear electoral programs or their total absence in certain candidates reveals a dysfunction in the current political culture. In a healthy democracy, participation in elections should imply not only the ambition to gain power but also the capacity to propose concrete, responsible, and equitable solutions for the entire society. This report serves both as a monitoring tool and a reference point, contributing to the evaluation of future commitments and to the consolidation of a political culture grounded in responsibility and respect for fundamental human rights.

Chapter V: THE ELECTORAL SCREEN

Analysis of the representation of male and female candidates in the media during the 2025 parliamentary elections

CONTEXT

This chapter examines male and female candidates' access to media coverage. The analysis is based on monitoring four types of media products—news bulletins, talk shows, election debates, and commercials – broadcast by national television stations. The main objective of the research is to determine the level of presence of women candidates in the television media during the election campaign and to correlate this visibility with their proportion on the candidate lists. Through this comparative approach, CPD aims to identify any gender discrepancies in the media coverage of the campaign and to offer recommendations for ensuring balanced and inclusive representation in the public sphere of male and female candidates.

REPRESENTATION OF GENDER DISTRIBUTION IN THE MEDIA

The reduced presence of women in the media is often associated with the dominance of a masculine image of politics, which reinforces social perceptions that discourage women's participation in the political sphere. During the parliamentary elections on 28 September 2025, assessing how the media portrayed women and men was of major importance. The analysis included four categories of media content broadcast between 25 August and 14 September 2025: election debates, commercials, talk shows, and news. Monitoring was carried out on 10 television stations, looking at the extent to which balanced gender representation was ensured: Exclusiv TV, Jurnal TV, Moldova 1, N4, Next TV, One TV, Pro TV Chisinau, R Live, TV8, and Vocea Basarabiei TV.

Electoral debates

During the period August - September 2025, 73 electoral debates, including their repeated broadcasts, were monitored. The total broadcast time accounted for 80 hours and 26 minutes, with the participation of 113 people.

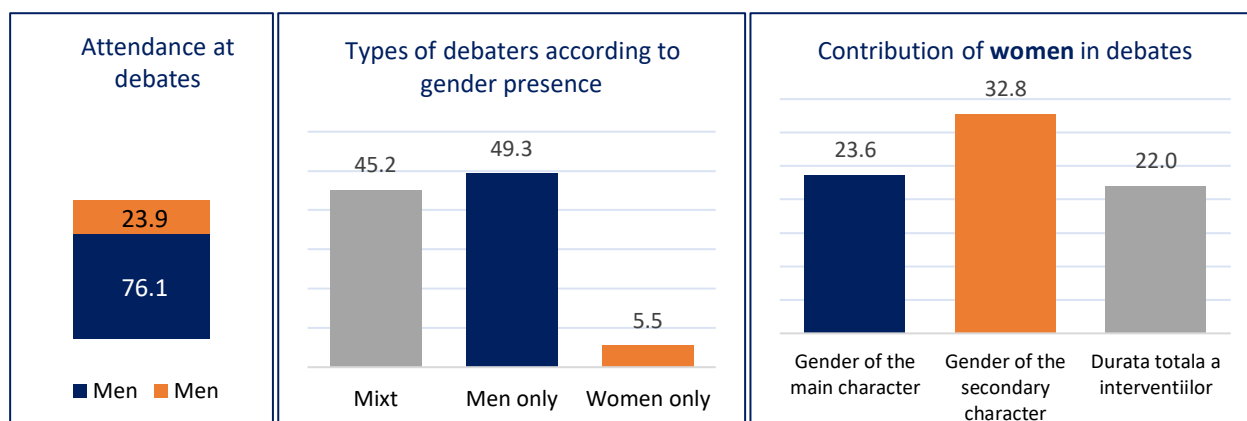
Table 3. Quantitative parameters of electoral debate monitoring

Parameter	Quantity
Number of units monitored, including repeated broadcasts	73
Monitoring period	2 - 26.09.2025
Total broadcast time	80 hours 26 minutes
Total number of participants	113 people

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Women remain significantly underrepresented in electoral debates. Although representation on candidate lists has become more balanced, women still have limited opportunities to present their political vision during these debates. In the 2025 elections, women accounted for less than one-third (23.9%) of debate participants. Moreover, nearly half of all debates (49.3%) featured only male participants—a higher proportion than mixed-gender debates (45.2%) with male and female candidates. Notably, only 5.5% of debates included exclusively female participants. The analysis of broadcasts also revealed that during the mixed debates, women were often relegated to secondary roles: they occupied predominantly observer positions (32.8%), and their speaking time represent less than a quarter (22.0%) of the total allocated time. These findings indicate that women participating in electoral debates were given limited opportunities to intervene, reinforcing their portrayal as secondary actors.

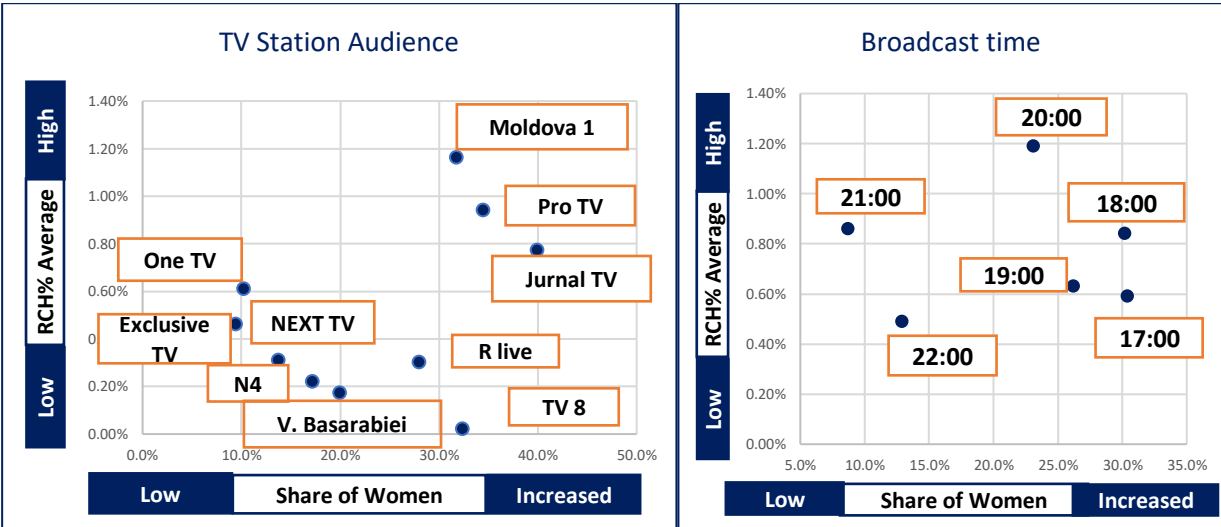
Figure 44. Attendance at debates, depending on the gender of the candidates who participated and the type of hero, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Female candidates have become more visible in debates broadcast during peak viewing hours and on channels with higher audience ratings. All 10 television stations monitored by CPD organized electoral debates during this campaign have organized electoral debates. It is encouraging that women were invited to major stations such as Moldova 1 and Pro TV, where their share among participants was around 30%. Jurnal TV, despite its lower popularity, recorded an even higher participation rate, where women represented 40% of debate participants. Regarding broadcast times, most female candidates appeared in debates aired at 17:00, a slot with relatively low viewership. However, it is noteworthy that 23.1% of female candidates participated in debates broadcast at 20:00, the time with the highest audience. For accuracy, it should be emphasized that women’s participation in debates does not depend solely on media outlets. Their presence is largely determined by political parties enrolled in the electoral race, which decide whom to delegate and, as observed, tend to prioritize male candidates.

Figure 45. Audience of TV stations where electoral debates with electoral candidates were broadcast and their broadcast time, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Talk-shows

In the period between 25 August and 26 September 2025, 145 talk show broadcasts were monitored, during which 145 interventions by participants were monitored. The total broadcast time accounted for 158 hours and 33 minutes.

Table 4. Quantitative parameters of talk show monitoring

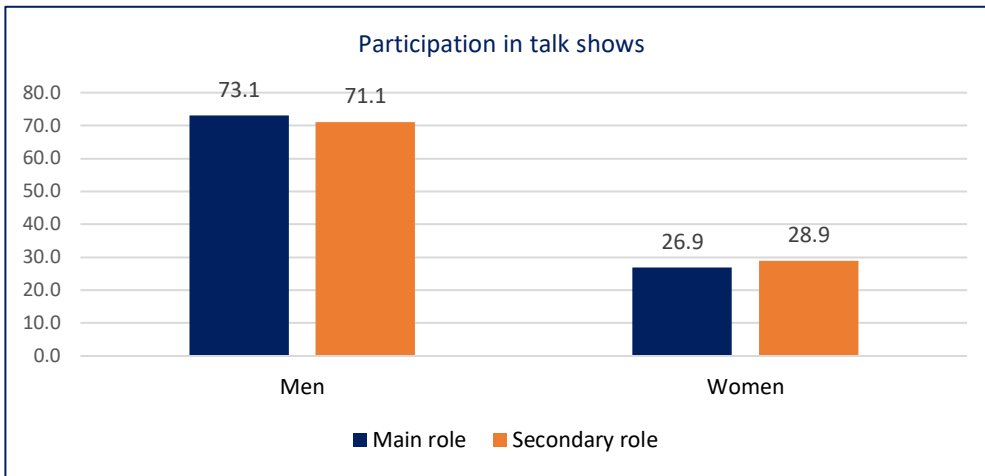
Parameter	Quantity
Number of broadcasts monitored	145
Number of participant interventions	145
Monitoring period	25.08 - 26.09.2025
Total broadcast time	158 hours 33 minutes

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Female candidates’ participation in talk shows remains limited, both in frequency and overall presence. Of all participants in electoral talk shows, women represented only about one-quarter (27.9%), compared to 72.1% for male candidates. Although the share of female participants is low, those who were invited to participate in talk shows generally occupied leading roles. Among participants with secondary roles in electoral talk-shows, female candidates accounted for a share which was four times lower than their male counterparts. In conclusion, we can state that while women succeed to hold main positions in the majority

of situations when they appear on talk shows, their overall presence remains significantly lower than that of men.

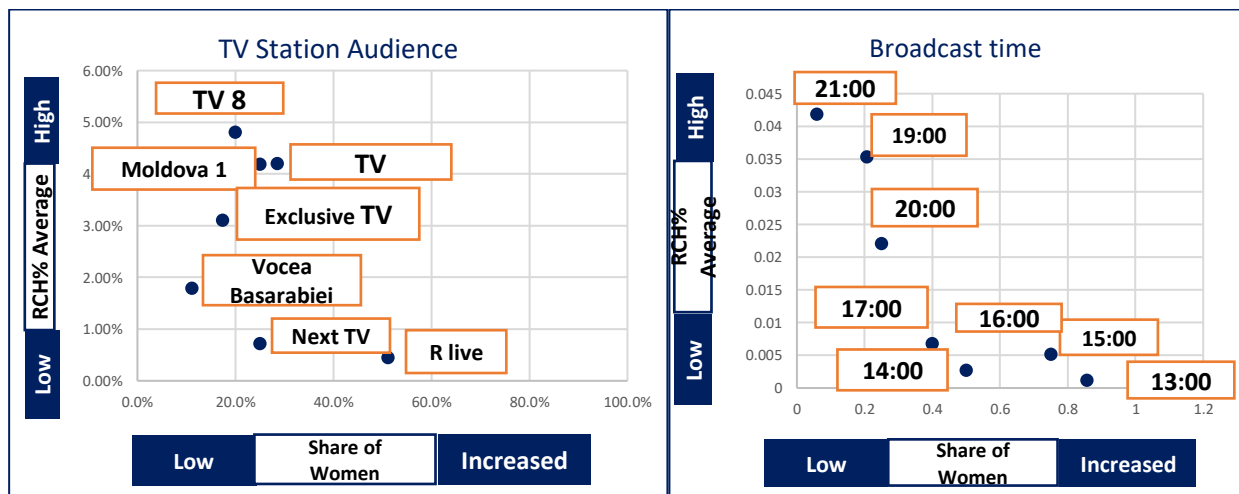
Figure 46. Participation in talk shows of electoral male and female candidates, by type of role, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Talk shows featuring female candidates are generally broadcast on channels with low viewership and during off-peak hours. While women appear more frequently on certain TV channels, these are mostly TV stations with limited impact on the broader audience. For example, R Live and Next TV provided greater visibility for female candidates, yet their audience reach is significantly lower compared to leading channels. In contrast, high-viewership stations such as Jurnal TV and TV8 aired debates with minimal female representation. Regarding broadcast times, it is observed that female participation is more often associated with less watched broadcast intervals (starting with 13:00, 15:00, or 16:00), when overall audience numbers are low. Only a small share of appearances occurred during prime-time slots (21:00, 19:00, and 20:00), which considerably limits female candidates’ electoral visibility and access to the general public.

Figure 47. Audience of TV stations where electoral talk shows with female electoral candidates were broadcast and their broadcast time, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

In total, 1561 news appearances were monitored, with a total broadcast time of 63 hours 45 minutes.

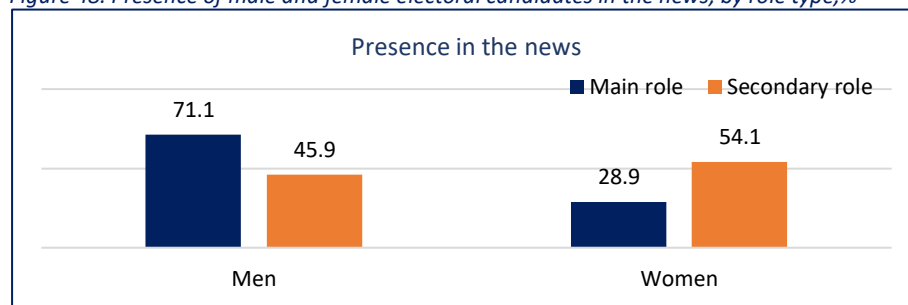
Table 5. Quantitative parameters of news monitoring

Parameter	Amount
Number of participant interventions monitored	1561
Monitoring period	28.08 - 26.09.2025
Total broadcast time	63 hours 45 minutes

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

The coverage in the news during the election campaign reveals a clear predominance of men in leading roles. Men continue to dominate and appear as the main protagonists in 71.1% of news stories, while women occupy the foreground in only 28.9% of news. This imbalance reflects not just numerical underrepresentation but also a symbolic marginalization of women within political media narratives. Conversely, women are more frequently featured in secondary positions in 54.1% of news compared to 45.9% for men. This contrast suggests that women are often relegated to supporting roles, lacking a central voice or clear authority in the informational content. As a result, even when women are visible in the media, they remain on the periphery, perpetuating a model of passive participation and reinforcing gender stereotypes in electoral speech.

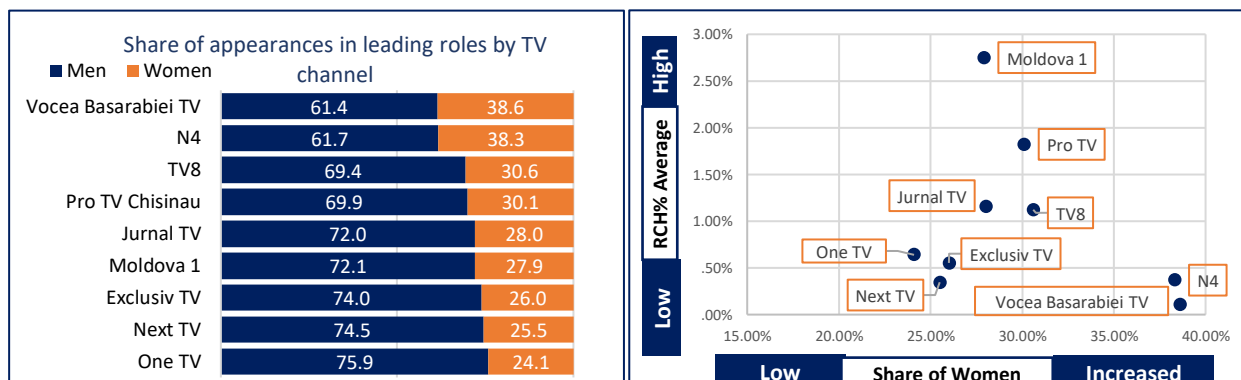
Figure 48. Presence of male and female electoral candidates in the news, by role type, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Women’s appearances in leading roles in the news content are largely concentrated on channels with relatively small audiences. For instance, TV stations such as Next TV, One TV, and Exclusiv TV feature women in prominent positions in over 70% of cases. However, these channels typically have an audience share below 1.5%, including Vocea Basarabiei, N4, Next TV, One TV, and Exclusiv TV. This distribution highlights not only a qualitative underrepresentation of women in the broader media landscape but also a significant limitation in terms of visibility and impact. Even when women occupy central roles in journalistic content, access to these messages remains restricted, and this fact reduces their potential to influence and hinder the efforts to ensure equal public presence during the electoral campaign.

Figure 49. Presence of female and male electoral candidates in the news, by type of TV station and audience, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

During the period August - September 2025, a number of 355 broadcast electoral commercials were monitored. The total number of monitored runs accounted for 12670, the total broadcast time being 115 hours 00 minutes.

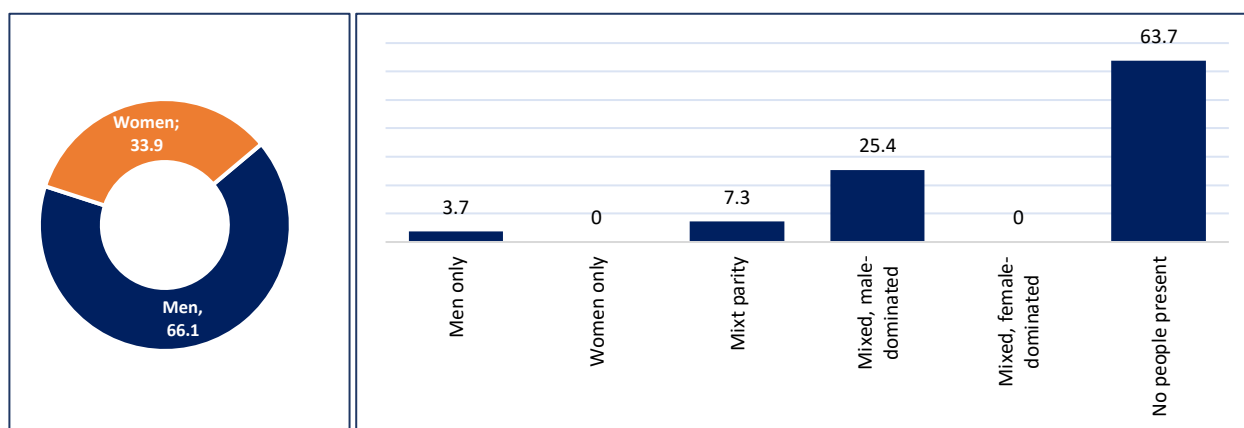
Table 4. Quantitative parameters of monitoring of electoral commercials

Parameter	Quality
Number of units monitored	355
Number of runs monitored	12670
Monitoring period	28.08-28.09.2025
Total broadcast time	115 hours 00 minutes
Total cost according to cost grids	964. 609 = - dollars

Source: CPD calculations based on monitoring of media institutions

The analysis of gender representation in electoral commercials during the 2025 election campaign reveals a limited visibility of women as protagonists. Only 33.9% of individuals featured in central roles were women, confirming the persistence of systemic underrepresentation. Among the 355 commercials analyzed, none showcased an exclusively female presence, and in mixed commercials, men continued to dominate in both presence and visibility. Notably, only 7.3% of the commercials achieved genuine gender balance, underscoring the absence of a deliberate effort to ensure parity. The most common format remains the mixed spot with male predominance, accounting for 25.4% of all broadcast materials. However, there is a significant improvement compared to the 2021 parliamentary elections, when 66.1% of commercials featured exclusively men. In 2025, this figure dropped sharply to just 3.7%, signaling a decline in the absolute exclusion of women from electoral communication, even though true parity is still far from being achieved.

Figure 50. Share of women in the number of participants in electoral commercials, %

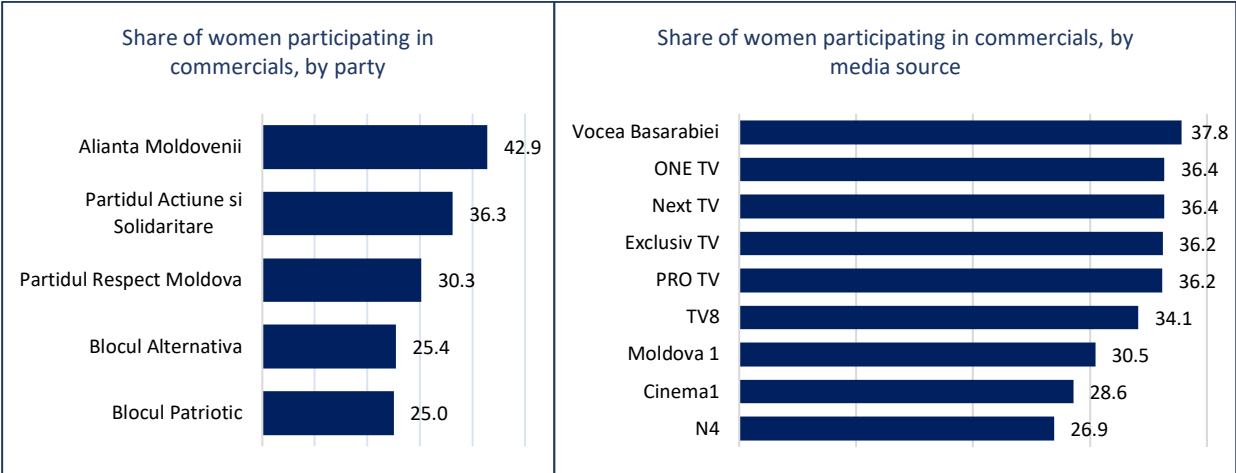

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

Women’s representation in electoral commercials varies significantly by political affiliation, reflecting distinct approaches to promoting gender equality. The Electoral Bloc “Alternativa” recorded the highest share of female protagonists, accounting for 34% of all appearances analyzed. It is followed by the Political Party PAS with 28.6%, and the Electoral Bloc “Patriotic” with 25%. These figures suggest a stronger trend toward inclusion within these formations, compared to others that offered women minimal visibility or did not broadcast any commercials during the campaign. In terms of broadcasting channels, roughly one-third of female appearances were concentrated on N4, Exclusiv TV, and Moldova 1. This pattern may indicate either a greater openness of these stations to parties with inclusive strategies or a preference by such parties for these platforms to convey their messages. Ultimately, this uneven distribution of

appearances limits women’s overall visibility in the electoral media space, perpetuating an imbalanced representation in public perception.

Figure 51. Share of women in the total number of participants in electoral commercials, by party and broadcasting channel, %

Source: CPD calculations based on media monitoring, 2025

FINDINGS FROM CHAPTER V

The 2025 electoral campaign confirms that the media space remains deeply imbalanced from a gender perspective. Male candidates dominate debates and broadcasts, while women are visibly marginalized: through lower participation rates, appearances mainly on low-audience channels, unfavorable broadcast times, and limited speaking opportunities.

Electoral debates proved ineffective as a platform for women candidates to assert themselves. Only 23.9% of debate participants were women, despite their significant presence on electoral lists. Women's interventions accounted for just 22% of total airtime. Although some debates featuring women were aired on high-audience channels, most were scheduled at disadvantageous times, reducing the impact of their messages.

News coverage favored male candidates. Of 1,561 candidate interventions, women appeared in only 41.5% of news segments, mostly in secondary roles (54.1%), while men held 71.1% of leading positions. Furthermore, news featuring women in prominent roles were typically broadcast on low-audience channels and during off-peak hours.

Electoral commercials reflected the same exclusionary trend. Male candidates dominated these media products, appearing in over two-thirds of the total materials, while the share of women was 33.9%. In most cases, women appeared in mixed electoral commercials, where the share of men was predominant. The representation of women in electoral commercials varied depending on political affiliation. Thus, most women were involved in the electoral commercials of PP Alianța Moldovenii, PP PAS and PP Respect Moldova.

Political talk shows offered women even less visibility. Of the 145 broadcasts monitored, only 26.9% of main guests and 28.9% of secondary guests were women. Moreover, the vast majority of them participated in talk shows broadcast by TV stations with low ratings and at unpopular broadcast times. This pattern underscores women's exclusion from spaces where political agendas are shaped and public perceptions formed.

ANNEX NO. 1. EVALUATION OF ELECTORAL PROGRAMS

Electoral competitors	Assessment area									Average programs
	Gender equality and inclusion as a politically endorsed value	Health	Education	Social protection	Rural development	Agriculture	Infrastructure	Labor market and economic autonomy	Protection against gender-based violence	
Average domain	0.79	0.94	1.07	1.34	0.87	0.81	0.88	0.89	0.55	0.90
Political Party "Action and Solidarity Party" (PAS)	3.00	2.50	2.50	2.70	1.80	2.00	2.30	2.40	0.50	2.19
Olesea Stamate	-	0.30	0.50	0.10	-	0.20	-	-	-	0.12
Năstase Andrei	-	0.20	0.20	1.00	-	-	-	-	-	0.16
Political Party Coalition for Unity and Welfare (CUB)	0.50	1.50	1.00	1.00	1.50	1.00	1.30	1.40	0.50	1.08
Crețu Tatiana	-	-	-	-	-	-	-	0.50	-	0.06
Political Party Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE)	2.80	2.10	1.70	2.30	1.20	1.50	2.20	1.80	2.70	2.03
Political party Moldovan National Party PNM	2.00	1.30	2.20	3.00	0.60	1.50	1.50	1.00	1.00	1.57
Political Party European Social Democratic Party PSD	2.50	1.50	1.70	2.50	2.50	2.50	2.50	2.00	2.00	2.19
Political Party RESPECT MOLDOVA MOVEMENT PPMRM	0.50	0.80	2.30	1.50	0.20	0.50	0.20	0.50	-	0.72
Electoral Bloc "Patriotic of Socialists, Communists, Heart and Future of Moldova" BE Patriotic	-	2.20	1.40	2.20	2.00	2.00	1.20	2.00	0.50	1.50
Electoral Bloc "ALTERNATIVA"	1.50	1.50	1.60	1.90	1.50	0.80	2.00	1.20	1.50	1.50

Political Party League of Cities and Communes PP LOC	1.00	1.00	1.50	1.50	0.10	1.00	-	0.50	-	0.73
Political Party ALLIANCE FOR THE UNITY OF ROMANIANS PP AUR	0.30	0.80	0.30	1.30	1.50	1.20	1.00	0.50	0.10	0.78
Electoral Bloc "IMPREUNA"	1.80	2.00	2.80	3.00	2.30	1.40	1.50	1.00	2.30	2.01
Political Party Alliance "MOLDOVANS" PPAM	-	0.20	0.30	-	0.30	-	-	0.10	-	0.10
Liberal Party PL	0.50	0.50	0.50	1.5	0.70	0.70	0.80	1.70	1.00	0.80
Electoral Bloc "Unity of the Nation" Bloc BUN	-	0.20	-	1.00	1.30	-	1.50	0.50	-	0.50
Political Party "Our Party"	-	1.50	1.90	1.70	1.20	1.20	1.10	1.50	-	1.12
Victoria Sanduța	1.00	-	0.30	0.50	-	-	-	-	-	0.20
Political Party "Christian-Social Union of Moldova" CALIN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Party "New Historical Option" PP NOI	-	0.30	0.50	0.20	0.30	0.20	0.10	0.40	-	0.22
Party "Moldova Mare"	-	0.20	0.30	0.70	0.10	0.10	0.20	0.50	-	0.23

Chapter VI: ELECTORAL MANAGEMENT

**Analysis of lower-level electoral authorities
from the perspective of gender
representation**

CONTEXT

This chapter explores the gender distribution within the composition of lower-level electoral bodies — namely, the second-level constituency electoral councils (CECE II), the first-level constituency electoral councils (CECE I), and the polling station electoral bureaus (BESV), as well as among the SIAS “Elections” operators who support their operations. The analysis focuses on assessing the representation of women and men across institutional levels, appointment mechanisms, and the types of duties performed, with the aim of identifying structural imbalances and persistent patterns of gender segregation in the administration of electoral processes. This approach provides a comparative and layered understanding of gender participation within the operational architecture of elections.

ESTABLISHMENT OF LOWER-LEVEL ELECTORAL AUTHORITIES

The organization of electoral processes in the Republic of Moldova is regulated by the Electoral Code No. 325/2022 and operates through a hierarchical system of electoral bodies. This system comprises three levels: the Central Electoral Commission (a permanent national body), district electoral councils (at the territorial level, Level II – second-level administrative-territorial units and Level I – localities), and precinct electoral bureaus (PEBs), at the polling station level).

Second-level District Electoral Councils (DEC II) are permanent bodies composed, according to the law, of an odd number of members (minimum 7, maximum 11). Each DEC is chaired by a civil servant, while the remaining members are appointed before each election according to procedures set by the Electoral Code: two members proposed by the district court, two are designated by the rayon council (second-level local public authority), and each political party represented in Parliament is entitled to nominate one member. The Central Electoral Commission confirms the composition at least 50 days prior to the election.

First-level District Electoral Councils (DEC I) are established exclusively for local elections and correspond to Level I administrative-territorial units (cities, communes). They follow similar rules: an odd number of members (7–11), with two designated by the local council and one nominated by each parliamentary party. If vacancies remain, the Central Electoral Commission fills the remaining spots. For special circumstances, the Electoral Code provides for distinct electoral bodies, for example, constituencies for the diaspora and the Transnistrian region. These bodies are administered by separate councils located in Chişinău and temporarily established for the electoral period. This legal framework ensures that lower-level electoral bodies are constituted uniformly and transparently before each election, based on a clear calendar and legal criteria outlined in Article 35 of the Electoral Code.

Precinct electoral bureaus (PEBs) represent the basic level of the voting process administration. Polling stations are established by district electoral councils at least 35 days before election day, in each locality, in compliance with legal limits on the number of voters per station: a minimum of 30 and a maximum of 3,000 individuals for one polling station, with a tolerance of up to 10% above the ceiling allowed under justified conditions. Subsequently, for each polling station, a precinct is established by the district electoral council no later than 25 days before voting. Each precinct has also an odd number of members between 5 and 11, appointed as follows: 3 members are proposed by the local council (local public authority) of the administrative-territorial unit where the polling station is located, and one member is nominated by each political party represented in Parliament. If parties or local authorities fail to submit nominations within the legal deadline, vacancies are filled by the district electoral council, based on the proposals from the CEC, selecting individuals from the Register of Electoral Officials. This mechanism ensures the full completion and functionality of all precinct electoral bureaus. According to the law, members of electoral bureaus must be qualified persons: they should have completed electoral training courses and obtained certification from the Center for Continuous Electoral Training. For polling stations located abroad, Article 39 of the Electoral Code sets specific rules: the polling stations are organized under diplomatic missions and consular offices of the Republic of Moldova, with the consent of host state authorities. Precinct electoral bureaus in the diaspora may include up to 15 members, compared to 11 members in the country, and two members proposed by the Ministry of Foreign Affairs and European Integration who serve ex officio as chairman and secretary. This provision ensures both involvement of diplomatic staffing in managing polling stations abroad and maintains direct coordination with central authorities. Overall, Articles 38 and 39 of the Electoral Code detail the procedures for establishing polling stations and their management bodies, ensuring representativeness, professionalism, and transparency in administering the electoral process.

In the context of the ordinary parliamentary elections held on 28 September 2025, the organization of hierarchical electoral bodies fully complied with the applicable legal provisions. For this national election, the entire country constituted a single national electoral constituency for the election of Parliament; however, for administrative purposes, the Central Electoral Commission (CEC) operated through

permanent territorial councils. Accordingly, the CEC established 37 second-level district electoral councils, corresponding to all Level II administrative-territorial units, including the Chisinau municipality, Gagauzia autonomy, as well as special constituencies for polling stations abroad and for voters residing on the left bank of the Nistru River. According to CEC decisions, each council consisted of nine members, and the total number of members across these 37 councils represented 337 designated individuals. It is important to note that level I electoral councils were not created for these parliamentary elections, as they are only required for local elections, where each locality has its own communal or city electoral council. Regarding the polling stations, there were opened 2,274 stations both within the Republic of Moldova and abroad, each with having a precinct electoral bureau. Of these, 301 stations were organized abroad, and 12 served voters from localities on the left bank of the Nistru River (located on the territory controlled by constitutional authorities). Consequently, a total of 2,274 precinct electoral bureaus of the polling station were established. The number of members appointed to these PEBs was significant, reflecting the scale of the election: approximately 19,622 members served in domestic precincts alone (an average of eight members per office), supplemented by several thousand members in overseas precincts (where PEBs often had smaller teams due to lower numbers of voters assigned to each station from diaspora, approximately 3,000–4,515 members in total). Additionally to the members of these bodies, a number of 3,725 operators of the State Automated Information System “Elections” were involved, along with other auxiliary staff necessary for managing electoral lists and efficient data transmission.

The gender analysis presented below examines the distribution of women and men within the lower-level electoral bodies involved in the organization of parliamentary elections of 28 September 2025.

Overall, the study reviewed 334 members of the 37 second-level district electoral councils (DEC II); 19,622 members of the precinct electoral bureaus (PEBs) across the country, and 4,547 operators of the State Automated Information System “Elections” (SIAS “Elections”), who supported both DEC II and PEBs activities, including those in polling stations located abroad⁹. This categorization by institutional level enables a comparative and segmented assessment of gender balance, taking into account the scope of responsibilities, appointment mechanisms, and the specific functions assigned to each electoral body.

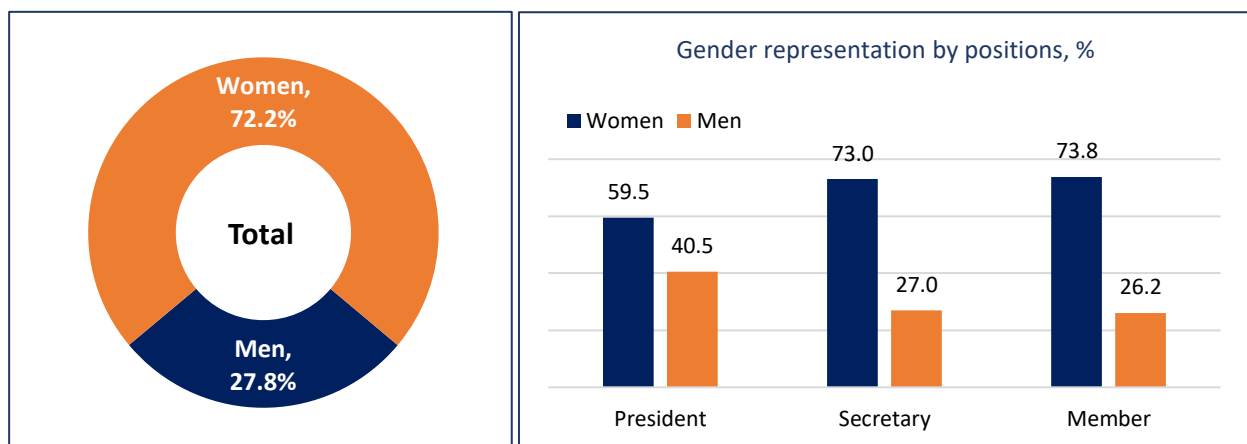
⁹ This data was updated on 08 October 2025.

GENDER STRUCTURE OF LOWER-LEVEL ELECTORAL BODIES

DISTRICT ELECTORAL COUNCILS

The gender composition of the 37 district electoral councils reveals a clear predominance of women, who accounted for approximately 72% of all members. This distribution can be attributed, on one hand, to the nature of electoral activities, particularly at the local level, that is closely linked to administrative work, which is a sector where women are more frequently represented. On the other hand, it reflects the broader trend of feminization within public administration and technical-organizational institutions, where women traditionally hold a strong presence. A closer look at roles within these councils highlights an interesting dynamic: although women dominate numerically, men are proportionally better represented in leadership positions. Specifically, 40.5% of council chairman positions are filled by men, while women hold the majority of secretary roles (73%) and member positions (73.8%). This suggests a degree of gender segmentation within the hierarchy structure – women actively participate in the electoral process, yet men more often occupy decision-making roles. This phenomenon may be explained by institutional factors (such as administrative experience or seniority in public office), as well as cultural and social norms that perpetuate the perception that leadership positions require a type of “authority” traditionally associated with male roles.

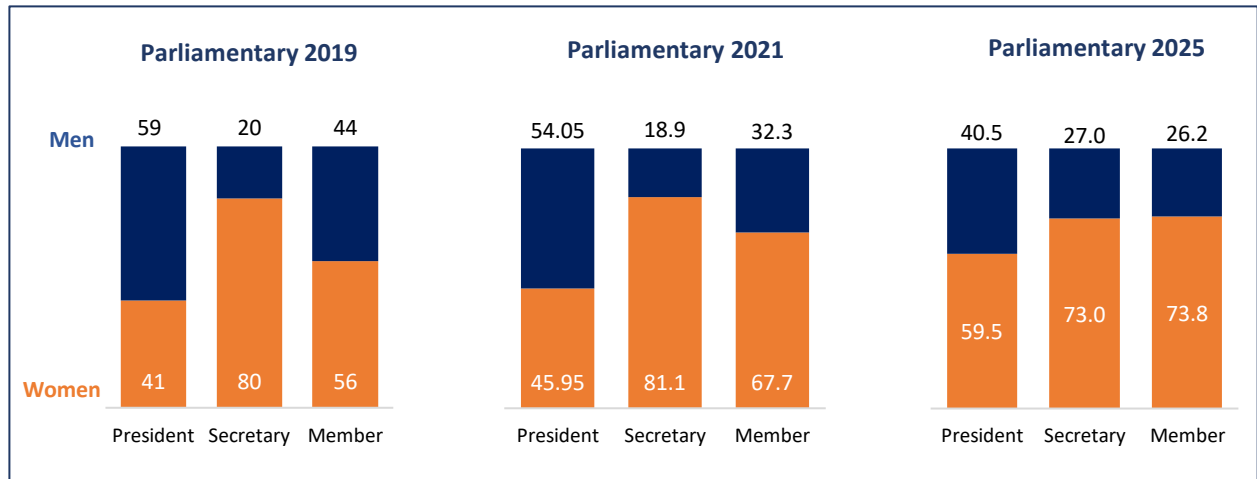
Figure 52. Gender representation in District Electoral Councils, 2025

Source: Central Electoral Commission

The dynamic analysis of the gender composition of district electoral councils reveals a consistent trend toward increasing women’s participation in these structures. In 2019, women held 41% of chair positions; whereas by 2025, their share has risen to nearly 60%, marking a significant shift toward more balanced representation at the decision-making level. At the same time, women continue to dominate the positions of secretary and members, maintaining over two-thirds of these roles. Although gender gaps in leadership have narrowed over time, men remain proportionally better represented in chair roles compared to their overall share in council composition (see Figure 2). This evolution reflects, on one hand, a gradual improvement in gender balance, and on the other, the persistence of traditional institutional models in the distribution of authority positions. The growing involvement of women can be linked to professionalization processes and the increasing openness of electoral administration, as well as policies promoting gender equality, which have indirectly strengthened women’s participation in managing electoral processes at the local level.

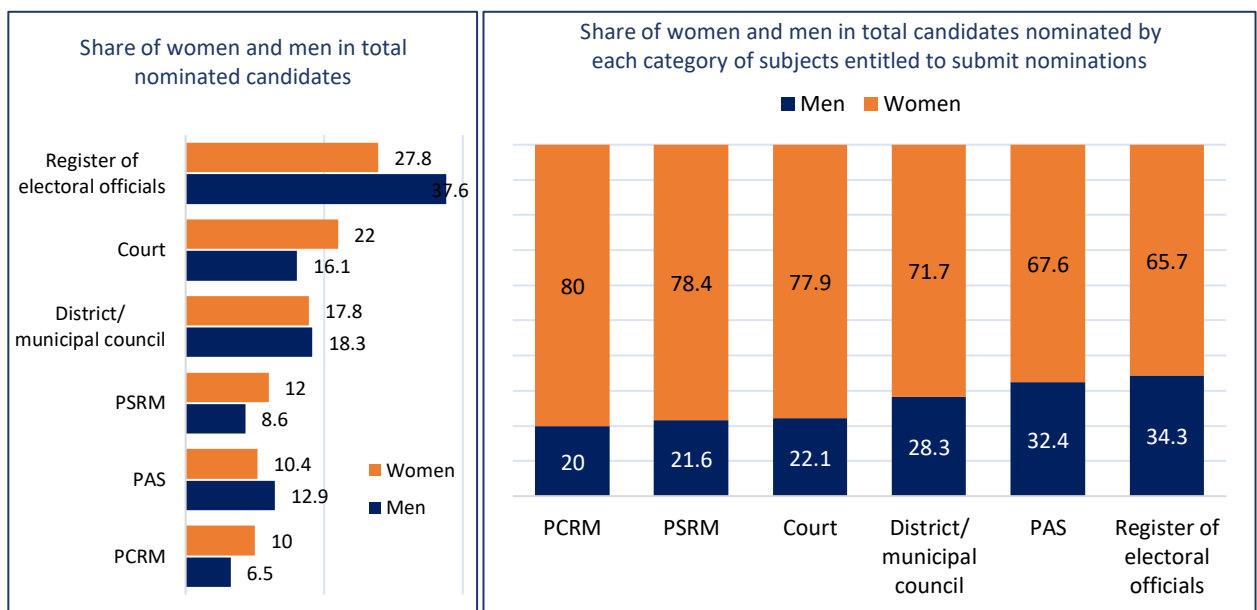
Figure 53. Gender composition of District Electoral Councils, in dynamics, %

Source: Central Electoral Commission

The analysis of gender distribution by the entity appointing district electoral councils' members reveals notable differences. Parliamentary political parties and local authorities predominantly assign women to membership positions, with percentages exceeding 70%. This trend may suggest a preference for appointing women to roles of a primarily administrative and operational nature, while men remain more closely associated with positions perceived as strategic. Consequently, the Register of Electoral Officials, which serves as the most consistent source of council members, shows a more balanced gender distribution, with men accounting for over one-third of its members. This can be explained by provisions in the Electoral Code, which stipulate that if political parties or local councils fail to nominate all required candidates on time, the Central Electoral Commission fills vacancies with individuals from the Register. Therefore, this procedural mechanism gives the Register a decisive role in shaping the composition of electoral councils and, indirectly, their gender structure. Thus, while political and local appointments tend to reproduce traditional patterns of role distribution, the intervention by the Commission contributes to increasing women's representation within these bodies.

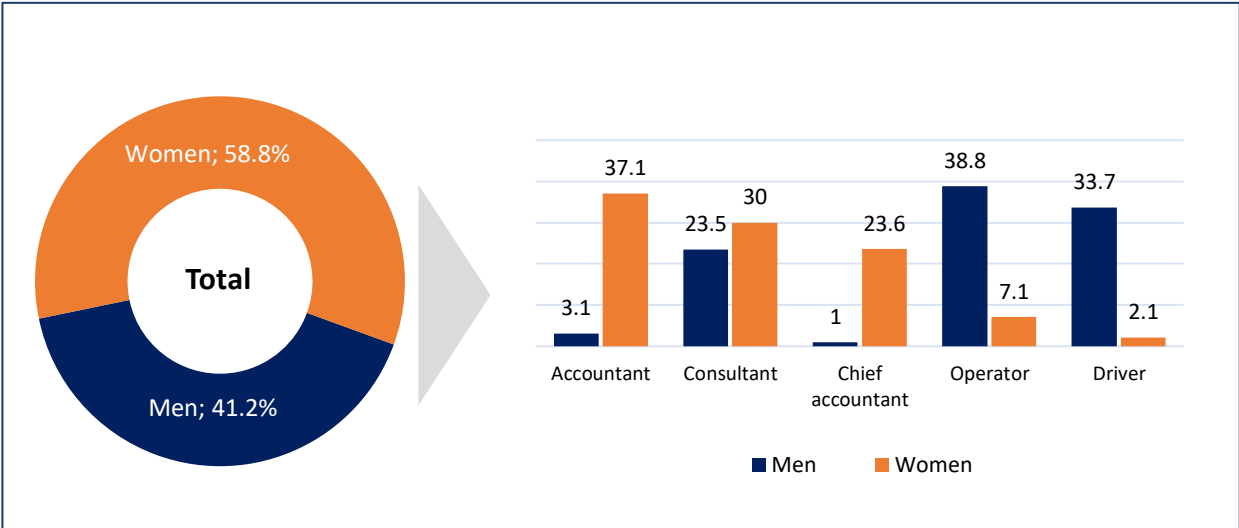
Figure 54. Gender distribution by entity appointing DEC/DEC members, %

Source: Central Electoral Commission

The staffing structure of District Electoral Councils reflects a relatively balanced gender representation overall, yet significant gender segregation persists across job categories. Among all support staff, the distribution is close to fragile parity, with women accounting for 58.8% and men for 41.2%. However, a closer look by type of functions reveals pronounced polarization. Administrative and financial roles, such as Accountant (37.1% women) and Chief Accountant (23.6% women) are predominantly held by women. In contrast, men dominate technical and logistical positions, including Operator (38.8% men) and, especially, Driver (33.7% men). This division suggests that, despite an overall numerical balance, task allocation continues to mirror traditional gender norms regarding the nature of work and the skills associated with it.

Figure 55. Gender composition of the District Electoral Councils, %

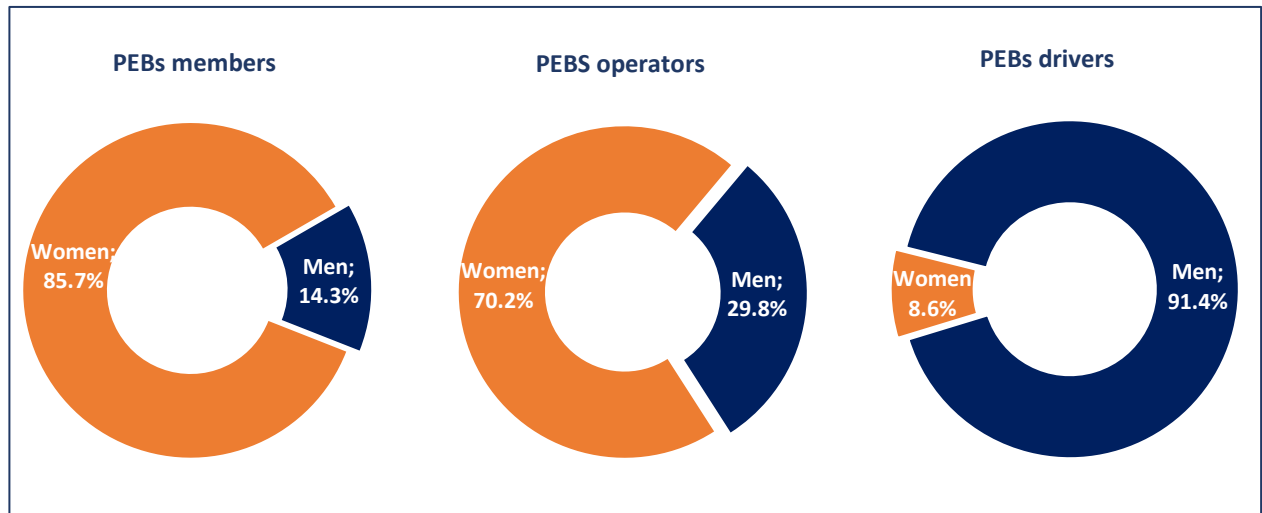

Source: Central Electoral Commission

PRECINCT ELECTORAL BUREAUS

The composition of the Precinct Electoral Bureaus (PEBs) for the parliamentary elections of 28 September 2025 further underscores the highly feminized nature of lower-level electoral bodies. Women make up 85.7% of PEBs members, and their share among operators reaches 70.2%. This distribution demonstrates that, in terms of direct implementation of electoral processes, whether administrative, logistical, and operational activities, women’s presence is overwhelming. The responsibilities of PEBs members include organizing the voting process, managing documentation, ensuring compliance with procedures, and maintaining attention to detail, tasks traditionally associated with administrative skills, where women have historically been more involved. Moreover, work within PEBs is often perceived as a temporary assignment rather than a position of political authority, making it more accessible and acceptable for women. This strong operational involvement contrasts sharply with women’s presence in political decision-making roles. While women constitute the absolute majority in electoral structures, their visibility in electoral competition remains limited: only 44.2% of candidates on electoral lists were women, and just 36.6% succeeded in obtaining parliamentary mandates. This disparity highlights a clear gender divide within the electoral architecture: women are heavily represented in roles that ensure the functioning of the electoral process, yet remain marginal in spaces where political power and strategic decisions are exercised. Thus, the electoral system reflects not only a numerical imbalance but also a structural one: women sustain most of the electoral process through their work but remain underrepresented in positions that shape political direction.

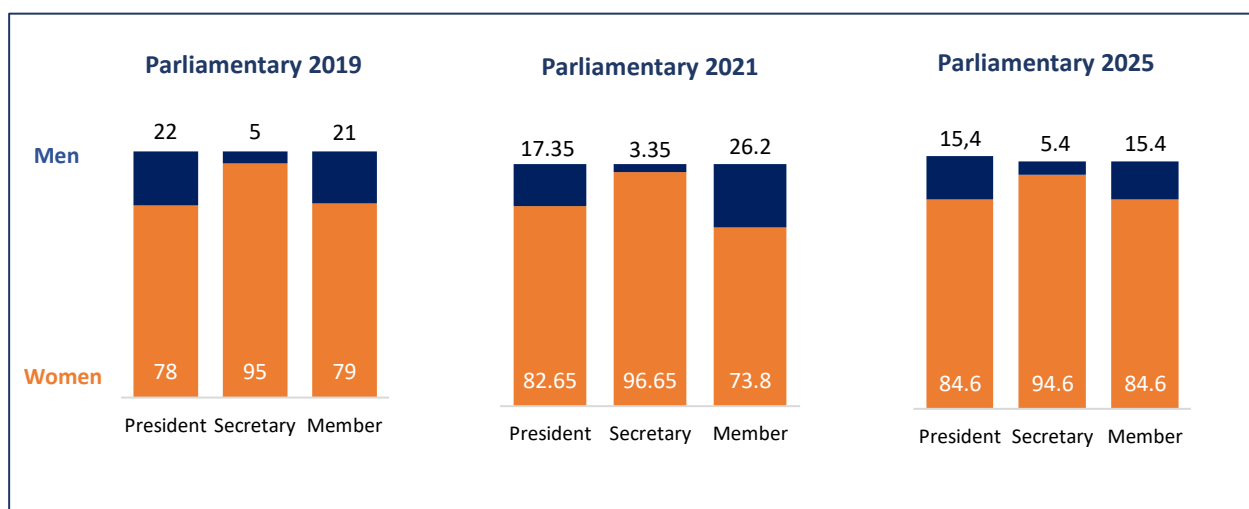
Figure 56. Gender composition of Precinct Electoral Bureaus (PEBs)

Source: Central Electoral Commission

The dynamic analysis of gender composition within PEBs confirms a consistent and pronounced trend of female predominance, visible across all levels and especially in key positions. Women overwhelmingly occupy secretarial roles, with their share remaining extremely high up to 94.6% in 2025 compared to 96.65% in 2021. This pattern reflects not only women’s preference for administrative and document-management tasks but also the persistence of social norms that associate coordination, drafting, and protocol duties with female roles. At the same time, although men continue to hold a stronger presence in chair and member positions, their share is steadily declining. For example, the proportion of men serving as chairs dropped from 22% in 2019 to 15.4% in 2025, signaling a gradual increase in women’s participation in roles with greater decision-making authority. Nevertheless, differences across positions suggest that, while women are increasingly visible at all levels of the electoral structure, task distribution remains gender-segregated. Women continue to dominate administrative functions, whereas men maintain a relatively stronger presence in roles associated with formal authority.

Figure 57. Gender composition of precinct electoral bureaus (members), in dynamics, %

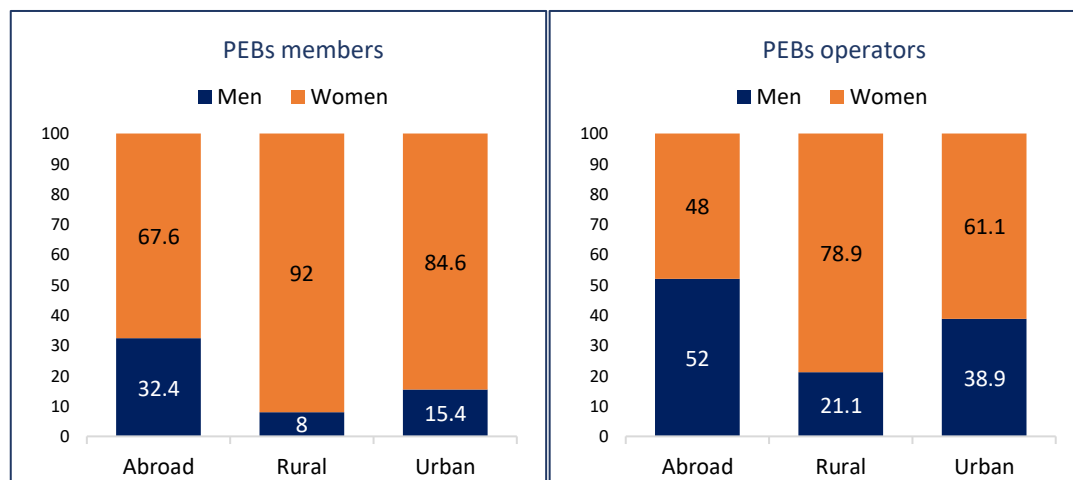

Source: Central Electoral Commission

In rural areas, women account for over 90% of PEBs members, confirming the tendency for women to be involved where organizational work, administrative responsibilities, and a permanent local presence are required. In contrast, the higher proportion of men in urban precincts and polling stations abroad (reaching up to 32.4% in the diaspora), can be linked to their greater access to competitive professional environments and international exposure. These data reveal a hierarchical pattern of participation:

women are overwhelmingly represented at the implementation level, while men dominate spaces associated with decision-making, prestige, and influence.

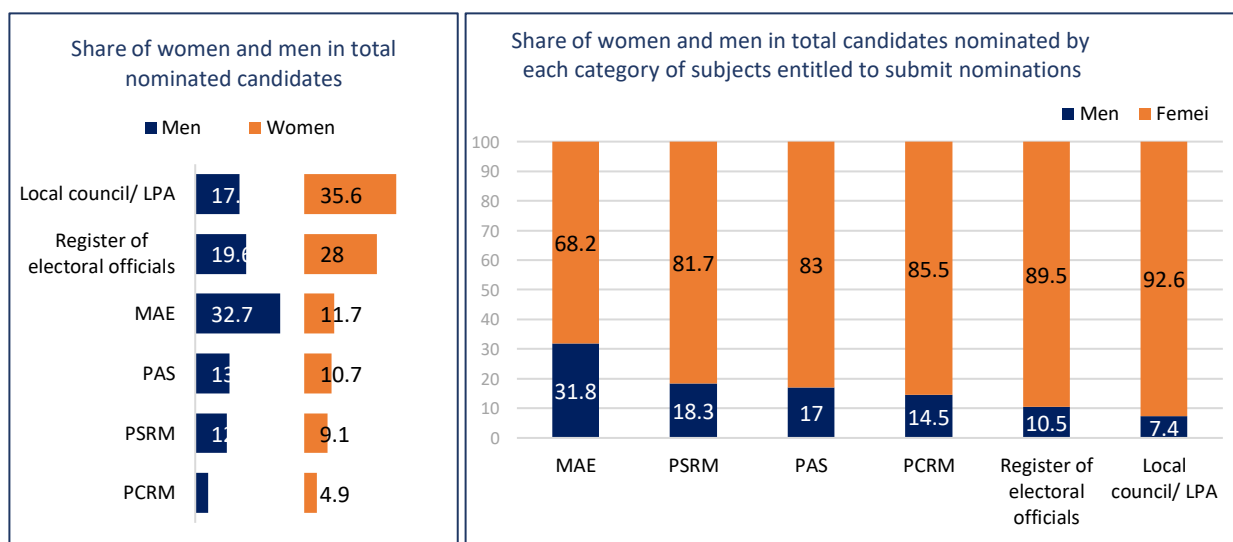
Figure 58. Gender distribution of PEBs members and operators, by area of residence, %

Source: Central Electoral Commission

Men serving as PEBs members most often come from institutional structures, such as the Ministry of Foreign Affairs (MAE), which accounts for 32.7% of all nominated males, and the Registry of Electoral Officials, with 19.6%. Women, by contrast, are more frequently delegated by local councils/LPAs (35.6%) and by the Registry of Electoral Officials (28%). This polarization reflects a structural feminization of local electoral administration (LPA and Registry), where women are heavily involved in administrative tasks at the local level. Although political parties have a smaller contribution to the formation of PEBs, they also display a gender distribution with a slight predominance of women. In conclusion, this separation shows that the gender imbalance in favor of women is systemic, amplified by the main sources of personnel (LPA and Registry), while men are selected predominantly for the precincts located abroad.

Figure 59. Share of men and women in precincts electoral bureaus, by delegating entity, %

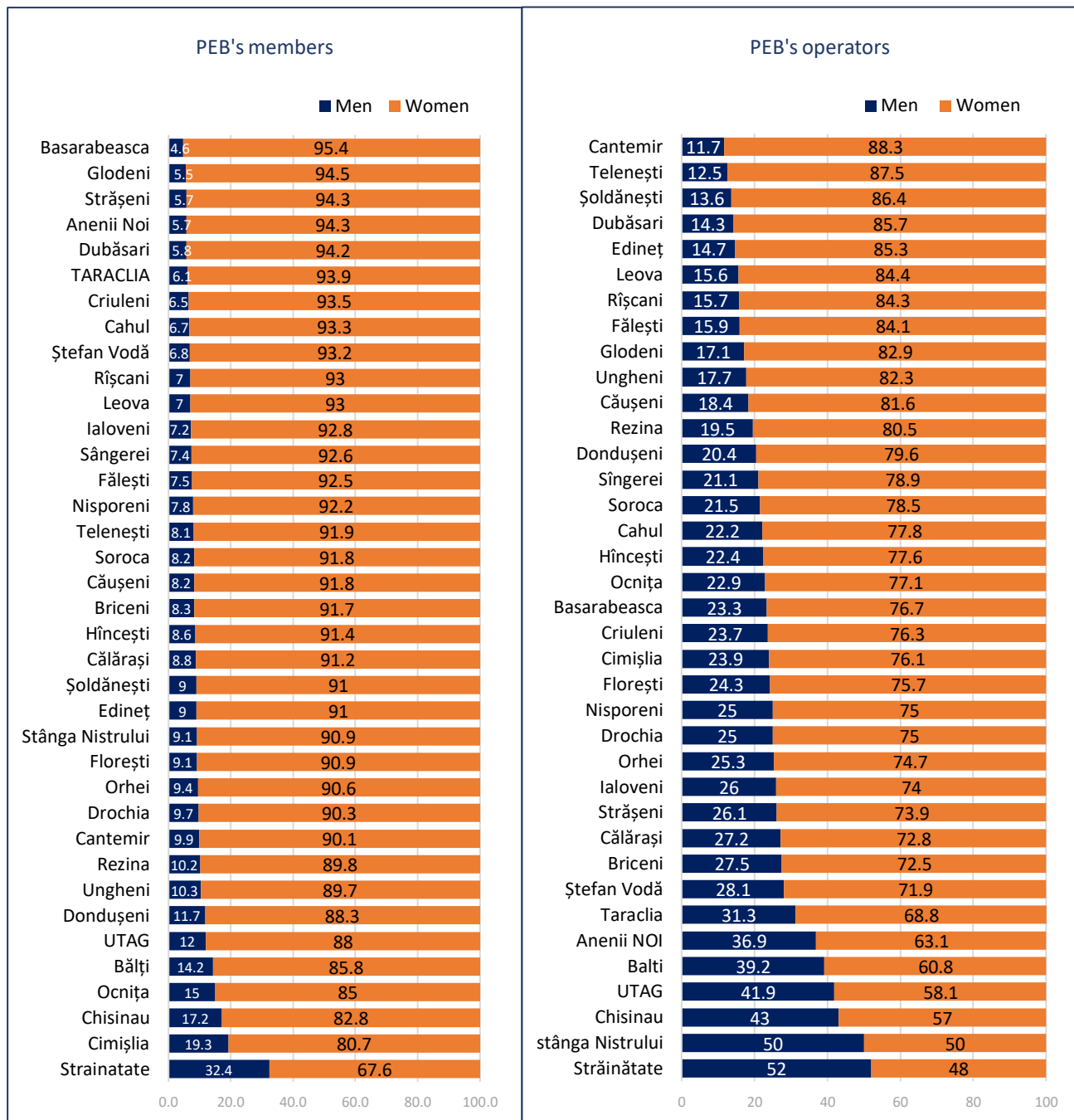

Source: Central Electoral Commission

In most administrative-territorial units, women make up more than 90% of the members of precinct electoral bureaus. The highest male representation among PEBs members is observed at polling stations located abroad (32.4%) and in Chisinau (19.3%), indicating that large urban centers and the diaspora have more balanced staffing structures. For PEBs operators, although women remain the majority nationwide, the gender distribution is considerably more balanced. Notably, PEBs located abroad are the only category

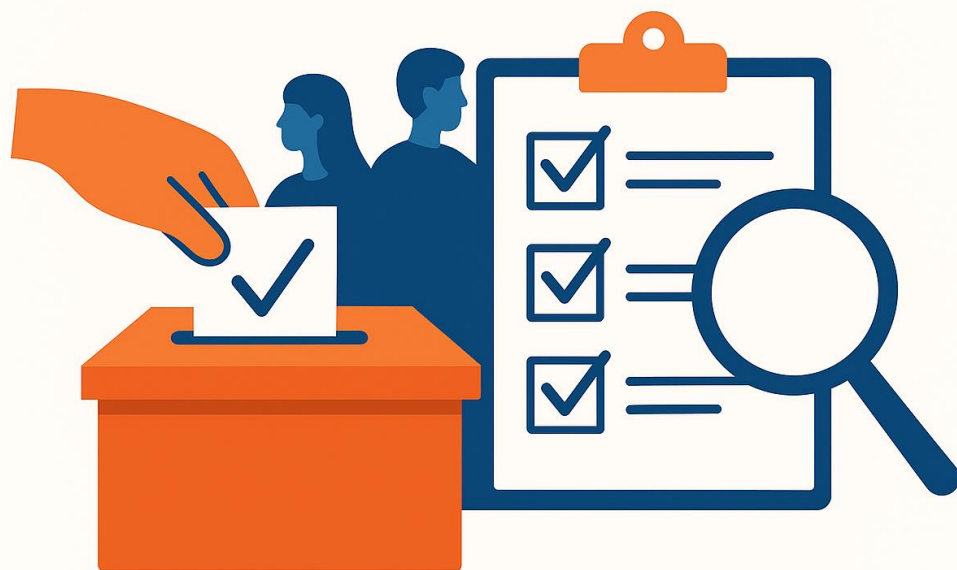
where men (52%) outnumber women (48%), likely reflecting the gender profile of individuals engaged in activities abroad. Conversely, southern and eastern districts record the lowest shares of male operators. This geographic pattern of inequality underscores the need for gender balance strategies tailored to local contexts, prioritizing interventions in districts where disparities are most evident.

Figure 60. Gender distribution of PEBs members and operators, by territory, %

Source: Central Electoral Commission

RECOMANDĂRI

RECOMMENDATIONS

The monitoring of Parliamentary elections of 28 September 2025 aimed to evaluate the application of gender equality principles throughout all stages of the electoral process. Center Partnership for Development (CPD) adopted a multidimensional approach, examining candidate list structures, the socio-economic profile of competitors, media access, electoral program content, voter perceptions, and the composition of electoral institutions. This integrated perspective made it possible to identify common trends in political participation and inclusion. The findings reveal that, although the legislative framework and recent efforts have contributed to more balanced participation, substantive equality remains far from being achieved. Gender stereotypes and discriminatory attitudes are still deeply rooted, shaping public perceptions of women's roles in politics. Women continue to be underrepresented in eligible positions on electoral lists and generally have fewer economic resources than male candidates. Electoral platforms often included vague or absent commitments to equality and inclusion, and female candidates' visibility in the media remained lower than that of their male counterparts. These results underscore the need for comprehensive, well-coordinated interventions. The following chapter of recommendations builds on these observations and proposes concrete actions to strengthen the regulatory framework, correct structural imbalances, and promote inclusive political participation. In absence of such measures, progress risks remaining fragmented, and gender equality will continue to be largely a declarative objective rather than a practical reality.

Based on these findings, the chapter containing recommendations outlines five key directions for intervention:

(i) Strengthening the double quota system – to ensure the transition from mere numerical representation to meaningful and influential participation of women; **(ii) Fighting the stereotypes about women in politics** – aimed at eliminating attitudinal barriers that undermine equal participation; **(iii) Supporting women in public office** – through measures that reduce resource gaps and create an enabling environment for women leaders to emerge; **(iv) Making political parties accountable** – to rigorously integrate gender equality into their policies and practices, publicly committing to clear objectives in this regard; **(v) Increasing women's visibility in the media** – to guarantee balanced, non-discriminatory coverage of electoral competition and women's role in politics. By addressing these areas simultaneously, the recommendations seek to dismantle systemic obstacles identified in the gender analysis and consolidate progress toward a truly inclusive and gender-equitable electoral process and political environment.

1. STRENGTHENING THE DOUBLE QUOTA SYSTEM

In any democratic system, formal equality of rights does not automatically guarantee fair access to elected office or genuine participation in decision-making process. International experience demonstrates that, without corrective measures, certain groups remain systematically underrepresented in political structures, and this fact is due not to the lack of interest or competence, rather because of structural barriers rooted in historical, economic, cultural, or institutional factors. In this context, inclusive representation mechanisms, such as electoral quota systems and rules on candidate positioning are not intended to artificially privilege specific groups, but to ensure balanced access to power and uphold democratic pluralism. These instruments help create a more open, diverse, and responsive political environment that reflects society as a whole. By establishing minimum representation and ensuring fair distribution on candidate lists, such measures prevent automatic reproduction of existing imbalances and encourage active participation by underrepresented groups. Moreover, genuine diversity in decision-making bodies enhances the quality of legislation and public policy by introducing multiple perspectives and strengthening the legitimacy of democratic institutions in the eyes of citizens. Therefore, quota systems should not be seen as a deviation from democratic principles, rather as an evolving expression thereof, aimed at achieving substantive equality and effective political inclusion.

- **Revision of Candidate Placement Rules**

The double quota system (comprising a 40% representation quota and rules on the positioning of male and female candidates on lists) has been implemented in the Republic of Moldova since 2016. Under this mechanism, political parties are required to ensure a minimum quota of 40% for each gender when drafting candidate lists for parliamentary and local elections. Later, in 2019, an additional obligation was introduced to comply with new placement norms requiring at least four candidates of the opposite sex for every ten positions on the list. For the 2019 general local elections, a temporary derogation from the legal provisions allowed that the lists meet the minimum 40% quota for both sexes and include at least three candidates of the opposite sex per every 10 positions. Starting in 2021, both the representation quota and placement provisions have been applied in full, without exceptions, to all types of elections. Consistent implementation of these rules has had a visible impact: in 2021, Moldova recorded the highest number of female MPS in its history, and local councils achieved almost equitable gender representation.

Although the double quota system has driven notable progress in gender representation, the implementation of candidate placement provisions continues to face barriers that limit its effectiveness. While all political parties formally complied with the rule during the 2025 parliamentary elections, the results reveal rather regression than progress: only 37 women were elected as MPs, representing 36.6% of the Parliament, which is below the level of 39.6% achieved in the previous legislature (2021). This outcome persists despite legal requirements for parties to ensure at least 40% female candidates on their lists and maintain a balanced distribution (a minimum of four candidates of each gender per ten positions). The explanation lies in the *formalistic* application of the quota: women were included numerically but not positioned in places with real chances of winning. Expert analysis shows that, although the rule theoretically requires women to appear in every decile of the list, it does not guarantee placement at the top of the list where election chances are significantly higher. As a result, women are often concentrated at the bottom of each ten-seat block, meeting the minimum requirement “on paper” without securing eligible positions.

During the 2023 local elections, the same issue regarding the positioning of women on candidate lists persisted, compounded by mathematical challenges. The number of council seats is determined by the Central Electoral Commission in accordance with the Electoral Code and Law No. 436/2006 on Local Public Administration, based on the population number of each administrative-territorial unit as of 1st of January of the election year. At the district council level, the smallest councils typically have 27, 33, or 35 seats, except for Chisinau municipality, which has 51. Local councils range from a minimum of 9 seats to a maximum of 23, with most having 11 or 13. When the total number of seats is odd, such as 27, 33, or 35, parties face difficulties in precisely meeting the 40% gender quota. For example, in a council with 27 seats,

40% equals 10.8 seats, which cannot be applied exactly. As a result, parties must round the number of candidates, often leading to underrepresentation of women. The challenge becomes even greater when the placement rule applies simultaneously, requiring at least four candidates of the opposite sex for every ten positions. For instance, in a council with 33 seats, 13 should be reserved for women (or vice versa) under the 40% quota. However, strict compliance with the positioning rule becomes problematic, as it cannot be fully observed in such cases.

The current barriers, such as technical challenges with small lists and the tendency to place women in ineligible positions, can be addressed through legislative amendments that reinforce placement provisions. International experience offers at least three viable options for reforming the candidate positioning formula:

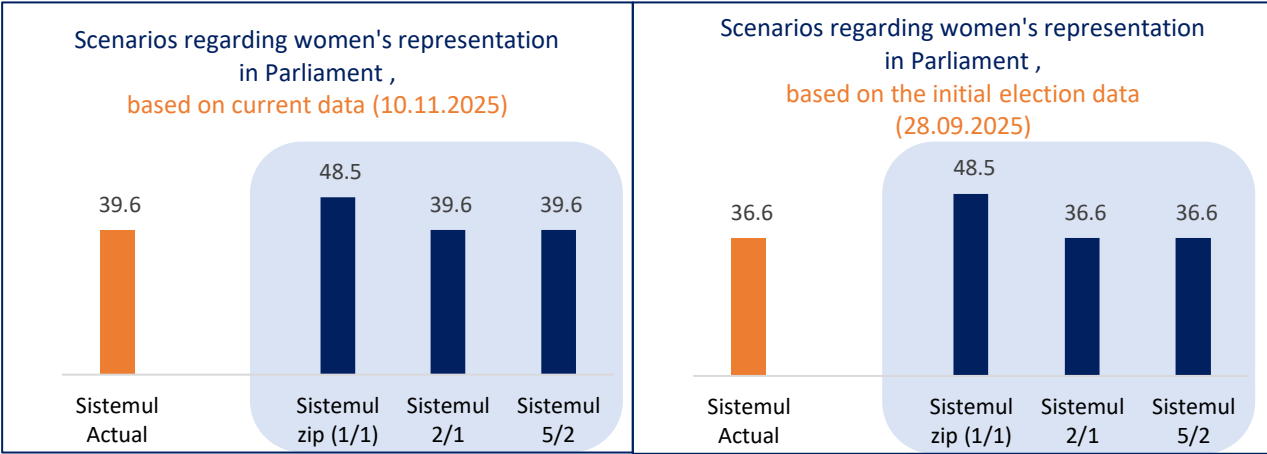
1. **The “2 out of 5” Rule: For every five positions on the candidate list, at least two must be occupied by individuals of the opposite sex.** This ensures balanced distribution within each consecutive block of five seats, preventing situations where the first five positions are exclusively male or female. In practice, parties would be required to include at least two candidates of the opposite sex in every group of five. This approach – essentially *dividing* the 4/10 quota into smaller segments – would strengthen diversity and guarantee women’s presence throughout the list, including in top positions.
2. **The “1 in 3” or “2/1” Rule provides that for every three positions on the list, at least one candidate must be of the opposite sex.** This rule guarantees gender diversity even in very small segments (thus ensuring no block of three consecutive candidates is unisex). Such an algorithm offers the advantage of adapting to specific short lists for local council elections. For example, in a council with nine seats, the rule would secure at least three women on the list; combined with the 40% quota, the party would still need to include at least four women to meet the legal threshold.
3. **The “Zig-zag” or “Zebra” System provides for alternations of male and female candidates position by position across the entire list.** This method would lead to an almost perfect parity of 50/50 and would completely eliminate the possibility of one gender occupy more than one place consecutively. In a more practical manner, if the first candidate is male, the second must be female, the third would be male, and so on, or vice versa. Strict alternation ensures both numerical and positional balance, The “zig-zag” system is requiring parties to secure women *equal chances of eligibility*, as it places them equally in the positions considered “safe” on the list. Additionally, it sends a strong message to voters about the party’s commitment to gender equality by presenting a visibly balanced list: *half women, half men* in regular alternation.

In Serbia, legislation introduced alternating representation by requiring that every fourth candidate on the list be of the opposite sex. In North Macedonia, the law requires that at least one candidate in every group of three positions on an electoral list must be of the opposite sex. Poland applies a similar principle, stipulating that at least one woman must be among the first three candidates on any list. Portugal prohibits more than two consecutive candidates of the same sex on electoral lists within electoral districts. Belgium enforces a rule that the first two positions cannot be occupied by candidates of the same sex. In Bosnia and Herzegovina, the Electoral Code requires that the first two positions include a candidate from the underrepresented sex, while the first five positions must include at least two candidates of the opposite sex, and the first eight positions must include at least 3 candidates of the opposite sex. Spain goes further by applying quotas not only to the entire party list but also to each group of five consecutive positions.

Application of such placement systems as zip (1/1), 2/1, or 3/2 would not only increase women’s representation in Parliament but also help correct persistent imbalances in local elections, creating a fairer and more functional framework for gender equality in electoral competition. The two graphs illustrate the potential impact of introducing alternative placement rules regarding women’s representation in the Parliament elected in 2025. The graph on the right shows the situation immediately

after the elections (28.09.2025), while the one on the left reflects the current composition (10.11.2025), following reshuffles and redistributions of MP mandates. Estimates prepared by CPD simulate how the proportion of women elected would have changed if party lists had been structured according to the zip system (1/1 alternation), the 2/1 system, or the 5/2 system (3/2). The results are striking: under the current system, women’s representation stood at 36.6% immediately after the elections and 39.6% after reshuffles. In contrast, the zip system would have achieved near parity (48.5%), while the 2/1 and 5/2 systems would have significantly improved women’s chances of securing eligible positions. Although these last two options show results close to the actual figures, it is important to note that the estimates are based on mandates already obtained. In reality, if these placement formulas had been applied when lists were drafted, women would have occupied higher positions, giving them real chances of winning seats in the first allocation round. These conclusions are equally relevant for local elections, where applying the gender quota is even more challenging due to short lists (11, 13, or 15 positions). The current “4 out of 10” formula does not ensure balanced distribution across small segments. In such situations, placing women at the bottom of these lists—while formally respecting the quota—greatly reduces their chances of being elected, particularly in district and municipal councils.

Figure 1. Share of women in legislative governing bodies, classified according to the placement provisions applied

Source: CPD calculations based on data provided by the Central Electoral Commission, 2025

Specific Recommendation: It is proposed to revise Article 68 para.(3) of the Electoral Code No. 325/2022 to strengthen the rule on candidate placement within electoral lists. Currently, the provision states: “Candidate lists for parliamentary and local elections shall respect the minimum representation quota of 40% for both sexes, and the positioning of candidates shall follow the formula: at least four candidates of the opposite sex for every ten positions.”

It is recommended to replace this formula with one of the following options:

- Strict alternation (1/1)** – alternating male and female candidates throughout the list;
- 2/1 system** (at least one candidate of the opposite sex in every two positions).
- 3/2 system** (at least two candidates of the opposite sex for every five positions).

These formulas would ensure a more balanced and effective distribution, reduce the risk of women being concentrated at the bottom of lists, and significantly increase their chances of securing eligible positions.

- **Adoption of inclusion quotas and financial incentives for parties promoting marginalized groups**

The experience of applying gender quotas has demonstrated the effectiveness of this mechanism in increasing women’s participation in decision-making and political processes. Thus, building on this success, introducing similar mechanisms to promote other vulnerable groups could yield equally positive results. Implementing inclusion quotas for marginalized groups, such as persons with disabilities, ethnic minorities, or other disadvantaged categories, would help ensure fairer representation in power structures and decision-making processes. These quotas create equal opportunities for these groups to have their

voices heard and advocate for their needs within political institutions. International practice identifies three main types of quotas that can be adopted: (i) *quotas introduced by electoral legislation* - legal provisions requiring the inclusion of a specific number of candidates from marginalized groups e.g., persons with disabilities, on the electoral lists; (ii) *"reserved" places provided for by law* – the allocation of a certain number of positions in public institutions or workplaces for members of marginalized groups, filled in either by appointment or election; (iii) *voluntary party quotas* – situation in which political parties decide, through internal rules, to include a certain number of people from marginalized groups on their lists of candidates.

The OSCE [Guidelines on Promoting the Political Participation of Persons with Disabilities](#) offer essential recommendations to strengthen the inclusion of persons with disabilities in political life. Among these is the proposal to introduce inclusion quotas for persons with disabilities within electoral and political processes. Such quotas would establish a clear and binding framework for political parties and relevant institutions, setting a minimum percentage of candidates with disabilities to be included on electoral lists and in leadership structures. The goal is to ensure adequate representation and meaningful participation of persons with disabilities in decision-making.

Similarly, quotas for [ethnic minorities](#) are widely applied across the world, though implementation methods and the scope of these measures vary significantly. Several relevant examples are outlined below :

Colombia: Seats are allocated to members of indigenous groups.

New Zealand: Reserved seats for the Māori population.

Croatia: Representation for ethnic communities such as Hungarians, Italians, Czechs, Slovaks, and Serbs.

Pakistan: A small percentage of seats reserved for Hindus and Christians.

Lebanon: Parliamentary seats divided equally between Christians and Muslims.

Belgium: Upper House seats of the Legislative body are distributed among Flemish, French, and German linguistic groups.

India: Reserved seats for members of caste and scheduled tribes.

Specific Recommendation 1: It is recommended to amend the Electoral Code to introduce representation quotas for persons with disabilities and ethnic minorities, applicable in the process of elaboration of candidate lists for elections, as follows:

- 5% representation quota for persons with disabilities: this quota will ensure fair representation of persons with disabilities in electoral processes and decision-making structures, thereby promoting better understanding and addressing the specific needs of this community.
- 5% representation quota for ethnic minorities: this quota will support the participation and representation of ethnic minorities in political life, fostering a more inclusive society and a more representative government for all citizens.

Specific Recommendation 2: In the process of complementing the quotas, providing financial incentives for parties that adopt inclusive policies and practices could strengthen their commitment towards diversity and equity. Such financial incentives could include additional subsidies, reimbursement of campaign expenses, or other benefits for parties that demonstrate a clear and visible commitment to including marginalized groups.

Recommendations for Political Parties: Political parties should integrate gender quotas not only in candidate lists for public elections but also within their internal governing bodies. This approach would embed diversity and inclusion as core organizational values, positively influencing decision-making and policy development.

- **Introducing gender quotas to ensure equitable representation within the Government**

The Government, as the supreme executive authority, plays a fundamental role in implementing state policies and should reflect the diversity of the society it serves. Equal participation of women and men in political life is a cornerstone of democracy and a key objective for the Republic of Moldova. Balanced gender representation within the Executive contributes to more inclusive and effective policymaking, ensuring that the perspectives of both halves of the population are considered in the decision-making processes. Despite some progress toward gender equality, women remain underrepresented at the governmental level. The current situation is quite expressive: in 2025, the new "Munteanu Government" includes only 4 women out of 18 members - three fewer than in the previous cabinet. This decline raises concerns about the commitment of authorities towards gender equality and represents a setback in achieving equitable representation. Low presence of women in government not only excludes the perspectives of half of the population but also undermines the democratic principle of equal participation.

It is worth recalling that in 2016, significant legislative initiatives sought to address this imbalance. Through Law No. 71/2016, the Parliament introduced, for the first time, a mandatory minimum quota of 40% for each gender, both on party candidate lists and in the composition of the Government. This provision marked a historic step toward promoting gender equality in politics, aligning Moldova with international commitments and theoretically ensuring fair representation at the executive level. The gender quota obligation for the composition of the Government was not subsequently maintained. The adoption of the new Law on Government (No. 136/2017) and subsequent amendments to the electoral system omitted or repealed these affirmative measures, so that compliance with the 40% quota is no longer guaranteed by law. Consequently, in the absence of a strong legal framework, the appointment of women to ministerial positions has remained a discretion of political actors, resulting in significant fluctuations and, as observed today, persistent underrepresentation in the Executive.

In 2023, Spain¹⁰ adopted legislation on equal representation, requiring that each gender holds at least 40% of ministerial positions in the Government. In New Zealand, political will led to achieving full gender parity in the Executive for the first time, with women even outnumbering men in the cabinet. Other countries, such as Canada, Sweden, and Rwanda have formed gender-balanced governments either through legal provisions or strong political commitments. By 2019, at least nine countries, including France, Spain, Nicaragua, Albania, and Costa Rica, had cabinets where women occupied 50% or more of ministerial positions.

Specific Recommendation: It is proposed to amend the Law on the Government (No. 136/2017) or other relevant normative acts to reintroduce the obligation for the nominal list of Government members to comply with a minimum quota of 40% for each gender, as originally stipulated by Law No. 71/2016. This quota should apply not only to the initial composition of the cabinet but also to all subsequent reshuffles, ensuring balanced gender representation throughout the entire mandate. When appointing the Government and presenting it to Parliament, the designated Prime Minister and parliamentary factions must guarantee compliance with this quota. Any proposal regarding the composition of the cabinet failing to meet the 40% requirement should be rejected by Parliament and returned for adjustment. By law, both the President of the Republic and the Parliament should refuse to appoint or invest a government that does not respect this representation standard. This condition must be enforced both at the time of appointment and during reshuffles to prevent the erosion of women's participation in the Executive.

¹⁰ <https://www.weforum.org/stories/2023/03/spain-gender-equality-cabinet-law/#:~:text=for%20women%20in%20politics%2C%20after,of%20cabinet%20roles>

2. FIGHTING THE STEREOTYPES ABOUT WOMEN IN POLITICS

Fighting gender stereotypes in politics is not only a moral imperative and a matter of social justice but also a fundamental condition for strengthening democracy. Stereotypes, particularly those that associate women with the private sphere (household, family, caregiving) and men with the public sphere (leadership, decision-making) act as symbolic barriers that restrict equal participation. These beliefs, internalized from childhood and perpetuated by institutions such as family, school, political parties, and the media, create a public climate where women's presence in leadership positions is perceived as an exception rather than the norm.

- **Curriculum Development and Prevention of Gender Stereotypes**

A key pillar of change is integrating the principle of gender equality into the national curriculum, starting with the preschool through secondary education, in order to ensure the early transmission of non-discriminatory values. The development of egalitarian attitudes begins during early childhood education. Preschool curricula should be designed to combat gender stereotypes and provide all children with equal opportunities for growth. For example, in Sweden¹¹, kindergartens increasingly practice gender-sensitive education, offering children equal opportunities in life regardless of gender. Preschool educators are trained to avoid differential gender-based treatment encouraging girls to explore technical or sports activities and boys to develop empathy and creativity, thus dismantling stereotypes that certain games or roles "belong" to one gender only. In primary school, curricula can explicitly integrate the principles of gender equality and inclusion, reinforcing respect and equal opportunities from an early age. Many education systems have revised their textbooks and teaching materials to eliminate sexist bias and highlight women's contributions alongside men's in various fields. Educational modules on stereotypes and diversity are also being introduced from primary school onward. For instance, in the UK¹², the new curriculum *Beyond Gender Stereotypes* has been piloted in 40 primary schools (starting with 2025), aiming to help children (both girls and boys) to identify, understand, and overcome gender stereotypes through age-appropriate activities. In higher education, universities from a large number of countries implement programs and frameworks to promote gender equity, such as the *Athena SWAN Charter* in the UK and *HeForShe* commitments in Canada, aiming to diversify access to underrepresented fields and balance representation in academic positions. Similarly, vocational education and lifelong learning must ensure equal opportunities for women and men through accessible courses, professional retraining support, and encouragement to enter non-traditional fields. These measures collectively help reduce structural inequalities and foster socio-economic inclusion

In addition to updating school curricula, gender-sensitive training of teachers is essential. Teachers play a critical role in shaping students' attitudes, and without proper training they may unintentionally reinforce the stereotypes (for example, by having different expectations of behaviour or performance based on student's gender). Initial and continuous training programs should equip educators with gender-sensitive pedagogical tools, enabling them to use inclusive language and examples and to intervene effectively when stereotypes arise in the classroom.

Forum for African Women Educationalists (FAWE) and UNICEF have developed a gender-responsive pedagogy model¹³ designed to train teachers in recognizing and responding to the different needs of girls and boys. The accompanying manual covers key topics such as lesson planning, classroom interaction, classroom design, prevention of sexual harassment, and managing puberty-related issues, the model being used in both initial and continuous teacher training in countries in countries such as Burkina Faso, Kenya, Malawi and others. Analysis by the Global Partnership for Education (GPE) Program shows that gender-responsive pedagogy improves student participation in learning activities and helps reduce stereotypes. Implementation of this model in Ethiopia, Malawi, and Tanzania has resulted in a 10% increase in girls' academic performance and a reduction in school dropout rates.

¹¹ <https://sweden.se/life/society/the-swedish-school-system>

¹² <https://edexec.co.uk/news-new-school-curriculum-aims-to-break-gender-stereotypes/#:~:text=A%20new%20free%2C%20evidence,them%20to%20build%20healthy%20relationships>

¹³ <https://www.unicef.org/esa/media/6726/file/GRP-A-Toolkit-for-Teachers-and-Schools-2020.pdf#:~:text=Gender,has%20been%20used%20as%20a>

Gender equality must also be promoted beyond the formal education system through continuous education, vocational training, and adult literacy programs. Women often face specific barriers to accessing lifelong learning, ranging from family responsibilities that limit their time to persistent stereotypes about the “appropriate” roles for them in the labor market. It is essential that *lifelong learning* policies must integrate a gender perspective by introducing measures such as flexible schedules for qualification and requalification courses (to accommodate individuals with childcare duties), providing childcare services during training programs, and conducting awareness campaigns to encourage both women and men to explore non-traditional fields.

- **Gender Equality Awareness Campaigns**

Awareness-raising campaigns to challenge stereotypes about women in politics are essential for promoting gender equality and increasing women’s participation in public life. Such initiatives can significantly influence public perceptions of women’s competence and leadership roles, helping to eliminate gender bias. To be effective, these campaigns should focus on education and public awareness, highlight successful female role models, and actively engage young people in combating gender stereotypes. By fostering a more inclusive and equitable political culture, these efforts can drive societal change and enhance women’s representation in decision-making positions.

[#NameItChangeIt Campaign](#) (United States)

The campaign represents a critical step towards changing the way women politicians are perceived and treated in the public sphere and in the media in the United States. Launched in 2010 by organizations such as the Women’s Media Center, She Should Run, and Political Parity, this campaign has become a vital tool in addressing sexism and ensuring fair treatment of female candidates in public discourse. Its slogan, “When You Attack a Woman, You Attack Us All” sends a powerful message of solidarity and support for women in politics. The slogan emphasizes that attacks on a female politician affect the entire community of women and highlights the importance of protecting the rights and dignity of all women in political life.

[#AskHerToStand Campaign](#) (United Kingdom)

An initiative of the “50:50 Parliament” group. It was officially launched in 2016 and aims to encourage and support women to stand for parliamentary election races in UK and achieve more equitable representation in Parliament. The campaign title reflects its core mission to directly encourage and inspire talented and capable women to enter politics and candidate for parliamentary offices. The campaign invites community members, regardless of gender, to identify suitable women for leadership roles and actively support their candidacy. Its ultimate goal is to increase the number of female candidates in parliamentary elections and substantially improve women’s representation in the British Parliament, combating underrepresentation and promoting gender equality in decision-making.

[#NotTheCost](#) (Globally)

Launched by the National Democratic Institute (NDI) in March 2016, this global campaign seeks to end violence and sexual harassment against women in politics, focusing on gender-based violence manifested during election campaigns and within political spaces in general. The core message of the campaign — violence and harassment should never be the “cost” of political participation of women in the public life. The campaign underscores that all women have the right to engage in public life freely, safely, and without fear. Through awareness-raising, advocacy, and monitoring, the campaign works to challenge harmful norms that have been tolerated so far and create a secure, inclusive political environment for women worldwide.

Specific Recommendation: It is proposed to develop national awareness campaigns emphasizing the importance of equitable representation in public office. These campaigns should not only advocate for gender equality in political space but also highlight the tangible benefits that diversity brings to decision-making processes. Showcasing successful examples of women in leadership and sharing inspiring stories of those who have overcome barriers to attain key positions in public administration can serve as powerful motivators both for potential female candidates and for society as a whole.

3. SUPPORTING WOMEN IN PUBLIC OFFICE

Political representation of women has been strengthened by reforms such as financial incentives for parties and introduction of the *double quota* system (a combination of gender quotas on candidate lists and budgetary bonuses for compliance). These measures have proven effective in increasing the number of women elected. For example, applying the 40% quota alongside financial incentives raised women's representation in the Parliament of the Republic of Moldova to nearly 40%. However, access to office alone is not enough. Women in decision-making positions often face entrenched gender biases and stereotypes that limit their opportunities for professional advancement. They are subjected to disproportionate public scrutiny—from sexist attacks targeting their appearance or private lives, aimed at delegitimizing them, to symbolic violence and harassment that have become a “norm” in political life. Such experiences discourage participation and erode confidence among women leaders. Many female politicians report having to work twice as hard to be taken seriously and to have their voices heard, facing subtle barriers invisible to their male counterparts. Such obstacles, ranging from institutional biases to unequal support, impact women's performance in public office and undermine the quality of governance. Therefore, a package of complementary measures beyond quotas and incentives is needed to provide institutional support for elected women and strengthen their leadership capacities.

- **Building leadership capacities for women in public office and implementing mentorship programs**

To strengthen the influence of women in public office, it is essential to conduct a systematic assessment of the needs and barriers faced by each female leader. The 2021 report on the needs of women MPs in the Republic of Moldova demonstrated that individual analysis based on questionnaires and interviews helped identify personal and professional competencies across five areas: legislative activity, gender equality, management, leadership, and sectoral expertise. The assessment revealed three major obstacles: underrepresentation of women in parliamentary structures, a low number of individual legislative initiatives, and limited visibility of women MPs. Moreover, respondents emphasized the urgent need to develop legislative skills, a domain considered to be a top priority on a scale of 0 to 5, and cited the lack of technical support as a key factor discouraging them from initiating draft laws. Based on these findings, it is recommended to implement an individualized development program combining mentoring and personalized coaching. Training should be tailored to each woman's specific needs, focusing on drafting and analyzing legislation, integrating the gender perspective into legislation, planning and coordinating parliamentary work, developing leadership skills, and strengthening sectoral competencies. The report also highlights women MPs' preference for individual training and underscores the importance of expert consultations, experience-sharing, and mentoring relationships with former parliamentarians or peers from other countries.

In Australia, EMILY's List¹⁴ runs a long-standing mentoring program that pairs female candidates from Labour Party with sitting or former Members of Parliament. Operating for nearly 18 years, the program has matched around 350 women with mentors who provide guidance, access to resources, and campaign support; in many cases, these mentoring relationships continue beyond elections.

- **Relaunching and strengthening the Platform of women PMs**

In 2015, the Parliament of the Republic of Moldova underwent a comprehensive gender audit¹⁵ aimed at assessing its capacity to integrate gender considerations into its activity, identifying critical challenges, and formulating recommendations in order to transforming it into a gender-sensitive parliament. Following this exercise, and in line with the recommendations for effective implementation of gender equality agenda, the Gender Equality Action Plan (GEAP) was developed and approved, and for the first time, the

¹⁴https://iknowpolitics.org/sites/default/files/summary_of_mentorship.pdf#:~:text=Australia%20The%20EMILY%27s%20List%20Australia,right%20for%20them%20to%20stand

¹⁵[Gender Audit of the Parliament of the Republic of Moldova. Towards fostering a more gender sensitive institution | United Nations Development Programme](#)

Joint Dialogue Platform of Women MPs was established. The Platform was managed by a Coordination Council composed of five representatives designated by each parliamentary faction. Its main objectives were: (i) creating a space for dialogue among women MPs to discuss key public policy issues impacting women at national, regional, and international levels; (ii) advocating for the implementation of national gender policies and gender mainstreaming; (iii) stimulating discussions and legislative processes in the Parliament to help reduce gender gaps in regulatory areas. In 2019, elected women MPs relaunched the Platform with the support of UNDP, UNICEF, UNFPA, and UN Women, recognizing that without resources and institutional backing, these efforts risk remaining sporadic and isolated. A similar approach followed the 2021 parliamentary elections: on June 17, 2022, in Chişinău, the Platform of Women MPs of the XIth Legislature was officially launched with the involvement and financial support of development partners.

Despite these efforts, the Platform is not included in the Parliament's organizational chart or Internal Rules of the Parliament, remaining a non-institutionalized structure. As a result, each legislature must reinitiate the establishment process, reducing the efficiency and continuity of this activity. This situation generates considerable delays, for example, one year after the new Platform was established, internal documents and a unified legislative agenda still remained unapproved. To strengthen the role of women MPs in promoting gender equality, it is essential to relaunch and institutionalize the Platform by implementing several key actions:

(i) Develop a legislative agenda for the promotion of gender equality and inclusion. A key prerequisite for the effective functioning of the Platform of Women MPs is the creation of a common legislative agenda focused on promoting equality between women and men and advancing inclusion in specific areas (the previous section presents recommendations for outlining this agenda). This is the first step with a defining role both for the functioning of the Platform and for its recognition as a well-structured entity. Once the legislative agenda is established, Platform members should identify and commit to 3–4 top priority subjects in respect of which all efforts will be concentrated in the upcoming period, driving legislative amendments and advocating for gender equality and inclusion in these areas. Establishing and assuming common legislative commitments will foster the internal processes of the Platform and will intensify collaboration between women MPs. International and national experience shows that when women parliamentarians work with a well-defined legislative agenda, results are consistent and impactful.

(ii) Establishment of an expert advisory body from among the civil society organisations (CSO). To ensure effective implementation of the legislative agenda assumed, the Platform may create an advisory group of experts for specific domains. The group will provide specialized support to MPs and their staff through consultations, research, analysis, and technical expertise necessary for drafting, submitting, and promoting legislative initiatives.

(iii) Development of the action plan for assumed legislative agenda implementation. After defining the subjects and the priorities on which the women MPS will focus their efforts, the Platform must prepare a detailed action plan for the implementation period 2021-2022, outlining the stages for the implementation of legislative activities and their consecutivity. Depending on the complexity of the projects, the plan should include elements in respect of: the need of an eventual study on impact assessments and problem context analysis, international practices, establishment of those responsible for the development of draft laws and information notes, the stages of consultation and approval etc. The complexity of the action plan will depend on the nature and level of ambition of the assumed legislative agenda. Once the action plan is finalized, legislative amendments can be promoted through standard procedures.

(iv) Ensure parliamentary control. One of the Platform's key roles should be the exercise of parliamentary control over the activities carried out by other state institutions, as well as monitoring of the implementation of the legislation on gender equality and inclusion. By leveraging parliamentary control tools, such as questions and interpellations, activity of specialized committees, hearing and debates regarding particular reports, messages, records and programs, inquiries and reviews of official information, examining of citizens' petitions, and collaborating with the Ombudsman and other public

authorities, the Platform can drive significant progress in ensuring equal opportunities for women, men, and marginalized groups.

(v) Regulation of the Platform's activity. To ensure effective functioning of the Platform, in addition to assuming certain common legislative commitments it is important that its activity is regulated by clearly defined internal procedures and mechanisms. Decision-making regarding the functioning, management structures, and the manners of approval of internal documents represents an additional opportunity to strengthen collaborative working methods:

- Approving the Platform's internal regulations;
- Establishing the internal structures and appointing its members;
- Establishing a full-time secretariat to support daily operations;
- Organizing the Annual Assembly of the Platform

(vi) Formalize the Platform as a parliamentary entity. Given the fact that one of the Platform's main objective is to influence the political agenda, it is essential to institutionalize it as an official parliamentary structure, with a clear role in its relations with the Parliament. To maximize the impact of efforts to implement the agenda and secure official recognition of the importance and effectiveness of the Platform, it is advisable for the Permanent Bureau of the Parliament to adopt a resolution formally establishing the Platform as an official structure within the legislature. Furthermore, to ensure the continuity of activities within the Platform, we recommend, as a long-term measure, to amend the Rules of Procedure of the Parliament to provide explicit provisions on the role of the Platform and its functioning as a working body of the legislative. Such formalization would enable the allocation of a dedicated budget for the secretariat and other essential activities, thereby contributing to the sustainable strengthening of the Platform.

In Sweden, the Gender Equality Working Group of the Riksdag has evolved from an informal network of female MPs into a permanent, formal body with a broader mandate, its own budget, and administrative support. Since 2005, it has developed and implemented a gender equality program for each legislative term, ensuring continuity of the policy and granting its initiatives strong institutional legitimacy. In the United Kingdom, cross-party parliamentary groups (APPGs) operate as informal bodies that bring together members from both Houses and collaborate closely with the civil society. For example, the secretariat of APPG on Women in Parliament is supported by the Fawcett Society, whereas the APPG on Domestic Violence benefits from a dedicated secretariat by the Women's Aid Federation thus involving the expertise of NGOs in parliamentary activity and legislative processes¹⁶.

- **Mentorship programs and creation of networks**

The visibility of women MPs and the Platform is a key factor in influencing the legislative process. Increasing women's presence in public and media spaces would strengthen the people's trust in their professional abilities and would help fight against gender stereotypes. The more visible and vocal women politicians will be in the public and media spaces, the more young girls will be interested in getting involved in political life. Significant participation of women in Parliament, active promotion of common causes, and building strategic dialogs and partnerships enhance the Platform's credibility and its ability to shape the political agenda. Women MPs should leverage this visibility to advocate for important changes in the field of equal opportunities for women and men and the inclusion of marginalized groups across all areas of public and private life through the following actions:

(i) Organization of regional forums with women councilors and mayors. This initiative would increase the Platform's visibility at the regional level while engaging local women leaders councilors and mayors in the legislative processes.

(ii) Regular consultations with civil society, business and development partners. The Platform may hold *traditional* annual consultations to jointly review progress in implementing the legislative agenda, as well as *thematic* consultations aligned with the parliamentary agenda and pending bills. In addition, thematic

¹⁶ <https://www.oscepa.org/en/documents/international-secretariat/reports-and-publications/5129-gender-responsive-governance-toolkit-tool-3-parliamentary-bodies-for-gender-equality-overview-and-recommendations/file#:~:text=Good%20Practice%20in%20the%20UK,30>

consultations can be organized to address the specific needs of various social groups, such as the elderly, youth, persons with disabilities, ethnic minorities, LGBT+ individuals, former prisoners, and others.

(iii) **Development of a mentoring program for young women leaders.** With support from development partners, the Platform of women MPs could launch an annual mentoring program for young women from different regions of the country who are interested in parliamentary work and engagement in decision-making roles.

(iv) **Facilitate experience sharing with women MPs from other regions or creation of an international network of women parliamentarians.** The Platform could initiate discussions and collaborations with similar structures from other countries regarding the integration of gender-based initiatives into legislation, mechanisms for promoting gender equality, exchange of experiences and successful practices.

(v) **Organisation of national awareness campaigns on gender issues.** The Platform may initiate awareness campaigns aimed at raising awareness of the general public towards gender inequalities existing in the labor market, educational system, entrepreneurship and in other areas.

- **Gender audit and action plan in Parliament**

A gender audit is essential for transforming Parliament into a gender-sensitive institution, as it identifies both visible and structural barriers that hinder equal participation of women and men. According to OSCE guidelines, parliaments remain spaces where women are underrepresented, and stereotypes and violence against women politicians limit their ability to enter, remain, and access leadership positions¹⁷. Therefore, a gender audit goes beyond counting seats held by women; it involves a detailed analysis of representation, legislative processes, and control functions to determine whether structures, procedures, and organizational culture support equality. A participatory audit collects both qualitative and quantitative data (through questionnaires, interviews, and local focus groups) on access to resources, distribution of functions, working conditions, existence of anti-harassment policies, compliance with ethical codes, and the gender impact of legislation.

The audit's usefulness is manifested on multiple levels. First, it offers an objective snapshot of the current situation, enabling the identification of gaps and progress compared to the previous audit conducted in 2015. Second, it provides a solid foundation for developing and updating Parliament's internal policies, including codes of conduct addressing sexist language and harassment, procedures for reporting and managing complaints, rules on working hours and facilities for members with caregiving responsibilities, as well as mechanisms for integrating gender analysis into legislative assessments. In this way, the audit transforms equal opportunity commitments into a quality management system reflected in the daily work of the institution. Third, the results of the audit serve as the starting point for creating an Action Plan with measurable objectives, clear deadlines, and monitoring indicators, encouraging all parliamentary factions to actively contribute towards the change¹⁸.

A relevant example is the gender audit conducted in the Belgian Federal Parliament in 2021¹⁹. Although both chambers of the Belgian parliament were close to gender parity (43% women in the Chamber of Representatives and 45% in the Senate), EIGE's gender sensitivity ranking indicated only average levels, prompting the two female presidents of the chambers to initiate the audit. Developed with support from the Inter-Parliamentary Union, the audit examined representation in leadership positions, legislation, communication, staff management, and parliamentary infrastructure. Using the Red-Amber-Green (RAG) method, it assessed the degree of gender sensitivity and identified problem areas. Key recommendations included appointing a gender equality and diversity officer in both chambers and developing an action plan to improve the situation. The audit also highlighted the need for gender-neutral toilets, inclusive language in official communication, and gender-sensitive staff management measures.

¹⁷ <https://www.oscepa.org/en/documents/special-representatives/gender-issues/report-17/4554-participatory-gender-audits-of-parliaments-a-step-by-step-guidance-document/file>

¹⁸ <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/gender-equality-action-plans-for-parliaments.pdf#:~:text=2,re%C2%AD>

¹⁹ <https://www.agora-parl.org/sites/default/files/agora-documents/stories-of-gender-equality-in-parliaments.pdf#:~:text=%E2%80%A2%20political%20life%20and%20representation%3A,and%20prioritizing%20issues%20of%20concern>

In Scotland, the 2023 report “A Parliament for All”²⁰ recommended establishing an Advisory Group for a Gender-Sensitive Parliament to coordinate the implementation of audit recommendations and monitor progress towards a gender sensitive institution, including by developing policies on MPs’ parental leave and the possibility of job-sharing to increase accessibility in Parliament.

The Report of the Committee on Equality and Non-Discrimination of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe published in May 2025²¹ provides a comprehensive framework for governments and parliaments of member states to transform legislative institutions into inclusive spaces. The document recommends setting parity targets for parliamentary representation, conducting national assessments, and developing strategic plans with concrete measures to achieve these goals. Additionally, it emphasizes the importance of analyzing parliamentary composition from an intersectional perspective, collecting disaggregated data, and using tools developed by the Inter-Parliamentary Union (IPU), EIGE, and ODIHR to evaluate the representation of men and women. The document also underscores the value of the networks of women MPs and calls for active support and development of women’s caucuses, as well as the development thereof. Furthermore, it advocates raising awareness among the society about sexism and gender-based violence and engaging male politicians as agents of change, working alongside women leaders to transform political culture.

4. MAKING POLITICAL PARTIES ACCOUNTABLE

Political parties play a pivotal role in advancing gender equality, as they are the primary gatekeepers to elective offices and exert significant influence over the institutional and cultural norms of political representation. Through candidate recruitment and selection mechanisms, internal decision-making processes, and internal organizational structures, parties shape real opportunities for participation for both women and men. Moreover, parties help define public discourse and clarify dominant leadership models, with the power either to perpetuate or to challenge gender stereotypes that persist in the society. Therefore, the parties’ commitment to gender equality is not merely an issue of internal fairness—it is rather a fundamental condition for building an inclusive democracy and ensuring genuine representativeness in the political sphere.

The role of political parties in promoting gender equality is firmly recognized in numerous international documents adopted over the recent decades by such institutions as the Council of Europe, the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE/ODIHR), the Inter-Parliamentary Union (IPU), the United Nations (CEDAW, Beijing+25), and International IDEA. These documents emphasize that political parties serve as the primary link between the electorate and representative institutions, and their practices in recruitment, candidate selection, internal promotion, and policy-making directly shape the degree of women’s inclusion in political life.

A key reference document in this regard is the Resolution 1898 (2012) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, entitled “*Political parties and the political representation of women.*” It highlights that, despite legislative progress in many European countries, significant disparities persist in women’s representation in parliaments and internal party structures. In this context, the resolution underscores the need for parties to go beyond minimum legislative quotas and adopt voluntary measures that foster deep and lasting cultural change toward gender equality. These measures include explicit equality commitments in party bylaws, mentoring and training programs for women, balanced representation in executive bodies, and ensuring proportionate media visibility for women and men during electoral campaigns. These recommendations reflect an integrated vision that links numerical representation to the transformation of the organisational structure and culture of parties. In the same sense other international guidelines, such as the OSCE/ODIHR Guidelines on Promoting Women’s Participation in Political Parties or “A Framework for Developing Gender Policies in Political Parties” (International IDEA, 2012), point out that

²⁰ <https://www.parliament.scot/-/media/files/spcb/gender-sensitive-audit.pdf#:~:text=Recommendation%201%20to%20create%20and,recommendations%20through%20an%20intersectional%20lens>

²¹ <https://rm.coe.int/doc-promoting-inclusive-participation-in-parliamentary-life-draft-repo/1680b5ca6e#:~:text=The%20Assembly%20calls%20on%20the,3>

parties have an active responsibility to identify and dismantle structural barriers limiting women's equal participation.

These sources recommend adopting internal gender policies, conducting organizational gender audits and establishing mechanisms to monitor progress. In parallel with the legal framework, numerous examples of good practice demonstrate that parties can voluntarily promote gender balance even without mandatory national regulations. Starting with 1970s and 1980s, parties such as Spanish Socialist Party (PSOE) and German Social Democratic Party (SPD) have introduced internal quotas to ensure significant female representation on electoral lists and in leadership positions, and the fact has generated visible effects at parliamentary and governmental levels. Subsequently, parties in such countries as Bosnia and Herzegovina, Norway, and Iceland adopted similar models, having embedded clear objectives for gender balance in decision-making positions in their bylaws. These examples confirm that political parties can and must be proactive agents of change, influencing not only their internal functioning but also the broader dynamics of political representation at the national level. Based on these international standards and practices with proven effectiveness in other democracies, it is essential that political parties in the Republic of Moldova strengthen internal measures to make political parties more accountable in promoting gender equality, moving beyond mere formal compliance with existing legislative quotas.

- **Approval of voluntary gender quotas internally**

Political parties should include in their bylaws a clear commitment on ensuring equitable representation of women and men across all internal structures – from central and local governing bodies to the selection committees, campaign teams, and official delegations. This commitment could take the form of a voluntary internal quota (e.g., 40% or 50% for each gender), applied uniformly at all levels of party organization. Such a statutory provision would guarantee that gender equality is not limited to the preparation of electoral lists but becomes an integral principle guiding the party's daily operations.

- **Conducting gender audits and audits of action plans**

Conducting regular gender audits within political parties is a crucial step in identifying gaps and barriers in bylaws, procedures, and practices that hinder equal opportunities. This process involves assessing structures, organizational culture, and internal processes (from recruitment and promotion to resource allocation) through a gender perspective, aiming to uncover both direct and indirect forms of discrimination and areas where women or men are underrepresented. The OSCE/ODIHR recommends that parties carry out such self-assessments and, based on the findings, develop internal gender equality action plans with clear objectives and timelines. In parallel, it is essential that parties enhance transparency and fairness in candidate recruitment and selection processes, in order to prevent the informal exclusion of women. In many cases, unwritten rules or opaque selection practices reinforce the status quo and male-dominated networks, discouraging potential female candidates.

- **Approval of anti-discrimination codes of conduct**

An essential tool for fostering an inclusive political environment is the adoption of an internal code of conduct that firmly prohibits and sanctions any form of sexism, harassment, or gender discrimination within party activities. The internal climate of a political party reflects its values and attitudes; if sexist language, misogynistic jokes, or the systematic undervaluation of women's contributions are tolerated, then—even with quotas or support programs—women will continue to face invisible barriers to advancement.

Parties should formalize their commitment to inclusivity through written rules. An anti-sexist code of conduct should explicitly ban discriminatory language and harassing behaviors, while establishing clear sanctions for violations. This document must be communicated to all members and integrated into political ethics training sessions. Women's organizations and integrity committees should play an active role in monitoring compliance and addressing complaints.

- **Requirement to present an electoral program when registering as an electoral competitor**

During the last parliamentary elections, monitoring revealed that some parties failed to publish an electoral program, while others limited themselves to short video clips on social media instead of comprehensive programmatic documents. This lack of transparency undermined the electoral process and restricted ability of citizens and of civil society organizations to critically assess political platforms. Even where programs were published, many consisted of vague, populist statements without concrete measures or clear implementation timelines.

An electoral program is a cornerstone of democratic accountability as an instrument of democratic accountability and a public commitment to voters. The promises and objectives outlined in such programs represent, in essence, the “contract” between electoral competitors and citizens. The individuals that are running for public office, which are positions funded by taxpayers, have a fundamental duty to clearly explain their intended actions once elected in those positions. Thus, presenting an overwhelming electoral program is not a mere bureaucratic formality but rather a strong commitment to the voters, providing them with a benchmark for evaluating the performance of elected officials. A modern, democratic electoral program must also address gender equality and social inclusion as one of its essential components, incorporating concrete measures to promote the participation of women, youth, persons with disabilities, and other marginalized groups in public and economic life. However, monitoring shows that most political platforms neglect this dimension: nearly half of electoral competitors fail to include any clear measures or references to equal opportunities or social inclusion, while one-third limit themselves to generic slogans such as “equal opportunities” or “combating discrimination,” without specifying actions or target groups.

In view of the above findings, it is recommended to amend the Electoral Code to include an explicit provision requiring all registered electoral competitors (political parties, electoral blocs, and independent candidates) to submit a written electoral program along with their candidacy registration documents. This program should meet the standards for minimum content, including a dedicated section on gender equality and social inclusion, outlining concrete measures to promote the participation of women, youth, persons with disabilities, and other disadvantaged groups. Moreover, to enhance transparency, each electoral program should be published on the website of the Central Electoral Commission, alongside candidate lists and the asset and interest declarations that were already made public by the electoral authority. Such a legal requirement would ensure that no competitor enters the race without a clear political offer that may be assessed by the voters. Currently, many minor electoral competitors either fail to present a real program or submit symbolic platforms based on slogans and lacking substantive proposals on critical issues such as gender equality, prevention of violence, and inclusion of vulnerable groups.

5. INCREASING WOMEN’S VISIBILITY IN THE MEDIA

Mass media serve as a cornerstone of modern democracy, offering a platform for public debate and providing mechanisms to hold those in power accountable. In a democratic system, the press informs, educates, and entertains the public through news, analysis, commentary, and cultural programming, serving as the primary channel through which citizens learn about the actions of political persons. At the same time, mass-media create the arena in which opinions are exchanged and public agendas are shaped, influencing the way people understand issues and determining which topics become priorities. Given this formative role, editorial independence, pluralism, and adherence to rigorous ethical standards are essential for media to contribute to a healthy public sphere and the proper functioning of democracy.

The underrepresentation of women on television and in debates profoundly affects how the public perceives the authority and legitimacy of opinions expressed in the public space. Research shows that political analysis programs are dominated by men, and in confrontational formats, women speak less and are frequently interrupted. The absence of female voices in discussions on economics, politics, or social issues suggests that expertise belongs exclusively to men and thus reinforce the gender stereotypes. Studies confirm that media play a critical role in reflecting and reproducing social norms and stereotypes;

when women’s presence is marginal or confined to “feminine” niches, their perspectives are perceived as irrelevant to major public debates.

- **Ensuring Equitable Gender Representation in Media**

The systematic absence of women and the dominance of men in television programs, talk shows, and analysis segments limit diversity of perspectives and perpetuate stereotypes about who holds authority in the public space.

*Recognizing this challenge, the **BBC launched the 50:50 Project**²², through which newsrooms rigorously monitored their guests and sources. The results were striking: the share of female contributors rose from under 40% to 50% in just a few months. This example demonstrates that television can actively promote diversity and provide inspiring role models—featuring female leaders and professionals on air, as well as sharing success stories of individuals from disadvantaged backgrounds.*

- **Creating and maintaining an open expert database**

Producers often cite the difficulty of finding female experts as a reason for their absence in media programs. In reality, this challenge reflects predominantly male professional networks and lingering scepticism about women’s qualifications. Establishing a public, regularly updated database of experts that would include women from a wide range of fields (such as politics, economics, science, technology, culture) would facilitate access to varied perspectives and counteract the tendency to rely on the same male sources repeatedly.

***KVINFO (Denmark)** – For over two decades, the Danish organization KVINFO maintains a comprehensive database of female experts²³, significantly increasing women’s visibility in the national media. Journalists can easily identify specialists across various fields, and editorial teams actively use this resource to diversify panels and include relevant female perspectives.*

***The Brussels Binder (European Union)** – This European initiative provides an extensive list of female experts for events and political debates in Brussels, helping reduce the prevalence of “manels” (all-male panels) in conferences and broadcasts.*

- **Internal training programs to fight against stereotypes and discriminatory language**

Gender stereotypes and revictimizing language remain prevalent in journalistic reporting, shaping public perceptions and discouraging the participation of women from vulnerable groups. Systematic training for editorial staff is essential to transform organizational culture, focusing on recognizing stereotypes, using non-sexist language, and ensuring balanced representation. Such training should be mandatory, recurring, and tailored to the specific roles within the newsroom (reporters, producers, editors).

UNESCO²⁴ actively promotes professional training on gender equality among journalists by developing curricula and manuals that address both content and methodology. A notable example is the program implemented in Kazakhstan by the UNESCO Chair in Journalism and Communication, in partnership with UN Women. This initiative included a series of seminars aimed at strengthening the capacity of local media to cover gender equality issues effectively. Participants included editors-in-chief, journalists from print, radio, and television, as well as bloggers.

²² <https://www.niemanlab.org/2019/05/the-bbcs-5050-project-shows-equal-gender-representation-in-news-coverage-is-achievable-even-in-traditionally-male-areas/#:~:text=female%20representation>

²³ <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092200/FULLTEXT01.pdf#:~:text=news%20than%20the%20rest%20of,2016a>

²⁴ <https://www.un.org/en/academic-impact/media-professionals-and-educators-kazakhstan-trained-gender-issues#:~:text=The%20UNESCO%20Chair%20in%20Journalism,bodies%20in%20covering%20gender%20issues>

ABOUT THE CENTER PARTNERSHIP FOR DEVELOPMENT

Established in 1998, the *Partnership for Development Center (CPD)* is a public institution that aims to contribute to the promotion of an inclusive discourse on gender issues, the status of women, and equal opportunities for women and men. The CPD is a non-governmental organization that advocates for the implementation of the concept of gender equality in all areas of life, the promotion of public policies in this field, addressing issues related to the role of women in society and their empowerment, and the elimination of all forms of discrimination against women. It also serves as a center for documentation, information, and training center for relevant NGOs and initiative groups.

Purpose. To develop and strengthen resources and mechanisms for the equitable empowerment of women and men in order to promote gender equality in the Republic of Moldova by supporting a coherent approach to influencing policies.

Mission. CPD promotes the values of gender equality as part of an open society in order to strengthen a genuine gender partnership.

Vision. CPD advocates for the building of a community with equal prospects and opportunities for its members, a society in which women and men are full citizens, able to solve problems together, benefit equally from new opportunities, and engage fully in political, economic, and social activities.

OUR ADDRESS:

Partnership for Development Center
23/1 Armenească Street
Chisinau, MD-2012, Republic of Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89
www.progen.md
email: cpd@progen.md